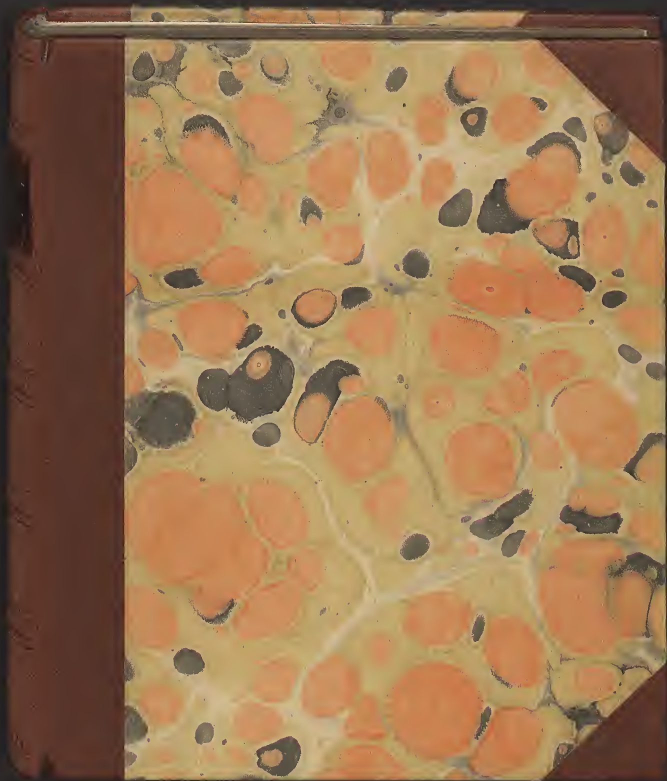
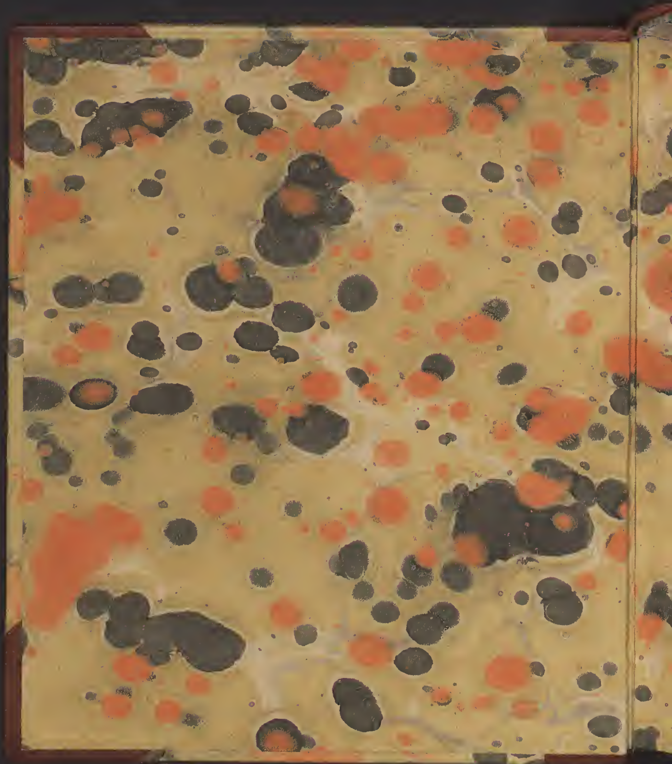
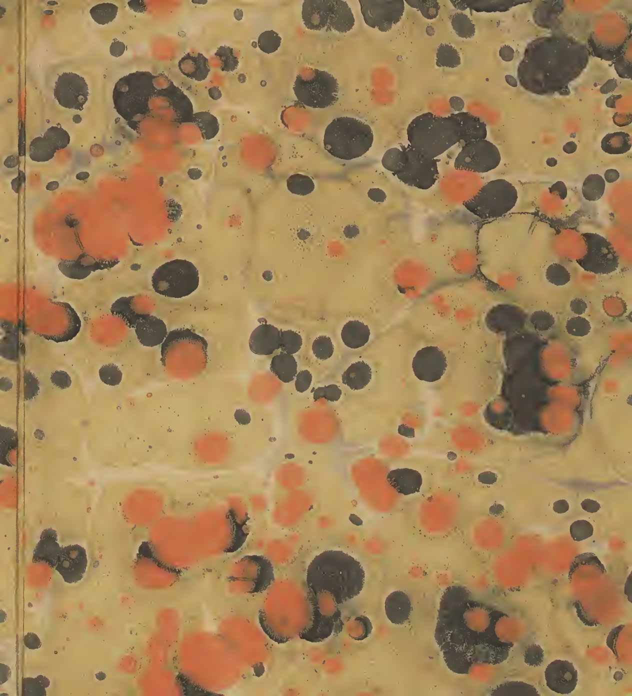

Annalar
Biørns a Skardsa.

SIVE

ANNALES BIÖRNONIS DE SKARDSA.

EX MANUSCRIPTIS INTER SE COLLATIS
CUM INTERPRETATIONE LATINA, VARIANTIBUS LECTIONIBUS, NOTIS, ET INDICE.

TOMUS I.

EX TYPOGRAPHEO, QVOD HRAPPSEYÆ EST IN ISLANDIA, NOVO, IMPRIMENTE E. HOFF
MDCCLXXIV.

REGI.

Insignia & plane Regia, TUI, in Rempublicam literariam, amoris documenta aliis prædicanda relinqvo, qvi id dignius NominiqveTUO convenientius faciunt; vix enim spes est, ut frigida hæc terra, & ultima, ut olim credita est, Thule, Panegyristas producat tanto operi sufficientes, ideo præsertim, qvod majorem TUAM, TUIqve Clementissimi Patris beneficentiam & liberalitatem, qvam reliqvæ TUÆ dominationi subjectæ Terræ, experta est, non tantum in re litteraria, sed potissimum in re politica & æconomica, qvæ exemplo fere carens gratia, aut simili, aliis Regibus certe æmulationem si non invidiam parere posset.

Id nunc occasio monet, ut pro viribus celebremus laudes TUAS propter novam, qvam non solum passus es in Islandiam introduci, sed & Privilegio & Munificentia suffulsisti, Typographiam. Sicut enim Deus & Majores TUI, Reges Daniæ Gloriosissimi, antiqva illa Holana usi sunt Typographia, tanqvam efficacissimo medio religionis in hac

Terra

Terra reformatæ propagandæ & ſtabiliendæ; ita & hæc nova, Typographia, qvamvis nunc, ob defectum facultatum, adeo imbecilis, & ſicut fœtus immaturus animam agens, ſe TIBI devovet, ſi qvid, miſera, facere poſſet ad voluntatem TUAM de corrigendo Inſulæ hujus ſtatu politico & œconomico, promovendam.

Fretus TUA, Rex gratioſiſſime, clementia, primitias novæ hujus Typographiæ hummillime TIBI offero, Annales nempe ab anno 1400 ad annum 1645 huc uſqve ineditos, ſumma fide conſcriptos, & ideo præſertim commendabiles, qvia eos annos complectuntur, qvorum hiſtoria nulla antiqvitus ſcripta exſtat.

Permittas igitur, o! Rex, oro, opus hoc ad limina TUA deferri, & nomine Typographiæ opem TUAM implorare, ut, ſicut cæpiſti, ita pergas hanc fovere. Hoc ipſo Gloriam TUAM auges, & animos ſubditorum alacriores reddis ad TUI obſeqvium atqve amorem.

Deus

Deus Ter-Optimus Maximus TE nobis relisqve tuis ſubditis ſervet incolumem ad ſeriſſimos uſqve annos. Sic voveo

SACRÆ REGIÆ MAJESTATI TUÆ

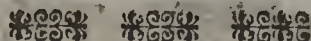
Subjectiſſimus & devotiſſimus
Servus
MAGNUS KETILSON
Procurator Novæ Typographiæ.

NOVÆ TYPOGRAPHIÆ ISLANDICÆ PROMOTORIBUS MÆCENATIBUS AMPLISSIMIS ET GRATIOSISSIMIS,

ropoſui ut novi in Patria preli inſtaurator, Edicta conſtitutionesqve Regias qvam primum edere, idqve Dominis Subſcriptoribus me promiſiſſe probe memineram, ſed qvantacunqve uti volebam fide & diligentia nimis multa tamen deeſſe animadverti, qvorum per diverſos angulos diſperſorum latentiumqve conqviſitio, mihi ſane præſertim tam brevi temporis ſpatio, impoſſibilis. Opus igitur tam nobile intactum potius relinqvere conſultius viſum, qvam ut illud minus pro dignitate tractaretur, non ſine multorum juſta indignatione. Hac neceſſitate ab incepto deſiſtere coactus, Patriæqve ſimul hiſtoriæ utilitate ac jucunditate perpenſa, conſilium, ne Fautores omnino deciperentur amplexus ſum, opuſculum hocce ANNALES nempe beati BIÖRNONIS JONÆI Schardſaaenſis pedarii qvidem judicis illiterati [ut fama fert] ſed qvi dignus guſtu Muſarum fuiſſet edendi, multis qvidem

qvidem in Patria notos, peregrinis vero ut puto plerisqve ignotos, Verſione partim propria partim conductorum adjecta, qvæ etiamſi cum *Veſtrâ Eminentiâ* non coincidat, textui tamen & codicibus aliis doctis viris tritis, cum qvibus ſedulo iſte collatus eſt aliqvatenus reſpondere arbitror. In his autem recenſendis conferendis emendandisqve uſus ſum opera Doctiſſimi Domini GUNNERI PAULI filii, Dalenſium in Patria Eccleſiarum Præpoſiti qvi tamen qvæ hic præſtiterit prolixe prædicari non cupit ſagacioribus facile animadvertenda. Diſſentiunt ſane cum aliarum gentium hiſtoriis cujus diſcriminis recordari ingeniis altioris indaginis concedendum, fideliter vero ſi qvis nos impleviſſe officium dixerit contenti ſumus. Qvæ ex aliis inſerta ſunt, uncis incluſa, cum probi codices haberent relinqvere mihi qvodam modo religioni duxi, nec ingrata fore ſperavi, utpote ad hiſtoriæ illuſtrationem, facientia. Ad ultimum ſincere rogo ut ſi qvid vitii inconſulto irrepſerit hanc ob rem ne abſterreamini, affulgente enim occaſione ſub auſpicio futuri Directoris ejusdemqve docti aliqvod novi in utilitatem doctrinæ prelum producet.

VESTRÆ EMINENTIÆ

Scripſit Hrappsöæ
Die 25. Auguſti
1774

Humillimus Servus
OLAUS OLAVIUS.

Dominus Olavius eatenus onus ſuum ſuſtinuit, qvatenus Præfationem hanc ſcripſit; ſed reſpectu poſterioris Tomi rationem ex mea parte redditurus ſum operis & præter indicem aliqvas Genealogias additurus,
M. KETILSON.

Sagnaskrífarans
Formaale.

Hvad vorer Landsmenn og Forfedur í fyrre aulldum hafa ydner vered og ástundunarsamer saman ad henda tídende og tilburde, sem sked hafa ei alleinasta innanlands medal þeirra, helldur og utanlands um alla nordur-álfu heimsins, edur so langt um heiminn sem þeir hafa fared, edur fregnad fenged; þad votta þær bækur og skrædur, sem þeir skrád hafa, sem þó nú tekur ad siáz lítell ormull af á medal vor; þvíad þessar bækur inar gaumlu eru nú allar feigdar og fordiarfadar, so á þessum fám skrædum, sem epter eru, finnz hvorke upphaf ne ender*) og þetta samtak og skrif Íslendínga um historiur og Annála smíde hefur halldiz allt til þeirrar miklu plágu, sem geck um aull Nordur-laund, og eirneg her á Íslande Anno 1350; og þad sez í skrife þeirra hinna Norsku, ad uppfrá því siáz ecke hiá þeim neitt serlegt samanteked, enn þó sez her á Íslande nockud til annála-smídis nær til þess ártals. 1400 kemur her á landid furdanleg plága og miked mann-hrun, so úr því siáz hvorke sagnadiktaner ne setníngur Annála, so fyrer mig hafe bored, og hafa þá fráfalled þeir fródu menn er slíkt hafa fyrer sig lagt, enn adrer þadan í frá eige uppteked. Þessa frædemeñ kúnnum ver nockra ad nefna, er samantóku tídende og tilburde her í lande og annarstadar; fyrst þeir er í aundverdu landnámin samanskrifudu, sem voru Kolskeggur hinn vitre um avstur-og sudur-

*] Endíng.

Præfatio
Authoris.

Plurimam sanè prioribus seculis curam & industriam impenderunt populares majoresqve nostri colligendis relationibus rebusqve memoriâ dignis non ex ipsa tantum patriâ, sed totô qvoqve septentrionê, vel tanta orbis terrarum partê, qvantam propriæ peregrinationes vel pervolans fama ipsorum vindicarunt cognitioni; id qvod libri & monumenta ab ipsis conscripta testantur, qvorum tamen hodiè rudera nobis supersunt admodum exigua; siqvidem tantæ vetustatis libri putredine adeò sunt corrupti, ut pauca ista, qvæ remanent, exemplaria initiò & finê destituantur. Duravit autem ista historias & annales conscribendi Islandorum consvetudo usqve ad sævissimam, qvæ in universum septentrionem, & qvidem in Islandiam Ao. 1350, grassata est, pestem. Norvegorum etiam testantur monumenta, nihil inter eos notabile postea conscriptum videri; attamen nonnulla annalium vestigia in Islandia ad annum ferè millesimum qvadringentesimum inveniuntur, qvô annô dira oborta est contagio multorumqve hominum necê famosa, qvæ historiarum annaliumqe cursum, qvoad mihi innotuit, omnino interrupit, vastæ cognitionis viros, qvi hujusmodi lucubrationibus invigilaverunt, èmediô tollendo, superstitibus opus intactum relinqventibus.

landid, enn **Are** prestur **Þorgilsson** hinn fróde fyrer nordan og vestan landid, og hvad greinelega þeir þad giort hafa, má lesa í Landnáma-bókunum.

Þessu jafnframt er og sá vellærde mann **Sæmundur** prestur **Sigfusson** hinn fróde, er miked dictade historiur og Annála-skrif, og hanns Ættmenn Oddveriar heldu því og lenge, og kaullum ver þad Odda Annál, er **Sæmundur** byriade, og epter hann adrer vidjuku. **Are** hinn fróde hafde og Annála skrif og hanns epterkómendur, og þad kaullum ver Flateýar Annál, enn þesser hverutveggiu endaz sem ádur sagde. Seinna á tímunum komu þeir miklu frædemenn, **Snorre** lögmadur **Sturluson** og **Styrmer** prestur hinn fróde, þeir skrifa sídan tídende og tilburde, so utanlands sem innan, og um þann tíma og nockru sídar er sá vitre madur **Sturla** lögmadur **Þordarson**, er þá miklu Islendínga sauguna framsette um **Sturlunga, Oddveria**, og **Havkdælinga**. Þesser menn hafa og diktad saugur um þá Norsku og Daunsku Kónga, sem nóglega sez. Her hafa og vered þeir vellærdu Múnkar, sem þessum diktunum hafa og framhalldid, serdeiles þeir tveir á Nordur-landinu, sem voru á Þíngeýrum, **Gunnlaugur** og **Oddur**, sem maurgum bókum hafa snúed úr ymsum túngumálum á Norrænu, og so saugurnar diktad; Her á lande hafa og adrer fræde-menn vered sem voru **Þoroddur** Rúna-meistare og **Stiaurnu Odde**, einneg Hr. **Havkur** lögmadur, sem Havksbókina let skrifa. Þessum fræde-maunnum jafnframt hafa og fródleikinn stundad biskuparner her á Islande, bæde diktad og láted dikta saugurnar, og snúed á vort mál audrum bókum, í Skálhollte þeir fedgar **Isleifur** og **Gyssur** og so adrer fleire, sem þá sídar **Jon** biskup **Holldorsson**, einneg á Hólum finz helldstur af þeim **Brandur** biskup hinn fyrre **Sæmundsson**, hvor saman let skrifa

Novimus certe iſtorum polyhiſtorum aliqvot recenſere nomina, rerum tam indigenarum qvam exterarum monumentis ipſorum operâ elaboratis conſpicua: In ipſo igitur limine veniunt enumerandi, qvi primam patriæ noſtræ occupationem deſcripſerunt, *Kolſkeggus* ſcilicet ſapiens *Arusqve Thorgilli filius* ſacerdos ille multiſcius; ille auſtralis & orientalis, hic borealis & occidentalis Islandiæ aborigines memoriæ prodidit, tantâ eqvidem, qvanta, ex iſtis hiſtoriis elucet, perſpicuitatê. Parî cum his paſſû *Sæmundus Sigfusſonius* ambulat Sacerdos, cui ſpectata eruditio nomen fecit polyhiſtoris, diligenti hiſtoriarum annaliumqve auctori. Inchoatum etiam ab ipſo laborem poſteri ſui, prædü *Oddenſis* incolæ, longo poſt eum tempore continuarunt, unde iſthoc opus annales *Oddenſes* vocamus. *Arus* qvoqve polyhiſtor annalibus conſcribendis operam dedit, qvi a poſteritate ſimiliter adaucti Flateyenſium nomine vulgò inſigniuntur. Utrumqve tamen opus terminum ante memoratum non excedunt. Poſtera inſuper ætas viros produxit hiſtoriarum cognitione celebres; *Snorronem Sturlæum* nomophylacem, *Styrmeremqve* paſtorem multiſcium, qvi res tam patriæ qvam exterarum gentium memorabiles litteris demandarunt. His coætaneus & aliqvantulum ſuperſtes ingens illud hiſtoriæ islandicæ volumen de *Sturlungis*, *Oddenſibus* & *Hökdælis* conſcripſit vir eximiæ ſapientiæ *Sturla* nomophylax *Theodoræus*. Debere nos etiam his, qvos memoravimus, viris Daniæ & Norvegiæ regum hiſtorias ſatis agnoſcimus. Habuit præterea Islandia inſignis doctrinæ monachos, hujus modi ſtudio deditos, præſertim in parte boreali duos, *Gunlogum* nempe & *Ottonem* Thingeyrenſes, qvi complures libros in idioma Islandicum verterunt, ſcribendis hiſtoriis

margt og miked þad sem her á lande hafde til tídenda falled, og þessa sagnamenn vil eg nú ei fleire greina, þó nefna kunne.

Nú fyrer þad sem ádur áveik, ad þær frædebækur sem þessar menn hafa samanteked um Ísland og tilburde her, eru nú forrotnadar ad mesta parte, þá hefur þeim heidarlega Hr. biskupe **Þorlake Skulasyne** ósæmelegt sýnz sem og óviturlegt, ad affelle so ad eingenn sæe edur visse epter oß, hvonneg í landinu tilgenged hefur, hvorier því hafe stiórnad, hvenær þad kom under útlenda herra, Staderner under kennevalldid, og annad fleira slíkt, og hefur því látid uppteikna og samanskrifa þad sem nádz hefur, fyrst þann fróda landnám og sídan þá miklu Íslendínga saugu, í hvorre margt má um slíkt greinelega siá. Því hvor skal segia vorum epterkomendum frá slíku, ef eingenn helldur því uppe?

Einneg hefur sá loflege biskup **Þorlakur** gyrnz ad siá og vita hvad finnaz edur fáz mætte samanteked ad í landinu hefde vidbored, sídan Annála-skrif þeirra fyrre manna þravt og endade frá Anno Christi 1400, og hefur óskad af mer, þad líted eg kynne hafa og vita herum samantaka, hvad mín skylda fullkomenn var, þeim virduglega herra herum gegna, og hefe sýnt vilia minn, þó þetta se fátt og enn midur af stad komed, kýs hanns Umbót og Umlídíng vid mig herum. Hefur sú mikla plága sem eg nefnde fleira fyrer oß Íslendíngum ofgad enn Annála-skrifid, sem er skipa gáng frá landinu af landsmannnum her sem allshendis hafa framfared af landinu á sinum skipum, utan þad sem vered hafa nockrer nidiar Vatnsfiardar **Biarnar Jorsalafara Einarssonar**, og **Torfe Arason** so lenge hann var hyrdstiore her á lande, edur þad sem

itidem operam dantes. Nec defuere noſtrates præter hos etiam alii liberalium artium probè gnari, qvales fuerunt *Thoroddus Runarum* magiſter, & *Oddius*, *Stiörnu Odde* (forſan ob ſtudium Aſtronomiæ] appellatus; adde dominum *Hökum* nomophylacem qvi librum vulgò *Hóks-bôk* ſcribendum curavit.

His litterarum ſtudiô æqvales, epiſcopi Islandici hiſtorias tam propriâ qvam alienâ, ipſis auſpicibus, operâ conſcriptas, librosqve in noſtrum verſos idioma poſteritati reliqverunt, ê Skalholtenſibus nempe *Isleifus* & ejus filius *Giſſur;* hisqve ætate poſterior *Jonas Haltorius*, ex Holanis autem imprimis *Brandus*, eo nomine prior *Sæmundi* filius, qvi multas majoris momenti res qvæ in Islandia contigerunt, memoriæ fecit conſignari; Plures talium hiſtoricorum, nomina, qvantumvis nota heic enumerare ſuperſedemus. Siqvidem vero iſtæ de Islandia rebusqve ibidem geſtis hiſtoriæ ſitu & putredine maxima ex parte ſunt conſumtæ, indignum ratus eſt & ſapientiæ minus conveniens epiſcopus venerabilis dominus *Thorlacus Skulonius*, ſi incuria noſtra omnem poſteritati præcluderet anſam res patriæ priſtinas cognoſcendi; qvibus paruerit dominis, exteris qvando ſubjecta, beneficia (ɔ: prædia aliaqve bona templis dicata) qvando in clericorum devenerint poteſtatem, & idgenus plura; unde laudati epiſcopi cura auſpicioqve obvia qvæcunqve collecta ſunt; primò qvidem inſigne monumentum Landnama, & deinceps magna illa Islandorum Hiſtoria, qvæ multa ejusmodi luculenter exponit; qvis enim hæc poſteritati referet, nemine ea memoriæ conſecrante? Tenuit inſuper laudatum epiſcopum *Thorlacum* ea, qvæ de rebus Islandicis poſtannum 1400um, antiqvorum annalium terminum, fortè ſcripta inveniantur, cognoſcendi deſiderium, unde meam exoptavit opellam, ut qvantillum mihi hâc dé rê innotuerit, conſcriberem; compulſus igitur debitâ erga virum venerabilem obſervantia pronisſimum obſeqvendi ani-

biskupsstólarner hvor um sig hafa hafskip átt, því þesser marg-
er hvorier biskupar hafa útlendsker vered, og af þessum tilfellum
hefur landinu allt apturfared, þó nú um stund yfertake, og
hvonneg nú er þrehngst þiakad ad þessu lande má drottinn vor
náda, hvad mer er vandt um ad skrifa, og þeir meiga giora
sem betur kunna, ad hvorra ordum meir rídur; veldur og í
maurgu hvoriu her innanlands vanfylge vort siálfra og sam-
helldisleyse, enn þad siáum ver Islendíngar ad samhellde hafa
þeir útlendsku menn (um kaupskápinn ad tala) í móte oß, so all-
drei ser hvar þad vill lenda fyrer oß er slíkt á adra sídu adsæk-
er, enn á adra ó-ára-hrun. Genged er nú þad sem seg í
Annálum her, þá Islendíngar laugdu siálfer verd á varníng
kaupmanna; so sem giørde **Sæmundur Jonson** í Odda,
og **Þorvalldur Gissurarson**, einneg sem stendur í gaum-
lum laugum her í lande, ad menn skyldu ei kaupa dýrar avst-
rænann varníng ad skipum ad kaupmaunnum, enn þeir menn
rádleggia þrír, er til væru tekner í hvoriu herads takmarke;
Takmark er frá Lánganese og til Lónsheidar, frá Lónsheide til
Arnarstacksheidar [aull þesse takmaurk voru nidurskaumtud í
kríngum Island] þeir skyldu leggia lag á Miol og lereft, vid
og vax og tiauru, enn þar skulu liggia vid XII merkur vad-
mála, ef menn kaupa dýrar enn lag er álagt.

Hvad er nú um slíkt ad ræda? ráda nú ei adrer alen,
vigt, mæler, vauru sinne og vorre? enn ver erum innebyrgder
so sem fé í siáfar hólmum, og eige so mikell skipagángur af
landinu, ad gete kannad ef har þær til matfánga er kríngum
landid liggia, þeß sidur komiz til annara þiódlanda, ser næríng-
ar leita.

mum prodidi, præstita, utpote pauca & pingvi minerva facta, ipsius humanitati & correctioni commendans. Neqve sola est annalium interruptio, qvâ rebus Islandicis infesta fuit sævissima, qvam memoravimus contagio, sed ejus qvoqve vestigia agnoscimus in navigationis, nostratibus, dum propriis invecti navibus exteras petiverunt regiones, eo usqve familiaris interitu totali, si excipias nonnullos ex *Biörnonis Enarii*, qvi Vàtnsfiordi degebat, Hierosolymipetæ posteris, *Torfonemqve Ari* filium dum præfecti fungebatur officio, & utriusqve diæceseos episcopos, utpote plerumqve alienigenas navibus trajectui ad terras exteras aptis tantum potitos. Casibus istiusmodi patria nostra ad deciduum, qvô cum hodiè maximè confligatur, statum est devoluta, ita ut durissimam qva jam utrinqve urgemur, afflictionem removere, divinæ tantum sit misericordiæ. Sed hæc, tanqvam meo difficillima calamo, magis peritis, & qvorum plus valuerint verba, scribenda relinqvo. Nec parum ad rerum nostrarum ruinam propria facit animorum disjunctio, cum tamen exteros (de commerciô mihi sermo) viribus animisqve conjunctis nobis adversari experiamur; nec certum adhuc, qvorsum isthæc evadent, hac istis, qvæ diximus, malis, illac vero cœli inclementia & fortunarum dilapsu urgentibus. Dolemus jam annalibus qvondam celebratam Islandorum libertatem mercibus peregrè advectis pretium pro arbitrio statuendi, qva usi sunt *Sæmundus Jonæus Oddensis* & *Thorvaldus Gissuris* filius; dolemus legum antiqvarum abrogationem, qvibus cautum fuit ne merces orientales pluris emerentur in ipso portu qvam tres æstimassent viri intra singulorum tractuum terminos electi: Ejusmodi terminus unus est inter *Langanes* & montem *Lonsheide* vulgo appellatum ubi mox alter hunc excipit ad *Arnar-*

Þetta mitt epterfylgiande Annála=skrif bid eg Minn fróma herra biskupinn ad lagfæra og leidretta, enn virdiz maunnum sem sjá kunna, eg ofhermt hafe um nockra hlute her inne, vilde eg ei af tilsettu ráde giort hafa, og þigg þá þad ad vita, so eg sýne eda sege hvad eg fyrer mer hefe, á medan til endiz. Befalande nú minn herra biskupinn ehrugofugann yfermann Hr. Þorlák Skulason eylífum Gude til allrar Umhyggiu.

á Skardsá
þañ 29 Aprilis.

[underskrifad Nafn]
Biorn Jonsson.

flachsheide usqve Se extendens [Sic tota insula in certas partes distingvebatur]. his demandatum fuit negotium, certum frumento, linteo, lignis, ceræqve & pici pretium statuendi, irrogatâ ementibus, si lex præscripta excederetur, duodecim marcharum, *] sive 230 ulnarum octoqve pollicum panni Islandici mulctâ. Sed horum recordari qvid proderit? nonne ex alieno, arbitrio mensuræ & pondera, nostræqve & alienæ merces dependent, nobis ipsis ad modum pecudis rupibus & mari undiqve circumdatæ adeò inclusis, ut præ navigationis defectu insularum patriæ adjacentium, nedum exterarum regionum, accessu qværendi victus causa, prohibeamur. His proœmii loco dictis, seqventes annales domini episcopi candori humillimê committo corrigendos: Siqvid autem in hoc opusculo veritati dissonum oculatioribus videatur, caveant ex consulto factum credant, de qvo admoneri optarem, ut fontem, unde ista hauserim, donec superstum, detegere possim. Celeberrimum Dominum episcopum *Thorlacum Schulonium* æterni numinis curæ & protectioni commendo.

Skarsâ
die 29 Aprilis.

Subscripto nomine
BIÖRNUS JONÆUS.

*) Morê hodierno una marcha argenti ejusdem valoris est ac XIX ulnæ & qvatuor pollices panni Islandici, qvô fundamento nititur hæc calculatio.

Anno Domini 1400 var Eyríkur af Pomeren kóngur yfer Noregs ríke, og hafde þó drottning Margret Valldemarsdótter nærsta yferráð sem sat þá í Danmaurk; því hún hafde erft Norvegs vellde epter son siñ Olaf, er dó 17 vetra enn hann erfde epter faudur siñ, mann Margretar Hákon kóng. Hún hafde þá og unned Svía ríke, og stiórnade því þá; enn 1397 tók hún hann fyrst til ríkesstiórnar med ser. Anno 1400 var Petur biskup á Hólum, fimtánde þar; enn Vilchin edur Vilhiálmur hinn danske ad Skálhollte nítiánde þar.

Anno 1401 *) hófst mikel plága á Íslande og stód yfer til 1402, so þó 15 være med einum til graftar, komu ei heimnema fiórer, þá var heited maurgum faustum, og psaltara, talna saungum, Mariu gaungum, og ad gefa halfvætt silfurs til Hóla, til ad búa Gudmundar skrín hins góda.

Anno 1403 tók Askell erkebiskups tign í Nidaróse tuttagaste þar, enn Winolt deyde áre fyrre erkebiskup.

*] Annad exemplar tilskrifar þessa plágu árinu 1403 og mun vera eiga Svarti dauđe er geck þetta ár og tvø eptersylgiande her á lande.

Anno Domini 1400 rerum Norvegicarum potitus eſt *Ericus Pomeranus*, *Margreta Valdemari* filia, qvæ ſedem in Dania tum temporis habuit, ſummam ſimul imperii tenente. Hæc filio *Olao* ſucceſſerat regnatrix, qvi regno poſt patrem *Haqvinum Margretæ* maritum hæreditate accepto anno ætatis 17mo morte præreptus valedixit. Sveciam qvoqve ſibi ſubactam id temporis gubernavit *Margreta*, ſed *Ericum Pomeranum* Anno 1397 imperii primo conſortem reddidit. Anno 1400 præfuit diæceſi Holanæ epiſcopus decimus qvintus nomine *Petrus*; Schalholtenſi autem 19us *Vilchinus* ſive *Vilhelmus* natione Danus.

Anno 1401*) orta eſt in Islandia peſtis, qvæ ad ſeqventem annum duravit, adeò perniciosa, ut, ſi qvindecim viri ducendi funeris cauſa domi iiſſent, qvatuor tantum redirent. Pro mali iſtius remotione vota igitur ſunt freqventia jejunia cantus pſalterii cæterorumqve, qvæ ritu pontificiorum adhibitis globulis ſolebant recitari, ſacrorum; proceſſiones in honorem Mariæ virginis faciendæ, argentiqve qvadraginta pondo æqvivalentis donatio ad exornandum, qvod Holis erat, *Gudmundi* probi ſcrinium.

Anno 1403 *Aſchillus* ad dignitatem archiepiſcopalem evectus eſt, Nidaroſenſium viceſimus cujus anteceſſor *Winoldus* ſuperiore anno deceſſerat.

*] Alter codex hanc peſtem ad annum 1402 refert, qvâ forte denotatur Contagio Sive mors atra vulgo *Svarti daudi* qvæ hoc anno & duobus ſeqventibus per regionem graſſata eſt.

Anno 1404 dó Bonifacius hinn nýunde med því nafne; ríkte 15 ár.

Anno 1405 kom út Norskur ad ætt Vigfús hyrdstióre og Gudridúr kona hans, bæde 15 vetra.

Anno 1406 dó Innocentius Páve 7de; ríkte 2 ár.

Anno 1407 vard Gregorius tólfte páve 2 ár. 7 mánude.

Anno 1409 þegar Margret dótter Valdemars kóngs, enn eckia Hákonar kóngs miste sinn son Olaf, þá gaf hún Slesvík hertugadóm til Gerhardum af Holsten, enn dótter Gerhardi færde þad til Theodoricum af Oldenborg á þessu áre 1408, enn hanns sonur Christian eignadiz þad sem átte eckiu Christophori kóngs af Danmaurk, því hann eignadiz þad epter sinn faudur Theodoricum, og so er Danmaurk komenn under greifann af Oldenborg; enn þesse kóng Christian samblandade ríkiunum Danmaurk og Norege; af hanns ætt eru vorer losleger danskar kóngar komner.

Anno 1409.

Anno 1410 Ruphertus phalsgreife til Rýn, 34de þýdskur keisare, stiórnade 10 ár; Alexander páve 5te var 10 mánude.

Anno 1411 Johannes páve 23ie 5 ár.

Anno 1412 dó drottning Margret, 27da Octobris á skipe; rede Danmaurk og Norege 37 ár, enn Svía-rike 24 ár.

Anno 1413 sátu ad Vatnsfyrde *) Þorleifur hinn ríke Arnason og hustrú Christín Biornsdótter; þeirra son var

*) þenna vetur.

Anno 1404 obüt *Bonifacius* nonus, qvi per 15 annos fuerat papa.

Anno 1405 venit in Islandiam præfectus *Vigfusus Ivaris* filius natione Norvegus, cum uxore *Gudridâ;* qvorum uterqve 15 annos nati fuère.

Anno 1406 obiit *Innocentius* papa 7us qvi biennium regnaverat.

Anno 1407 defuncto fucceffit *Gregorius* 12us, per biennium & feptem menfes papa.

Anno 1408 *Margreta Valdemari* filia *Haqvini* vidua, defuncto filio *Olao*, ducatum Slefvicenfem *Gerhardo* Holfato dederat, eundem autem *Gerhardi* filia ad *Theodoricum* Oldenburgenfem hoc anno tranftulit; tandem ad filium ejus *Chriftianum*, qvi *Chriftophori* Daniæ regis viduam in matrimonio habuit, idem ducatus jure hæreditario pervenit, qvo pacto Dania comitis Oldenburgici poteftati eft fubdita. Hic autem *Chriftianus* utrumqve regnum Daniæ & Norvegiæ in unum redegit, cui fereniffimi Daniæ reges originem debent.

Anno 1409.

Anno 1410 *Rupbertus* Palatinus Rhenanus, imperatorum germanicorum 34us, decem annos regnavit *Alexander* per decem tantum menfes papatu functus eft.

Anno 1411 *Johannes* per qvinqvennium fuit papa

Anno 1412 Regina *Margreta* 27mo Octobris in navi deceffit, poftqvam ad gubernacula Daniæ & Norvegiæ 37, Veciæ autem 24 annos federat.

Anno 1413 federunt Vatnsfiordi* *Thorlevus Arnæ* filius cognomine opulentus ejusqve uxor *Chriftina Biörni* filia, qvorum

*] Per hanc hyemem.

Biorn er átte Olufu Loptsdóttur hins ríka. Þeirra baurn Þorleifur, Arne, Einar, Solveig. Arne fell í stríde fyrer Búnkaberge í Svía ríke og átte eiginn baurn var med Dana kónge. Biorn Þorleifsson andadiz 1467, því þá kallar hustrú Oluf menn til ad skipta gótsinu medal sín og sona sinna og dóttur, hún tók helmíng móts vid baurn sín, sosem þad skipta bref tilvísar, ad skipt hafe vered í Vatnsfyrde mánudaginn fyrstann í Vetre. Stórmiked jardagóts og fríder peníngar voru þar epter látner. Þesse Biorn var vegenn í Rife af engelskum; hefnde Oluf hustrú sídar og let drepa marga engelska.

[Anno 1415 voru í Róm 3 pávar under eins, Gregorius, Johannes og Benedictus, þeir aller afsetter. Ehríkur kóngur gaf út eitt bref sem styrkia skylde fríheit og myndugleika Hóla dómkyrkiu. M. J. S.]

Anno 1416 in concilio Constantiensi var sú misbrúkun ásamt audrum svívirdelegum lærdóme pávadómsins logtekenn, ad gefa leykmaunnum ei nema adra myndina, sem er bravdid í kvoldmáltídinne.

Anno 1417 ríker Arne *) biskup hinn 3ie þess nafns í Skálhollte, og er umbodsmadur Hóla kyrkiu stigtes; sat hann ad Hólum. Gudrun Jorundardótter gefur haunum Vallhollt í próventu ásamt audru fe.

Anno 1418 Martinus hinn 5te er páve í Róm ríkte 13 ár.

Anno 1419.

Anno 1420 andadiz biskup Arne Olafsson hinn milde svikenn í Norege af hofmaunnum kóngsins fyrer ofundarsaker, hefur þad vered Ehríkur af Pomeren. Arne biskup rede

*) Arne hinn millde 20 biskup í Skálhollte.

filius fuit Biörnus Olufæ Loptidis opulentæ maritus, ex qva qvatuor procreavit liberos, Thorlevum nempe, Arnam, Enarem & Solvegam; Arnas regi Daniæ militans, Bùnkabergi Svecorum prælio improlis occubuit. Biörnum autem Thorlevium annò 1467 obüsse exinde constat, qvod Olufa nobilis ipsius vidua partitores, qvi bona inter se & liberos dividerent, hoc anno acciverit; ipsi autem pars summæ dimidia, reliqva vero liberis obtigit, uti libellus partitionem istam Vatnsfiordi die lunæ semestris hyemalis primâ factam compræhendens testatur; relictæ ibidem fuerunt copiosæ tam fundi qvam pecudis possessiones. Biörnus autem iste in loco piscatorio, vulgo Rif ab Anglis fuit interemtus, in cujus ultionem Olufa Anglos complures occidi curavit.

[Anno 1415 tres Papæ Romæ simul fuerunt, Gregorius, Johannes & Benedictus, omnes a dignitate papali remoti. Rex Ericus privilegia & auctoritatem templi cathedralis Holani edito diplomate confirmavit. M. J.]

Anno 1416 In Concilio Constantiensi inter alia abominanda Pontificiorum dogmata decretum est, ne Laicis nisi altera cænæ dominicæ species, nimirum panis exhiberetur.

Anno 1417 præfuit episcopatui Skalholtensi Arnas *) eô nominê 3ius, Holani insimul, ubi sedem habuit, vicarius administrator. Ipsi Gudruna Jörundi filia villam Vallholt aliaqve bona, pro suä, dum in vivis esset, sustentationé donavit.

Ao. 1418 Papa Martinus 5tus Romæ per 13 annos regnavit.

Anno 1419.

Anno 1420 episcopus Arnas Olavius cognomine mansvetus Erici Pomerani aulicorum insidiis invidiose in Norvegia occubuit, cum diæceseos Skalholtensis episcopus, Holanæ-

C

*] Arnas Clemens episcoporum Skalholtensium vicesimus.

Skálholte, var Umbodsmadur og Visitator Hólakyrkiu, og hyrdstióre yfer allt Ísland. Hann reid á dege frá Skálholte epter formessu enn kom til Hóla þá hríngt var til Salve um kvollded.

Anno 1421 Rupertus 34 þýdskur keisare deyde til Heidelberg, hanns son eirn var Christophorus kóngur í Danmaurk. [Grímur Jónsson logmadur O. E. S.]

Anno 1422 selde Þorleifur Arnason med samþykke sinnar kvinnu Christínar Biornsdóttur Asgeire Arnasyne Hvam̄ í Hvam̄s-Sveit, og fleire jarder þar nærverande fyrer *) Hóla, Audkúlu í Svínadal, og fleire jarder þar í nánd. Samþykte Gudfinna Þorgrímsdótter kona Asgeirs sáuln bónda síns.

Anno 1423 Baltázar hyrdstióre á Íslande: brann kyrkiann og klaustrid á Múnkaþverá og þar inne 2 prestar.

Anno 1424 Syster Þórun Ormsdótter**) Priórissa var á Stad í Reyneneſe, bygde Hof á Skagastraund fyrer 16 vætter skreidar.

[Anno 1425 var Jón Vilhiálmsson engelskur ad ætt biskup ad Hólum. M. J. S.]

Anno 1426.

Anno 1427 Rafn Gudmundsson logmadur fyrer Nordan, bió á Skridu í Reykiadal.

[Anno 1428 Einar Þórleifsson hyrdstióre á Íslande. M. J. S.]

*] Hálfa Audkúlu. **) Abbadís.

qve vicarius & visitator, nec non totius Islandiæ præfectus fuisset. Ipse Skalholtiâ post cantum matutinum profectus vocantibus ad cantum vespertinum campanis Holos eqvitando pervenit.

Anno 1421 obüt Heidelbergæ Rupectus imperator Germaniæ 31us. Ejus filius fuit Christophorus rex Daniæ. [Grimus Jonæ fuit Nomophylax O. E.]

Anno 1422 Thorlevus Arnæus consentiente uxore Christina Biörni filia cum Asgero Arnæo prædia prædiis mutavit, Hvam nempe in tribu Hvamsveit situm pluraqve adjacentia,*) Holis, Odkulâ Svinadalensi pluribusqve, qvæ in vicinia fuerunt, villis, qvarum alienationem uxor Asgeri, Gudruna Thorgrimi filia comprobavit.

Anno 1423 præfectus Islandiæ fuit Balthazar. Templum cæteræqve cænobii Munkathveraensis ædes, unacum duobus sacerdotibus incendio sunt absumtæ.

Anno 1424 Cænobii Reynestadensis antistita fuit Thorunna Ormi filia, qvæ prædium Hof in Ora Skagaströnd eâ lege locavit, ut ipsi â conducente Sedecim vættæ, ɔ: toties, octoginta piscium arefactorum pondo, solverentur.

[Anno 1425 diæcesi Holanæ præfuit episcopus Jonas Vilhelmi filius, natione Anglus. M. J.]

Anno 1426.

Anno 1427 nomophylacis officio in boreali Islandia functus est Rafnus Gudmundi filius, qvi Skridæ in Reykiadal habitavit.

[Anno 1428 præfectus Islandiæ fuit Einar Thorlevi filius M. J.]

*] Dimidia Audkulâ.

Anno 1429 ríker biſkup Jón Vilhiálmsſon ad Hólum. Aſbiørn ábóte ad Þíngeÿrum. Velter biſkup Jón Lopte b. Gutthormsſyne ſtadinn *) Sandnes um 3 ár. hann veiter og Lavfás Helga Biarnaſyne fyrer bón Lopts bónda og hans huſtrúr. item gefur biſkup Jón qvíttunarbref Sr. Jóne Pálsſyne, er rádsmadur hafde vered kyrkiunnar ad Hólum, um alla penínga medferd í fauſtu og lavſu, hvor innann ſkams verdur hans óvin. Þennañ Jón biſkup ſkrifa ſumer engelſkann vered hafa. Þá var Vigfús Ivarſon hyrdſtióre. Hanns huſtrú het Gudrídur.

Anno 1430 geck bólann mikla. Lýſer Jón biſkup Vilhiálmsſon því í kyrkiunne á Hólum, ad Sr. Jón Pálsſon vilie ei koma á ſinn fund epter ſinne bodan, og hlýdnaz vid ſig fyrer þad brot og hugmód er hann hafe í falled ad hann hafde komed á preſtaſtefnu til biſkupſins med ſitt fólk XXX manna med alvæpne panſurum, járn-hauttum, forſtálum, armbrýſtum og ſverdum, uppdregnum hardneſkium, ſem einn ſtrídsmann haunum til mótþróa, og gefur biſkup haunum þá viku freſt til fundar vid ſig, enn kome hann þá ei, ſkule hann bannfæraz óefanlega. Sídar á ſama áre ſkipar biſkup Jón. Sr. Þorkele Gudbiartsſyne (ſem hann hafde þá veitt ſtadinn Greniaſtad enn tók af Sr. Jóne Pálsſyne) ad ſer ad taka 3 jarder, ánefndar nordur þar, og adra penínga Sr. Jóns, þartil ſtadurinn hefde fullt, epter því ſem Sr. Þorkell klagade ad Greniaſtad vantade; þarad avke takiz adrar egner Sr. Jóns hvar ſem þær nædiz, því hann være nú bannfærdur; ſídan borgar nú Sr. Jón nockru biſkupe Jóne. Item gefur biſkup Jón Benedict

*) Savdanes.

Anno 1429 Sedit Holis episcopus Jonas Vilhelminus. Antistes Cænobii Thingörensis fuit Asbiörnus. Episcopus Jonas Lopto Gutthormio Beneficium *] Sandnes per triennium administrandum itidemqve beneficium Löfas Helgoni Biarni filio oratu ejusdem Lopti & uxoris ejus credidit. Præterea idem episcopus dominum Jonam Paulinum, qvi templi Holani dispensator fuerat, ab isto munere dimisit, pro rerum concreditarum, tam fundi qvam mobilium administratione sat acceptum testatus; inter qvos tamen paulo post oborta est inimicitia. Sunt, qvi hunc episcopum Jonam Anglum fuisse tradunt. Hoc tempore præfectus Islandiæ fuit Vigfusus Ivarius cujus uxor nomine fuit Gudrida.

Anno 1430 sævus variolorum morbus grassatus est. Episcopus Jonas Vilhelmi filius in templo Holensi notum fecit, dominum Jonam Paulinum morem mandato suo non gerere, ubi eum, ut se sibi sisteret, jusserit, ad expiandum qvô se offendisset, delictum, qvod in synodum, cui ipse episcopus interfuisset, cum triginta virorum manu, loricis, galeis, catapultis, gladiis cæterisqve id genus armis instructâ militis instar in sui offensam venisset: qvamobrem, ni post unius hebdomadis spatium se conveniret, excommunicationem ipsi minatus minimè effugiendam. Postea eodem anno domino Thorchillo Gudbiarti filio, [qvem benificio Greniastadensi, remotô dominô Paulinô, præfecerat] in mandatis dedit, ut tria, qvæ nominatim indicavit, vicina prædia, aliasqve pastoris inimici pecunias in suam assumeret potestatem, qvò usqve Beneficio Greniastadensi pro defectu, de qvo conqvestus fuerat Gudbiartinus, esset satisfactum. Eidem etiam sorti cætera, ubicunqve fuerint inventa, Jonæ Paulini bona adjudi-

*] Saudanes.

Jónsson qvíttañ fyrer IX marka sekt, og þad brot, er hann hafde ófyrersyniu í þad mannslag ratad, vorded ad skada Þórde Gíslasyne, epter því sem gamall rettur skipar um þvílíkt mál. Item veiter Jón biskup Sr. Jóne Biarnasyne stadinn á Modruvaullum í Horgárdal med aullum eignum frídum og ófrídum, faustum og lausum um nærstu 3 ár. eiga alla ávexte og landskylder, einneg qvígilda leigur. Biskup Jón fær Jóne preste Biarnarsyne hálfann hvalreka, ef reka kynne; geima hinn helmíng kyrkiuñe ad Hólum til þarfa; enn vidarreke skylde falla stadnum Modruvaullum, kyrkiunne og jordunum til *] uppbyggíngar; sækia og sekta hvorn um sig ef tilynne til fulls reikníngskapar, utan Sr. Jón Pálsson, hann skylde under siálfs biskups nád.

Skylde Jón Biarnason leggia í leigu árlega X kúgillde, fæda prest og diákna. Item fæda og klæda 2 brædur, klaustrinu vidhiálpa. Á sama áre úrskurdar Are prestur Þorbiarnarson Officialis á mille þeirra Jóns biskups og Finnboga Jónssonar í Áse í Kelduhverfe um biskups reid og kostnad í Gistíngar þar í Áse. **] [Jón Gerechsson svenskur ad ætt settur til biskups í Skálholte, hann hafde 30 Irska sveina miog ómilda, so siálfur biskup rede litlu edur ongvu vid þá og giordu þeir maurgum óskunda].

*) Uppheldis.

**) Innfært af M. J. S. vid Annum 1422, enn af Sr. J. Halldórssyne vísad til 1430 epter N. Annál.

cavit, siqvidem excommunicatione jam esset damnatus. Postea Paulinus aliqvam debiti partem præstitit. Idem qvoqve episcopus Jonas, Benedictum Jonæ filium novem marcharum mulctâ, commissâqve ex improviso Theodori Gislavii cæde, ad juris antiqvi de hujus modi delictis præscriptum absolvit. Credidit insuper ad triennium pastori Jonæ Biarni filio cænobium Módruvallense in Hörgardal cum omnibus ad idem pertinentibus tam animatis qvam inanimatis, fundoqve & mobilibus, concessâ ipsi liberâ in universam prædiorum, pecudisqve cum iis locatæ usuram, dimidiamqve cetorum, si forte in littora ejicerentur, partem possessione, reliqva autem pars templo Holano erat reservanda; ejecta autem ligna templo aliisqve prædii Mödruvallensis & ad idem pertinentium villarum ædibus designata fuerunt exstruendis. Qvicunqve vero adversus hæc mandata peccaverit, vindicem rationisqve plenæ exactorem sit habiturus dominum Jonam Biarnium, præter antedictum Paulinum, cui de solius episcopi pendendum erat arbitrio. In bonorum concreditorum usuram injunctum Biarnio fuit ab episcopo, ut decem fordas vel tot agnas, qvot earum absolverent pretium (ɔ: sexaginta) qvotannis expenderet, sacerdotem & diaconum sustentaret, duobus fratribus victum & vestimenta suppeditaret, cænobiumqve fartum tectum conservaret. Eodem anno discrevit Aro Thorbiörni filius Officialis litem inter episcopum Jonam & Fimbogum Jonæum, qvi Asi Kelduhverfensium habitavit, exortam, de eqvitatu episcopi sumptibusqve in eum hospitio Asi excipiendum impensis. [Hoc anno Jonas Gerichi filius natione Svecus episcopatum Skalholtensem adeptus est. Famulos is habuit 30 hibernos, ingenia adeò pervicacia, ut ipsius episcopi dominio vix ac ne vix qvidem parerent, injuriis undiqve infames].

Anno 1431 gierde Gudne Oddsson sonur Odds Lepps testamentid í Ögre í Isafyrde fyrer Sál Þorbiargar Gudmundardóttur konu sinnar, gefande Ögur kyrkiu med líke hennar Smidiuvík, og Mýra kyrkiu Rekavík og Haufn og lausa góts audrum kyrkium um vestfiordu. Gudmunde biskupe góda IV Hundrud, fátækum VI Hundrud in conceptione beatæ Mariæ Anno 1431. hafde kvinna hanns ádurnefnd fenged voveiflegann dauda med skiótum atburde, sem Gudne greindur getur um í sama brefe.

Þorsteinn Olafsson logmann sunnan og austan á Islande átte Akra í Skagafyrde og bió þar lenge, átte og Þorleiksstade sem adrar egner nordanlands. Hanns dótter Akra Cristin, er átte Torfe Arason hyrdstióre enn sídar Helge logmadur á Aukrum fader Ingveldar. Biskup Jón sender mikid þyckiu og fædar bref Rafne logmanne Gudmundarsyne, þad hann hafe genged dóma og úrskurd um skipbrot og vogreks góts er reked hafde á hardbak á Slettu Hólastadar jordu, og hótar bann-sauk Rafne logmanne, og audrum þeim er í dóme vered hafe, nema þeir leidrette málid; hafde fyrst gotsid rekid ad lande, sídann skip-brot og nockra menn med. Vilde biskup eignaz skip-brot og góts, og hafde skipad, þegar hann næde ei sínu mále, ad brenna skips-flakid.

Móte þessu geck þvert Rafn logmadur med dóme og úrskurde sínum. Einneg færer Jón biskup stefnu yfer Þorkel prest Gudbiartsson um sagt skip og góts, ad hann hafe keýpt þess helst ser til handa, enn halded því ei under sig, og

Anno 1431 conſcripſit Gudnius Ottonis Leppi filius, qvi Ogri Isfiordenſium habitavit, pro anima uxoris ſuæ Thorbiargæ Gudmundi filiæ, teſtamentum, qvô templo Ogrenſi pro cadaveris ſepulturâ Smidiuwikam, Myrenſi autem Rekawikam & Hafnam, pluribusqve qvadrantis occidentalis rura cæſa donavit, datô inſuper epiſcopo Gudmundo probo ſedecim, pauperibusqve viginti qvatuor imperialium pretiô, in conceptione beatæ Mariæ anno 1431mo. Memorata autem ipſius uxor repentinâ, ut eodem libello teſtatus eſt viduus, morte fuerat ſurrepta. Thorſtanus Olavius auſtralis & orientalis Islandiæ nomophylax, prædium Akros ad ſinum Skagafiörd ſitum, ubi habitabat, unacum Thorleiksſtadis pluribusqve intra qvadrantem borealem villis poſſedit. Filiam habuit ille Chriſtinam Akrenſem, Torfonis Arii præfecti, & poſt illum Helgonis nomophylacis Akrenſis, qvô Ingvelda fuit prognata, uxorem. Epiſcopus Jonas Rafno Gudmundi filio nomophylaci litteras miſit, offenſi infenſiqve animi indices, eo qvod de fragminibus navis, rebusqve, qvibus onuſta fuerat, ad Hardbaki, qvæ ad templum Holanum pertinuit villa in tractu Sletta ſita, littora, æſtu maris ejectis ſententiam tuliſſet; qvapropter ipſi, cæterisqve, qvi in eandem deſcendiſſent, niſi in rem ſuam mutaretur, pænam excommunicationis minatus eſt. Ejecerat autem mare primo fracti navigii vehem, deinde ipſius fragmina cum nautis aliqvot. Epiſcopus vero utriusqve avidiſſimus, ſi impos voti evaderet, comburi ratem juſſerat. Rafnus vero ſententiam poſtulatis ejus plane contrariam tulit. Præterea epiſcopus Jonas Thorchillum Gudbiarti filium Sacerdotem in jus vocat, eo inter multa alia nomine, qvod dimidiam antêdicti navigii partem in

Hólakyrkiu, med maurgum audrum saukum, enn hann hafe þó vered fyrr Hólakyrkiu rádsmadur. Item gefur Jón biskup Lopt bónda Gutthormsson qvíttann um allt rádsmannsdæme Hólastadar heima og annarstadar á búum um Fliót og Skaga, sem nordur undann um allar inntekter og útgiaullд, enn Loptur bónde leggur biskupe X Hundrud fyrer kostnad er menn hanns haufdu giordt, og ad auke þad hálft skipbrot sem um havstid reked hafde, hvad biskup tekur med gódvild og virdíngu.

A þessu áre víger Jón biskup Vilhiálmsson á Stad í Rehneneſe VIII systur í klaustrid þar, og þær trúlofaz under regluhalld med hreinlífe og hlýdne vid Abbadis: Jón biskup lætur Jón prest Einarsson, prófast í Skagafirde lesa þad bref upp vid Vallalaugar Þíngstad, ad hann lýser í gridum og fride h: Hólakyrkiu þá engelska menn alla er þá seu í Hólakyrkiu komner, og hallde þar um Kórstodina, og beidiz nádar og grida epter Guds laugum og kyrkiunnar; hvad hann segiz þeim ei synia meiga, sem christenn rettur lióslega hliódе. einneg um þad skip sem nú ligge í Kolbeinsáróse, hafe hann hálft ser keypt og h: Hólakyrkiu; enn hálft hafe þeir lagt kyrkiunne og gefed til eignar, so þad haf-skip se nú allt h: kyrkiu og hañs eign, þarmed allt þad góts er þarmed fylge, fyrerbiódande hverium manne, þá menn ad ónáda edur nockud mein giora skipe edur gótse; enn se so edur være, ad nockrer yfermenn kynne edur lauglega vilie tiltala þessum maunnum kóngdómsinns vegna, þá býdur hann þeim nú innann nærstu tólf mánada fram fyrer sinn nádnga kóng og ríkesins rád, og skule hann svara þeim þar laug med þessum maunnum, og hvort þad se

ſui ipſius, non templi Holani, cujus tamen antea fuiſſet diſpenſator, uſum emiſſet. Immunem univerſâ tam ipſius ſedis Holanæ qvam prædiorum ad eam pertinentium per tractum Fliotenſem & Skagenſem longiusqve aqvilonem verſus diſperſorum adminiſtrationê Loptum Gutthormi filium dimiſit epiſcopus, cum teſtimonio probè geſti muneris tam ratione acceptorum qvam expenſorum. Loptus vero epiſcopo pro ſumtibus in ſuos expenſis qvadraginta imperialium pretium, fragminaqve navis proximô autumno ejectæ ſolvit, qvod ille grato accepit animo. Eodem anno epiſcopus octo virgines monaſticas ad cænobium Reinenefenſe ſacris initiavit, qvæ datâ dextrâ ordinem caſtè debitôqve erga antiſtitam obſeqviô ſervare promiſerunt. Adhæc epiſcopus litteris â præpoſito Skagafiordenſi Jona Enario in foro Vallalögenſi publicè recitatis pacem & protectionem templi Holani Anglis illis declarat omnibus, qvi in eodem templo id temporis ſe contineant, poſtemqve interioris templi partis amplexi ad juris divini & canonici normam pacem implorent, ipſis ſecundum ejusdem juris præſcriptum minimè denegandam. Notum itidem fecit, emiſſe ſe in proprios templiqve cathedralis uſus dimidiam, qvæ in oſtio amnis Kolbeinſa ancoris jam inniteretur, navem, reliqvam autem partem eidem templo donô eſſe datam; integram igitur navem cum bonis eâdem invectis in ſuam templiqve tranſiiſſe poſſeſſionem, unde, neqvis anglis iſtis, navigio, vehive qvicqvam detrimenti afferret, minaciter interdixit. Siqvis autem ſuperiorum eos nominê regis jurê voluerit accuſare, eundem ad cauſam coram regê conſiliôqve ſtatus, ſê unacum accuſatis defenſuro intra annum agendam provocavit; remqve ſuſcepturo, ſive

hyrdstióre edur logmadur fyrer nordan og sunnan á Íslande. Þetta vilie giora, þá sege hann þeim til reidu ad vore víst far, á þessu skipe med ser og þessum maunnum, þó á þeirra egenn kostnad og penínga, enn þeim gódum maunnum, sem nockurn skada hefdu af saugdum skipmaunnum*) fenged, vilde hann innannlands láta bæta, annadhvort med sáttmále edur med dóme, fyrerbióðande aullum maunnum dóma edur úrskurde nefna edur gánga yfer þessum maunnum, skipe edur gótse, under fullt forbod og bannsþínu; lýsande gardinn Hóla under Grid og Frid, sitt fólk og eign epter Guds logum og manna. Um þessa engelska menn er þad líkast til, ad þeir hafe komiz úr því slage og bardaga, er vard á Hofdastraund í Skagafyrde, fyrer utan mannslagshól, sem merke er til og siáz dysiar af maunnum eru uppkastadar, og Magnús biskup Jónsson hefur sagt ad nær LXXX engelskra manna hafe þar vered til daudsslegner af Skagfyrdíngum, rádsmaunnum Hólastadar, sem fyrermenn voru, fyrer þeirra órádvendnis**) glettíngar, tiltauk á penníngum, diarfræke til kvenna og adra áleitne, ad þesser menn hafe mátt ná Hólakyrkiu ser til fridarbónar og frelsis. Evgenius páve 16 ár.

Anno 1432 er Jón Gerechsson svenske í Skálholte, enn Jón Vilhiálmsson ad Hólum biskupar.

Anno 1433 var Kyrkinbóls brennann sudur, er Júngkære Ivar Vigfússon var skoten í hel.; var fyrer brennunne Magnús kameistare í Skálholte, er sumer saugdu son biskups Jóns; bad hann fyrst systur Ivars þeirrar er Margret het, og feck ei, þeirra fader var Vigfús er hyrdstióre hafde vered. Þarepter siglde Magnús biskups frænde, og kom aldrei út aptur,

*) Og sínum maunnum. **) Giørnínga.

præfectus regius, five auftralis & borealis infulæ nomophylax fuerit, liberum ad iftam profectionem, propriis licet fumptibus peragendam, communemqve fecum & accufandis in eadem navi locum pollicitus eft; injuriam vero a nautis *) illatam paffis in ipfa Islandia aut pacifcendo aut judicando fuô aufpiciô fatisfactum iri. Vetuit igitur adjectis minis excommunicationis, fuper exteris illis, navive aut rebus ad eam pertinentibus fententiam qvalemcunqve ferre, fedem epifcopalem; fuosqve fuaqve omnia paci & incolumitati, divinô humanôqve jure, fanctæ vindicans. De Anglis iftis aptiffimè conjeceris, eos conflictui in finus Skagafiordenfis orâ Hofdaftrönd appellatâ juxta prædium Mannflagshól gefto fuperftites, refugiô ad templum Holanum faluti confuluiffe. Pugnæ autem iftius congefti tumuli veftigia monftrant, ubi octuaginta fere Angli tefte Magno Jonæo â Skagafiordenfibus, qvorum duces fuere Sedis Holanæ difpenfatores, percuffi funt propter improbam **) petulantiam, pecuniarum rapinam, illatam mulieribus vim pluraqve incommoda. Evgenius per 16 annos fuit papa romanus.

Anno 1432 epifcopatu Skalholtenfi functus eft Jonas Gerichi filius Svecus, Holanô autem Jonas Vilhelminus.

Anno 1433 contigit in auftrali Islandiæ parte exuftio prædii Kirkiubolenfis, herôis Ivaris Vigfufii, jaculô ibidem trajecti, nece nobilitata, cujus dux erat & aufpex Magnus qvidam pincerna Skalholtenfis, â nonnullis pro filio epifcopi Gerichii habitus, qvi, cum nuptias Margretæ, Vigfufii præfecti qvondam regii filiæ, Ivarisqve fororis, fruftra am-

*] Suisqve.

**] Facta.

enn Margret komz út úr eldinum um ónshúsid, hafde hún getad giort þar hol á med skærum sínum.

Margret vilde ongvann eigg nema þann sem hefnde bródur hennar, tók sig þar til Þorvardur Loptsson Gutthormssonar hinns ríka frá Modruvollum í Eyafyrde; hann dró saman menn og var med haunum fyrerlide bóndinn frá Dal í Eyafyrde Arne Magnússon, er Dalskeggur var kalladur, og ridu þeir sudur um sumarid fyrer Þorláksmessu í Skálholt, *) því þá var í Skálhollte helgehald miked á Messudag Þorláks biskups.

Þeir komu þar um aptaninn fyrer messudaginn, og settu tiold sín utar audrum tiauldum; margt var fólks adkomed. Þorvardur og Dalskeggur gengu heim um messu med lid sitt althad og gengu **] so í kyrkiu. Dalskeggur geck fyrer og sagde: **nú er miked um dyrder.** Biskup Jón grunade mennina og geck ad altarinu og steypte yfer sig messuklædunum, tók kaleik med patínu í haund ser, þeir nordan menn gengu ad altarinu, tóku biskup Jón þó navdigur være, er so hermt, ad þá þeir med hann í stopulinn komu, ad biskup hafe dasaz nockud af tregdun gaungunnar, og þá hafe hann skipad smásvein sínum ad gánga í kiallara og sækia ser gódann miød-drick, hvad sveirninn giorde og kom snøggt aptur med stóra silfurskál, og bidu nordlendíngar um þetta, Biskup drack hradt af skálinne, og geck sídan med þeim til tialds þeirra. Þar epter hofdu þeir biskup til Brúarár, og drektu haunum þar í med tavg af snære og steine. Giftiz sídan Þorvardur Margrete og áttu þavg III dætur, Gudríde, Ingebiørgu og Ragnhilde. [Ivár Hólmur

*) Því þá visse Dalskeggur ad biskup munde heima vera Jón. **] 50.

biiſſet, mutatô ſolô nunqvam in Islandiam rediit. Margreta autem hypocauſtum forficulâ perforandô incendium evaſit. Decrevit illa nemini niſi fraternæ cædis ultori nubere, unde Thorvardus, qvi Mödruvallis Eyafiördenſium habitavit, Lopti Gutthormii opulenti filius id laboris ſubiit, conſcriptâqve militum cohortê ſocium ſibi ducem adjunxit Arnam Magnæum â prædiô Dal, qvod inhabitavit, Eyafiordenſi Dalſkeggum cognominatum. Hi æſtivô temporê domô profecti, veſperê ante feſtum Thorlaci epiſcopi, magnâ celebrari ſolitum ſolennitatê,*] proximô Skalholtum pervenerunt, ubi cæteris, qvorum multa erat freqventia, advenis additi, tentoria fixerunt reliqvis romotius. Poſtera vero die, cum ſacra peragerentur, templum cum armata **) ſuorum manu ingreſſi ſunt Dalſkeggô præeunte, qvi ſimul; *en multam gloriam*, exclamavit; Tum epiſcopus hoſtilitatem ſuſpicatus ſacræ ſe admovit menſæ, miſſalibusqve ſuperindutus veſtibus calicem atqve patinam apprehendit; qvod nîl veriti hoſtes advenæ ipſum qvantumvis obtortô collô ab altari abduxerunt, cumqve in propylæum eſſet perventum, ferunt epiſcopum obnixu fatigatum, famulum ſuum, qvi ipſi hauſtum aqvæ mulſæ refrigeratorium ſubminiſtraret, in cellam miſiſſe, huncqve mox reverſum argenteam haud exiguæ capacitatis crateram attuliſſe, inimicis interim ſubſiſtentibus. Epiſcopus autem craterâ celeriter epotâ, eos ad tentorium ſecutus eſt unde ad amnem Bruara devehitur, implicitusqve funiculo, alligato ſaxo ſuffocatur. Deinde Margreta Thorvardo matrimoniô juncta tres ipſi filias, Gudridam, Ingebiargam & Ragnhildam peperit. [Frater illius Ivar Holmius

*] Tum enim Dalſkeggus epiſcopum Jonam domi fore perſvaſum habuit.

**] Qvinqvaginta.

bróder hennar [Margretar] var hyrdstióre, og hafde átta Sophiu systur Þorvardar, Loptsdóttur. M. J. S].

Anno 1434 Solveig dótter Þorleifs Arnasonar og Vatnsfiardar Christínar giftiz Orme Loptssyne; var þá Þorleifur Arnason madur hennar látenn, enn Arne eignadiz Sophiu Loptsdóttur, silgde, dó í stríde med Dana kónge, fell fyrer Búnkaberge. Biorn Þorleifsson átte Olufu Loptsdóttur, Einar Þorleifsson giftiz ei, átte þó ei skilgetin baurn, er sagt hann hafe keypt Hól í Bolúngarvík, og fleire jarder, þar til 1 Hundrad Hundrada fyrer Reyke í Skagafyrde, og jarder þar fleire af Bessa bónda Eyríkssyne med samþycke hanns qvinnu Sæunnar Gudnadóttur, sem átte Hól og jarder í Bolúngarvík fleire, datum þeß kaupbrefs skal vera *) 1436, adrer skrifa 42 **].

Anno 1435 ríker biskup Gottsvin í Skálholte.

Anno 1436 deyr Loptur ríke Gutthormsson og Ingebiorg hustrú hanns á Modruvaullum, miked, skáld, átte LXXX stórgarda enn dó í slæmu kote; hann átte epter IV baurn, Þorvard og Eyrík, Olufu og Sophiu; einneg IV sonu laungetna, Olaf, Orm, Skúla, Sumarlida, hvorium hann gaf IX Hundr. Hundrada í log-giafer sínar. Christín Oddsdótter var þeirra móder, sem Loptur heldt miog frekt vid, ad sinne konu lifande Ingebiorgu Pálsdóttur. Loptur orte um Christínu háttalikel hinn dyra. Þá arfe var skipt epter Lopt, hlaut hvor hanns son hálft fimtanda hundrad hundrada, og tvær dætur jafnt vid annann þeirra. Ingebiorg kona hanns andadiz og á sama áre.

*] 1449 adrer skrifa 42 edur, 1422.

**) Ríker biskup Jón Wilhiálmsson samt ad Hólum.

præfecti officio functus uxorem habuerat Sophiam Lopti filiam, Thorvardi fororem. M. J.]

Anno 1434 Ormoni Lopti filio nupfit Solveiga Thorlefi Arnæi Chriftinæqve Vatnsfiördenfis, tum temporis viduæ, filia. Arnas autem Sophiæ Loptidis maritus peregrè profectus, regis Daniæ miles, Bunkabergi prælio occubuit. Biörnus Thorlevi filius habuit in matrimonio Olufam Lopti filiam. Einar autem Thorlevius utpote matrimonii exfors legitimos non procreavit liberos; perhibent vero eum prædium Hol ad finum Bolungarvik fitum pluraqve alia ufqve ad fummam centum & viginti majorum Islandicorum affium, vendente Berfo Erici filio, emiffe Reykis prædiô Skagafiördenfi aliisqve vicinis, confentiente Bolungenfium prædiorum domina Sœunna Gudni filia Biörni uxore qvi contractus anno*) 1436to aliis vero 42 actus dicitur**).

Anno 1435 epifcopus Skalholtenfis fuit Gottfvinus.

Ao. 1436 obüt Loptus, Gutthormi filius Mödruvallenfis, benignæ venæ poëta, ejusqve uxor Ingebiarga. Ipfi, qvamvis 80 majoris momenti prædiorum poffeffori in vili cafula fuit moriendum. Legitimi qvatuor huic fupererant liberi, Thorvardus, Ericus, Olufa & Sophia, nothiqve totidem, Olaus, Ormo, Skulo & Sumarlidus, qvibus novem affes islandicos majores hæreditatis loco conceffu legis donavit. Mater eorum Chriftina fuit Oddi filia, qvam Loptus vivâ adhuc uxore Ingebiarga Paulina concubinam habuit, eximii artificii pöemate, qvod clavis metrica, fivè Hatta-Lykell vocatur, ab ipfo magnopere celebratam. Bonorum ab ipfo relictorum divifionè fingulis Filiis obtigerunt qvatuordecim affes islandici majo-

*] 1449 alii fcribunt 42 vel 1422.

**] Holis adhuc præfuit epifcopus Jonas Wilhelminus.

Anno 1437. *)

Anno 1438 er Einar Þorlelfsson hyrdstióre, hann var bróder Biorns bónda ríka, er átte hustrú Olufu Loptsdóttur.

[Anno 1439 vard hertoge Christophor af Beyeren kóngur í Danmaurk, Svíaríke og Norege, **) dó keisare Albertus. O. E. S.]

[Anno 1440 er biskup Gottsvin í Skálholte og under eins formadur og umbodsmadur Hólakyrkiu, hann gefur Sr. Jóne Pálssyne Officialis stark fyrer nordan land. Jón Gamlason ábóte á Þingeyrum hann var ádur prestur. Prentverkid uppfunded †) í Þýskalande. O. E. S.] [Dó Jón biskup Vilhálmsson. M. J. S.]

[Anno 1441 Fridrik sá 3die 37de keisare í Þýskalande, stiórnade í 53 ár frómur og gódur herra, var krýndur til Róm af Nicolao páva; eignadiz dóttur Edvards kongs af Portugal. O. E. S.]

[Anno 1442 vard Christophorus Bavarus kongur í Danmaurk, því Ericus Pomeranus lagde af ríkis stiórn. Vígdur Gottskalk biskup til Hóla, hannum gaf kóng Christophor af Beyern verndarbref, takande hann í vernd og forsvar, hanns þienara, góts fast og lavst, og ad skip hanns mege sigla til Noregs tollfrí. Datum þeß brefs ††) Ao. 1443. M. J. S.]

Anno 1443.

*) Gottsvin er biskup í Skálholte. Albertus af Avsturríke keisare annar þeß nafns tók stiórn og rikte ei full 2 ár.

**) Stiórnade 9 ár.

†) J þeim stad í Þýskalande er Mens heiter.

††) Sr. Jón Haldórsson skrifar í Æfe Hóla Biskupa datum þeß verndarbrefs 1442.

res qvi duplam fingularum filiarum portionem conftituebant. Uxor ejus Ingebiarga eodem qvoqve anno deceffit.

Anno 1437 *).

Ao. 1438 præfectus Islandiæ fuit Enar Thorlevius Biörni opulenti, qvi Olufam Loptidem in matrimonio habuit, frater.

[Anno 1439 evectus eft Chriftophorus dux Bavariæ ad rerum Daniæ, Norvegiæ & Sveciæ faftigium **) obüt imperator Albertus. O. E.]

[Anno 1440 Skalholtiæ epifcopus fuit Gottfvinus, fimulqve vicarius Holanæ diæcefeos adminiftrator, qvi dominum Jonam Paulinum partis borealis officialem conftituit. Cænobü Thingörenfis antiftes fuit Jonas Gamalielis filius, paftorali antea functus officio. Ars typographica †) in Germania inventa. O. E.] [Obüt epifcopus Jonas Vilhelminus. M. J.]

[Ao. 1441 Fridericus 3us imperator Germanicus 37us 53 annos probe pièqve regnavit, Romæ â papâ Nicolao coronatus, Evardiqve Portugalliæ regis filiæ matrimonio junctus. O. E.]

[Anno 1442 Summam imperii Danici, ab Erico Pomerano depofitam obtinuit Chriftophorus Bavarus. Epifcopatui Holano inauguratus eft Gottfkalkus, qvem rex Chriftophorus edito diplomate in fuam recipit tutelam & protectionem cum famulitio bonisqve fingulis tam mobilibus qvam immobilibus, conceffâ in fuper veniâ navem portorio immunem ad Norvegiam mittendi; qvod datum eft diploma ††] ao. 1443. M. J.]

Anno 1443. E 2

*] Gottfvinus fuit epifcopus Skalholtenfis. Albertus Auftriacus imperator eo nomine 2us fufceptum imperium non integrum biennium geffit.

**] Regnavit per 9 annos. †) Moguntiæ.

††] In vita epifcoporum Holanorum libellum iftum tutelarem anno 1442 datum fuiffe tradit dominus J. Haltorius.

[Anno 1444 var Ladislaus, kóngur í Húngarien, sleginn af þeim tyrkneska keisara, so þar fellu á bádar sídur 50000 manns í einu slage. O. E. S.]

[Anno 1445 ríker enn þá Gottsvin biskup í Skálholte. O. E. S.]

Anno 1446 Einar Þorleifsson samt hyrdstióre bróder Biorns ríka, er átte Olúfu Loptsdóttur.

Anno 1447 ríker biskup Gottskalk á Hólum Jón ábóte Gamlason á Þíngeyrum. Þad ár gefur Christophor, Noregs, Svía, Danmerkur, Vendis og Góthа kóngur phalzgreife til Rín, hertoge til Beyeren bref út Petre Peturssyne Íslendíng hyrdmanne sínum uppá þá ákæru er hann seger hann hafe fyrer ser klagad, ad Þorvardur Loptsson hafe fyrer haunum haldeð, medan hann lifde, med magt og ofríke IX jordum í Eyafyrde, er nú hallde med samre magt og ofríke hustrú Margret epter bónda sinn Þorvard, og fyrrnefndur Petur hafe heimsókt hanns kóngl. nád til styrktar og adstodar. Þá skipar kóng Christophor nefndum Petre ad ser ad taka sagdar jarder, nema hustrú Margret syne loglega sinna barna eign vera, og legge þad under VI manna dóm innan hálfs mánadar ad brefunum heyrdum, skipande hyrdstióra, logmaunuum og aullum audrum hann her til ad styrkia, enn vilie saugd hustrú Margret Vigfúsdótter ecke þessu gegna, þá skule sem þyngstum saukum mæta epter logum. A þessu áre afhender Sr. Þorkell Gudbiartsson Sr. Jóne Pálssyne stadinn Greniastad. Hann hellt stadinn 24 ár. Hañ var fader Finnboga logmanns.

[Anno 1444 Ladislaus Hungariæ rex ab imperatore Ottomannico victus est prælio, qvô qvinqvaginta simul hominum millia occubuerunt ex utroqve exercitu. O, E,]

[Anno 1445 Skalholtensi adhuc diæcesi præfuit episcopus Gottsvinus. O. E.]

Anno 1446 præfectus adhuc Islandiæ Enar fuit Thorlevius Biörni opulenti, qvi uxorem habuit Olufam Loptidem, frater.

Anno 1447 sedit Holis episcopus Gottskalkus, Thingöris vero antistes Jonas Gamalielis. Hoc anno Christophorus Norvegiæ, Sveciæ, Daniæ, Vandalorum, Gothorumqve rex, Palatinus Rhenanus, dux Bavariæ satelliti suo Petro Petræo Islando diploma edidit, ipsius confessus commotum se esse qverimonia de novem in tribu Eyafiördensi prædiis â Thorvardo Lopti filio, dum in vivis erat, jamqve ipso defuncto ab uxore Margretâ vi & injuria retentis usurpatisqve, ad qvæ recuperanda notum fecit Petræum regium exorasse auxilium. Edixit igitur illi rex Christophorus, ut antedicta prædia in suam assumeret potestatem, nisi ea Margreta justam liberorum suorum possessionem esse argumentis evinceret, causamqve intra semimestre spatium, postqvam mandatum regium audiverit, sex virorum judicio subjiceret, adhæc rex præfecto, nomophylacibus aliisqve omnibus injunxit, ut Petræum hac in re suffulcirent; qvod si Margreta madatis obtemperare recusaverit, pænas ipsi pro norma legum gravissimas esse infligendas. Hoc anno dominus Thorchillus Gudbiarti filius Beneficium Greniastadense domino Jonæ Paulino tradidit, qvi id 24 annos administravit. Pater is erat Fimbogi nomophylacis.

*] Anno 1448 kóng Christian fyrste kóronadur í Prándheime, hann stiórnade 34 ár. Niculas páve fimte 8 ár. Torfe Arason hyrdstióre á Islande. Haunum gaf hvor sýslumadur 1 Hundrad fyrer hvort þíng í hvorre sýslu, so lenge Torfe Arason var hyrdstióre, í navtum og savdum og gódum hestum. Biskup Gottskalk gefur Sr. Jón Pálsson frí og qvíttann, sem vered hafde Officialis og rádsmadur Hólakyrkiu, og prófastur í Hegraneß þínge og fyrer nordan í Þíngeyar þínge um aull þesse staurf, af því hann hafe sér og fyrrverande formaunnum h. Hólakyrkiu rettann og allann reikníngskap giort af officialis dóm, Hólastadar gótse, biskups tíundum, Rómaskauttum, og biskup Gottskalk og Hólakyrkia hafe her fyrer fulla og ánægelega peninga uppbored. Einneg á sama áre samþycker biskup Gottskalk það Collationis bref, er Askell erkebiskup, sem vered hafde í Nidaróse, hafde veitt Sr. Jóne Pálssyne fyrer Greniadarstad, enn Hólakyrkia hefde vered um þann tíma biskupslaus, er það bref var útgefed af erkebiskupinum, og tekur hann her med í fullann kærleika og vinskap. Sr. Jón Pálsson heldt þriú ár Greniadarstad.

Anno 1449 tekur Asläkur erkebiskupsdóm og er 21 ár erkebiskup í Nidaróse; hann gefur þá bref út Gottskalk biskupe á Hólum og setur hann yfer Skálholts stifte, epter því sem Islendíngar hafe sig umbeded, þar med skule hann vera Visitator yfer allt Island, siá um klaustur og hvad til hafe falled í síns forveriara tíd, erkebiskups Askels og það allt útretta. Einneg

*) [Her stód í Exscripto utá Spatzlunne. Kóng Christian 1te útvalen í Danmaurk og Norege enn krýndur til kóngs í Prándheime áre sídar. Enn Sviar tóku ser fyrer kóng Carl Knutsson einn sinn heramann. M. J. S.] Þetta er og satt þó getur ei um í Danmerkur Rikes Historiu ad hann hafe krýndur vered í Prándheime.

*) Anno 1448 rex Chriſtianus primus in Thrundia coronatus qvi 34 annos regnavit. Nicolaus qvintus per octo annos fuit papa, Torfo Arius præfectus Islandiæ. Huic ſinguli toparchæ pro ſingulis ſuæ ditionis tribubus ſummam qvatuor imperiales valentem dederunt, bobus, ovibus, eqvisqve generoſis expendi ſolitam. Epiſcopus Gottſkalkus dominum Jonam Paulinum, qvi templi Holani æconomus fuerat & officialis, nec non toparchiarum Skagafiördenſis & Thingöenſis præpoſitus, officiis iſtis immunem dimiſit, eum ſibi & anteceſſoribus ſedis Holanæ epiſcopis muneris officialis, pecuniarum cathedralium, decimarum epiſcopalium, tributorumqve romanorum, expeditam reddidiſſe rationem, ſeqve & templum Holanum pro his omnibus ſat accepiſſe teſtificatus. Libellum qvoqve collationis, qvô beneficium Greniaſtadenſe Paulino crediderat Aſchillus archiepiſcopus, Holis tum temporis epiſcopo deſtitutis, comprobavit Gottſkalkus, ipſum in gratiam ſolidamqve amicitiam recipiens huic per triennium dominus Paulinus præfuit beneficio.

Anno 1449 Aſlakus ad archi-epiſcopatum evectus eſt Nidaroſenſem, cui per 21 annos præfuit. Is edito mandato Gottſkalkum epiſcopum Holanum ad petitum Islandorum diæceſeos Skalholtenſis adminiſtratorem, totiusqve inſulæ viſitatorem conſtituit, demandatâ ipſi cænobiorum curâ rerumqve tempore anteceſſoris ſui Aſchilli archi-epiſcopi actarum expeditione. Aliâ qvoqve epiſtolâ delata eſt ab archi-epiſcopo ad

*) [In margine exſcripti hæc fuerunt notata, Rex Chriſtianus primus in Dania & Norvegia electus, ſed poſt annum in Thrundia coronatus. Sveci autem regem ſibi crearunt e procerum numero Carolum Canuti filium, M. J.] Hæc etiam ita ſe habent de eo tamen qvod coronatus fuerit in Thrundia, tacet Hiſtoria Danorum b. Holbergii.

annad bref Askells erkebiskups gefed biskupe Gottskalk, ad hann mege ráda og veita lífsbref fyrer þeim staudum í Skálholts biskupsdæme Oddastad og Hítardal, enn fyrer nordan Greniadarstad og Breidabólsstad. Biskup Gottskalk lætur alla presta í nordlendínga fiórdúnge samantaka Rómaskatt, nagla fyrer mann, vard þad miked fe.

Anno 1450 Christiern fyrste, Noregs, Danmerkur, Vindlands og Gotha kóngur, greife í Oldenborg og Delmenorst gefur út híngad til Islands rettarbót hina laungu, sem innehelldur fyrerbodníng ólöglegra yferreida, ráns og gripdeilda, ósida, ofurvalds, reifaraskapar, leggiande her vid stórar sekter med maurgu audru sem landinu var gagnlegt í þann tíma. Item fyrerboded ad inntaka nockurn biskup á Islande, edur nockurn í biskups stól innsetia, fyrr enn hann hefur fenged kóngsins bref og innsigle og ríkesins ráds, og samþycke erkebiskups í Nidaróse. Þá giora Norsker eitt bref um kóngs útvalníng þeirra, ad sá sem valenn er í Danmaurk hann skule yfer Norege ríkia, og samanbinda so ríkinn æfenlega, epter því sem þeir nú giort hafa vid kóng Christiern, fyrer þad skrifade Marcellus med Guds nád biskup í Skálhollte, archipostulatus í Nidaróse, og pávalegs sætes legate, Torlaf í Viborg og postulatus í Biorgvin; Gunnar í Stafangre med samre nád biskupar, med fleirum audrum; greiner þetta bref ríkin skírlega samanbundenn, og same kóngur skule beggia ad eylífu. Þesse Marcellus biskup ad Skálholte gefur biskupe Gottskalk ad Hólum bref út, og býdur haunum ad hafa Umbod sinna vegna yfer Skálhollts stigte, og ei skule vera teked vid biskup Mattheum her. Kóng Christiern sender bref annad biskupe Gottskalk um sama efne, hann mege

Gottſkalkum auctoritas, diæceſeos Skalholtenſis beneficia Oddum & Hitardal, totidemqve Holanæ, Greniaſtad nempe & Breidabolsſtad, ambientibus ad dies vitæ concredendi. Idem Gottſkalkus ſingulis qvadrantis borealis paſtoribus injunxit tributa romana colligere, qvæ, licet pro ſingulis perſonis unicus ſolveretur nummulus Nagl (ɔ: clavus vel etiam ungvis) dictus, ad ingentem tamen ſummam excreverunt.

Anno 1450 Chriſtianus primus Daniæ, Norvegiæ, Vandalorum, Gothorumqve rex, comes in Oldenborg & Delmenhorſt Islandis conſtitutionem vulgo longam appellatam miſit, qvâ illegitimæ permeationes, rapinæ, conſvetudines indecentes, vis & injuria prædationesqve, fuerunt prohibitæ, multaqve Islandiæ eô tempore utiliſſima ordinata; cautum etiam fuit, ne qvis ad dignitatem ſedemve in Islandia epiſcopalem ad mitteretur, priusqvam inſtrumentum, regis ſtatusqve conſilii ſigillo obſignatum, ſuffragiumqve archiepiſcopi fuerit conſecutus. Norvegi de eligendo ſibi rege libellum ſcripſerunt, qvô conſtitutum fuit, ut, qvem elegerint Dani, etiam Norvegiâ potiretur, qvô utrumqve regnum in unum perpetuo nexu redigeretur, cujus rei jam in rege Chriſtiano factum ſit initium. Libellum hunc ſubſcripſerant Marcellus dei gratiâ epiſcopus Skalholtenſis, atqve archipoſtulatus Nidaroſenſis, ſedisqve papalis legatus, Torlavus Viborgenſis, Bergenſisqve poſtulatus, Gunnerus Stavangrenſis, eadem gratiâ epiſcopi, pluresqve alii; qvi utrumqve regnum ita unita aſſeverant, ut regem eundem in æternum ſint habitura. Idem epiſcopus Marcellus Gottſkalko epiſcopo Holano mandatum miſit, qvô eum diæceſeos Skalholtenſis ſuä vice adminiſtratorem conſtituit, epiſcopum Matthæum heîc admitti vetans. De re

biskup Marcellum ei missa, sem se ser gagnlegur í ríkinum þar; erkebiskup sender og þridia bref her um. Christiern kónur gefur Torfa Arasyne frìheita bref. Lýser biskup Gottskalk ad Hólum umbodsmadur Skálholtskyrkiu og Visitator yfer allt Ísland banne og forbode yfer bródur Pále Olafssyne ad Helgafelle fyrer barneigner er hann hafe ífalled epter því sem áböte *] Páll hafde ádur giort, og tekur aptur þavg vilmæle sem hann segiz ádur hafa ágiort fyrer dauda Biørns bónda Þorleifssonar, og býdur bródur Sveinbyrne sama klausturs Helgafells conventu bródur ad lesa sitt bref yfer bródur Pále. og senda ser aptur innsiglad af tveimur maunnum til stadfestu þeß.

Anno 1451.

Anno 1452 Helge á Aukrum løgmadur fader Ingvelldar átte Christínu Þorsteinsdóttur løgmanns, er fyrre átte Torfe Arason hyrdstióre. Kóng Christiarn giorde þá riddara Torfa og**) Biorn Þorleifsson. [Útvegar Biorn Þórleifsson afláts-bref af Gottskalk biskupe Vatnsfiardar kyrkiu til handa, er þad útgefed í Visitatiu biskups ad Vatnsfyrde sunnudaginn nærstann epter Bartholomæi messu, kállar Gottskalk sig í því Hóla biskup og administratorem h: Skálholtskyrkiu. Sýniz þetta vígslubref Vatnsfiardar-kyrkiu, því þad hliódar vidlíkt ad mestu so sem þavg plaugudu í pávadóminum].

Anno 1453 var Abbadís Þóra á Stad í Reyneneſe. voru þá fángader XVIII þiófar edur ránsmenn fyrer vestan Stadaroxl í einum heller sem sídan er kalladur þiófaheller haufdu

*) Niáll mun rettara.

**) Þorleif Biørnsson.

eadem aliam qvoqve Gottſkalko epiſtolam miſit rex, Chriſtianus, Marcello, qvi maximo ſibi ſit uſui, deſtitui ſe non poſſe teſtatus. Tertias hac de re litteras ſcripſit archi-epiſcopus. Torfonem Arium rex Chriſtianus privilegiô nobilitatis dignatus eſt. Gottſkalkus, tanqvam Holanæ diæceſeos epiſcopus, Skalholtenſisqve vicarius, atqve totius Islandiæ viſitator Paulum Olai filium monachum Helgafellenſem excommunicatione propter ſtupra commiſſa damnavit, veluti antiſtes Paulus *) antea fecerat, qvod vero ipſi ad petitum Biörni Thorlevii antea indulſerit, tanqvam infectum irritumqve reſignavit Svenbiörnum ejusdem cænobi i Helgafellienſis monachum jubens ut litteras ſententiam iſtam continentes, cum eas Paulo denunciaſſet, a viris duobus obſignatas ſibi remitteret.

Anno 1451.

Anno 1452 Helgo, qvi Akris habitavit, nomophylax Ingveldæ pater uxorem habuit Chriſtinam Thorſteini nomophylacis filiam, qvæ Torfoni Ario præfecto antea fuerat matrimonio juncta. Eundem Torfonem Biörnumqve Thorlevium rex Chriſtianus eqveſtri dignitatê nobilitavit. Idem Biörnus in uſum templi Vatnsfiördenſis ab epiſcopo Gottſkalko indulgentiam impetravit, qvam Vatnsfiördi in viſitatione dominicà poſt feſtum Bartholomei proximâ dedit epiſcopus, titulum epiſcopi Holani templiqve Skalholtenſis adminiſtratoris ibidem ſibi adſcribens. Iſte vero libellus templi Vatnsfiördenſis initiationem ſapere videtur qvippe qvi in eundem fere ac cæteri id generis pontificiorum libelli modum conſcriptus eſt.

Anno 1453 Cænobio Reineneſenſi antiſtita præfuit Thora. Tum fures prædonêsqve decem & octo in ſpeluncâ, qvæ inde nomen Þiofa heller, ɔ: Furum ſpeluncâ, traxit, occi-

*) Forſan rectius Nialus.

þeir rænt konum og píkum, þýum og vopnum og audru fe og báru í hellerinn, enn einn smalamadur á Reinestad komz í hellerinn sem þeir sváfu, og bar frá þeim aull vopn og sagde til þeirra, tóku sig saman sveitarmenn margt lid og faungudu þá og hausdu þá heim til stadar, og geimdu þá í III nætur medan þíngad var, og sídan voru þeir hengder XVII þar sudur á vellinum, er sídan heiter gálgagardur, enn dysiader fyrer sunnan á í gilinu, heiter þar af dysiagil; enn hinn átiánde fekk líf, hann var átián vetra gammall og hausdu þeir hrædt hann til med þeim ad vera ad ránum og þiófnade. [Byrne Þorleifssyne útgefed Kóngsbref ad veita mótstaudu engelskum og skottskum, sem lágu her vid landid. M. J. S.]

[Komu út bref kóngs Christians 1ta, Marcelli Skálholts biskups og Henriks erkebiskups í Nidaróse, og gáfu biskupe Gottskalk magt til ad reka í burtu Biorn Þorleifsson af Skálholte og innkresia af haunum allra kyrkna eigna reikníngskapa, frá því biskup Gottsvin dó í Skálholte, enn se Biorn herum mótstandugur, þá dæmer erkebiskup haunum baunfæríng. O. E. S.]

Anno 1454 flýdu lærder menn med frædebækur híngad í laund, því Tyrkiar hausdu árinu fyrre innteked Constantinopel, og unned allt keisaraveldid.

Anno 1455 er kóng Hans fæddur son kóngs Christians 1ta. [Steinmódur ábóte í Videy. Calixtus 3ie páve í Róm, 3 ár 3 mánude og 6 daga. O. E. S.]

Anno 1456 strider Mahomet á Ungariam. [Kóng Carl rýmde af Svíaríke og fór til Danzig, enn 1464 kom

dentem versus a colliculo Stadaróxl sitâ, capti fuerunt, qvi mulieres virginesqve, arma & instrumenta, aliasqve pecunias furtim surreptas in suas congesserant latebras. opilio autem Reinestadensis speluncam dormientibus illis clanculum ingressus singula illis subduxit arma, inermesqve denunciando prodidit. Confluens illico numerosa rusticorum cohors captos, Reinestadumqve devectos, capitali sententiæ per triduum reservavit, deinde in vicinâ ubi agger est â patibulo denominatus, planitiê suspensi septemdecem, ultra amnem meridiem versus in rivulo â tumulis ibidem congestis nomen trahentê sunt in humati, unus autem, qvi 18 annos natus erat vita fuit donatus, qvippe qvi minis reliqvorum territus furto & melefactis iiscum interfuisset. [Regium Biörno Thorlevio datum est mandatum, ut Anglis & Skotis moras in Islandia nectentibus repugnaret. M. J.] [Rex Christianus primus, Marcellus Skalholtiæ episcopus atqve Henricus archiepiscopus litteras episcopo Gottskalko miserunt, a qvibus demandatum est ipsi, ut Biörnum Thorlevium Skalholtiâ expelleret, rationemqve de universis templorum bonis inde ab obitu Gottsvini episcopi Skalholtensis reddendam exigeret, qvod si Biörnus morem mandatis gerere noluerit, excommunicationi archiepiscopus eum adjudicavit. O. E.]

Anno 1454 eruditi viri monumenta secum vehentes in has terras fugâ se receperunt, anno enim superiore Constantinopoli debellatâ totum Turcæ imperium sibi subjecerant.

Anno 1455 natus rex Johannes Christiani primi filius [Abbas Videyensis Steinmodus. Calixtus 3us papa romanus per triennium, tres menses & sex dies. O. E.]

Anno 1456 Mahometus Ungariam armis infestavit. [Rex Carolus relictâ Sveciâ Dantiscum se contulit. anno autem

hann aptur í Svíaríke og rýmde strax aptur; enn þá kom hañ aptur 1468 og dó í Svíaríke sama ár. O. E. S.]

Anno 1457 andadiz biskup Gottskalk hinn fyrre.

Anno 1458 kiörenn til biskups Sr. Olafur Rögvaldsson frá Breidabólstad, bródurson Gottskalks og sigldе, báder voru úr Norege. Er samfundur ad Ase í Hegranese í Skagafyrde fyrer jólafaustu um veturinn med Sr. Jóne Pálssyne Officiali Hólakyrkiu, og biskupe Mattheo er kallar til biskupsstólsins, enn Jón prestur vill ei láta því Sr. Olafur Rögvaldsson var þá kiörenn og sigldur, og lofudu þeir báder ad halda þann giörníng, sem Biorn Þorleifsson (ríke) giörde med þeim, sem þar þá var, og so hliódade, ad h. Hólakyrkia og Hóla biskupsdæme skylde standa med frí og feligheit fyrer biskupe Mattheo og aullum hanns rádum, sem biskup Mattheus þá lofade, þar til reyndiz sídar, hvor vera skylde biskup þar, enn Sr. Jón lofade med dándemanna ráde þar samankominna, ad ef so være ad Olafur Rögvaldsson kæme aptur med biskupslegu valde, edur annar biskup nockur til Islands og til Hóla, þá skylde hann strax senda mann med skíru brefe til Biorns, so þá mætte verda samfundur í Skagafyrde, hvor biskupanna sterkara bref hefde, enn ef so kynne vera ad biskupe Olafe edur þeim audrum er koma kynne kæme ei saman á þeim funde, og vilde biskup Mattheus ei yfergefa sín bref, og boda fram edur stefna biskupe Olafe edur þeim audrum af landinu, og vill sá biskup ei fara, enn biskup Mattheus framsigla, þá skylde biskup Olafur sitia ad stadnum á Hólum sem rettum biskupe bære, og visitera biskupsdæmed: enn hefde biskup Olafur ómogulegra kostnad enn tilbære, þá lofade Eyríkur bónde Loptsson betala þad stadnum med sinum peníngum um nærstu XII

1464 in Sveciam redit, & mox inde abit; iteratôqve anno 1468 in Sveciam reditu, eodem ibi annô moritur. O. E.]

Ao. 1457 obüt episcopus Gottskalkus eo nomine prior.

Ao. 1458 ad munus episcopale electus est dominus Olaus Rögnvaldi filius parochiæ Breidabolstadensis pastor, Gottskalkiqve sobrinus, genere uti ille Norvegus; qvi eodem anno peregrè profectus est. Habitus est Asi, qvod in pago Hegranes Skagâfiördensium situm est prædium, ante jejunium festum nativitatis præcedens conventus, inter Jonam Paulinum diæceseos Holanæ officialem & episcopum Mattheum, qvi ad sedem episcopalem admitti efflagitavit, renuente illô, eò qvod dominus Rogvaldius, tanqvam ad officium electus, navigationem suscepisset. Uterqve vero causam Biörno Thorlevio (opulento) compromiserunt, ille tum temporis præsens sua constituit sententia, ut templum cathedrale episcopatusqve Holanus episcopo Mattheo inaccessus ejusqve dominio penitùs immunis maneat, donec comprobaverit eventus, cui officium contentionis materiam destinaverint fata, promisit se constitutis obtemperaturum Mattheus, itidemqve dominus Jonas non sine præsentium melioris notæ virorum consensu, se, modo dominus Olaus Rogvaldius, aliùsve episcopatum Holensem adeptus Islandiam veniret, Biörno nuntium cùm expeditis litteris missurum, ut iteratô in tribu Skagafiördensi conventu decidatur, uter episcoporum validiore innitatur instrumento, qvod si accideret, ut eô conventu controversia dirimi non posset, nec Mattheus de suis decedere vellet codicillis, Olaum cæterumve, qvicunqve fuerit, ad jus exterum provocaret, recusaret ille profectionem, Mattheo eandem suscepturô tum Olao. Sede episcopali, qvasi legitimus esset episcopus, fruendum diæcesinqve visitandum

mánude upp frá þeirre dags þíngan, só framt sem biskup Mattheus kynne til ad koma, og yrde hanns biskupsstóll med rettum løgum. Kynne ogso vera, ad Sr. Olafur fenge ongvann framgang um kyrkiuna, enn biskup Mattheus fenge enn ný bref uppá Hóla biskupsdæme af þeirra helga faudur pávanum, erkebiskupe í Nídaróse, og samþycke herra kóngsins, þá lofade Sr. Jón Pálsson med audrum dándemaunnum þar í ad veita biskupe Mattheo ongva mótstaudu, so hann mætte ná sínum biskupsstól fyrer þeim.

[Dó Vatnsfiardar Christín móder Biorns Þorleifssonar, þvi þá finnaz fiárskipte giord epter hana.]

Anno 1459 útkoma Sr. Olafs Rogvaldssonar til Hóla med biskuplegt vald. Páve Pius II. Silvius 6 ár.

Anno 1460 hellt húsfrú Margret Vigfúsdótter hyrdstióra á Modruvaullum brúdkaup III dætra sinna í einu. giftiz Gudrídur Þorvardsdótter Erlende Erlendssyne frá Kolbeinsstaudum, enn Ingebiorg Pále frá Hofe; Ragnhildur Biarna Marteinssyne frá Ketilstaudum, funduz aller hiá Miklagarde lavgardaginn fyrer, var þad mektugt hóf og fiolmenne miked.

Anno 1461 lætur biskup Andreas, hvor sig skrifar biskup í Gaurdum á Grænlande, umbodsmadur í Skálholte, XII prestadóm gánga her á Íslande yfer Jón prest í Hruna Jónsson, hvor sig átte ad setia óloglega fyrer Officialem í Skálholte móte erkebiskupsins skipan og sínu forbode, og her fyrer misser hann stad og embætte, og hanns allt góts í kyrkiunnar vald og biskupsins, þar til hann bætte fullu. Einneg á sama áre veiter

esse conclusum est. cæterum si ille superfluis prodierit sumtibus Ericus Lopti filius dispendium templo cathedrali eo pacto illatum propriis se pecuniis intra annum a præsenti conventu evolutum resarturum promisit, si modo Mattheus episcopatum Holanum legitime nactus rediret. Porro si eveniret, ut dominus Olaus incepta Sollicitatione nil profecerit, Mattheus autem nova episcopatum Holanum adeundi instrumenta obtinuerit a patre sancto papâ romano, & archi-episcopo Nidarosensi, unacum regis suffragio, tum dominus Jonas Paulinus cum cæteris melioris notæ viris pollicitus est nullum Mattheo impedimentum, qvin spartam episcopalem aggrederetur, objicere. [Obiit Christina Vatnsfiördensis Biörni Thorlevii mater, qvod bonorum relictorum hoc anno facta divisio demonstrat. O. E.]

Ao. 1459 Olaus Rögvaldius episcopatum Holanum adeptus in Islandiam rediit. Papa romanus fuit Pius 2dus Silvius per sex annos.

Anno 1460 Margreta Vigfusi præfecti filia Mödruvallensis tres filias nuptiis simul celebratis elocavit, Gudridam nempe Erlendo Erlendio Kolbeinstadensi, Ingebiargam vero Paulo Hofensi, Ragnhildamqve Biarno Martini filio de Ketelstadis. qvæ sponsorum triga juxta prædium Miklagard die Saturni ante nuptias, qvæ multâ pompâ magnâqve convivarum freqventiâ sunt celebratæ, proximâ convenit.

Anno 1461 jussu auspiciisqve Andreæ, qvi se episcopum Gardorum in Grönlandia, vicariumqve diæceseos Skalholtensis administratorem nominavit, pronunciata fuit super Jona Jonæo pastore Hrunensi â duodenario sacerdotum collegio sententia, eo nominê qvod contra archiepiscopi suumqve mandatum diæcesi Skalholtensi officialem illegitime sese obtruderit.

Andreas Gardabiſkup júngherra Þorleife Biornsſyne ſtadinn í Hruna, og gefur haunum alla penínga þá, ſem þeſſe Sr. Jón átt hafde.

[Anno 1462 geck mikel bóla og vard miked mannfall. O. E. S.]

[Anno 1463 Paulus annar páve 6 ár 10 mánude. Jón Pálsſon áhóte á Helgafelle. O. E. S.]

Anno 1464 Mahomet ſtrídar á Albanien og borgina Croiam.

Anno 1465.

Anno 1466 dó ſá loflege herra og hetia Scanderberg er het rettu nafne Gregorius Caſtriótus, hafde ríkt 24 ár, ſem Tyrkium ſtód af ógn og ótte, og margann herlegann ſigur hafde unned.

Anno 1467 *) ſlegenn í hel Biorn ríke af engelſkum í Rife og 7 hanns menn. haldenn Þorleifur ſonur hans þar til huſtrú Oluf leýſte hann med penīngum. Are ſídar hefnde Þorleifur og Oluf; og voru marger engelſker drepner her fyrer. Af þeſſu hlavtz 5 ára ſtríd millum Danmerkur og Englands, fyrer hvoria ſauk kóng Chriſtiern innſende þad bref og rettarbót med Torfa Araſyne í landid ad Engelſker og Irſker ſkyldu aller fridlavſer, ſem híngad ſigldu, utann þeir hefdu kóngſins bref.

Einar Þorleifsſon ſat fyrer nordan land ad Kúlu í Svínadal. Þeſſe júngkær Einar ſegia menn vered hafe ádur hyrd-

*) 1477.

unde ipsi officium atqve beneficium est abjudicatum, singula autem ipsius bona templi & episcopi potestati, donec satisfecisset, adjudicata. Eodem etiam anno memoratus Andreas episcopus Gardensis Juveni heroi Thorlevo Biörnio Beneficium Hrunense credidit, datis insuper ipsi omnibus, qvas possederat dominus Jonas, pecuniis.

[Anno 1462 dirus sæviit variolorum morbus, qvô magna hominum freqventia occubuit. O. E.]

[Anno 1463 Paulus 2us fuit papa per sex annos & decem menses. Jonas Pauli abbas Helgafellensis. O. E.]

Anno 1464 Mahometus Albaniam urbemqve Eroiam armis infestavit.

Anno 1465.

Ao. 1466 obüt laude dignissimus heros Scanderberg, qvem alias rectè Gregorium Castriotum nominaveris, regnaverat ille per 24 annos Turcis admodum formidabilis, multisqve victoriis undiqve cluens.

Anno 1467 *) Biörnus opulentus cum septem suorum in Rifo ab Anglis percussus est. Thorlevus autem ipsius filius cum uxore Olufa in custodia detentus, donec matris pecuniis redimeretur. Hi anno subseqvente mariti patrisqve cædem multorum Anglorum necê sunt ulti, unde bello inter Danos & Anglos qvod integrum qvinqvennium duravit, aperta est fenestra. qvâ etiam de causa rex Christianus missô per Torfum Arium ad Islandos edictô, Anglos Hibernosqve, qvotqvot Islandiam navigando peterent, nisi regio muniti essent commeatu, aqva & igni interdictos esse jussit. Einar Thorlevius Kulæ Svinadalensis. in boreali Islandiæ qvadrante sedem habuit; heroem istum præfecti antea spartam adornasse perhibent. Frater erat

*) 1477.

stióre; hann var bróder Biorns, ætlade vestur ad rída vid XIII menn, hann vard úte og hanns menn velflester á Solvamanna gotu, kòm á stórfiúk. Ridu tveir davder fredner í sodlunum til Stadar í Hrútáfiord á Andres-dag, og er so sagt einn hanns sveinn hafe hiálpad haunum til Stadar, hverium hann gaf LX Hundrada jord; var hann þá miøg kalenn. Flester dóu úr kuldanum sem ecke urdu úte. enn Einar siálfann leyste sundur í lidum. hann átte tvo lavn baurn, gaf þeim í løggiøf X Hundrud Hundrada sem gamler menn segia sig heýrt hafa epter gaumlum maunnum, og so dó hann af kulda, var fluttur nordur, liggur á Þíngeyrum; Eitt epterdæme ad vera ei ofdiarfur vid fiúk, vedur edur sió. Artal er ecke víst, enn Biorn ríke erfde Einar bródur sinn.

Anno 1468

[Anno 1469 Loptur Ormsson Íslendíngur gaf kvinnu sinne frú Gunnhilde XX merkur gulls á brúdkaupsdege, og átta gángande kýr fyrer hveria mork gulls edur þeirra virde. Þetta giordiz á Hálogalande í Norege. O. E. S.]

Anno 1470 sló eldíng nidur á borgina Mecha, þá stóru kyrkiu sem í ræfrinu *] heck af segulsteina náttúru, sú kista er bein hinns bolvada Mahomets í voru

Anno 1471 epter Sr. Jón Pálsson afgengenn medtekur Sr. Einar Benedictsson Greniastad. var **) Sveinn hinn vise

*] Hángde.

**] Sveinn hinn vise var biskup í Skálholte 1467-69-71.

Biörni Thorlevii. Iter aliqvando in Islandiam occidentalem cum instituisset hyemali cæli malitiâ superventus ipse cum plerisqve, qvos tredecem habuit, comitibus, in montê pervio Sölvamannagatis mortiferum expertus est periculum. Horum duo Stadum in sinu Hrutafiörd gelu adstricti exstinctiqve festo Andreæ eqvitando sunt delati, ipse vero Einar comitis sui cujusdam opê suffultus, qvem prædio 240 imperiales valente donavit, frigore admodum læsus eodem pervenisse traditur. Plerosqve eorum, qvi procellam sunt eluctati, dolores exinde parti exstinxerunt, qvi etiam Enarem ipsum articulatim dissolverunt. Duo ipsi filii erant nothi, qvibus concessu legis 4800 imperialium pretium dedit, ut veterum relatione accepisse se testantur veteres. Sic istum heroem emedio sustulit injuria cæli. Funus autem in partem borealem transvectum Thingöris recubat. En exemplum qvô temerariè cum elementis, aëre & aqva non agere doceris. Annus, qvô hæc contigere, incertus; in relictas ab Enare opes frater successit Biörnus.

Anno 1468.

[Ao. 1469 Loptus Ormi filius Islandus uxori Gunnhildæ in arrham sponsalitiam 20 besses aureos, dedit, & qvidem pro singulis bessibus octo fordas vel pretium æqvivalens. Hæc in Halogia Norvegiæ gesta. O. E.]

Ao. 1470 Ictu fulmineo dejectum est Mechæ ingens illud templum cujus ipsa testudo qvæ vi magnetica gaudebat arcam sustinuit facerrimarum Mahometi reliqviarum custodem.

Ao. 1471 defuncto Jona Paulino translata est ad dominum Enarem Benedicti filium Beneficii Greniastadensis administratio *) Episcopus Skalholtiæ Sveno fuit cognomine

*] Sveno sapiens fuit episcopus Skalholtiæ 1467- 69- 71.

biskup í Skálhollte. Sextus páve 4de 13 ár. Fæddiz kóng Fridrik fyrre son Christians fyrsta.

Anno 1472 geck bóla mikel og manna davde. Presta-fundur settur í Skálhollte af biskupe Sveine hinum vísa, og þær skynsamlegar greiner er hann þar samankók samþycktar á Alþínges presta stefnu hanns.

Anno 1473 vígde biskup Sveirn hinn spake kyrkiu ad Ravdamel*]**) Lætur biskup Olafur dóm gánga med XII prest-um í Vidvík um teig millum Hóla og Reykiahóls, og dæma þeir Hólum teginn, og lætur biskup Olafur Rognvalldsson uppá þad mál sveria XVI eida, enn ónýta dæma þá þriggia manna eida og prófaleidslur er Brandur Jónsson logmadur hafde teked um sagt mál. Þeir dæma Hólakyrkiu LX merkur í fullrette á hvoriu áre ef hálfrar merkur skade være gior á tegnum.

Anno 1474 reiser kóng Christian fyrste til Róms píla-gríms ferd. Gavte vard erkebiskup í Nidarós, er sídar gefur bref út Jóne Sigmundarsyne logmanne.

Anno 1475.

Anno 1476 strídet Mahomet á Tartariam.

Anno 1477.

Anno 1478 Brandur logmadur nordan og vestan á Is-lande. Magnus Eyolfsson biskup í Skálholte III. þess nafns.

Anno 1479 var Kavpenhafnar Universitet fyrst stiftad af kóng Christian fyrsta og páva Sixto 4da. [Því haunum

*] I Vestur-reid.

**] Her innsetur O. E. S. um davda Einars Þorleifssonar júnkæra.

ſapiens (ſagax) papa romanus Sextus 4us per 13 annos. Natus eſt rex Fridericus, filius Chriſtiani primi natu major.

Ao. 1472 graſſatus eſt ſævus variolorum morbus freqventiqve hominum nece famoſiſſimus. Convocavit ad celebrandam Skalholtiæ ſynodum Sveno ſagax paſtores; Sententiæqve qvas ibidem cordatè conſcripſit in ſynodo generali publico conſenſu ſunt confirmatæ

Anno 1473 Idem epiſcopus Sveno templum Rödamelenſe *) conſecravit. **) Epiſcopus Olaus Rögvaldi filius duodecim paſtores Vidvikam convocat, qvi contentionem de pratulo inter Holos & Reykiarholum judicando dirimerent. Vindicatur Holis pratulum, factis in rei firmitatem ſedecim juramentis, tribus autem illis qvæ antea fuerant data, ſimul ac examinê cauſæ â Brando Jonæo nomophylace factô pro irritis omninò habitis. Adjudicarunt præterea templo cathedrali Holano ſexaginta argenteos beſſes in ſatisfactionem qvotannis ſolvendos, ſi tantum detrimenti, qvantum dimidio beſſi reſpondeat, ceperit pratulum.

Ao. 1474 rex Chriſtianus primus Romam religionis cauſa eſt peregrinatus. Gotus archiepiſcopatum Nidaroſenſem adeptus, nomophylaci Jonæ Sigmundo codicillum poſtea editit.

Anno 1475.

Ao. 1476 Mahometus Tartariam armis invadit.

Anno 1477.

Ao. 1478 Fuit Brandus nomophylax borealis & occidentalis Islandiæ partis: Magnus autem Ejolfi filius ejus nominis tertius epiſcopus Skalholtenſis.

Ao. 1479 Univerſitas Havnienſis â Chriſtiano primo & papa Sixto 4to primum fundata. [In conventu enim hoc papæ

*] Inter proficiſcendum in Islandiam occidentalem.

**) In hunc annum O. E. mortem Hærois juvenis Einaris nempe Thorlevii transfert.

misþóknadiz vid kóng Christian, þá hann kom á hans fund því hvorke kóngurinn ne hanns herramenn kunnu latínu, og skickade því ad latínu skóle skylde stiftaz í Danmerkur ríke. O. E. S.]

Anno 1480 Henrik Lajel hyrdstióre. Brandur Jónsson logmadur fyrer nordan og vestan. Oddur Ásmundsson fyrer sunnan og avstan.

Anno 1481 þann 22 Maji deyde kóng Christian fyrste og var Hans kóngur epter hann sonur hanns. Pad ár fæddur Christian annar, er sídar vard kóngur sá hardráde kalladur. var Magnus biskup Jónsson slegen til davds á Krosse í Landeyum, heimile sínu, sem átte Ragneidur Eyriksdótter Loptssonar hinns ríka. Komu heim þángad á nóttu Þorvardur Eyríksson bróder hennar, og Narfe Teitsson med thad lid, tóku Magnús í sænginñe og slitu hann frá konu sinne og drápu, enn hún feck ákomur nockrar. Narfe Teitsson lýste víge á sig, enn Þorvardur hefde skipad ad veita adgongu, og fullkomna til ad hoggva, hann skylde med peníngum borga. Sídan tóku þeir bref og the frá Krosse og geck dómur á mál þesse yfer þá af Erlende Erlendssyne, er Rángár Þíng þá hafde, og voru þeir dæmder óbótamenn Þorvardur og Narfe, og hálft fe þeirra under Kóng enn hálft under erfíngia, og annara þeirra fylgiara sem sig gæte ei med logum affsakad, ad þeir mættu halda lífe og limum.

Ragneide er dæmdur tvofaldur rettur á aullum atvikum, á hvorre ákomu tvofalt, einneg X merkur í tvofaldt fullrette. Item í sínu gilde tvofaldt á gripe brefanna og thanna. Hust-

displicuit, qvod neqve rex ipse nec proceres latinè scirent, unde Scholam in regno danico latinam institui jussit. O. E.]

Anno 1480 Henricus Lajel fuit præfectus. Brandus autem Jonæus borealis & occidentalis Islandiæ nomophylax, australis vero & orientalis Otto Asmundius.

Anno 1481 die 22do. Maij obiit rex Christianus primus, cui ad regni gubernacula filius successit Johannes. Natus est eodem anno Christianus secundus, qvi rex postea evasit, severi cognominê insignitus. Magnus Jonæus Ragneydæ Lopti opulenti ex filio Erico neptis maritus, domi suæ, qvæ Krossi Landeyensium erat, ad internecionem usqve percussus est. Invaserunt noctu domum armata cohorte stipati frater uxoris, Thorvardus Erici filius, Narvusqve Titius, qvi eum e lecto & uxoris amplexibus raptatum mortê mactârunt, inflictis interea ipsi uxori vulneribus. Postea se Narvus cædis exsecutorem, Thorvardum vero invasionis, ictusqve qvo occubuit interemtus propriæ cautionis fidê maturandi, auctorem svasoremqve fuisse pronuntiavit. Adhæc documenta diversiqve generis supellectilem abstulerunt. Deinde super iis dicta est ab Erlendo Erlendio, Toparchiæ Rangarvallensis tum temporis judicê, sententia, qvâ Thorvardo & Narvo cæterisqve, qvi sibi defendendo vindicare non possent incolumitatem, comitibus, inusta est publicorum maleficorum nota, dimidiâ bonorum parte regi, dimidiâqve hæredibus adjudicatâ. Constitutum porro eodem est judiciô, ut Ragneydæ pro qvavis injuria duplex fieret satisfactio, pro inflictis vulneribus duplex, solvereturqve decem bessium argenteorum mulctâ, duplici personæ læsæ æstimationi respondens; geminæ qvoqve resartionis mulctæ subjectus est pro

rú Oluf Loptsdótter faudursyster Þorvardar var vid dóm þennann, og voru henne dæmder til adtekta, medferdar og umsiónar hálfer peníngar Þorvardar, þar til Eyríkur Loptsson fader hanns kæme til, hvor þá var af lande sigldur. Henrik*] Kerker hyrdstióre var og vid þennann dóm. og Jón bónde Olafsson sýslumadur í Arneß Þínge, fyrer þetta mál gengu Skóga eigner avstur under kóngenn.

Anno 1482 Kóng Christian 1te grafenn; sonur hanns Hans sem kóngdóm tók, hafde ríkia og gótsa umsión síns bródurs Fridriks sem þá var á úngdóms árum, því hann var XVI. vetrum ýngre enn kóng Hans var, og þá skipt med þeim brædrum hertugadóminum til Slesvík, Stormaren, Holsten. Fridrich þesse vard kóngur epter Christian annann son kóngs Hans sinn bródur son.

Anno 1483 fæddur sá loflege Doctor M. Lutherus þann 10da Decembris.

Anno 1484 deyde hustrú Oluf Loptsdótter úr sótt, þá kom þad mikla vedur, sem kallad er Olufarbilur, hrundu kyrkiur og aunnur hús vída, þá brotnudu 50 skip vid England. Hún var grafenn í kór ad Skarde á Skardstraund. [Í Olufarbil hrundu maurg hús og kyrkiur her í lande og Norege. Kom mikel drepsótt í Danmaurk og Þýskalande, so ad þridie partur af maunnum deyde. O. E. S.]

Anno 1485 haufdu krákur og krummar og adrer fuglar ógnarlegann rifrildesgáng í loftinu, epter þad kom miked stríd mille engelskra og franskra.**)

*) Reschen. **] Spanskra.

valoris proportionê documentorum atqve instrumentorum raptus. Olufæ autem Lopti filiæ Thorvardi amitæ, qvæ memorato adfuit judicio demandata fuit dimidiarum Thorvardi pecuniarum assumtio, cura, custodia, usqve ad patris Erici tum peregrè profecti reditum. Intererant etiam huic sententiæ præfectus Henricus *) Kerkerus, Jonasqve Olavius toparchiæ Arnæsensis prætor. Hac occasionê prædium Skogar unacum annexis in regiam transierunt possessionem.

Anno 1482 regium Christiani primi funus terræ mandatum est. Filius autem ejus atqve in imperium successor Johannes fratris Friderici, cujus ætatem 16 superavit annis, tanqvam rerum suarum administratione nondum maturi opes atqve provincias curavit, factâ inter utrumqve fratrem ducatus Slesvicensis, Stormarici, Holsaticiqve partitioné. Idem Fridericus Christiano secundo fratris sui Johannis filio in summam imperii successit.

Anno 1483 natus est vir omni laude dignus Doctor Martinus Lutherus die 10a Decembris.

Anno 1484 Olufa Lopti filia morbo decessit; cujus obitum memorabilem reddidit oborta miræ violentiæ tempestas, Olufar-bilur ɔ: Olufæ procella vulgo nominata, templorum complurium aliarumqve ædium, qvinqvagintaqve ad oras Anglicanas navium destructrix. Sepulta autem Olufa fuit Skardi Skardstrandensium, in parte templi interiorê. [Tempestate Olufianâ multæ ædes templaqve tam in Islandia qvam Norvegia corruerunt; oborta est in Dania & Germania pestis sævissima, qvæ tertiam hominum partem sustulit. O. E.]

Anno 1485 mirum in aerê inter cornices, corvos, aliasqve aves conflictum excepit cruentum inter Anglos &**) Gallos prælium.

*] Reschenus. **] Hispanos.

Anno 1486 dó husfrú Margret á Modruvaullum 80 ára gaumul, og liggur hún hiá Þorvarde bónda sinum í kór þar.

*) Anno 1487 slegenn til davds Biarne Þórarensson vestur á Læk á Bardastraund af maunnum Einars Biornssonar júngkæra, sem sat ad Kúlu nordanlands, og er sagt hanns launsonur, sem úngur var þá Einar dó, hafe vered forínge þessa flocks.

Anno 1488 hefur kóng Hans, Danmerkur og Noregs kóngur giört Eggert Eggertsson legmann í Víkinne í Norege ad riddara og gefed haunum út fríheita bref, med soddan atqvæde, ad hann gefur haunum og hanns afkvæme og rettum erfíngium fríheit og frelse, sem adrer riddarar og sveinar hafa í Noregs ríke til æfenlegrar tídar med skiold og hiálm og þar útí merktur og máladur hálfur hvítur einhyrníngur í bláum fellde, annar hálfur ofan í skioldenn sem málad er í brefinu. Sonur þessa Eggerts var Hannes haufudsmadur Islands nockur ár. Hanns son Eggert Hannesson hyrdstióre og logmadur sídan nockur ár. Hann silgde med fyrnefnt fríheita bref fyrer kóng Christian þridia þess nafns og útvegade hanns stadfestíngar bref þar uppá. Datum þess brefs 1551. fyrerbýdur kóngurinn nefndann Eggert Hennesson edur hanns egta baurn og afqvæme ad hindra her á móte. útgefed í Flensborg fimtudaginn nærstann epter Qvasimodo geniti sunnudag 1551. enn hid fyrra bref Eggerts Eggertssonar útgefid í Nýborg feria qvinta proxima ante festum beati Laurentii Martyris. anno ut supra 1488.

*) Her stód vid in margine exscripti; eg meina rettara Anno 1482, sem sýnt verdur med audrum giörníngum.

Anno 1486 obüt Margreta matrona Mödruvallensis, annos nata octuaginta, cui in interiori templi Mödruvallensis parte delectum est conditorium cum marito Thorvardo commune.

*) Anno 1487 Biarnus Thorarnius occisus est Læki Bardstrandensium ab Enaris Biörnii, qvi Kulæ in boreali Islandia habitavit, domesticis, qvorum cohortem nothus ipsius filius, qvi, cum orbaretur patre, ephebis nondum fuerat egressus, duxisse perhibetur.

Anno 1488 Johannes Daniæ & Norvegiæ rex Egerhardum Egerhardium nomophylacem Vicensium in Norvegiâ splendore ordinis eqvestris ornavit, datô per codicillum nobilitatis privilegiô, & qvidem istiusmodi formulâ, qvod fruendum ipsi sit & nepotibus legitimis hæredibus perpetuâ feriê, iisdem ac cæteri usurpent regni Norvegici eqvites privilegüs & immunitate, unacum insignibus galea nempe qvæ pictum in spatio cæruleo dimidium albi coloris unicornem, clypeoqve, qvi dimidium itidem repræsentavit, uti in ipso depictum est autographo. Hujus Egerhardi filius fuit Hannes per aliqvot annos præfectus Islandiæ, ejusqve filius fuit Egerhardus itidem præfectus, & postea nomophylax, qvi peregre profectus memorati privilegii confirmationem a Christiano tertio impetravit, anno 1551mo per diploma factam; qvô vetitum est, dicto Egerhardo aut legitimis ipsius filüs posterisve qvicqvam hac in re objici impedimenti. Datus iste fuit codicillus Flenopoli diê veneris dominicam qvasimodo geniti proximè præcedente anno 1551. prior autem, qvi datus fuit Egerhardo Egerhardio, Neoburgi feria qvinta proxima ante festum beati Laurentii Martyris anno ut supra 1488. Diploma autem,

*] In margine exscripti notatum est; anno 1482 rectius esse puto, qvod aliis actis potest demonstrari.

Fríheita bref Biorns Þorleifssonar ríka er daterad 1457 af kóng Christian 1ta, útgefid hvítt biarn-dýr í bláum felde, í haunum skialdarmerke.

*) Hannes Eggertsson Eggertssonar lögmanns í Víkinne í Norege var hyrdstiore her á lande um hríd, og giftiz, Gudrúnu Biornsdóttur, dóttur Biorns Gudnasonar sýslumanns yfer Ísafiardar sýslu, hún var eckia, átte ádur Biarna Andresson; Solveig het dótter þeirra; enn vid Hannese átte hún Eggert og Biorn, dótter Eggerts Ragneidur sem átte Magnús Jónsson nordlenskur ad ætt, sát fyrst ad Ögre, enn er Eggert sigldе, sat hann ad Bæ á Raudasande; af haunum er mikel ætt á vestfiaurdum og vídar útdreifd um landid; enn af Byrne Hannessyne Hannes gamle í Snóksdal, hanns kvinna Gudrún Olafsdótter. Biorn átte Þórunne Dadadóttur Gudmundssonar, er sat ad Snóksdal og Saudafelle; dætur Hannesar og Gudrúnar voru Gudrún, Margret og Katrín; Katrín átte herra Gissur Einarsson fyrstann Evangeliskann biskup í Skálholte epter biskup Ögmund. Gudrúnu átte hanns bróder Þorlákur Einarsson, sat ad Núpe í Dýrafyrde á Vestfiordum; hanns son Gissur sem átte Ragneide Pálsdóttur Jónssonar frá Reykhólum, þeirra syner Jón og Magnús Gissurarsyner, sonur Jóns Sr. Torfe nú kyrkiuprestur í Skálholte. Epter Gissur andadann átte Ragneidur Sr. Svein Simonarson, og vid haunum Sr. Gissur og Magister Brinjólf Sveinsson nú biskup í Skálholte.

Margretu átte annar bróder Hr. Gissurar Haldór Einarsson, þeirra son Sr. Biarne er heldt Selárdal vestan fram í

*) [Vidbætt af Jóne Gissurarsyne á Núpe í Dýrafyrde ad þessu merke.]

qvo datum est Biörno Thorlevio privilegium nobilitatis cum albi in spatio cæruleo depicti ursi clypeiqve insigni, editum est a Christiano primo 1457mo.

*) Hannas Egerhardi Egerhardii Vicensis nomophylacis filius fuit præfectus Islandiæ aliqvantisper; In matrimonio is habuit Gudrunam Biörni Gudnii Isfiördensium toparchæ filiam, Biarni Andreæ, cui Solvegam pepererat filiam, olim viduam. Filii autem, qvos ex eadem procreavit Hannas, Egerhardus audierunt & Biörnus. Istius Egerhardi filia Ragneida uxor fuit Magni Jonæi ex boreali insulæ qvadrante oriundi, qvi primâ Ogri, postea vero, socrô Egerhardô peregrè profecto Bæi in tractu maritimo Ródasand habitavit; originem ipsi multa debet progenies per occidentalem aliasqve Islandiæ partes dispersa. Biörni autem Hannæi stirpê prognatus fuit Hannes Snoksdalensis grandævus, Gudrunæ Olavi filiæ maritus. Uxorem habuit Biörnus Thórunnam Dadi, qvi Snoksdali Södafelliqve habitavit, Gudmundi filiam. Hannæ, qvem memoravimus, atqve Gudrunæ tres fuerunt filiæ, Gudruna, Margreta & Catarina, qvæ uxor fuit domini Gissuris Enarii, Lutheranorum Skalholtiæ episcoporum primi, Ogmundiqve successoris. Gudrunam vero in matrimonio habuit, sororii frater Thorlakus Enarius, qvi Nupi ad sinum Dyrafiörd in Islandia occidentali sedem habuit; Filius ipsius Gissur ex uxorê Ragneyda Pauli Jonæi Reykholensis filiâ Jonam progenuit Magnumqve, Jonam qvidem domini Torfi cathedræ Skalholtensis pastoris patrem. Defuncto Gissure antedicta Ragneyda conjugium cum domino Svenone Simonæo iniit, duosqve ipsi filios dominum Gissurem atqve Brinjulfum Svenonium Skalholtiæ hodiè episcopum peperit. Tertia sororum Margreta

*] Addita hæc sunt a Jona Gissuris filio, qvi Nupi Dyrafiördensium habitavit.

Arnarfyrde; hann var gofugur kennemadur. [Andadiz Jón Gamlason á Þíngeyrum, enn kiorenn til ábóta aptur þar bróder Asgrímur Jónsson. Var kóng Jacob í Skotlande slegenn í hel af sínum undersátum. O. E. S.]

Anno 1489 var Magnús Ejólfsson hiñ þridie þeß nafns biskup í Skálhollte; helldur þar prestastefnu; hann var ádur ábóte á Helgafelle, lætur kóng Hans hylla son sinn Christian annann í Danmaurk, og í Norege samþycktur, var hann þá 7 ára gamall. So er mælt, ad þá Brandur Jónsson logmadur bió ad Hofe á Hofdaskraund, ad nágranne hanns nockur var riktadur miog um íllmæle eitt, og var þar í grend sá madur er rikted hafde af kviknad; Þesse madur er fyrer vard, hafde nockrum sinnum funded Brand logmann herum; hann var halldenn heilrádur madur og miog vitur í logmále, enn logmadur hafde frá ser viked um þeirra mál ad giora, hafde og ei sýslu umdæme í Skagafyrde um þann tíma. Manne þeim þókte miked ad hann fenge eingenn rád edur tilhlutan af logmanninum; og fór eitt kvold til Hofs í húme og beid vid kyrkiu þar, því hann visse ad Brandur munde til kyrkiu gánga ad giora bæn sína sem hann átte vana til, og þá munde hann í þeim þaunkum ad leggia ser heil rád. Brandur geck til kyrkiu, enn madur þesse var beint á hanns leid so ad hann náde ei greidlega kyrkiunne epter því sem hann vilde, og spurde madurinn hvad hann skylde tilgiora vid þann mann er slíku vondu rykte hefde um sig uppkomed, var þá Brande logmanne óþægd ad tálman kyrkiugaungunnar, og hafde ei annad hugfest ad ræda enn lesa bæner sínar; enn mælte þó: hvad viltu giora? skerdu úr haunum túnguna. Þegar hann hafde

tertio fratrum, Halthoro Einario nupta mater evasit domini Biarni Selardalensis, qvæ ad sinum Arnarfiörd sita occidentem spectat, paræciæ pastoris eximio nomine clari. [Obüt Jonas Gamalis Thingörensis, abbas, cui electus est in successorem Asgrimus monachus Jonæ filius. Jacobus Scotiæ rex a propriis subditis occisus est. O. E.]

Anno 1489 Magnus eo nomine tertius Ejolfi filius episcopus Skalholtiæ pastores ad synodum ibidem celebrandam convocavit; fuerat is antea cænobü Helgafellensis antistes. Rex Johannes filio suo Christiano secundo, id temporis septenni homagium per Daniam præstari, futuramqve ejus in imperium successionem â Norvegis comprobari curavit. Accidisse aliqvando fertur nomophylace Brando Jonæo Hofi, qvod in tractu Höfdaströnd situm est prædium, habitantê, ut vicinus qvidam criminis alicujus infamia laboraret, fomitê probri non procul degente. Allocutus plus vice simplici hac de re incusatus nomophylacem, qvi pro benevolô undiqve habitus est consultoré jurisqve peritissimo, abnuentem semper, ingredi judicio causam, ipsum invenerat; nec juris inferioris eo tempore præsidem Brandum hunc habuit toparchia Skagafiördensis. Nil sibi consiilü, nil auxilii â nomophylace suppeditari ægerrimè ferens incusatus, Hofum horâ crepusculi se contulit, juxtaqve templum adventum nomophylacis preces pro more solito fusuri exspectavit, animum optimè sibi consulendi tum ipsi futurum fingens. Brandus templum accessurus obvium, qvô institutus plus optatô impeditus est gressus, offendit advenam, qvâ sibi ratione cum authore convitü esset agendum rogitantem: ille retardationem iniqvè ferens animo ad precandum tantum intento, qvid tibi, respondit, faciendum? lingvam illi præscindas! qvô dicto mox abüt advena, Brandus

þetta mælt, geck madurinn í burt, enn Brandur til kyrkiu. Madurinn heldt slíkt heillaráд vera, feck ser adstod, fór til óvinar síns, tók hann og skar burt hanns túngu.

Þetta þókte Brande logmanne fádæme miked, ad so hefde tilteķiz, og var so rided til Alþínges, og þar málid framhaft, vildu marger giora Brand logmann síknsaka fyrer þetta, enn Brandur vilde þad ei og sagde af ser med aullu logmannsdæmid, þar so hefde tilfalled, enn aller hofdíngiar vildu þó Brandur være samt, ei fekz þad af hannum; spurdu þá fyrermenn landsins hvorn Brandur vilde í sinn stad kiósa? þá mælte Brandur: Finnboga bródur minn veit eg logvitrastann í mínu umdæme, enn þer skulud ábyrgiaz hvad rettdæmur se. Hofdíngiar kvádu þad ad skaupudu skeika mundu, og var Finnboge kiorenn og kosenn; enn Brandur logmadur heldt svare fyrer maninn sem í málid ratade, so hann kom bótum fyrer sig, og styrkte hann allvel bæde til máls og sebóta.

Anno 1490 Didrik Pining hyrdstióre á Islande og Þorleifur Biornsson, Eyólfur Einarsson logmadur fyrer sunnan og avstan, Finnboge Jónsson frá Ase í Kelduhverfe logmadur fyrer nordan og vestan: gaf Innocentius páve ÿde prestum í Norege leise ad messa án víns med miod og annann dryck.

Anno 1491 fundur í Spialdhaga, varde Páll Brandsson frá Modruvaullum Hvassafells mál Biarna Olafssonar, enn hyrdstiórinn Ambrosius Illiqvod sókte á, enn náde ei í þann tíma fyrer Pále bónda hafde hann 110 menn tÿada, þókte maurgum epter háfu rikte og líkendum miklum þege gott mál ad

autem templum ingressus est. Ille responsum nomophylacis saluberrimum esse consilium ratus adjunctis, qvi ipsum juvarent, inimicum accedit, apprehendit, elingvat. Horruit factum nomophylax, doluitqve occasionem. Deinde causa pro forô generali agitur, multis culpam â Brando dimoturis, qvod renuens ipse, nomophylacis officio, hac dé causâ, optimatibus, ut in eodem perseveraret, qvamtumvis exoptantibus, penitus renuntiavit. Interrogatus autem ab optimatibus, qvem sibi successorem eligeret, Frater meus, respondit, Fimbogus est, qvem intra meæ ditionis terminos juris peritissimum novi, sed qvantæ in judicando sit æqvitatis, vestrum esto providere; id ipsi fortunæ & eventui committendum regerentes, Fimbogum ad suscipiendum nomophylacis officium elegerunt. Brandus autem defensionê suâ tantum effecit, ut reo delictum pecuniâ expiare liceret, nec defuit ad ipsam præstandam larga Brandi generositas.

Anno 1490 Dietericus Pining, Thorlevusqve Biörnius fuerunt præfecti Islandiæ. Australis & orientalis qvadrantum nomophylax Enar fuit Ejolfi filius, borealis autem & occidentalis Fimbogus Jonæus, Asi Kelduhversensium habitans. Indulsit papa Innocentius 8us pastoribus Norvegicis missam sine vinô peragere, adhibitâ ejus locô aqvâ mulsâ aliovê liqvorê.

Anno 1491 Conventus in Spialdhago habitus est, ubi Paulus Brandi filius Mödruvallensis causam Hvassafellensem vicê Biarni Olavii defendit præfectô Ambrosio Illiqvod actoris partes obeunte, qvamvis frustraneô, propter vim Pauli 110 armatis stipati, conatu; mirati pleriqve successum sunt causæ juxta vulgatam famam maximamqve probabilitatem excu-

veria; hafde dótter Biarna sez ber í sænginne hiá haunum, med fleirum audrum *] atviksháttum ófaugrum frá úngdóms árum þeirrar hanns dóttur.

**) Anno 1492, vegenn Asgrímur Sigmundarson í kyrkingardinum á Vídedalstúngu af Smid Jónssyne í brúdkaupe Jóns Sigmundarsonar bródur síns. Alexander páve 6te 10 ár. [Var Vestindien fundenn af Christophoro Columbo, sem var útsendur af Ferdinando kónge af Spanien. Sídan var þad aptur uppsiglt Anno 1496 af Vesputio Americo. O. E. S.]

Anno 1493 andadiz Einar júngkære Biörnsson utanlands, nær so giftur borgmeistara dóttur. Abóte Haldór Ormsson á Helgafelle.

***) Anno 1494 útkom biskup Stephan til Skálholts, hann var mikell ítelætis madur, hann sette priors clavstur í Skridu.

Anno 1495 sótt og plága mikel á Islande nema um Vestfyrde; frá Holte í Savrbæ; eýddu; vída hreppar.

Anno 1496 andadiz Asgrímur ábóte og aller kennemenn fyrer nordan nema alls 20 med biskupinum, vard hvor eirn prestur ad hafa 7 kyrkiur, sú plága er saugd og mælt ad hafe komed úr klæde í Hvalfyrde. Kom þá fátækt alþýdu fólk af

*] Líkendum.

**) Noterad in margine: Anno 1483 var Asgrímur Sigmundsson vegenn, epter skrife Hr. Gudbrands, 9 árum fyrr enn her seger; het sá Smidur Jónsson er hann vog út af kyrkingardinum í Vídedalstúngu, þá Asgrímur átte í høgge vid þá brædur Herman; Gisla og Olaf Philippussonu í brúdkaupe Jóns Sigmundssonar og hanns fyrre konu.

***] In marginé stod: Stephan biskup vard biskup í Skálholte, og kom út híngad med biskups embættid Anno 1491. og þad er víst.

ſatu difficillimæ, filia enim Biarni in eodem ac ipſè lecto nuda fuerat conſpecta, cum pluribus, qvæ inde a pueritia illa commiſerat, indecoris.

*) Anno 1492 Asgrimus Sigmundius in cæmiterio Videdalstungenſi occiſus eſt â Smidô Jonæô inter nuptias fratris Jonæ Sigmundii. Alexander 6us per decennium papa. [India occidentalis primum inventa â Chriſtophoro Columbo, qvem miſerat rex Hiſpaniæ Ferdinandus. Poſtea â Veſputio Americo anno 1496 eſt inveſtigata. O. E.]

Anno 1493 heros Enar Biörnius peregrè obüt, cum filiæ conſulis cujusdam propemodum matrimonio eſſet junctus. Antiſtes Helgafellenſis fuit Halthorus Ormsſonius.

**) Anno 1494 adüt Skalholtenſem epiſcopatum Stephanus, ingenium humaniſſimum; qvi cænobium collegio monachorum deſtinatum Skridæ fundavit.

Anno 1495 Morbus peſtiferus, qvi integros multis in locis pagos incolis nudavit, in totam Islandiam ſæviit excepta qvadrantis occidentalis extremitatê â ſinu Gilsfiördenſi.

Anno 1496 obüt Asgrimus antiſtes omnesqve partis borealis ſacerdotes, exceptis, ſi epiſcopum annumeraveris, viginti; qvô res eò pervenit, ut unico ſacerdoti ſeptem adminiſtrandum eſſet paræcias. Ferunt autem peſtem iſtam ex

*] In margine annotatum: Anno 1483 percuſſus eſt, juxta ſcriptum domini Gudbrandi, Asgrimus Sigmundius, novem ſcilicet annis antea qvam ſupra traditum eſt, e cæmiterio Videdalstungenſi, cum ipſi, inter nuptiale fratris Jonæ Sigmundii uxorem priorem ducentis convivium, res eſſet cum fratribus Hermanno, Gislo, Olaoqve Philippinis inimica. Smidus autem Jonæus nomen erat percuſſori.

**) In margine Stephanus epiſcopatum Skalholtenſem adeptus atqve in Islandiam delatus eſt anno 1491, qvod certiſſimum.

vestfiordum gifter menn med konur og baurn, því fólkid visse þar avdn bæa fyrer nordan land, voldu þeir um jarder ser til ábýles, og er só frá þeim komed margt manna nordanlands; eru þeir nú fiórda og fimta manne frá þeim ofan ad telia er nú lifa ár 1639.

Anno 1497 andadiz biskup Olafur um vorid epter kroß-messu, var þá kiorenn heim á Hólum og í logrettu um sumarid Gottskalk Niculásson til biskups, bródurson hins davda. Fanniz sá fiórde heimspartur, um hvorn heilog ritníng ecke getur, sem nefniz America, og hefur sú heimsálfa nafn af þeim er fann, sem het Americus Vespucius. Plato vottar þesse heimspartur hafe í fyrndinne ádur fordum kallaz edur kalladur verid Atlantia. [Philippus Melanchton fæddur til Brettav í Pfaltzen. A því áre vann kóng Hans og inntók Svíaríke og krýndur í Stockhólm til kóngs þar. O. E. S.]

Anno 1498 veginn Páll bónde Jónsson á Ondverdar-eyre af *] Eyrike Haldórssyne og hanns fylgiurum, um þad mannslag og fylgdarmenn Eyriks dæmer Finnboge logmadur á Alþínge sama sumar.

Anno 1499 Benedict**) Hesten hyrdstióre. Þorvardur Erlendsson logmadur fyrer sunnan og avstan. Christian sá annar hylltur í Svíaríke þá 17 ára; lætur þetta giora fader hañs kóng Hans.

Anno 1500 útkoma Gottskalks Niculássonar med biskupsvald og kom heim til Hóla Jónsmessu Baptistæ fyrer

*) Halldóre Eyrekssyne. **] Horstén edur Hersten.

veſtimento qvodam in ſinum Hvalfiörd navi exoticâ advectô per Islandiam ſe explicuiſſe. Deinde multæ plebejæ anguſtæqve ſortis familiæ, ê qvadrantê occidentalî in borealem migrantes, mariti, uxores & liberi, e deſolatis ibidem prædiis occupanda ſibi delegerunt, qvibus numeroſa inter ejusdem qvadrantis incolas progenies originem debet qvatuor circiter vel qvinqve generationibus per lineam deſcendentem ad hodie viventes, anno ſcilicet 1639no traductam.

Anno 1497 obüt epiſcopus Olaus verê poſt feſtum crucis, in cujus locum electus eſt primo Holis, poſteaqve eadem æſtate in foro generali, ipſius ſobrinus Gottſkalkus Nicolai filius. Inventa eſt qvarta, de qva ſacræ tacent pandectæ, orbis terrarum plaga, ab inventore Americo Veſputio America denominata. Teſtatur autem Plato hanc mundi partem vocatam olim fuiſſe Terram Atlanticam. [Natus Philippus Melanchton Brættæ, qvæ urbs eſt Palatinatus. Hoc anno rex Johannes Sveciam victricibus ſibi ſubegit armis, cujus imperium Stockholmiæ coronatus ſuccepit. O. E.]

Anno 1498 Paulus Jonæus Ondverdarórenſis occiſus eſt ab* Erico Halthorio ejusqve comitibus, de qvibus ut & cæde commiſſa lata eſt in foro generali eadem æſtate ſententia a Fimbogo Jonæo nomophylace.

Anno 1499 Benedictus** Heſtenus præfectus Islandiæ. Thorvardus Erlendius auſtralis & orientalis ditionis nomophylax. Juratum eſt per Sveciam in regis Chriſtiani ſecundi 17 annos nati leges qvod ad patris Johannis factum eſt mandatum.

Anno 1500 redüt in Islandiam dignitate epiſcopali ornatus Gottſkalkus Nicolainus, qvi Holos feſto Johannis Baptiſtæ inchoatis nondum ſacris pervenit. Hic annus freqven-

*) Halthoro Erici filio. **] Horſtenus al. Herſtenus.

messu; þad ár fell mikell grúe af fátæku fólke á Islande.

Anno 1501 veiter hyrdstiórinn Byrne Gudnasyne út bref fyrer Isafiardar sýslu mille*] Geyrhólms og Langaneß uppá Pergment í Hafnarfyrde, mánudaginn fyrer Þorláksmessu, skylde Biörn eignaz aull VI marka mál og þar fyrer innan. Chey von Anefeld hyrdstióre.

Anno 1502 vígdur Sr. Jón Þorvaldsson til ábóta á Þíngeyrum, heldt ádur Høskuldsstade. Lutherus halden Meistare í skriftinne.**] Prinß Christiern sendur til Noregs med her af faudur sínun kóng Hans ad koma Norskum til hlýdne og hollustu. [Torfe Jónsson í Klofa drap Lienhard fógetann frá Bessastaudum sem hafdiz margt illt ad. Helga Gudnadótter kvinna hanns gaf fyrer kyrkiuleg Torfa Vindás, Hradur, og Akbravtarholt. O. E. S.]

Anno 1503†] fæddur kóng Christian þridie. Martinus verdur múnkur til Erpharth; Pius páve 3ie.

Anno 1504 voru virdtar flestallar Þíngeyra klausturs jarder. Julius annar páve 10 ár.

Anno 1505 vígde biskup Stephan Øgurs kyrkiu í Isafyrde. Slegenn í hel eirn þýskur madur frá Bessastaudum

*) Lánganes er ecke til í Isafiardar Sýsslu því má þesse takmørkun vera tekenn af Geirhólm sydra og Lánganese fyrer nordan, og sýsla líklega meint millum beggia ádur greindra takmarka.

**] Herfór Prinß Christians til Noregs segia sum Exemplaria skeed hafa 1501. †] 1502.

ti per Islandiam egenorum deceſſu admodum inſignis.

Anno 1501 conſtituit præfectus Biörnum Gudnium, inter terminos*) Geirholm & Langanes Toparchiæ Iſafiördenſis adminiſtratorem, codicillô membranaceô in portu Hafnarfiördenſi die lunæ ante feſtum Thorlaci proximâ editô, qvô Biörno ſimul conceſſum eſt jus in ſingulas, qvæ VI non excederent beſſium argenteorum mulctam, cauſas. Chey de Anefeld fuit præfectus.

Anno 1502 dominus Jonas Thorvaldius ad abbatiam Thingörenſem ordinatus eſt, antea paræciæ Höfkuldſtadenſis paſtor. Lutherus magiſter Theologiæ creatus. **] Princeps Chriſtianus a patre Johanne cum exercitu, qvô Norvegos ad præſtandum regi debitum obſeqvium adigeret, mittitur.

[Torfus Jonæus Kloſenſis Leonhardum redituum regiorum qveſtorem Beſſaſtadenſem occidit multis ſceleribus infamem. Helga memorati Torfi uxor Gudni filia pro funere mariti intra templum ſepeliendo tria prædia donavit, Vindaſum nempe, Hradum & Akbrötarholt. O. E.]

Anno 1503 †) natus rex Chriſtianus tertius. Martinus monachus Hervordianus evaſit. Papa fuit Pius 3us.

Anno 1504 facta eſt plerorumqve ad monaſterium Thingörenſe pertinentium prædiorum æſtimatio. Julius 2us per decennium papa.

Anno 1505 templum Ogrenſe in ſinu Iſafiord conſecravit epiſcopus Stephanus. Vir qvidam nomine Johannes Ethenus,

*] In Toparchia Iſafiördenſi Langanes non exiſtit, unde determinationem hanc a Geirholmo in auſtrali & promontorio Langanes in boreali Islandiæ parte ſitis deſumtam eſſe Colligimus, Qvorum terminorum intervallum præfecturam conſtituiſſe veriſimile eſt.

**] Hanc expeditionem Principis Chriſtiani in Norvegiam referunt nonnulla Exemplaria ad antecedentem annum. †] 1502.

epterliggiande um veturinn Hans Ethen af*] Arna Erlendssyne; hafdiz Arne ecke handa fyrr enn hann hafde ákomur fenged; reiddiz þá og sló hann í hel, urdu því bætur hægar ad Arne átte sig ad veria, enn hinn var ei úr vors kóngs ríke, þó var bætt nockru, því hann var hyrdstiórans madur; um þetta mál dæmer Þórvardur Erlendsson løgmadur, enn um útlegd Arna til Alþínges fyrer Finnboga løgmanne.

Anno 1506 dæmer Finnboge løgmann á Alþínge fiórdúngs útlegd um eitt ár Arna Erlendssyne er í hel hafde sleged þann þýska mann Hans Ethen.

Anno 1507 deyde Abbadís Agnes á Stad í Reyneneſe.

Anno 1508 vígd syster Solveig til abbadísar á áttadag jóla heim á Hólum. Nicolas Þormódsson prior á Mødru-

*) Þetta er Arne Eyríksson brædrúngur Teits Þorleifssonar í Glaumbæ, og hanns ersínge, þá Teitur sell í útlegdar mál anno 1527, feck þó eckert af hanns gótse því hann var underþryctur af danska valdinu, og þorde ei ad gefa sig fram fyrer ríke Jóns biskups og Rafns løgmanns; haunum var ad saunnu dæmt anno 1509 (skrifa sumer) ad borga fyrer mannslagid 15 Hundrud †) og 9 merkur kónge í þegngilde, og fiórdúngs útlegd um eitt ár, samt var hann af hyrdstióranum útrekenn frá jørd sinne Sudurreykium, og var á hrakninge til þess anno 1523, þá Teitur Þorleifsson frænde hanns vard løgmadur, og jørdin var dæmd haunum aptur. Hann mæddur af lángvarande mótgánge, let heldur Teits arf átalulausann fara enn eiga í soddan málavastre optar.

†] Ersínginnum án efa.

qvi hyemem Bessastadis transegerat, natione germanus, occisus est ab *) Arna Erlendi filio, qvi inflictis tandem vulneribus ad iram provocatus, ictu, qvô eò usqve abstinuerat, adversarium percussit fatalî. Pænas autem eò mitiores dedit, qvod repugnandum ipsi fuerat hosti ultrô invadenti, nec intra nostri regis imperium oriundo; attamen, ne præfecti domesticum impunè interemisset, nonnullam reddidit satisfactionem. Judicavit causam Thorvardus Erlendi filius nomophylax, cæterum de éxilio Arnæ actum est in foro generali judicê Fimbogo nomophylace.

Anno 1506 Fimbogus nomophylax Arnam Erlendium Johannis Etheni germani occisorem ad unius anni spatium ex eô, qvem tum inhabitavit, Islandiæ qvadrante in foro generali proscripsit.

Anno 1507 obüt cænobii Reinenesensis antistita Agnes.

Anno 1508 virgo monastica Solvega ad officium antistitæ festo novi anni Holis est inaugurata. Nicolaus Thormodi fi-

*] Hic fuit Arnas E. f. Titi Thorlevii Glömbæensis sobrinus & jure hæres, qvamvis, Titô anno 1527 exilio adjudicatô nihil ipsius bonorum conseqvi posset, vi superiorum danicorum suppressus, nec præ Jonæ episcopi Ravniqve nomophylacis imperiô in medium ausus procedere; judicatum eqvidem est anno [ut scribunt nonnulli] 1509no ut commissam cædem 60 imperialium pretiô †) & 15 imperialibus cum una öra qvibus regi pro occiso subdito satisfieret, nec non unius anni extra qvadrantem ubi domicilium habuit, exiliô expiaret, tamen a præfectô domo sua Sudurreykis expulsus incertis vagatus est sedibus usqve ad annum 1523, qvo cognatus ejus Titus Thorlevius nomophylacis adeptus est officium, prædiumqve, qvod exul deseruerat, ipsius possessioni judicio vindicatum. Ille autem diuturno adversæ fortunæ conflictu fractus, de jure in Titi fortunas succedendi cedere, qvam novas subire difficultates maluit. †) Sine dubio hæredibus Solvendo.

Anno 1509 Vigfús Erlendsson hyrdstióre yfer allt Island, enn Þorvardur bróder hanns er þá logmadur sunnan og avstan á Islande. Gudridur var móder þeirra Þorvardsdótter og Margretar frá Modruvaullum. Jón Sigmundarson kemur út híngad med bref Gauta Erkebiskups af Nidarose og pávalegs sætes legata, er hann sender og heilsar biskup Stephane í Skálhollte. herra Haldóre ábóta á Helgafelle, og herra Narfa ábóta, kunngiorande, ad Jón Sigmundarson hefde klagad og kvartad um fyrer ser sem til forna í Oslo fyrer þeim únga Christiarn, ad herra biskup Gottskalk á Hólum hefde frá hannum teked penínga og miked góts med órette, kúgad og bannfært hann og skiled frá sinne egtakvinnu, bidiande biskup Stephan og fulla magt gefande ad samankalla ábóta, kyrkiunnar prælata, og fleire adra vitrustu menn, og stefna fyrer sig biskupe Gottskalk og Jóne Sigmundarsyne í loglegann stad og tíma, og skilia þá ad med rettum dóme, og láta Jón fá aptur sína hustrú, ef þad findiz meinbugalavst.

Þetta var seinasta ár biskups Gauta; haufdu þá um stunder sem mest geisad og yfergengid mál þeirra Jóns Sigmundarsonar og biskups Gottskalks.

Anno 1510 láta Þorvardur Erlendsson og Finnboge Jónsson logmenn dóm gánga á Alþínge um huisaskurd þann er marger menn haufdu þá um tíma med skemdir vered, ad þeir sem slíkt giorde være seker sem sá er legde med huíse.

lius fuit prior Mödruvallensis. M. Lutherus Wittebergam revocatus est.

Anno 1509 totius Islandiæ præfectus fuit Vigfusus Erlendius, frater autem ipsius Thorvardus, australis & orientalis ditionis nomophylax, uterqve matre Gudridâ Thorvardi Margretæqve Mödruvallensis filia nati. Jonas Sigmundi filius peregré redux Göti archiepiscopi Nidarosensis sedisqve papalis legati secum attulit epistolam, ad episcopum Skalholtiæ Stephanum, dominum Halthorum antistitem Helgafellensem dominumqve ejusdem officii Narfum cum salutatione missam, qvâ notum fecit archiepiscopus, conqvestum coram se esse Jonam Sigmundium, qvemadmodum antea coram principê juvene Christianô de episcopi Holani Gottskalki injuriâ, qvod multas sibi pecunias bonaqve vi ademerit, suppressumqve se atqve excommunicatum ab uxore disjunxerit; postulavit igitur ab episcopo Stephano, traditâ ipsi plenâ rei perficiendæ potestaté, ut antistitibus, ecclæsiæ prælatis, aliisqve cordatissimis convocatis episcopum Gottskalkum Jonamqve Sigmundi filium ad justum locum tempusqve citaret, litem judicando discerneret, Jonæqve uxorem, modò præ necessitudine licitum fuerit, restitueret. Hic annus Göti erat ultimus. Tum per aliqvantum temporis impetu qvam maximò agitatæ fuerant causæ & controversiæ episcopum Gottskalkum inter & dictum Sigmundium obortæ.

Anno 1510 Thorvardus Erlendi filius atqve Fimbogus Jonæus in foro generali sententiam tulerunt, de vulneribus, qvêis multi antecessu temporis affecti fuerant, per cultellos fieri solitis; constitutum vero est, ut qvi istiusmodi delictum commiserint, æqvè punirentur, ac si cultrô hominem transegissent. Celebratæ sunt Holis nomophylacis Thorvardi Er-

Brúdkaup Þorvards Erlendssonar lögmanns á Hólum, hann feck til egta Christínar dóttur Gottskalks biskups, var þar margt vildarfólk, nær 300 manna. Lætur biskup Stephan gánga dóm um heýtolla. Sama ár verdur Johannes Krabbe erkebiskup í Nidaróse.

Anno 1511 geck bóla mikel, það ár lagde Grímur bónde af Modruvelle, enn lögmadur Þorvardur tók vid og bió þar.

Anno 1512 hellt ábóte Narfe Helgafell, gódur Klerkur. Sveirn Kleifsson hyrdstióre. Ferdaz Mart. Lutherus til Róm, kemur aptur haldinn Doctor h. skriftar og er hann þá þrítugur ad aldre.

Anno 1513 *] deyde kong Hans, hann stiórnade Danmaurk og Norege 32 ár, þá var printz Christiern sonur hans 30 ára gamall, enn hertoge Fridrik af Holsten bróder kóngs Hans 34 ára; Sama ár var kóng Christian hylltur í Holsten og Slesvík. Leo páve 10de úr Polen. [Dó Þorvardur lögmadur í Norege. O. E.]

Anno 1514 kóng Christiern annar tekur stiórn í Danmaurk og Norege. stiórnade 9 ár epter faudur sinn Hans, vard sídan fangadur og í vardhalld settur fyrer ofmikenn yfergang og óløg, og miste so sín ríke. Jón Sigmundarson er þá lögmadur fyrer nordan og vestan.

Anno 1515 Sofren Nordby hyrstióre á Islande, Vigfús Erlendsson vard lögmadur; Grímur bónde tók aptur vid Mod-

*) Kom út Hans Rantzau med Hyrdstiórn.

lendii nuptiæ,conjugium cum Chriſtinâ epiſcopi Gottſkalki filiâ ineuntis, magna ibidem fuit amicorum convivarum freqventia, trecenarium ferè numerum attingens. Epiſcopus Stephanus de tributis fænariis ſententiam dixit. Eodem anno ad archiepiſcopatum Nidaroſenſem evectus eſt Johannes Krabbius.

Anno 1511 ſæviit gravis variolorum morbus. Prædium Mödruvallos hoc anno Grimus renunciavit, Thorvardô idem occupantê.

Anno 1512 Cænobio Helgafellenſi præfuit vir eruditus Narfius. Sveno Kleiſſonius fuit præfectus. Mart. Lütherus Romam profectus redüt, Doctor Theologiæ creatus eſt 30 annos natus.

Anno 1513*) obüt rex Johannes, qvi Daniam Norvegiamqve per 32 annorum ſpatium gubernaverat; tum princeps Chriſtianus ipſius filius 30 natus fuit annos. Fridericus autem ipſius frater dux Holſatiæ triginta qvatuor; eodem præſtitum fuit anno per Holſatiam & Sleſwicam regi Chriſtiano homagium. Leo 10us natione Polonus fuit papa. [Thorvardus nomophylax in Norvegiâ deceſſit. O. E.]

Anno 1514 rex Chriſtianus 2us imperium Daniæ & Norvegiæ ſuſcepit qvi poſt patrem Johannem per novennium regnavit, ſed propter ſevèrum nimis atqve injuriofum imperium captus cuſtodiâqve aſſervatus regnum amiſit. Jonas Sigmundi filius fuit, borealis atqve occidentalis qvadrantum nomophylax.

Anno 1515 Severinus Nordby fuit præfectus Islandiæ. Vigfuſus Erlendius nomophylacis officium adeptus eſt, Grimus prædium Mödruvallenſe iterum occupavit. Regi Chriſt-

*) Præfectus Johannes Rantzovius in Islandiam venit.

ruvollum. Christiern kónge þeim audrum gefur hver bónde á Islande, epter því sem beidiz, XX fiska einusinne, skylde þesse tollur lúkaz medan þesse vor kóngur lifde; þann toll kaulludu menn gingiald. Þad ár sende kóng Christiern annar til kóngs Henriks VIIIda í Englande, klagande ad þad samband være eige haldid sem var á millum hanns herra faudurs, sem og fleire Danmerkur kónga vid England giort. Ita klaugun var ad kóngsins undersátar af Englande í nockur ár á Islande hefde giort undersátunum þar stórann skada, og rænt þar frá þeim, navtum, savdum, laumbum, og bygt á Islande eina festíng, uppá þad þeir vildu festa þar fót í lande, og koma under sig landinu, so ad bændur á Islande vildu ei fyrer þann skuld gefa til kóngsins í Danmaurk, þeirra toll og rettugheit. 2do ad nockrer af Engelskum Jorn Beer, Richert Thomason af Lundun, Thomas af Nordvík, Mester Chasius, Jorgen King og þeirra medfylgiarar skyldu hafa í hel sleged kóngsins skrifara á Islande, Svein Þorleifsson og adra XI menn. 3o. Somuleides þeir engelsku sem hondlun hafe á landinu, hafe teked eitt kóngsins skip þar í haufn med þad góts og landskylder þar var innlagt. 4to ítem þeir Islendsku klaugudu árlega þad ófurvald og skada sem þeir engelsku giordu her á lande, gæfe þeim stundum nockud fyrer sitt, stundum eckert. Her vilde kóng Christiarn hafa ákvedid giald, og so fyrer skipid sitt verd. 5to framveges vill kóng Christiarn ad þeir engesku sem her sigla under Island, mætte taka og fá bevísíngar hvadan þeir være. Item ad engelsker siglde ei fyrr af Islande, enn árlega borge og betale kóngsins lensmanne her þeirra toll og rettugheit, og fá þar bevísíng á. [Søfren Nordby hyrdstióre fann fyrst ad sigla upp Seiluna og hafa þar Haufn. O. E. S.]

iano secundo singuli Islandiæ coloni, qvadraginta qvinqve solidorum valorem, ad ipsius postulatum semel persolverunt, id qvod vivo eodem rege expendendum erat tributum, Sing-giald vulgo appellatum. Hoc anno rex Christianus ad Henricum 8um Angliæ regem legatos misit, fæderibus, â dominô patre pluribusqve Daniæ regibus cum Anglis initis non stari conqvestus. 1. Qvod Angliæ regis subditi per aliqvot antea annos suis in Islandia subditis multum attulerint detrimenti, boves oves & agnos iis eripiendo, Castellumqve, ad sedem sibi figendam regionemqve occupandam, ibidem exstruendo, qvam ob causam coloni Islandi debita regi Daniæ tributa cæteraqve officia præstare detrectent. 2. Qvod Angli qvidam Jorn Beerius, Richardus Thomæ Londinus, Thomas Nordvicensis, Mesterus Chasius, Jorginus King cum comitibus notarium regium Svenonem Thorlevium aliosqve undecim viros occiderint. 3. Qvod Angli in Islandia negotiantes navem regiam mercibus solutisqve tributis onustam vî sibi in ipso portu assumserint. 4. Qvod Islandi de injurüs ab Anglis sibi illatis qvotannis conqverantur, res scilicet ipsis venditas jam aliqvantulô jam nullô compensari pretiô. Pro his simul ac navî arreptâ pecuniâ sibi satisfieri postulavit rex Christianus. 5. Anglos Islandiam navigando petituros documento, unde essent, monstrantê instrui, neqve hinc prius reverti, qvam præfecto regio debitum persolverint portorium ipsiusqve accepissent apocham, desideravit. [Præfectus Severinus Nordby navigüs exteris Seilam accedendi atqve pro portu habendi author fuit & inventor. O. E.]

Anno 1516 brúdkaup Jóns Einarssonar á Hólum, hann giftiz Christínu dóttur biskups Gottskalks, er fyrr átte Þorvardur Erlendsson lögmadur, vígdur under eins til ábóta á Þíngeyrum Helge Sigurdsson. *) Ögmundur er ábóte í Videy er sídar vard biskup.

Anno 1517 andadiz ábóte Einar á Þverá, Þann 31ta Octobris; hóf sá sæle Guds madur D. Mart. Lutherus í Vittenberg ad predika þad hreina og klára Guds ord mót pávadóms sins villu. Hans Eggertsson var umbodsmadur á Islande. Biskup Stephan rídur á vestfiordu í Ögur til Biorns Gudnasonar med III Hundrud manna. Biorn frette til ferda hañs, safnade lide, og vard fiölmennare. Biskup tialdade fyrer innan Ögurs-á, enn reid heim vid XIIta mann. Biorn geck út med XII menn til fundar vid biskup, er þá var gengenn til kyrkiu. Biorn bónde og hanns menn voru hardneskiader under stauckum sínum; enn er biskup og Biorn haufdu heilsaz í kyrkiunne, tók biskup á herdum Biorns og mælte; og so eru þer **] hardstackader Biorn bónde. Biorn svarade: hvor á med þad,, hvonneg eg klæde mig og menn mína? þer, herra, erud mer velkomner med so marga sveina sem ydur heyrer ad hafa med ydur epter kyrkiulögum rettum, gengu menn þá brátt millum þeirra og saumdu med þeim, so þeir urdu góder viner; enn ecke taladiz út um Vatnsfiord í þad sinn, því epter Biorn

*] Helge Siaurdarsson (vígdur) til ábóta á Þíngeyrum, því Ehrikur ábóte var þá davdur, sosem herra Gudbrandur bevísar med Annál Sr. Gottskalks í Glavmbæ, í hanns Apologia móte mordsbresunum uppá mód-ur-faudur sinn Jón Sigmundarson.

**) Hardneskiader.

Anno 1516 celebratæ ſunt Holis Jonæ Enarii nuptiæ, qvi matrimonium cum Chriſtinâ epiſcopi Gottſkalki filiâ Thorvardiqve Erlendii nomophylacis qvondam uxorê, ſimul ac abbatis Thingörenſis officium inüt Helgo Sigurdius.*) Ogmundus, qvi poſtea epiſcopus Skalholtenſis evaſit, cænobü Vidöenſis antiſtes fuit.

Anno 1517 obüt Einar antiſtes Thveraenſis, die 31 a Octobris; incepit Vittebergæ divus doctor Martinus Lutherus purum dei verbum adverſus prava Pontificiorum dogmata pro concione docere. Præfectus Islandiæ fuit Hannas Egerhardius. Epiſcopus Stephanus 300 virorum comitatu ſtipatus Ogrum in Islandia occidentali ad Biörnum Gudni filium profectus eſt. Hic vero prænotô illius adventû, manum virorum epiſcopalem numero ſuperantem conſcripſit. Epiſcopus fixô ultra amnem tentoriô, domum Biörni cum viris duodecim adüt, Biörnus autem ipſi templum ingreſſo totidem viris ſtipatus obviam iit. Induerant loricas qvas ſumma diſſimulavit veſtis. Poſt mutuam ſalutationem epiſcopus humerum Biörni attrectans, tam dura, inqvit, Biörne, indutus es tunicâ **) cujus eſt, reſpondit Biörnus, reprehendere, qvalibus ego meiqve veſtimentis utamur? gratum te, domine, atqve exoptatum excipio cum tot, qvot ad juris canonici præſcriptum uti te decet, comitibus. Aderant modò qvi intercederent, qvorum ſtudiô res ad tranqvillitatem animorumqve conjunctio-

*) Helgo Sigurdius ad abbatis Thingörenſis ordinatus eſt officium; antiſtes enim Ericus mortuus erat, ut ex annalibus domini Gottſkalki Glömbæenſis demonſtrat dominus Gudbrandus in apologiâ contra famoſos qvibus avus ipſius Jonas Sigmundius cædis commiſſæ fuit inſimulatus, libellos.

**] Loricatus.

andadann figlde sonur hanns Torfe 18 edur 19 vetra uppá Vatnsfiardar klaugun, náde kóngsbrefe ad þad skylde koma til rettra laga, hann andadiz litlu sídar og vard ecke úttalad um Vatnsfiord fyrrenn Hannes tapade því måle vid biskup Ögmund; hann åtte Gudrúnu dóttur Biorns, segia sumer þad hafe giort magt biskups Ögmundar. Hefiaz þrætur um aflátsbrefin epter spádóme Johann Húß. Leo páve 10de. Legate a latere Angelus Arcemboldus kom til Danmerkur og selde aflát. Johann Thessalius selur aflátsbref í Þýskalande. Lútherus setur upp 95 greiner móte haunum. Biorn Gudnason var sýsslumadur yfer Isafiardar sýsslu. Stríd millum kóng Christians annars og svenskra, fyrer þad þeir fellu frá haunum. So bar til á Laundum í Stodvarfyrde í Avstfiordum á Islande, þar bió sá madur er Steingrímur het, hanns kona het Anna; hún tók barnssótt um *] Michaelsmessu, og sídann lá hún med þeirre sótt fram á faustu, enn þá gróf hol á hennar kvid fyrer ofann Naflann og kom þar út handleggsbein barnsins holdlavst, og skamt þar epter gróf þar nærre annad gat, og kom þar út havs-skeliar beined, og urdu þar úttekin aull líkamleg bein barnsins, enn sídan grere konan innann lítels tíma.

Anno 1518 **] þá kom biarn-dýr eitt miked ravdkynnúngur á land á Skaga í Skagafyrde vid Asbúdartánga og

*) Niculasmessu.

**] Þó ábóte Eyríkur á Þíngeyrum vígdiz ábóte Simboge til Þverár gódur klerkur.

nem pervenit, nec tamen litigio de prædio Vatnsfiördensi ea vice finis impositus, nam defuncto Biörno filius ejus Torfus 18 vel 19 annos natus ea de causa peregrè profectus mandatum regium ad causam justis discernendam legibus impetravit. Sed cum paulo post morte surriperetur, ad finem illa non prius pervenit, qvam Hannas, Gudrunæ Biörni filiæ maritus, episcopo Ogmundo palmam ipsi præripiente, qvod nonnulli vi factum perhibent, ipsam perderet. Johannis Hussü vaticinium comprobarunt eventu obortæ de indulgentüs controversiæ. Leo 10us papa. Angelus Arcemboldus legatus a laterê in Daniam venit venales habens indulgentias: id qvod in Germania Johannes fecit Tetzelius, contra qvem Lutherus Theses conscripsit nonaginta qvinqve. Biörnus Gudni filius toparchiam Isafiördensem administravit. Bellum inter Christianum secundum & Svecos gestum est desertores. Accidit Landis, prædio qvodam ad sinum Stödvarfiörd in Islandiâ orientali sitô, atqve a virô, cui nomen erat Steingrimus, Anna vero uxor, id temporis inhabitato, ut memorata ipsius uxor circa festum*) Michaelis dolores partum minitantes sentiret, qvi nihil emolientes ipsam usqve ad tempus jejunii ægram detinuerunt, tandemqve per foramen regioni epigastricæ impictum os embryonis brachiale carne nudatum, atqve paulo post per aliam priori vicinam aperturam cranium egesserunt, qvod ansam præbuit cætera infantis ossa per eandem viam educendi; postea fæmina brevî convaluit.

Anno 1518**] Juxta Asbudartangum in Skago Skagafiördensi miræ magnitudinis ursus genis rubro colore distinctis in ari-

*) Nicolai.

**] Obüt Ericus antistes Thingörensis. Fimbogus vir erud-tus ad abbatiam Thveraensem est ordinatus.

sá hvørge til íß af slettlende, enn þó af háfiaullum, þad dýr var solted miøg mannskædt og grimt, þad deydde 7 edur 8 Manneskiur, sem voru fátækar konur med baurnum, er um fóru og ei vissu dýrsins von. Dýr þetta bravt nidur alla hialla á Skaga utann ad Kiøtu, því þad fann í sumum matfavng handa ser, þetta var um sumar-mál. Ketill Ingemundarson bió þá í Kiøtu þar á Skaganum, hann var aflamadur mikell, og voru í þann tíma aflafaung góð á þeim Skagatánga, tók þesse Ketill 80, stundum 90 hákalla á einu vore á sitt skip, er hann lá úte, enn let annad skip sitt í land flytia, og giora til aflann, og flytia fram til sín kost og dryck, volduz menn til hanns únger og hravster til aflatektar.

Ber þá so vid einn morgun árdegis; Ketill geck til sióar og inn í hiall einn mikinn, er þar stód med hákall, og vilde sækia morgun-verd hiúum sínum, sá hann þá dýrid koma ad utan, greip Ketill þá eitt miked hákalls bæxl, og snarade vel lángt út á svig vid dýrid og dyrnar. Biorninn greip vid og bar á bak vid hiallinn, tók til snædíngs, epter þad snaradiz Ketill út med skynde heim til bæarinns; Ketill sende þá tvo menn med skynde annann út á Skaga, enn annann inn, ad menn skyldu strax samankoma, og so komu menn saman ad stundu og urdu 14 menn þeir er vopn haufdu, því í þann tíma áttu flestaller vopn og veriur her á lande, gengu þeir þá fram ad sió og var bangse búenn med bæxlid; ætludu þeir þá strax ad ráda á dýrid, enn þad veik ser undan og inn med sió, þeir gengu epter og inn yfer biaurgin, og sem nockud læckade biaurgin, vafde bangse sig saman í hríng eda hnipur og velte ser þar

dum se conjecit, & qvidem vehiculô, glaciê nimirum Grönlandicâ, tam longè remotô, ut e plano spectantium oculos fugeret, despicientibus ex altiorî montê tantum apparens. Ursus iste utpote hianti vexatus famê, ferissimus erat atqve hominibus infestus, qvorum septem vel octo, egenas nempe, dum liberos mendicandi causâ circumferebant, fæminas, adesse hostem ignorantes, interemit. Piscaria per tractum Skagensem penuaria, qvorum nonnulla edile qvid ipsi suppeditarunt, singula, præter unicum Kiötense destruxit fera. Hæc nova circiter acciderunt æstate. Villam Kiötensem e Skagensibus unam incoluit eo tempore Ketillus qvidam Ingemundi filius vir piscatui Skagensibus id temporis usitatissimo, optimô cum successu operam navans qvippe qvi unico interdum vere 80 vel 90 sqvalos, longius temporis spatium in liberô marî transigendo cepit, duabus uti solitus navibus, qvarum altera ab ipso gubernata capturæ, altera captis, ut ad usum & esum præpararentur, domum vehendis, victuiqve & potui ad ipsum reportandis, fuit designata; hinc se ipsi remiges administros adjunxerunt eximii roboris juvenes. Accidit autem mane qvodam ut Ketillus mare versus incedens, ingentemqve, qvæ carnes reservabat sqvalinas, domum unde operis jentaculum depromeret, ingressus, advenientem ursum conspiceret. Mox arreptam haud modicæ magnitudinis ventris sqvalini pinnam obliqvè ante fores feramqve procul abjecit; abjectam excepit ursus, exceptamqvé pone domum exedere cæpit. Tum Ketillus velox se domum proripuit, duosqve, qvi viros convocarent, in utramqve viciniam singulatim emisit. Confluxit illicò armata (erant enim tum temporis plerisqve nostratibus arma) 14 virorum manus, qvæ se ad littus unà contulit, ursum jam pinnam, depastum adortura. Effugiens impetum fera cur-

ofan í fiorð, síðan á sund, og fram í það sker er þar liggur, og menn nefna Þussasker. Ketill skipte þá mannnum, og let 7 epter, og skyldu þeir mæta byrninum, hvar á land kæme á Inn-skaga, enn hann með VI mannnum geck heim í Kiotu, hrundu fram VI æringe og reru inn til skersins. Biörnin hliöp þá á sió og lagðe fram á fiorðin, reru þeir þá epter kappsamlega, mæddu þeir um síðer dyrið og lagðe það þá í króka, og varð það þá miúkara í vikum enn báturinn, og geck so lenge dags að þeir komu ecke vopnalaugnm við, so biörninn sakaðe, enn um síðer þrengðe að dyrinu, hyðde það þá hram-inum uppá borðið, og ætlaðe að hvelfa skipinu, og drack þá skipið í sig sió, enn Ketill greip þá exe og hió á fram-hramm-inn við borðið so að aftók, lagðe þá dyrið frá lande og dap-raðe sundið, so þeir laugðu það síðan og drápu, dróu það upp-á skipið og heldu síðan að lande.

Ketill þesse fór síðan í elle sinne til Ingvoldarstaða á Reykiastraund, til dóttur sinnar Guðrúnar, sem átte Jón Jóns-son er þar bió lenge og andaðiz Ketill þar LXL ára að aldre anno 1580, og var Biorn dóttursonur Ketils þá VI vetra.

Anno 1519 kom stórfiúk í áttundu viku sumars, fennte þá peninga og dóu. Vigfús Erlendsson var þá logmaður yfer allt Island. Dó Maximilianus keisare, Carolus qvintus útvalenn til keisara, hann var bróðer Elizabetar drottníngar, sem kóng Christian sá annar í Danmaurk átte, og þar var í fángelse. Á þessu áre slóuz fyrst í útlaundum Joachims daler, áður voru Rínsk gyllene, Nobilgull og aðrar mynter. Gusta-vus Ehriksson verður kóngur í Svíarîke á móte sinne losan;

ſum ſecus oram ſeqventibus venaturis contendit; vergentibusqve aliqvantulum ad imum, qvas ſuperaverat, rupibus, complicatum glomeris inſtar corpus in littus devolvit; moxqve undis injecta objectum ſcopulum vulgo Thuſſaſker appellatum pro refugio occupavit. Ketillus autem comitatu in duas partes diviſô, relictisqve ſeptem, qvi urſo, ubicunqve in interiori tractus Skagenſis parte, in aridum evaſerit, obviam irent, ipſe cum ſex reliqvis Kiötam ſe contulit. Nec mora; deducitur triremis; remigando ad ſcopulum itur. Mox in undas proſiluit fera, ſeqve in ſinum ulterius egit; inſtantes illi remis alacriter incubuerunt; qvô fatigatus tandem urſus tortuoſo natatu tardiorem naviculæ motum prævertit, eluſisqve diutius inſtantium ictibus, cum demum cæpiſſet defatigari, alterum anteriorum pedum ſummæ navi, qvo ipſam everteret, impegit, irruente igitur in depreſſam navem undâ Ketillus ſecuri celeriter arrepta pedem feræ præſcidit; tum illa langveſcente natatu iter in profundum molita ictus mortiferos eluctari non valuit, enecatum igitur corpus cum in navem elevaſſent victores domum reverſi ſunt. Ketillus iſte, cum ætate eſſet confectus Ingveldarſtados in orâ maritima Reykiaſtraund ad filiam Gudrunam, Jonæ Jonæi, qvi ibidem diu habitavit, uxorem migravit, ubi nonagenarius anno 1580 deceſſit nepotê Biörnô tum temporis 6 annos nato.

Anno 1519 tanta ſævüt æſtatê jam bimeſtrî hyemalis cæli malitia, ut obrutæ congeſtis navibus pecudes interirent. Vigfuſum Erlendium tota Islandia ſolum habuit nomophylacem. Obüt imperator Maximilianus, cui in ſucceſſorem electus eſt Carolus qvintus, reginæ frater Elizabethæ, regi Daniæ Chriſtiano ſecundo, cuſtodiâ tum temporis aſſervato, matrimonio junctæ. Hoc anno primum inter exteros cuſi ſunt num-

hann var fángenn í Danmaurk, enn komz burt leinelega.

Anno 1520 *] dó biskup Stephan í Skálholte, kiörenn Ögmundur til biskups ábóte úr Videy, dó biskup Gottskalk á Hólum á sama áre. Biskupslaust á Islande; var þann vetur mikell feller á peníngum. Erlendur Þorvardsson logmadur fyrer sunnan.

Kóng Christian annar lætur iñkoma í Danmaurk Lúthersskann prest M. Martein; hann predikade í Kaupenhaufn. Lútherus skrifar Leo páva til sína afsaukun; þeir þar í Róm fordæma hanns skrif. Leo páve skrifar til kiorfurstannm af Saxen og klagar Lútherum fyrer villumann og setur hann í bann; pávinn lætur brenna Lutheri skrif. Lutherus brenner og til Vittenberg pávans logbækur. Christian annar kóngur í Danmaurk vinnur Svíaríke. Hertoge Fridrik styrker til strídsins sinn bródurson kóng Christian annann. Kóng Christian kemz í Svíaríke og lætur hann þá giora þar fárlegt mord, hvar fyrer Svenskar epter rádum Gústavi fellu frá haunum.

Anno 1521 var kóng Christian sá annar med því nafne útrekenn af sínu ríke Danmaurk; var í stadnum Vormis í Þýskalande haldenn nafnfrægur herradagur, á hvorium Lútherus medkende openberlega sína trú og lærdóm fyrer keisaranum Carolo

*] Dauda biskups Stephans setur Sr. Ejólfur 1518 enn atkoma Augmunds. ar 1522 eins og her seger sídar.

mi Joachimici, aureis rhenanis, auro ſic dicto nobili [Roſenobeln, niſallor] aliisqve monetæ generibus antea uſitatis Guſtavus Erici filius regnum Svecicum contra promiſſum capeſſivit, qvi in Daniâ captus cuſtodiam clanculum evaſit.

Anno 1520*) obüt epiſcopus Skalholtiæ Stephanus, cui ſucceſſurus eligitur Ogmundus cænobü Vidöenſis antiſtes. eademqve æſtate fatis conceſſit Gottſkalkus epiſcopus Holanus, unde in Islandia ab epiſcopis erat ſolitudo, ſæva hyems & interitu pecudis infeſta. Erlendus Thorvardius ditionis auſtralis fuit nomophylax. Regiis Chriſtiani ſecundi auſpicüs Havniam vocatus Lutheranæ religionis paſtor M. Martinus publicè ibidem pro concione docuit. Papæ Leoni apologiam ſuam miſit Lutherus, cujus ſcripta Romæ ſunt condemnata. Memoratus vero papa miſſis ad Electorem Saxoniæ litteris Lutherum hæreſeos incuſatum excommunicavit, ipſiusqve ſcripta comburi curavit, Lutherô, qvi ſtatuta papiſtica iisdem Vittebergæ tradidit fatis, talionem reddenté. Rex Chriſtianus ſecundus Sveciam ſibi ſubegit victricibus armis atqve patrui ducis Friderici opê ſuffultus. Invaſit provinciam rex, ſævisqve fecit cædibus cruentari, unde Sveci ſvadente Guſtavo imperium ejus excuſſerunt.

Anno 1521 expulſus eſt regno Daniæ rex Chriſtianus ſecundus. Celebratum eſt Wormatiæ Germanorum nobile concilium, in qvo Lutherus fidem ſuam atqve doctrinam coram imperatore Carolo qvinto publicè confeſſus eſt. Ogmundus ad epiſcopatum ordinandus peregrè proficiſcitur. Qvadran-

M 2

*] Epiſcopum Stephanum obiiſſe anno 1518. Dominus Ejolfus tradit Ogmundum vero epiſcopum anno 1522 in patriam rediiſſe, veluti poſthac dictum eſt.

finta. Sigler Ögmundur biskupsefne. Nordlendíngar eru í umrádum ad kiósa til biskups Jón prest Arason, er þá helldt Hrafnagil í Eyafyrde, og biskup Gottskalk hafde vígt, og þá var prófastur í Eyafyrde. Hann var hofdínge mikell, vel gedþeckur maunnum, málfæresgódur madur og miked skáldmenne; ei siglde Jón prestur á því áre. Hann var ecke á látínu lærdur. Mart. Lútherus fordæmdi pávans legata, og vilde ecke á pávans fund. Adrianus páve VIte I. ár VIII. mánude og III. daga.

Anno 1522 útkoma Ögmundar med biskupsvalld hann stód miøg í móte Nordlendíngum um þad ad kiósa Jón prest Arason til biskups, helldur vilde kosen være Sr. Jón Einarsson þar sunnan ad og stód so þad ár. Tók af tvo bæe fyrer avstann undan snió flódinu. A þessu áre siglde kóng Christian annar til Englands og bad kóng Henrik um styrk hiñ áttunda, og bavd haunum Island til panta, enn kóng Henrich vilde ei, haunum være óvíst því ad hallda. Stríd millum Danskra og Svenskra. Lybsker brendu Helsíngiaehre og eydelaugdu hana. Vikin í Norege var inntekenn af Svenskum.

Anno 1523 Sveinstada reid, og slaged á fundinum millum Sveinstada og Steinneß; kom af ósamþycke er var med þeim Sr. Jóne Arasyne, er þá sat á Hólum, og Teite bónda hinum ríka Þorleifssyne frá Glavmbæ; þeir deildu um arfa fe, er til var falled í Vatnsnese, og skylde þad mál til greina koma á Sveinstaudum í Vatnsdal. Ridu þeir med stór flock vestur báder Jón prestur Arason og Teitur, og hafde Jón biskups efne í samreid vid sig Grím Jónsson frá Aukrum, er þá var

tis borealis incolæ inter ſe deliberarunt de eligendo ad epiſcopatum Jonâ Araſonio, paræciæ Hrafnagilenſis paſtore atqve toparchiæ Eyafiördenſis præpoſito, qvem Gottſkalkus ſacris initiaverat. Erat ille vir animi excelſi indolisqve acceptiſſimæ, facundia venaqve poetica præſtans qvamvis latinè neſciret, non tamen eo anno peregrinationem ſuſcepit. Lutherus papæ ſe ſiſtere nolens, ipſius legatos averſatur. Adrianus 6tus per 1 annum menſes 8 & triduum fuit papa.

Anno 1522 Ogmundus dignitate epiſcopali ornatus redüt, qvi borealibus Islandis Jonam Arium ad epiſcopatum electuris ſummoperè obnixus, dominum Jonam Enarium paſtorum auſtralium unum üs obtrudere ſategit. Nec eo anno ulterius perventum. In orientali Islandiæ partê duo prædia vaſtavit ruens de cacumine montis nivea congeries. Hoc anno rex Chriſtianus ſecundus in Angliam profectus, Henricum octavum ſuppetias poſtulavit, Islandiam ipſi pro hypothecâ offerens qvod renuit ille, incertum, an oblatam eſſet retenturus inſulam pronucians. Prælium inter Danos & Svecos geſtum. Lubecenſes Helſingöram incendio vaſtarunt. Wica Norvegica â Svecis devincitur.

Anno 1523 Conventus Sveinſtadis habendus in conflictum inter deſignatum ipſi locum & prædium Steinneſenſe degeneravit. Occaſionem illi præbuit obortum inter dominum Araſonium tum Holis ſedentem & Titum opulentum Thorlevium, qvi Glömbæi habitavit diſſidium, de re qvadam, qvæ in tribu Vatnsneſenſi obvenerat, hæreditariâ; diſcernendæ autem cauſæ locus fuerat deſignatus prædium Vatnsdalenſium Sveinſtadenſe. Utraqve pars numeroſo comitatu inſtructa ad forum contendit, habuitqve itineris ſocium Jonas epiſcopus

løgmadur fyrer nordan og vestan á Islande, og skylde hann segia løg yfer málinu. Reid Teitur med sinn flock undan, enn biskupsefne sídar. Teitur kom á Þíngstad heim til Sveinsstada enn biskupsefne bad Grím løgmann setia þíng þar nordur mille Steinneß og stigu þeir þar af bake. Þegar Teitur sá þad þeir mundu ei ætla heim á þann gamla Þíngstad fyllteſt hann reide; gripu þeir þá sína hesta og rídu ofan þar Síra Jón Arason var og Grímur løgmadur var þá Þínged sett, skipade Teitur þá sínum maunnum ad slá og hoggva, hann skyllde borga og betala hvad þeir og giordu, enn hiner voru lítt vidbúner og urdu forvida, hrucku undann, fell þá einn madur davdur er het Arne Bersason. X menn adrer feingu áverka, af grióte og vopnum. Grímur løgmadur villde stilla og var hann sleigenn. Greip hann þá stálboga er hann hafde og let or á streing og skaut í handleggenn á Teite, og med þad vard hle á slagenn; kom og ábóte Helge heiman frá Þíngeyrum med marga menn og geck á mille, og skildu þeir sídan.

Kioru enn nordlendíngar Jón prest Arason til biskups er hofdu ádur ráded hann þar til, enn biskup Ogmundur let þá Jón Einarsson sigla um sumared, enn skip lá þann vetur í Kolbeinsárose og voru XX menn af því heima á Hólum um veturenn þad sigldé út um vored ad páskum og þar á Síra Jón Arason biskupsefne, fell þann vetur mikell grúe fátækra manna. Edalmenn í Jótlande uppsegia Christian þeim odrum þeirra holluſtu, útvelia hertog Friderich til kóngs af Holstein. Hertoge Friderich sender kóng Christian fædabref og þar inne óvinskap opennberann. Lybsker og einnig segia vinskap og samband af vid kóng Christian; binda samtok vid Frid=

futurus, Grimum Jonæum Akrensem borealis & occidentalis Islandiæ nomophylacem, cui de hac causa sententia erat ferenda. Titum cum suis præeuntem futurus seqvebatur episcopus, Titus Sveinstados destinatum foro locum pervenit; futurus autem episcopus nomophylacem rogavit, ut alium agendæ causæ locum inter designatum & prædium Steinnes constitueret, ubi ex eqvis descenderunt. Titus, cum eos ad usitatum forum non perrecturos conspiceret, incensus irâ cum comitatu ascensis celeriter eqvis ad locum a domino Arasonio atqve nomophylace occupatum se contulit, consecrato jam pronunciata a nomophylace solenni formula, habendo forô: tum suis, ut in ictus & conflictus erumperent, imperans, promissô propriæ solutionis de eventuris cavit. Hi dicto Audientes mox imparatos adoriuntur. Perturbati illi impetui cedunt, qvô unus occubuit, Arnas nominê Bersi filius, decem insuper ferrô saxorumqve jactû vulneratis. Grimus etiam nomophylax conflictum cohibiturus ictum accepit; mox tenso, qvem ad manum habuit, arcu chalybeô sagittam in brachium Titi contorsit, qvô pugna consiluit, Helgo Priorê cum viris compluribus, qvi turbas in tranqvillum contulerunt, Thingöris simul advenientê. Postea ab invicem disceditur. Borealis Islandiæ incolæ Arasonium ad episcopatum eligendo, ut antea instituerant, perseverarunt. Cæterum episcopus Ogmundus Jonam Einarium ea æstate peregre proficisci curavit. Hæsit autem in ostio amnis Kolbeinsa appellati per subseqventem hyemem anchoris innixa navis, nautis viginti Holis interea se continentibus, qvi proximô veré circa festum paschale solventes socium itineris habuerunt electum episcopum Arasonium. Hyemem istam freqventissimi (mendicorum) egenorum decessus nobilitarunt. Christiano secundo præstitum in ipsius leges juramentum renuntiavit Cimbricæ chersonesi nobi-

erich. Christian annar dró samann skip; dró frá Kaupenhavn med XX skipum og siglde til Hollands hafde láted á þau fe, þad hann kunne medkomaz. Kaupenhafn umleggz af hertoga Friderich. Bardage millum Skánehínga, og Málmeyar borgara. Gústavus útvalenn til kóngs í Svíaríke. Kemur Clemens páve VIIde 10 ár.

Anno 1524 *) Thyl hyrdstióre hoggvenn á Bessastodum af donskum. Jón biskupsefne mætte mótfalle biskups Augmundar utanlands og var Jón prestur Einarsson þar og þótte betur lærdur. Jón prestur Einarsson andadez þar, enn Jón prestur Arason var vígdur til biskups, er svo mællt ad Olafur Hiallta- son, sem biskup vard epter hann hafe med honum vered og svarad til spurnínga erkebiskups því hann hafe vered í skóla um VI. ár í Biorgvin í Norege. So er enn talad þá biskup Jón var vígdur og hann geck frá erkebiskupenum ad af hanns hofde hefde falled mítred edur vígslu hofudklæded, hvert hanns Sveinar hafe med skynde griped og mællt; þad fór ílla miñ herra ad svo tókst til! enn hann sagde svo munde med skynde falla og nidurdetta biskups tign sín, enn þeir óskudu ad þad skyllde ei verda. Ecke kom biskup Jón út híngad þad ár.

Krýndur kóng Friderich í Kaupenhafn. Þad ár funduft kóngarner Friderich og Gustavus í Málmey og somdu frid

*) Líklát þessa hyrdstióra eigna nockrer Hannese Eggertssyne norskum manne er her var hyrdstióre næstur fyrer hann, og því hefur sá kvittur vel mátt uppkoma ad Thyle hafe apturgenged og dreped Hannes.

litas, ducem Holſatiæ Fridericum ad imperium eligens. Idem vero dux Fridericus regi Chriſtiano litteras miſit detectæ inimicitiæ indices. Præterea Lubeci amicitiam fædusqve Chriſtiano renunciantes idem ad Fridericum tranſtulerunt. Chriſtianus ſecundus adornata claſſe Havniaqve relicta, Hollandiam petivit, cum viginti navibus, tantisqve qvantas vehere potuerunt opibus. Havnia a Friderico obſidione cingitur. Prælium Inter Skanos & Malmogios geritur. Guſtavus Svecorum rex eligitur. Ad dignitatem papalem aſcendit Clemens VII qvâ per decennium functus eſt.

Anno 1524 *] præfectus Islandiæ Thylus Beſſaſtadis â Danis cæditur. Jonæ epiſcopo deſignato inter exteros adverſatus eſt epiſcopus Ogmundus præſentê ibidem Jonâ Enariô, qvi pro viro doctiore habitus eſt. Deceſſit autem ille inter peregrinandum unde Jonas Arius epiſcopatui inauguratur. Ferunt autem Olaum Hialti filium, qvi ipſi poſtmodum in epiſcopatum ſucceſſit, illi adſtantem, ad qvæſtiones archiepiſcopi reſpondiſſe, qvippe qvi Bergis Norvegorum per ſex annos ſcholam freqventaſſet. Præterea famâ circumfertur, epiſcopo Jonæ, inauguratione peractâ, ab archiepiſcopo diſcedenti infulam decidiſſe, qvam famuli celeriter ſuſceperint, malè hoc domino accidiſſe conqveſti, illum vero hoc ominé ſubitum dignitatis ſuæ epiſcopalis lapſum portendi regeſſiſſe, ipſis id nunqvam eventurum optantibus. Hoc anno epiſcopus Jonas in Islandiam non rediit. Rex Fridericus Havniæ coronatur. Convenerunt hoc anno Malmogiæ uterqve Rex Fridericus &

*] Sunt qvi cædem hujus præfecti Johanni Egerhardio natione Norvego Thiliqve anteceſſori imputant, unde famam iſtam qvod mortuus ſcilicet hic rediens Johannem e medio ſuſtuliſſet, pervolaſſe pro Simillimo habemus.

med ser hofdu þeir þá gefed upp Kaupenhafn og Malmey fyrer kóng Friderich, hafde hanns her þá þar um leiged 8 mánude.

Anno 1525 útkoma biskups Jóns Arasonar til Hóla. Þad ár dó ábóte Fimboge á Múnkaþverá. Kong Friderich tilsette ad Evängelium predikez um furstadæmenn. Lútherus gifter sig Chatrínu einne Nunnu af adal.

Anno 1526 mikell flockur manna til Þíngs rídande med biskupunum Jóne og Ögmunde, biskup Ögmundur med 1300 manñs enn biskup Jón med 1100. sættuz þeir þá, vígdur Sr. Petur til ábóta á Múnkaþverá.

[Mikel þíngreid af bádum biskupum Ögmunde og Jóne Arasyne hofdu þeir miked fiolmenne, því stór óvilld var med þeim, en hofdíngiar geingu í mille og sættu þá med því móte ad sinn mann skyllde hver þeirra tilvelia af sínu lide ad beriaz í Öxarárhólma. Biskup Ögmundur feck Eistein Brandson sterka austan af lande, þann sem einn varde dyrnar í Hraune í Ölvese so Torfe í Klofa og hanns menn unnu ei á fyrr enn þeir rifu húsed, þá hann let drepa Lienhard og var Eisteinn þá XVIII vetra. Biskup Jón feck til Atla nockurn; þeir borduz leinge svo hverge vann á þar til Eisteinn tók þad rád ad hann barde handskana af hondum hinum og hió sig under hann og fellde til jardar, því Eisteinn var ramur af afle og endade med því. O. E. S.]

Anno 1527 Johan Petursson hyrdstióre. Erlendur Þorvardsson logmadur fyrer sunnan og austan. Rafn Brandsson

Guſtavus, pacemqve inter ſe pacti ſunt, Havniâ Malmôgiaqve poſt octomeſtrem obſidionem regi Friderico deditis.

Anno 1525 Epiſcopus Jonas Holos rediit. Hoc anno antiſtes Munkathveraenſis Fimbogus obiit. Rex Fridericus conſtituit ut, per Provincias evangelium prædicaretur. Lutherus cum virgine qvadam monaſticâ nobili loco progenitâ, nomine Catharina, matrimonium iniit.

Anno 1526 Forum generale petivit ingens hominum freqventia Ogmundus enim epiſcopus 1300 Johannes autem 1100 viros comites habuerunt, inter qvos tunc temporis pax fuit compoſita; abbatiæ Munkathveraenſi inauguratur dominus Petrus. [Celebris epiſcoporum Ogmundi & Jonæ Arii, freqventiſſimo inſtructorum comitatu ad forum generale profectio, acerrimæ enim inter eos erant inimicitiæ; qvæ optimatum interceſſu ſedatæ ſunt eâ conditione, ut committerentur, qvi duello inter ſe confligerent, ex utriusqve copiis electi. Prodiit ex parte Ogmundi Eſtenus robuſtus Brandi filius ex Islandiâ orientali, qvi oſtium villæ Hrön in tribu Olveſenſi tam ſtrenuè ſolus propugnavit, ut Torfus Kloſenſis cum comitibus, cum Leonardum occiſum veniſſet ingreſſu in ædes prohiberetur, donec tectum aperirent. Tum Eſtenus ille annos natus fuit decem & octo. Oppoſuit autem illi epiſcopus Jonas Atlium qvendam. Uterqve diu æqvô martê certarunt, donec Eſtenus dolo illum circumveniret ipſius manibus chirothecas verberans, crebrisqve ictibus ſuperatum elevaret, atqve ad ſolum dejiceret, vir miri roboris: qvo finem duello impoſiut. O. E.]

Anno 1527 Johannes Petræus fuit præfectus, Erlendus autem Thorvardius nomophylax auſtralis & orientalis, Raſnusqve

fyrer nordan og vestan. Hann var þá giftur Þórunne Jóns-dóttur, dóttur biskups Jóns.

I þesse fiogur fyrerfarande ár vardest Teítur hinn ríke, so ei geck mál á hann um Sveinsstada reid, hafde hann feinged løgrettumanna dóm þann ad hann skyllde eingu sekur um þau málefne nema þad sýndest med skilríke ad hann hefde þar giort nockur lagabrot med ord edur verk. Tók nú vid málasókn Rafn løgmadur er sýsslu hafde í Skagafyrde og rídur hann vid marga menn til Glaumbæar og let stefna þar og stefner Teite til Seilu; sídan setur Rafn þar þíng og kemur Teitur ecke, er þá dómur nefndur og þad svared Teitur hafe heima vered og stefnan lesen þar løglega, er þá Teitur dæmdur rettelega fyrer-kalladur, kemur þá fram 12 skilríkra manna vitnesburdur og brefadur med innsiglum sem bera um ord Teits þá hann kom á þínged, og hafe hann fyrstur sleiged til manna þar þá Arne var drepenn og adrer hiner særder, og sóru þetta III løgrettu-menn; dæma þeir þá dóm Teitz hinn fyrra eckert afl hafa, er þá Berse Þórláksson þar fyrer dóme fader þeß hins veigna og beidest rettar síns og bóta fyrer nefnt mannslag. Dæma þeir þá Bersa LX Hundrud tvøfalldar vígsbætur af veganda því hann være í Gridastad veigenn, epter þeirre greín, Ef menn beríaz a þingum eykst Rettur þeirra ad helminge. Þeir dæma og Bersa XXX Hundrud af fe Teits fyrer þau rád er hann skipade ad slá høggva og leggia sem er hálfu minna enn hinar bæturnar; sídan dæma þeir Teit útlægann, til slíkrar miskunar sem kóngur vill giort hafa, enn Rafn løgmann ad sier taka meiga alla hanns peninga fasta og lausa og gialldа þar af allar skullder, enn hallda peníngana þar til løglegur erfínge

Brandi filius borealis & occidentalis Islandiæ. Hic uxorem duxerat Thorunam episcopi Jonæ filiam. Titus opulentus jam per qvadriennium conflictus Svenstadensis causam tam felici successu defenderat, ut ipsam nondum perdidisset. Judicatum enim fuerat in foro generalî, eum ista causa insontem fore, nisi argumentis evinceretur, eum hac in re dictis factisve contra leges peccasse. Suscepit autem jam actionem causæ Rafnus nomophylax Toparchiæ Skagafiördensis judex, qvi magnô cum comitatu Glömbæum profectus Titum Seilam citavit, ubi postea constitutum est forum, Tito non parentê, & postqvam â testibus juramento erat confirmatum, dicam ad præscriptum legis, Tito tum temporis domi se tenente, esse denuntiatam, judices designati, argumento ducti Titum in jus legitime citatum pronuntiant (hinc causa in actionem capitur). Primò igitur literis exaratum atqve Sigillis obsignatum virorum fide dignorum, numero XII. testimonium producitur, qvô declaratur, Titum, in memorato Conventu Svenstadensi, ubi Arnas ferro cæsus, aliï vero vulnerati, omnium primum arma arripuisse, veritatem testimonii tribus judicibus pedariïs juramento confirmantibus. Hinc judices, ante dictam fori generalis sententiam plane sublatam pronuntiant. Berso deinde Thorlaci filio, pro cæde filii Arnæ satisfactionem exigentê, judices e bonis interfectoris juxta illud legis: *Si in foro pugnatur, dupla esto æstimatio:* duplam cædis expiationem CCXL, scilicet imperialium mulctam adjudicant. Adhæc etiam dimidiam ejus mulctæ partem pro incitatione ad conflictum & arma Tito irrogant, eodem sub Regis vel gratiam vel iram exulatum ire jusso. Porro adjudicant Rafnero nomophylaci curam, usum

kæme Teits sá vordslur hefde og sá honum þá ávaxtarlaust hálf gótzenn, enn være ei einn megnugur fyrer, þá hefde fleire, sem vordslunnar hefde þar til kóngur gerde adra skipan á, med gódra manna ráde; enn hálf gótzen skyllde Rafn logmadur ad sier taka meiga og hallda kóngdómsens vegna þar til kóngurenn sette annann umbodsmann yfer og giallda þá ávaxtarlaust. kóng Friderich gefur bref uppá þennann dóm og samþicker hann epter logum dæmdann vera er hann seiger sinn fógete Johann Petursson hafe fyrer sig haft á sama áre. Kóng Friderich skipar ad prestar meige binda hiónaband. Pallium epter þann dag kaupez af kóngenum. Kóng Gustavus í Svíaríke tekur vid lærdóme Lútherí um ríked enn afskipar pápiskann. Einninn upphófst í Þýskalande Lútheri lærdómur og þar epter dreifez út um landed.

Anno 1528. Skilur Sr. Fimboge Einarsson vid Greniadarstad, enn biskup Jón Arason, medtekur, afhender sídan syne sínum Magnúse Jónssyne Stadenn. Geck Teitur hinn ríke Þórleifsson af eignunum, fór til Hvamms í Hvammssveit, hellst þar vid á eignum kvinnu sinnar Ingu. Hún átte þar jarder. Rafn logmadur hefur bú í Glaumbæ, enn situr á Hofe á Hofdastrond. Var guds ord kennt hreynt og klárt í Norege sierdeiles í Biorgvin. Samband med kóng Friderich og kóng Jacob í Skotlande sem var hans systurson. Let kóng Gústavus sig krýna til kóngs í Svíaríke þá aller biskupar voru afsetter.

Anno 1529 skrifade og let Lútherus útgánga sinn Catechismum þann stóra í þýdsku og þann litla í látinu. Veigen

& fructum cunctorum tam mobilium qvam immobilium ejus bonorum hoc tamen pacto, ut nomina rite expediat, &, si legitimus hæres, sive unus sit, sive plures, qvi rerum suarum tutelam jure agant, hæreditatem petat, dimidiam opum partem, sed absqve fructu tradat, submissâ hac in parte sententiâ suâ Regiæ dispensationi: Reliqvam vero bonorum partem utpote Fisco Regio adjudicatam eadem lege ut obtineat nomophylax, donec rex ipse alium constitueret curatorem communi suffragio judicant. Edidit eodem anno rex Fridericus diploma qvô hocce judicium ut legibus conforme, approbatur, simulqve indicatur idem â præfectô Johanne Petri filio regi esse oblatum. Permissu regiô sacerdotibus matrimonium inire licuit. Ab eô tempore Pallium ä rege emi jubetur. Rex Sveciæ Gustavus doctrinam Lutheranam admittit, prohibitâ simul Papisticâ. In Germania etiam in usu esse cæpit, (doctrina Lutheri) atqve deinde per Regionem, longe lateqve propagari.

Anno 1528 Cessit dominus Fimbogus Enari filius Feudo sacerdotali Greniadarstad, accipit autem Jonas Arü episcopus filio Magno idem tradens. Cessit bonis Titus opulentus, atqve Hvammum in tribu Hvammensi concessit, opibus Conjugis Ingæ (usqve ad mortem) sustentatus, ipsa enim in tractu isto prædia habuit. Rafnerus nomophylax Glaumbæ villam collocat, ipse Hof in tractu Höfdaströnd pro domicilio usus. In Norvegia, præsertim Bergis, verbum dei pure docetur. Rex Fridericus & ejus e sorore nepos, Jacobus Scotorum rex fædus ineunt. Rex Sveonum Gustavus, submotis ab officio omnibus episcopis, sese coronandum curavit.

Anno 1529 Lutherus Catechismum suum majorem germanicè, minorem vero latinè conscriptum publici juris fecit,

Rafn Brandsson lögmadur í Glúmbæ af siálfs hanns manne þeim Philippus het, bar þad svo vid ad þeir urdu missátter vid Öl þar í Glúmbæ, og baud Rafn mannenum til útafgongu, enn hann fór undan hvad hann kunne; þar til haunum hrock þad ei fyrer Fríunarordum og ödrum tiltektum og hiuggu þeir þá saman fram undan kalldyrunum utar nockru og epter fárra höggva vidskifte veitte Philippus Rafne banasár. Í þeim sama stad var stefna lesen yfer Teite og þar stie hann á bak þegar staden Glúmbæ rýmde og hafde hardmællt fyrer þeim sem efterkæme. Philippus sættez strax vid Rafn lögmann og kiende lögmadurenn ser vold her um; reid hann svo heim til Hofs og lifde III. nætur og vard madurenn litlu sekur sem hann hafde vared hendur sínar. Sá Philippus er favdurfader Odds Jónssonar sem nú býr og hefur búed um tíma á Skídastödum í Laxárdal anno 1639. Frá þessu og mörgu avdru kunne ad segia frá Glúmbæ sú gamla kona Marín er heimilisfost hafde vered hiá Teite hinum ríka og þann Jón favdur Odds hafde átt vid nefndum Philippo sem hún hiá var þá nær 100 ára ad alldre á Hraune á Skaga er Biorn Jónsson þar vere til fiskeafla 15 vetra anno 1589. Teitur B. og þau Ingun hustrú hanns gáfu hvert ár bestu sína kú frá Glúmbæ Hofstada Mariu og voru þá komnar 16 kýrnar er Teitur geck af egnunum, so leinge höfdu þau í Glúmbæ búed. Tók Málmey vid Evangelii lærdóme. Kóng Friderichs legatar sendaz í Svíaríke ad fá aptur Víkena í Noreg. Item sende kóng Friderich fyrste sinn son Christian hertoga til Holsten, med Danmerkur ríkesráde til Noregs (hanns hustrú var og med) ad hann skyllde hyllaz þar med eide sem einn erfínge til Noregs af hveriu ecke vard, því norsker sögdu ríkenn bæde væru eitt. sá

Rafnerus Brandi filius nomophylax, ab uno ſuorum, cui nomen Philippus, interficitur, accidit autem hoc modo: Ortâ inter eos Glömbæi, ſuper vino diſcordiâ necqvicqvam recuſantem ad arma provocat Rafnerus, cujus tandem dictis & acerbis factis, extra fores ventum eſt ad arma. At poſtqvam ſtrictis gladiis paulisper certavere, lethali vulnere afficitur, idqve eo ipſo loco qvô antea dica denuntiata fuerat Tito, & ipſe Glömbæo cedens, in eqvum aſcenderat ſucceſſori mala ominatus. Impetravit mox veniam facti ä vulnerato Philippus, cum ille culpam ſibi adſcriberet. Hoſum eqvo delatus nomophylax poſt triduum vulnere occubuit. Philippus autem, ſiqvidem ad certamen coactus fuerat, levi pecuniâ mulctatus, in priſtinam libertatem rediit. Hujus e filio nepos eſt Otto Jonæ filius qvi & prælapſis & præſentî annô (ideſt 1639) Skidaſtadis Laxardalenſium lares fovet. Narravit hæc & plura alia, qvæ Glömbæi accidére, avia paterna memorati ottonis, Marina, una ex domeſticis Titi opulenti, àd centum fere annos provecta cum Biörno [iſtorum annalium ſcriptor] Jonæ, natus annos 15 anno 1589, Hrauni in tractu Schagenſi, piſcium capturæ incumbens moraretur. Tito & uxori Ingæ qvovis anno, dum Glömbæi habitabant, moris erat, Mariæ Hofſtadenſi (qvæ Hofſtadis colebatur) optimam ſuam vaccam donare hinc ad numerum annorum, qvibus Glömbæi ſedebat, ſedecim oblatæ fuerant vaccæ, eum Titus loco moveretur. Hoc anno doctrinam Evangelicam admiſere Malmogenſes. Rex Fridericus ejus nominis primus legatos, Vichæ, qvæ pars eſt Norvagiæ recuperandæ gratiâ, in Sveciam miſit. Hic etiam conſenſu ſenatus Regni filium ſuum, nomine Chriſtianum ducem Holſatiæ una cum conjuge, eum in finem in Norvagiam miſit ut homagio populi princeps hæreditarius regni Norvagici deſignaretur, ſed absqve ſucceſſu. Recuſan-

sem valenn være til Danmerkur hann villdu þeir og velia til Noregs og komu norsker fram med þad bref er þeirra forveriar giørdu vid kóng Christian fyrsta, Anno 1450. Fyrer þad bref er skrifadur Marcellus biskup í Skálhollte archipostulatus í Nidarósi og pávalegs sætes legate. Thorleifur í Víborg og postulatus í Biorgvin. Gunnar í Stavangre med fleirum ødrum, greiner ríkenn skírlega sambundenn og same kóngur skule beggia ad eilífu.

Anno 1530 Are sonur biskups Jóns logmadur fyrer nordan og vestan. Skipadur Príor Jón til Modruvalla; var Ausbúrgiska játning þeirra Lútherskú skrifud og lesen fyrer Carolo keisara 5ta í þýsku og latínu.

So er mællt ad biskup Jón hafe keypt af kóng Friderich, þann hluta úr gótzum Teits Þórleifssonar er hann mætte eiga, og gefed kóngenum fyrer 300 gyllene Rínsk, og þeir hafe þad kaup vid kóngenn giørt vegna biskupsins Sr. Sigurdur sonur hanns og Ísleifur hanns mágsefne og þeir hafe framsiglt á Hólastadar skipe*] Því hinu sama sem biskup Jón á siglde þá hann vígdez og so híngad aftur kom 50 lesta fare: hvert skip gamler menn sagt hafa forgeinged hafe í storme í Laxárvík fyrer vestan Ísleifsfiall [sem sumer menn kalla Tindastól] og þetta skip munu hid sídasta er Hólastadur átt hefur. Var einn í Danmørk sem sagdez hafa vered biskup á Grønlande hann het Hr. Vincentius. Lutheranisker prestar og pápisker biskupar, stef-

*) Því hinu sama. Þad er spursmál þá adgætt er áred 1530 her ad framan og Húngurvaka.

tes enim Norvagi, eundem, qvi rex Daniæ ſalutaretur, & Norvagiæ principem eligendum, prætenderê, cum hæc duo regna in unum corpus eſſent compacta. Produxere etiam in hujus rei documentum ſancita anno 1450 inter regem Chriſtianum primum & deceſſores ſuos pacta, qvibus præpoſuerant nomina ſua Marcellus epiſcopus Skalholtenſis archipoſtulatus Nidroſienſis, & papalis ſedis legatus, Thorlevus Viburgenſis & poſtulatus Bergenſis, itemqve Gunnerus de Stavangria, & plures alii. Monumentum hoc manifeſto declarat conjuncta eſſe hæc regna, & utriusqve in perpetuum unum eundemqve regem futurum.

Anno 1530, Arius epiſcopi Jonæ filius erat nomophylax borealis & occidentalis Islandiæ. Jonas conſtituitur prior monaſterii Mödruvallenſis. Confeſſio Auguſtana, Lutheranorum Latinè & Germanice conſcripta, coram imperatorê Carolo qvintô perlegitur. Perhibent epiſcopum Jonam â rege Friderico, partem bonorum Titi Thorlevi filii, qvæ fiſco adjudicata fuerat, 300is aureis Rhenanis emiſſe, & ad eam rem uſum fuiſſe operâ filii ſui Sigurdi ſacerdotis & generi ſui futuri Islevi, hosqve *) eâdem nave, qvæ ipſum Jonam epiſcopatui initiandum domo domumqve transportavit, trajeciſſe. Erat navis iſta cathedræ Holanæ peculium, tantæqve magnitudinis ut oneri 50 laſtarum vehendo par eſſet. Tradebant viri ætate graves, illam in Laxarvicha, qvæ ad occidentale latus montis Isleviani (Tindaſtoll aliis audit) ſita eſt, vi ventorum fractam eſſe. Nec ab ſimile mihi fit, hanc ultimam cathedræ Holanæ fuiſſe navem. Agebat tunc in Dania vir qvidam nomine dominus Vincentius, qvi jactavit fuiſſe ſe epi-

O 2

*) An eadem nave qvæſtio? Conſultis ſuperius dictis ad annum 1530. ſimul ac Hungurvaka,

na samfund í Kaupenhafn. Þeim Lútheranisku gefenn frîheit ad predika Evangelium. Kóng Friderich bannar ad gefa fe til Róm fyrer vígslu, edur nockurt andlegt efne epter liene helldur skule þad veitaz af kóngenum. Brune í Odinsey og þar nálægt, feingu þar fyrer [timbur] tollfrí um nockur ár, þÿdde innbyrdes stríd er sídar kom, vatnsflóded mikla í Róm af Tyberis flióte í 24 stunder, þÿdde nockud nÿtt munde uppkoma og yfergánga.

Anno 1531. Kóng Christian annar kemur í Osló í Noreg med nockur orlogskip frá Hollande villde inntaka Noreg aptur. Biskupar og adrer herrar í Noreg, hylla aptur kóng Christian og uppsegia þar í mót kóng Friderich þeirre trú og lofan sem þeir hofdu haunum svared. [Kóng Christian settez um Aggerhús og feck ei áunned. Gifter Jón biskup Arason dóttur sína Helgu Ejólfe Einarssyne, sunnudagenn næstann epter Michaelismessu. ern henne talenn III. Hundrud Hundrada enn hañ talde ser VI. Hundrud Hundrada, úr þeim gaf hann henne ef hún leingur lifde fiórdúngsgiof og þar adauke gaf Ejólfur henne LX Hundrud í tilgiof. Sr. Jón Einarsson beneficiatus í Odda var þar med. B. S.]

Anno 1532 brann Skálhollts kyrkia á Petursmessu, medan Ogmundur biskup var á alþínge og var smídud capella stór um Hausted. Var her á lande einn engelskur kaupmadur í Grindavík het Jóhann Breide, hann var missáttur vid kóngsens fógeta á Bessastodum, og villde ei giallda honum toll sem

ſcopum Grönlandiæ. Sacerdotes Lutherani & epiſcopi pontificii Havniæ conventum habuere. Lutherani conſeqvuntur libertatem prædicandi Evangelium. Rex Fridericus ordinationem ad ſacra miniſteria aut Feuda a ſede papali pecuniâ emere diplomate prohibuit, ſed â rege peti juſſit. Incendia in othinio & finitimis graſſantur, qvorum miſericordia motus rex(ligna) incolis absqve tributo afferri permiſit,inſeqvens civile bellum per hæc portendebatur. Ingens qvoqve Tiberis in urbem Romam illuvies, qvæ 24 horas permanſit, novum qvid natum iri & orbem pervaſurum itidem præſignificabat.

Anno 1531. Rex Chriſtianus 2dus cum navibus aliqvot bellatoriis e Belgio Osloam pervenit, univerſam Norvagiam denuo occupaturus. Epiſcopi ibidem cæteriqve regni proceres electô denuo in regem Chriſtianô, renuntiarunt regi Friderico fidem & obſeqvium, qvod factô homagiò ante erant polliciti. [Idem Chriſtianus urbem Aggerhuſiam obſidione clauſit, ſed absqve ſucceſſu. Hoc anno epiſcopus Jonas Arii dominicâ proximâ poſt feſtum Michaelis,filiam Helgam* 1440 imperialium pretiô dotatam in matrimonium dedit Ejolfo Enari filio, qvi hac dote duplo majores habuit opes, qvarum qvadrantem conjugi, ſi illa ipſi ſuperſtes foret, teſtamento dedit. Additamentum porro nuptiale 240 ſcilicet imperiales, ab ipſo marito ſponſæ conceditur. Intererat his nuptiis dominus Jonas Enari filius beneficiatus Oddenſis. B. S.]

Anno 1532 Templum cathedrale Schalholtiæ, dum epiſcopus Ogmundus foro generali intereſſet incendio conſumitur, exſtructo ad rem divinam, inſeqventi autumno Sacellô. Mercator qvidam Britannus, nomine Johannes Breide in Grindavicha hybernans contracto cum præfecto regiô, qvi Beſſaſtadis

*) Bonorum mobilium habitâ ratione.

vera átte, og einnen kom mísgreiníngur med þessum Jóhanne og Hamborgurum sem og lágu til kaupskapar á Sudurnesium og keypte og hellt hann skreid nockre er þeir áttu ad hafa og komu ord í med hverntveggium um þesse efne, giorde sagdur Jóhann ser þá víge edur virkesgard skamt frá búdum á Járngerdarstodum [hver jord af summum gomlum frædemonnum nefnez Jardgiordarstader] sem enn ser merke og giorde ord med spotte þeim handborgurum ad sækia til sin skreidena. Tóku sig þá til hiner þydsku menn og Bessastada fógete og komu óvart um nótt upp í Grindavík, komust upp í virked Johanns og slóu hann til davds og alla hanns menn, enn tóku skip og góz og allt hvad þeir áttu, þar sez kuml þeirra edur dysiar hiá virkesgardenum.

Þeir norsku bisskupar sem hylltu kóng Christian straffaz til peninga af kóng Friderich. Var kóng Christian annar fángadur, vid Aggerhús í Norege af monnum kóngs Friderichs og færdur til Synderborgar og þadan til Kalundarborgar og lifde epter þad 27 ár og deyde anno 1559 þann 20 Janúarii alldurs 78 ára. Amunde Olafsson valenn til bisskups í Færeyum hann gaf kóng Friderich 1000 saude færiska fyrer liened, hann var Canúce í Biorgvin, Andres Guttormsson var þar logmadur. Múnkar flýdu vída klaustur í Danmorku; Lutheranske prestar tóku vid kyrkium þar. Aunnur hús gefen af kónge þeim siúku.

Anno 1533 Reist um vored Skálhollts kyrkia giftest Isleifur Sigurdsson frá Grund í Eyafyrde Þórunne hustrú dóttur bisskups Jóns, er Rafn logmadur átt hafde, var brúdkaup þeirra á Hólum, var þar Helge ábóte frá Þíngeyrum og bróder Jón

ſedebat, diſſidiô, cum debitum vectigal negaret, accumulato etiam odiô mercatorum Hamburgenſium, in auſtralibus morantibus rei exercendæ cauſâ, cum aliqvantam aſellorum (piſcium) arefactorum Summam illis deſtinatam, pretio emeret atqve teneret, Jarngerdarſtadis [qvod prædium â nonnullis peritis antiqvitatis Jardgiördarſtad vocatur] non procul à gurguſtiis nauticis caſtellum ſive vallum, cujus adhuc rudera videntur, exſtruxit, nuntium per ludibrium ad illos (Hamburgenſes) mittens, ut ſummam hancce piſcium â ſe peterent. Qvi acceptô nuntiô, præfecto Beſſaſtadenſi comite aſſumtô, noctu nec opinatò in Grindavicham delati, vallô ſuperatô, Johannem, cum ſuis omnibus occidione cædunt, nave & omnibus eorum divitiis in ſuam poteſtatem redactis. Conſpicitur hodiedum tumulus eorum juxta vallum. Epiſcopi Norvagici â rege Friderico pecuniâ mulctantur, eoqvod Chriſtianum ſecundum regem ſalutarînt. Hic vero ab illius milite, ad Aggerhuſiam Norvagiæ captus, atqve Sönderburgum & inde mox Callundiam deportatus, poſt 27 annos die 20. Januarii anni ſalutis 1559 ætatis 78. debitum naturæ reddidit. Amundus Olai canonicus Bergenſis deſignatur epiſcopus Færöenſis, qvi pro hoc Feudo mille Færöenſes verveces regi Friderico expendit. Andreas Guttormi ibidem erat nomophylax. Multi monachorum per Daniam profugere ê monaſteriis, qvorum Templa ſacerdotes Lutherani accepere, at reliqvæ eorum ædes â rege in uſum pauperum donantur.

Anno 1533 verno tempore templum Schalholtenſe ædificari cæpit. Islevus Sigurdi filius de prædio Grund in tractu Eyaſiördenſi uxorem duxit Thorunnam epiſcopi Jonæ filiam Raſnero nomophylaci ante junctam. Interfuerunt his nuptiis, Holis celebratis, Helgius abbas Tingörenſis, & Jonas frater

af Modruvollum og margt annad villdarmanna úr Nordlendínga fiórdúnge; deyde kóng Friderich fyrste *) 19 Aprilis 56 ára til Gottorp, hann var ei kóngur nema eitt ár epter þad hann fángade kóng Christian edur Christjárn sem var hanns bródurson, hafde hann þá þau ríke forstaded, Danmørk og Norege X ár frá því hann var útvaleñ, milldur, frómur og dygdarríkur herra. Hann kom því fyrst á í Danmork ad adallenn kendez vid slegted til vidurnefnes ádur var hver kendur vid faudurenn og nefndur hanns son og fyrer því ad sú vísa var, vita menn ei af hverre ætt madur var. Herradagur til Kaupenhafnar á Jónsmessu um kóngs kosníng og pápiskan lærdóm ad uppnýa, en Lúteranskann ad nidurleggia. [Reist Skálholltskyrkia um vored øll innre grinden og syllur med innre stólpum hiálpudu þar til bæde lærder og leiker til ad byggia kyrkiuna og leggia til hennar bord og tre einnen ad draga ad viduna og þá ad telgia. Mællt er ad Skálholltskyrkia hafe vered eitt hid stærsta trehús í nordurløndum, svo sem enn má siá merke til af þeim gamla grundvelle af hanns leingd og breidd. O. E. S.]

Anno 1534. Dó Síra Magnús sonur biskups Jóns á Greniadarstad, veitte biskup Jón þá þennann stad ødrum sínum syne Sr. Sigurde. Hann var høfdínge hellt sig med rausn þar hann hellt VI sveina oftastnær, einnenn prest annann, þarmed IX edur X erfidesmenn og gillda karlmenn er þángad vollduzt, þar var og ríkra manna syner til kenslu alltídum. Sr. Sigurdur hafde oftast biór edur munngát til síns bords hvert ár um kríng, voru aunnur munngát heitt þá aunnur eyddust. Máldryckia var þar alltíd á helgum døgum og ad gest-

*) 3 Aprilis.

Mõdruvallensis, & multi nobilium e boreali Islandiâ. Rex Fridericus primus die*) 19 Aprilis hujus anni, cum 56 annos vixerat Gottorpiæ mortem occubuit, post unicum tantum annum â rege Christiano sui e fratre nepote [Christiarnum alii vocant] captô. Hic princeps clemens, probus & heroicis prædirus virtutibus, decem annis post suam electionem ad gubernacula Daniæ & Norvegiæ sedit. Ejus jussu mos in Dania existit, ut nobilitas cognomentis patronymicis uterentur, cum antea in usu fuerit, a patre vocando ejus filium, denominari, unde erat, ut nemo qvonam Stemmate progenitus sit, scire potuerit. Festo Johannis Baptistæ comitia de regis electione, doctrinæ papisticæ restitutione, & Lutheranæ abolitione Havniæ celebrantur. [Vere hujus anni tota interior respectu scilicet structurarum lateralium templi Schalholtensis pars cum columnis trabibusqve lateralibus suggrundam sustenturis (asseribus transtris subjectis) erigitur ad cujus ædificationem tam docti qvam laici ligna & tabulas donando secando dolando & apportando, operam contulêre. Ferunt templum Schalholtense magnitudine æqvum fuisse maximis qvibusvis domibus, in Evropa e lignis constructis, uti antiqvi illius fundamenti longitudo & latitudo testari videtur. O. E.]

Anno 1534 Magnus pastor Greniadarstadensis, episcopi Jonæ filius fato functus est, qvem frater Sigurdus in sacerdotio excepit. Hic vir majoris momenti ad morem heroicum vixit erat enim sex plerumqve famulis stipatus, præter pastorem vicarium, novem aut 10 operarios, viros satis robustos, qvos unacum filiis divitum literis imbuendis sæpiuscule domi se cum habuit. Ad mensam plerumqve zytho utebatur, aut cerevisiâ, qvæ ne deficeret novam decoqvi curavit. Festis diebus ad mensuram bibitum & cum multi accumberent hospites,

P

*) Die 3 Aprilis.

kvæmd lagarædur vid bord og dryckiur. Setzelia het hanns kvinna og var Petursdótter. Halldóra het dótter þeirra audnadez ei giftumál, deyde fyrr enn hennar fader. Biskup Ogmundur sigler út epter vidum og til annara erindagiorda, dreif hann stormur í híngad siglíngu frá Islande vestur í haf under Gronland og nordur med landenu þá þóttez hann og nockrer menn kenna Heriólfsnes á Grænlande, þad var síd dags og voru þeir svo nærre ad sáu fólk vid stecke og lambse, fengu þadan gódann byr og hagstædann kostudu atkere á Patrixfirde morgunenn epter um mialtatíma. [Hallda menn ad hafskip þetta sem Ogmundur var fyrer edur ásiglde hafe átt Skálhollts kyrkia enn hvernenn þad hefur forgeinged edur frákomed má Sunnlendíngum kunnugt vera: sagt er ad hafe fared vid Eyrarbacka]

Misgreiníngur í Danmørk fyrer þvi biskuparner hofdu bannfært nockra kaupstade fyrer þad þeir hofdu teked vid Lútheri lærdóme. Greife Christophor kom til Siólands med 25 skipum inntók Kiøge og Roskild. Kaupenhafn gefur sig upp fyrer greifanns monnum og þeir í Sælande, Skáney, Fyn, hylltu hann. Christian þridie er þá útvalenn til kóngs af þeim í Jótlande. Christian 3die leggz um Lýslu. Fæddur Friderich annar fyrsta Júlii. Paulus páve 3die *] 18 ár. [Siglíngu Biorns ríka og hustrúr Olafar og þeirra hrakníng innsetur O. E. S. ad hunc Annum.]

Anno 1535 Claus von Mervitz hyrdstióre á Islande. Sigvardur ábóte í Vere. Brandur prior á Skridu. Christ-

*) 15 ár.

juridicæ diſputationes tractatæ. Uxor ei erat [ſive uxoris loco] Cecilia Petri filia. Filiam habuit Halldoram, qvæ innupta & ante patrem ê vita exceſſit. Hac æſtatê epiſcopus Ogmundus nave in Norvegiam trajecit, copiam lignorum advecturus, aliaqve negotia expediturus: reverſus vero,cum Islandiæ propinqvus eſſet, immani ventorum vi per mare occidentale uſqve ad oras Grönlandiæ & ſecundum has aqvilonem verſus, jactatur. His preſſi anguſtüs, cum veſpere qvodam tantillum â littore abeſſent, ut ad ovilia verna populum oves agnosqve oculis cernerent, iſthmum Herjolfsnes in Grönlandia agnoſcere ſe opinabantur. Tandem ſedatâ tempeſtatê ventis ſecundis uſi curſu recto in occidentalem Islandiam pervenerê, in ſinu Patricii ancoram demittentes ſeqventis diei hora decima circiter matutinâ. [Navis, qvam gubernavit epiſcopus Ogmundus, ſive qvâ vectus eſt, templi Schalholtenſis peculium fuiſſe creditur, qvanam autem forte perierit, auſtrales Islandos non fugiet, in portù Eyrarbachenſi fracta dicitur.] Epiſcopi Danici emporia qvædam qvæ excommunicando,diſſidia,doctrinam Lutheranam admiſerant, movêre. Comes Chriſtophorus 25 navium claſſe inſtructus, in Sælandiam delatus Coagiam & Roſkildiam occupat. Havniâ etiam deditione civium potitur. a Sælandis Schanöenſibus & Fionenſibus rex ſalutatur. Chriſtianus tertius ab Jutüs rex ſalutatus Liflam obſidione cingit. Naſcitur Fridericus ſecundus die prima Julii. Paulus tertius per*) 18 annos papalem dignitatem tenuit. [Biörnum opulentum, uxoremqve Olufam inter navigandum ventorum impetus & undarum violentiam perpeſſos eſſe,ſcribit hoc anno O. E.]

Ao. 1535 Claus de Mervitz præfectus Islandiæ. Sigvardus abbas Tychvabæenſis, [Brandus vero monaſterii Skridenſis.

*] 15 annos.

ian 3die útvalenn til kóngs af meſtum hluta manna í Norege. kóng Chriſtian fellde greifans ſtridsher á Fióne. í hverium andrum bardaga greifenn fell. Kaupenhavn umleggſt af kóng Chriſtian þridia. Lybſker nádu af donſkum XVI þeirra beſtu orlogs ſkipum.

Anno 1536 drucknade Þórleifur bónde frá*] Skóge í Breidafiardardolum í Rife med tveimur ſínum ſonum miog druckenn, enn móder þeirra nádeſt á flote þúngud. Iſlendíngar ſkrifa fram og vilia ei hafa edur lída þann hyrdſtióra Claus von Mervitz fyrer rán og manndráp. Fridur í millum Danſkra og Lybſkra, miked húngur í Kaupenhafn. Borgenn Malmey gefur ſig upp fyrer kóng Chriſtian 3dia. Epter þad Kaupenhafn havde vered eitt ár umſetenn gáfuſt þeir upp fyrer kóng Chriſtian 3dia Sio pápiſker biſkupar ſetiaz aller á einum tíma í fángelſe í Danmork. Kóngurenn og ráded ſamþycker Lútheri Lærdom, og allt biſkuplegt góds kemur til ríkeſens. Biſkuparner gefaz lauſer eptir og fengu nockud góds, ſem þeir máttu lifa vid til aftekta, einum frákeknum. Þad ſtríd ſem kóng Chriſtian þridie átte her vid ſína óvine kalla ſumer greifa ſtríd, enn ſumer þad lybſka ſtríd.

Anno 1437 dó Teitur bónde Þorleifsſon í kveſſótt og margt fólk annad, einnen deyde þá ábóte Halldór Tirfíngsſon á Helgafelle. Hvert Teitur hafe ſiglt nockurn tíma á þeſſum X árum ſem hann lifde úr þvi dómurenn geck á hann ad Seilu af Rafne logmanne, edur hafe hann fyrer onnur medol landsviſt feinged, vitum ei: þad er mællt Sr. Sigurdur ſonur biſkups Jóns og Iſleifur mágur hanns hafe giort kaup vid

*] Skarde.

Christianus tertius a plerisqve Norvagiæ incolis rex salutatur; qvi deinde cum comite duobus conflixit præliis, qvibus exercitum ejus ad internecionem occidit, ipso qvoqve comite ad ultimum cæso. Havniam etiam obsessit. Lubecenses 16 præstantissimis Danorum bellatoriis navibus potiuntur.

Anno 1536 Thorlevus Schog in Vallibus Breidafiördensibus olim inhabitans cum filiis duobus ad territorium Risense ebrius admodum undis miserè submergitur, uxor vero ejus gravida aqvâ supernatans, aliorum opê, discrimen evasit. Islandi regem, ut se præfecti Clai de Mervitz imperio, utpote cædibus rapinisqve grassantis, eximat, suplicibus literis precantur. Dani & Lubecenses pacem inter se componunt. Fames truculenta Havniæ grassatur. Malmögenses cives regi Christiano manus dederunt. Havnia itidem, post unius anni obsidionem, deditione potitur. Septem papistici episcopi eodem tempore carceri includuntur, rex cum regni senatu doctrinam Lutheranam approbat. Omnia episcoporum bona publico adscribuntur ærario. Liberatis e custodiâ episcopis, exceptô unô, usus fructus fundorum aliqvot pro personâ tribuitur. Bellum hocce, qvod cum hoste gessit rex Christianus aliis bellum comitis, aliis vero Lubecense dicitur.

Anno 1537 Titum Thorlevium pluresqve alios e medio sustulit febris catarrhalis. Tum qvoqve Haltorus Tirfingi filius monasterii Helgafellensis abbas in vivis esse desiit. Utrum vero Titus unqvam hoc decennio, qvo, post latam Seilæ autore Rafnero nomophylace sententiam vixit, peregre ad regem profectus sit, an aliis modis exilio liberatus, nescitur. Ferunt pastorem Sigurdum episcopi Jonæ filium, ejusqve generum Islevum, ipsius episcopi nomine, dimidiam partem opum

kóngenn vegna biskups Jóns um Teitz góz um helftena og greidt fyrer gyllenenn. Enn biskup Jón hafe samed vid erfíngia Teitz sem voru austur á lande her um adra helftena, og þar í Danmörk þá hafe þeir Síra Sigurdur og Isleifur teked vid Lútheri lærdóme, og undergeingest hollustu vid kóngenn því alldrei voru þeir í neinum rádum edur stórmensku med biskupe Jóne. Claus Mervitz er veitt klaustur á Islande, enn skickadur hínggad Didrich von Mynden ei betre enn hinn [hefur þad vered Helgafells klaustur sem *) Halldór dó frá] Múnkarner útrekner úr Danmörk; var kóng Christian þridie krýndur í Kaupenhafn. Lútherus skrifar til kóng Christian ad Canúca gózenn mættu vera sem vered hafa. Kóngurenn umsér kyrkiurnar og skólans inntekt og rentu. Kóngurenn sende skipaflota til Noregs móte erkebiskupe Olafe í Þrándheime.

Anno 1538 Sio evangelisker biskupar voru ordinerader í einu í Kaupenhafn af doctor Jóhanne Bugenhagen. Kóng Christian 3die giörde samband vid þá Evangelisku fursta í Þýdskalande. Bein Thómasar erkebiskups í Cantaraborg á Englande let kóng Henrich upptaka og brenna. Abbadís Halldóra Sigvalldadótter Lángalífs í Kyrkiubæ austur. Alexius ábóte í Videy.

Anno 1539 sleigenn í hel Didrich van Mynden hyrdstióre í Skálhollte vid XI mann af landsetum kyrkiunnar; þá var og drepenn Petur Spons í Hruna. Þesser aller fyrer ógudlega breitne, rán og hardseinges vold, um þeirra aftöku villdu Dansker kenna biskup Ogmunde. So skrifar Arild Hvítfeld í kóngs Christians 3. Historiu:

*) Fimboge.

Titi, aureis (uti diximus) â rege emiſſe, admiſſâqve eodem tempore religione Lutheranâ, fidem ſuam regi, cum poſtea nunqvam conſilia aut facta epiſcopi participarint, jure jurando obſtrinxiſſe (epiſcopum vero ipſum, cum hæredibus Titi, qvi in orientali Islandiâ morabantur, de alterâ bonorum parte tranſegiſſe. Claus de Mervitz monaſterii cujusdam) fuiſſe monaſterium Helgafellenſe, cum abbas ejus *) Haltorus mortuus eſſet, non eſt abſimile) reditus proventusqve in feudum accepit, qvem Theodoricus de Mynden deceſſore nehilo qvidem melior, in officio excepit. Monachi e Daniâ expelluntur. Chriſtiani tertii coronatio ſolenni feſtivitate Havniæ celebratur. Scripſit ad regem Chriſtianum Lutherus, de bonis canonicorum in priſtinis privilegiis conſervandis. Rex templorum ſcholarumqve reditus in curationem ſuam recipit. Claſſem in Norvagiam adverſus Olaum archiepiſcopum Nidroſenſem mittit.

Anno 1538 Septem epiſcopi Evangelici a doctore Johanne Bugenhagio Havniæ ſimul ordinantur. Rex Chriſtianus ictô fædere, cum principibus Germaniæ Evangelicis ſocietatem pangit. Reliqviæ Thomæ cantuariæ in Britanniâ archiepiſcopi e ſepulcro refoſſæ â rege Henrico combuſtæ ſunt. Haltora Sigvaldi Longurionis filia erat abbatiſſa monaſterii Kyrkiubæenſis, in orientali Islandiâ. Abbas monaſterii Vidôenſis erat Alexius.

Anno 1539 Præfectus Theodoricus de Mynden, cum undecim comitibus Schalholtiæ, & Petrus cognomine Spons Hrunii, ob tyrannidem, rapinas, cæteramqve impietatem, â conductoribus (colonis) fundorum cathedralium occiduntur, qvorum cædes à Danis epiſcopo Ogmundo intentatur. Arildus

*] Fimbogus.

" Og epter því almúgenn á Íslande fyrer tveimur árum edur
" þrimur, hafde klagad yfer einum fógeta kóngsens Claus van
" Mervitz sem hafde í forlening eitt klaustur í landenu, so miste
" hann nú þad klaustur og þá forlening. Einn annar fógete
" Didrich von Mynden var skrifadur hedan af landenu og
" geck dómur yfer þá bæde fyrer rán og manndráp til Rens-
" borgar Þorsdagenn epter *Dominicam Oculi*.

Kyrkiunnar Ordinantia yferlýst í Odensey 1. Júnii. Ein Cometa sást í Majo utanlands.

Anno 1540 biskup Ögmundur let útvelia Gissur prest Einarsson til biskups því hann tók þá miog ad hnígа af alldurdóme og augnaveike. Gissur prestur var vellærdur madur hafde hann vered í skóla í Hamborg og medteked þar Lúthers lærdóm, en þorde ei sig þar um uppe ad hafa edur kenna á Íslande því hann var einfalldur madur og magtarlaus fyrr enn hann vard biskup, hann sigldе nú aptur og tok nú fullkomlega vid nýum sidum.

[A þessu hauste vel hálfum mánude fyrer vetur lætur Jón bónde Biörnsson gánga dóm í umbode Erlends Þorvardssonar logmanns í hverium dóme þeir dæma Didrich van Mynden og hanns fylgiara óbótamenn og þá alla saklausa, er hann og hanns fylgiara hafa í hel sleiged fyrer rán og óloglegar og ógudlegar adtekter sem Didrich hafe í framme haft med ordum og verkum. Þær serleguslu saker sem í dómenn eru innfærdar. 1. Ad Didrich van Mynden og Cort Rafn hefde rænt og griped frá biskupenum II. Hundrud lybsk mork í gulle og silfre fyrer utann alla

Hvitfeldus in Hiſtoria Chriſtiani tertii ita ſcribit: " *Cum populus Islandicus ante duos vel tres annos, præfectum " qvendam regium, cui nomen Claus de Mervitz, qvi monaſterium " qvoddam in illa provincia, pro feudo tenuit, accuſaſſet, feudo ille & " officio detruditur. Alius præfectus nomine Theodoricus de Mynden " e provincia proſcriptus, unacum illo, Rensburgi, die Jovis proximo " ante Dominicam Oculi, rapinarum & homicidiorum reus agitur."*

Ordinatio Eccleſiaſtica Kalend. Jun: in Othinio publicatur. Cometes menſe Majo exteris apparuit.

Anno 1540 Epiſcopus Ogmundus ætate & oculorum dolore admodum debilitatus, dominum Giſſurem Enari filium ad epiſcopatum eligi curavit. Hic doctrinâ clarus ut qvi muſis Hamburgenſibus operam dediſſet, Religioni Lutheranæ, ſeſe addixerat, qvamvis hanc, cum nec excelſi ſatis eſſet animi nec prius qvam epiſcopatum ſubierat convenientem haberet authoritatem, profiteri, aut publice docere non ſuſtinuerit. At nunc alterâ vice peregre profectus, novam Religionem firmiter amplectitur. [Hoc autumnô, ſemimenſe ante hyemem herus Jonas Biörnonis filius, vice Erlandi nomophylacis Thorvardi filii, de Theodorico de Mynden ſententiam pronuntiat, qvâ, cum ſuis comitibus, propter rapinas, iniqva & impia facta & dicta, jure occiſi pronunciantur, illis qvi hos occiderunt, a culpa remotis judicatis. Præcipuæ cauſæ, qvæ judiciô inſerebantur, fuere: 1. Qvod ille [ↄ: Theodoricus] & Curtius Rafneri filius, absqve ullo titulo juſto, ducentas auri & argenti Lubecenſes marcas ab epiſcopo abſtuliſſet. 2. Qvod 4 adultos boves de Hvannavallis epiſcopo, aliud aliis, eripuiſſet. 3. Qvod defoſſô de epiſcopi & cathedræ ſolô ceſpite, in tractu Grindavichenſi, domum, invito epiſcopo ejusqve diſpenſatore, ibidem exſtrui curaſſet.

heimild. 2. Hann hafe rænt og griped frá biskupenum 4 gomlum nautum af Hvannavollum einnenn frá odrum monnum. 3. Hann hafe láted stínga biskupsens og kyrkiunnar lód í Grindavík og láted byggia þar hús á móte biskups og hanns umbodsmanns vilia. 4. Hann hafe teked VI jarder nidur vid Sund, þær biskupenum tilheyrde, fyrer utann biskupsens vilia. 5. Ad Didrich hafe talad illa til biskupsens og kallad hann **Hundabryfara**, og annnur iafnskemmeleg ord, í þessum dóme voru hiner bestu menn sem þá voru Paull Vigfússon sem sídar vard logmadur, Dade Gudmundsson, Sæmundur Eirecksson í Ase, med fleirum audrum villdarmonnum. O. E. S.]

Anno 1541. Vígsla og útkoma Gissurar biskups til Skálholts med nýar skickaner og ordinantin um prestagiftíngar og bannade áheitíngar helgra manna og sette hann Ogmund af med aullu og var hann þá blindur, fór hann þá til Hialla til Asdísar systur sinnar, Gissur biskup fylgde mieg vel ad koma vid um Sudurlanded þeim hreina sáluhiálpar lærdóme, og var hann sá fyrste á Íslande sem útlagde Salamonis ordskvidu og Jesus Syrack hann lagde og út fleire bækur. Samband med kóng Christian 3dia og keisaranum móte þeim Lybsku og Sióreifurum item samband vid kóngenn af Frankarike. Kóng Christian 3die og kóng Gústavus af Svíaríke funduz vid *] Brimsebrú þeir giordu fridarband í 50 ár. Stadfester kóng Christian ad allar rettarbætur Hákonar kóngs skule fyrer log halldaz, so á Íslande, Hialtlande, Færeyum sem Norege þann 24 **) 9br.

[Þegar Gissur biskup kom út med sidaskiftenn fell Ogmunde biskupe þad mieg þúngt so hann fór frá stólnum og upp til Haukadals því þar var hanns bú og annad á Reykium komu

*] Brunsebrú. **) Octobris.

4. Qvod ipſo invito, Epiſcopo, ſex ejus prædia ad fretum Vidöenſe ſita, ad ſe rapuiſſet. 5. Qvod epiſcopum petulantî lingvâ, *Canibus adæqvando*, aliaqve convitia evomendo, læſiſſet. Judicio huic interfuere Paulus Vigfuſi, qvi poſtea nomophylax factus eſt, Dadius Gudmundi, Gudmundus Erici, de prædio As, & plures nobilium O. E.]

Anno 1541 Giſſur Enari epiſcopus Schalholtiæ deſignatus in patriam redux, novas conſtitutiones & ordinationem approbato conjugio ſacerdotum & invocatione ſanctorum prohibitâ, ſecum adfert. Hic poſtqvam epiſcopum Ogmundum acie oculorum qvi tum Hiallium ad ſororem Asdiſam, migrabat, officiô depuliſſet, ſedulus doctrinæ ſalutaris, per auſtralem Islandiam propagator, primus inter ſuos cives Proverbia Salomonis, Librum Syrachidis & plures alios in lingvam reddidit vernaculam. Rex Chriſtianus tertius adverſus Lubecenſes & piratas cum imperatore pactum fecit: Cum rege Gallorum etiam fœdus inüt: Cum rege Svecorum Guſtavo qvoqve ad pontem *) Brimſebru collocutus, 50 annorum pacem paciſcitur. Die 14 **) Novembris hujus anni rex Chriſtianus, ut conſtitutiones regis Hakonis per Islandiam, Schetlandiam, Færöas & Norvagiam, vim legis habeant, diplomate ſancit. [Reformatio doctrinæ, qvam e Daniâ attulit Giſſur epiſcopus, animum epiſcopi Ogmundi adeo pupugit, ut relictâ cathedrâ Haukadalem, ubi rem habuit familiarem (altera ejus villa Reykis erat) ſeſe reciperet. Qvo cum omnes auctoritatem ejus adoraturi contemto propter Reformationem Giſſure epiſcopo concurriſſent, ut ad nutum ejus omnia negotia eccleſiaſtica gererentur,

Q 2

*] Brunſebru. **] Octobris.

þá aller til fundar vid Ögmund biskup og hafde so sem aull rád, enn Gissur biskup ogtudu þeir lítels edur ei mest fyrer sidaskiften, og sá hann so leinge sem Ögmundur biskup var her í lande edur á lífe munde, guds ord alldrei fá her framgáng edur þeir sider sem hann bodade. O. E. S.]

Anno 1542. Fángenn biskup Ögmundur Paulson á Hialla hiá systur sinne Asdíse af Dønskum, og hafdur fram í Danmørk og deyde þar grafenn í Soorkyrkiu med þessare yferskrift á líksteinenum: Ogmundus episcopus Islandiæ, hafde hann ádur afhendt allann stadenn í Skálhollte med stadarens peníngum Gissuri biskupi hvern hann hafde ádur árenu fyrre láted útvelia á almennelegre prestastefnu, á alþínge vegna elle sinnar og augnaráds med því hann var þá næsta blindur, feck haunum sídan far og tilfaung aull til útsiglíngar og villde hann skyllde vinna*] eid fyrer erkebiskupenum í Nidaróse. Enn med því Hr. Gissur hafde ádur fyrre siglt uppá kost biskups Ögmundar og stúderad til Vittenberg í 3 ár sem menn segia og heyrt þar Lútherum og Philippum, þá hafde hann feinged smeck á Lútherskum lærdóme, enn þorde ei upp med ad koma her í landenu fyrer rádum biskups Ögmundar, þá snercz hann á sín rád og fór til Danmerkur og sór þar kóngenum sinu embættes eid fyrstur allra biskupa á Íslande. Sídan hafde margt og miked rædst um Reformationena og hafde biskup Gissur, sem þá var vígdur Superintendens í Danmørk epter Evangelískre vísu, bored sig upp ad ser munde ei tiá vid Reformatiónena ad fást her á lande.

*] Þetta er rángt þá var og einge Erkebiskup í Nidaróse og komed til kóngsens valld ad tilsetia og skicka biskupa í þessum ríkium. sýnez mismunur þesse koma þar af ad Biørn setur utanfør Marteins biskups og apturkomu áre sídar enn vera á.

ipse hinc animadvertit se, qvamdiû episcopus Ogmundus in vivis esset, aut saltem intra limites Islandiæ moraretur, in propaganda Religione, sive verbi divini prædicatione, parum profecturum. O. E.]

Anno 1542. Episcopus Ogmundus Pauli filius â Danis, cum ante cathedram Schalholtensem omniaqve eo pertinentia prædia & pecunias tradidisset, Hiallii apud sororem Asdisam captus atqve in Daniam transportatus est, ibiqve fato functus in templo Soröensi sepelitur, inscripto tumulô hoc epithaphio: Ogmundus episcopus Islandiæ. Antecedente anno postqvam cathedræ mobiliumqve consortem fecerat memorarum dominum Gissurem Tingvállis in Synodo generali ad episcopatum eligi curavit episcopus Ogmundus, cum ipse luminibus pene orbatus senioqve consumtus officio impar esset, rebus deinde ad peregrinationem necessariis instructo de transvectione providit ea tamen lege, ut ille*) archiepiscopo Nidarosiensi jure jurando fidem obligaret. Qvi, cum ante sumtibus episcopi Ogmundi suffultus, per triennium studiorum gratia Vittebergæ, ubi auditis Lutheri & Philippi concionibus, doctrinam Lutheranam gustu libâsset, etsi in patriam reversus præ imperio episcopi Ogmundi publice profiteri non auderet, moratus fuerit, proprio nunc ausu, in Daniam profectus, primus episcoporum Islandiæ regi sacramentum officii dicit. Habita deinde super negotio Reformationis multâ deliberatione, Gissur, qvi more Evangelicorum Superintendens ordinatus, se,

*] Hæc non ita se habent tunc enim temporis Nidrosiæ nullus erat archiepiscopus, potestate in his regnis constituendi episcopos ad regem delata. Differentia autem ex eo nata videtur qvod Biörnus anno ordine posteriori qvam decet peregrinationem reditumqve Martini episcopi adscribat.

fyrer rádríke biskups Ögmundar á medann hann være á líse, kom því svo saman ad herskip skylldu híngad sigla til Islands hverju ad fylgde. Hr. Gissur biskup og kom út sudur vid sund fyrer því skipe rede Danskur herramadur Christopher ad nafne og kalladur riddare ad nafnbótum. Reid Gissur þá strax heim í Skálhollt og medtók stadenn af biskup Ögmunde og let ei neitt á ser merkia um aunnur rád. skillde so Ögmundur biskup vid Skálhollts stad og fór til systur sinnar Asdísar Pauls dóttur ad Hialla í Ölvese og meinte þar ad ala sinn alldurdóm þad eptervære sinnar æfe í kird med því ad syster hanns hafde honum þad freklega ráded til sín ad fara. Hr. Gissur sat litla stund ad stólnum epter burtfor Ögmundar og reid svo hid snarasta sudur aptur til riddaranns og er mællt þeir hafe bored sín rád saman og vered tveir einer leinge dags á eintale, þar epter sende strax Gissur biskup til nálægra bæa epter fylgd og fararskiótum VI. edur VII, riddaranum til handa og sagde hann vilde í Skálhollt ferdaz, til ad kaupa vadmál fyrer vín og aunnur faung, rída so báder ad sunnan med sínu faurunenyte og skildu sídan leider, biskup reid heim í Skálhollt, enn riddarenn til Hialla í Ölvese og komu þar á óvart um nótt þá fólk var í svefne og bóndenn Ejólfur ei heima, geingu sídan vopnader inn og tóku biskup Ögmund á sængene, blindann og nærre átt-rædan og leiddu hann út í fótsídre skirtu einne því þeir vogudu ei ad bída so leinge ad hann klædde sig inne meinande ad fleira fólk munde þar inne vera og leiddu hann því út á hlad og gripu hanns klæde sem fyrer hende urdu og snorudu út ad honum so hann klædde sig þar sem skiótast, hafde Asdís húsfreya boded miked fe til lausnar en þeir sinntu því ei, hnepptu hann á bak og færdu med ser sídan. Sagt er hann hafe kastad þessu

præ potentia epiſcopi Ogmundi, niſi eo ſubmoto, opus reformationis fruſtra ſuſcepturum conqveritur: hinc conſilium captum navem præſidiariam, nobilis cujusdam Dani, cui nomen Chriſtophorus, dignitate eqvitis præfecturæ commiſſam, in Islandiam mittendi, qvæ ea æſtate auſtralibus oris prope itadicta freta Vidöenſia appulit. Qva vectus in patriam redux Giſſur eqvo Schalholtiam tendit, qvo ut venit, cathedram, & pecunias per traditionem epiſcopi Ogmundi, accipit, conſiliis cæteris ſecum occultatis. Ille, relicta hoc modo cathedra ſuâ, Hiallium in tractu Olveſenſi ad ſororem Asdiſam, ejus inſtinctu, ſe recepit, vitæ qvod reſtaret, in qviete ibidem peracturus Non multo poſt ejus diſcesſum dominus Giſſur Schalholtiâ eqvo ad portum (prædictum) vectus Chriſtophorum eqvitem convenit, & poſtqvam multum diei cum eo ſolo conſultâſſet per vicinos vicos, in uſum eqvitis, qvem pannos vino aliaqve merce emendi cauſa Schalholtiam profecturum ſimulabat comites & ſex aut ſeptem eqvos poſtulat. Uterqve deinde cum ſuo comitatu iter ſimul ingreſſus bivio qvodam diverſi diſceſſere, epiſcopo Schalholtiam rectâ tendentê, eqvite vero & ejus comitibus Hiallium in tractu Olveſenſi petentibus. Qvo cum noctu omnibus qvieſcentibus, & abſente hero Ejolfo improviſi venerunt, inſtructi armis domum ingreſſi, Ogmundum, annorum octoginta & luminibus deſtitutum, in lecto opprimunt, atqve interulâ linteâ ad talos demiſſâ, ſolâ veſtium indutum, qvod tamdiu, qvamdiu veſtitum amiciret, intra domus parietes moram nectere non auderent, timentes ne plures qvam revera erant, adeſſent extra fores educunt, & arreptas, qvæ ad manus erant veſtes, in platea ſubdiali feſtinanter induendas tradunt: Vi deinde eqvo impoſitum, captum ſecum abducunt, ſorore Asdiſâ ingentem pro libertate fratris pecuniam fruſtra

eyrende fram seinast, er hann skillde vid systur sina á hladenu:

Hugsadu um þad hríngaláð
hvad hlautz af vilia þínum
költd eru jafnan kvennaráð
kemur ad ordum mínum.

Sídann hafde hann hneptur vered í skip og hafde riddarenn epter nockra stund lidna, lofad honum lausn ef hann liete ser í hendur allt sitt silfur hveriu hann neyddez til ad játa og láta þar uppá bref skrifa. Sagt er ad full hálftunna hafe sudur fared bæde af giallde og giordu silfre hvad syster hanns Asdís afgreidde enn ei feck hann lausn ad helldur. Enn þeir sem epter silfrenu fóru höfdu sed eitt merkelegt niste sem Asdís Paulsdótter átte af því var miked giordt fyrer riddaranum því fystez hann ad lofa aptur lausnenne ef biskup Ögmundur skrifade henne til, ad hún lete þad laust hvad og skede, *] enn ecke vard hann laus ad helldur. Sídast allra kúgugu þeir af honum ad hann uppskrifade sínar jarder og fastaeign og þá skyllde hañ frí gefaz og skyllde játa þeim under kóngenn. **) Fellu med þessu móte allar hans egner og ódol under kóng án dóms og laga edur nockurra sakargifta, enn hann siálfur fángadur og fluttur í Danmörk og settur þar í Sórehar klaustur í erlegu

*) Greileg ágirnd í slíkum manne er heita skyllde riddare.

**] Allt þetta er sked án kóngs leifes edur skickunar og má því undarlegt sýnaz ad biskup Harboe hefur hlífz vid ad afmála þenna Kompán og hanns adgiørder í sinne Reformations-Historiu um Ísland, er þó mættu vera minnesstædar.

offerente. Illum cum poftremum â forore disjungeretur hujus fenfus poema fudiffe perhibent:

Fœmina tu tandem vigili fub mente voluta;
Hæc mihi parta tuo qvod mala confilio.
Fœmina qvod fvadet nunqvam folet effe falubre:
Me manet o miferum trifte peraugurium!

Hinc repetito portu in navem invitum intrudunt Ogmundum, ubi cum aliqvamdiu moratus effet, omne qvod poffidebat argentum, fcripto contractu, in poteftatem eqvitis, qvi fe illum eâ legê libertati reftituturum pollicitabatur, dare coactus eft. Ajunt cadum nummis & fabricato argento repletum per traditionem Asdifæ ad eqvitem effe delatum, epifcopo nihilominus captô detentô. Qvi argentum attulerant, vifum inter ornatum Asdifæ Pauli filiæ agalma qvoddam pectorale coram eqvite magnopere commendant, cujus habendi amore folicitatus,*) capto, fi literis ä forore idem exoraret, liberationem de novo pollicetur, fed implenti conditionem fides non fervatur. Poftremo omnia fua latifundia in numeros referre & in regis poteftatem dare eadem fraudulentia cogitur. **) Hoc modo omnia ejus immobilia bona nullo juris prætextu, aut caufâ obtenfa, in jus & poffeffionem regis venére, ipfe vero captus in Daniam translatus in monafteriô Soröenfi libera affervabatur cuftodiâ, ubi poft elapfum fere triennium

R

*] En eqvitis avaritiam illiberalem plane & tali viro indignam.

**] Notandum bene qvod infcio rege & abfqve ejus mandato hæc omnia peracta fint. Videtur ergo mirum cur epifcopus dominus Harbovius in Tractatu fuo de Reformatione Islandiæ improba hujus viri facta tam memoratu digna ne verbo qvidem tangere voluerit.

hallde, hvar sagt er hann hafe lifad nær III ár og sídan' andaz og grafenn sem ádur er sagt. Hefur þesshattar frásogn láted uppskrifa sáluge *] Hr. Oddur Einarsson epter Egle nockrum rádvondum skírum og skilvísum manne sem hefur vered vel til alldurs komenn þegar þetta hefur tilbored, her um skrifar Arild Hvítfelld svo:

" Var Christopher Hvítfeld lensmadur á Þrándheimsgards
" af kóngl. Mayt. med tvø ørløgskip og strídsfólk befalad ad
" hallda til Íslands og fánga biskup Øgmund og færa til Dan=
" merkur og láta landed sveria kóngenum eid hvad og skede ad
" Ísland geck med eide kóngenum, á hønd under Noregs crúnu.

Almúgenn á Íslande skrifade kóngenum Christian 3dia til ad þeir medteked hefde eina nýa Ordinantiu og skickun þeim senda. Enn þeir þeinktu þetta kæme honum ei vid, helldur þeirre Romversku kyrkiu ad giora skickun og ordu um kyrkiu Ceremoniur. Um þann tíma vex ókirleike og osstope á Íslande, villde fólked ei margt hvert medtaka þá umbreiting Trúarbragdanna sem upphófst af biskup Gissure her í lande tók og Hr. Jón Hóla biskup til ad ýfa á ser ad vilia ei undergánga nýann lærdóm og hefiaz þá hanns miklu yferreider med fiolmenne. Enn fyrer þad logmadur Are fylgde fodur sínum í allmaurgu stórkostlegu upptæke, þá vilia hofdíngiar á landenu ad Are se ei logmadur og er tekenn til logmanns Þorleifur Pálsson frá Skarde á Skardstrond. Er fæddur Gudbrandur biskup til Stadarbacka í midfirde hanns forelldrar Sr. Þórlákur Hallgrímsson og Helga Jónsdótter logmanns Sigmudssonar, helldu þann stad í 4ur ár og fór Þórlákur prestur ad þeim lidnum til Þíngeyra og var þar kyrkiuprestur 8 ár. Hellt um þann tíma klaustred ábóte Helge, var Gudbrandur IV ára

*] Biskup í Skálhollte.

mortuus, & tumulo conditus perhibetur. Talem narrationem, e relatione probi cujusdam & fide digni viri, nomine Egilli qvi circa hæc tempora justæ erat ætatis, dominus Otto Enari*) literis mandari curavit. Hac de re Arildus Hvitfeldus ita:

" *Christophorus Hvitfeldus præfectus Trandiæ a regia Majestate*
" *mandatum accipit, cum duobus bellatoriis navibus, classiariis instruc-*
" *tis, in Islandiam recto cursu tendere, episcopum Ogmundum captum*
" *in Daniam abducere, & ab incolis, ut fidem & obsequium regi Nor-*
" *vagico homagio obstringerent, postulare. Commissa peregit Christophorus.*"

Populus Islandicus regem Christianum 3um. per literas certiorem facit, novam se ab illo ordinationem & edictum accepisse, opinari vero, leges de ceremoniis & ritibus sancire, non ad illum, sed Romanam ecclesiam pertinere. Nascuntur circa hæc tempora turbæ & tumultus, cum magna incolarum pars, mutationem religionis, qvam episcopus Gissur secum attulit, admittere recusarent. Tunc etiam dominus Jonas episcopus Holensis, novæ religionis hostis, seditiones movere, atqve agmina per regionem ducere cæpit. Cum autem Arius nomophylax pluribus patris sui moliminibus aspiraret, procerum consensu officio removetur, substitutô in ejus locum Thorlevo Pauli filio de prædio Skard in tractu Schardstrandensi. Nascitur hoc anno episcopus Gudbrandus Stadarbachi in tractu Midfiördensi, qvod feudum pater ejus dominus Thorlacus Hallgrimi filius, cum uxorê Helgâ nomophylacis Jonæ Sigmundi filii filiâ, per qvadriennium tenuit, qvô elapsô, ad monasterium Thingörense, cujus Abbas tum temporis erat Helgius, cum qvadrimô puerô migravit, octo annis ministerio sacerdotali ibidem functus. Uxor vero Helga cum alterô filiô Theodorô, qvi duobus annis postqvam frater

*] Episcopus Schalholtiæ.

er hann kom til Þíngeyra og var þar med fandur sínum. Eñ Helga kvinna Þórláks prests var ad búe hanns á Torfalæk og Þórdur med henne sem var tveim vetrum ýngre enn Gudbrandur hanns bróder. Dó Isleifur bónde Sigurdsson á Grund eguadest Þórun Grund epter hann í giafer sínar þau voru barnlaus. Kyrkiu ordinantian útgefenn til Danmerkur med 26 Rípar articulum. Sonur kóngs Christians Friderich útvalenn í Danmörk. Kóngurenn sende kóng Frandz í Frankarike nockra riddara sem var í sambande med honum því stríd var mille hanns og keisarans. [Var Christopher Hvitfeld lensmadur í Þrándheime sendur híngad og skickadur af kóngenum til Islands med tvo orlogskip og strídsfolk til ad sækia Ögmund biskup og flytia fram í Danmork enn setia inn aptur Gissur biskup og láta landz fólked sveria kóngenum hollustu hvad og skede ad Island geck med eide kóngenum tilhanda under Noregs crúnu. Þau skip komu híngad í fardaugum; þá var Ögmunde biskupe rádlagt ad fara austur á klausterenn medan Danskir, læge her og vera þar, enn hann qvedst fyrst verda ad fara ad finna systur sína Asdíse á Hialla og reid med þad til Reykia í Ölvese; sem hann er þar komenn kemur þángad madur sunnan ad yfer Hellersheide frá. Hr. Gissure med bref ad Ögmundur biskup mætte vera óhræddur um sig fyrer þeim Donsku. Því þeir villde honum ei vondt, þessu trúde Ögmundur biskup og sagdest samt ætla út ad Hialla og vera þar viku edur nockrar nætur. So reid madur Hr. Gissurar sudur aptur og sagde hvernen þá stæde á fyrer biskup Ögmunde og hvad hann ætlade fyrer ser. So strax um hæl ridu 13 edur 14 menn upp ad Hialla tóku þar biskup Ögmund í badstofunne um morgunenn, leiddu hann út og feingu honum klæde sín fluttu hann sídan

Gudbrandus nascebatur, Torfalæki rem domesticam administravit. Herus Islevus Sigurdi filius Grundæ moritur, cujus uxori Thorunnæ, cum nulla iis esset proles, ex contractibus matrimonialibus idem prædium in possessionem recidit. Ordinatio ecclesiastica Danica, cum 26 articulis Ripensibus, evulgatur. Filius regis Christiani Fridericus, princeps Daniæ eligitur. Gallorum regi Francisco, cum qvô fædere junctus erat, turmam eqvitum in auxilium, adversus imperatorem, Romanum mittit rex Danorum. [Christophorus Hvitfeldus præfectus Thrandiæ cum duobus præsidiariis navibus, classiariis instructis, â rege in Islandiam missus est, jussusqve ut episcopum Ogmundum captum suffecto in ejus locum Gissurê, in Daniam transferret, efficeretqve ut populus Islandiæ imperio regis se submitteret. Perfecit mandata missus. Hæ naves, effluxô æstatis sesqvimensе, oris nostris appulsæ sunt. Tunc episcopus Ogmundus hortatibus amicorum, qvi, ut in monasteria orientalia, dum in portu essent Dani, se conferret svadebant, nîl motus, Reykias in Olvesia, sororem Asdisam, qvæ Hiallii erat, conventum, eqvo vectus pertendit, qvo ut venit, a domino Gissure per nuntium & literas, nihil mali sibi a Danis metuendum esse, certior fit, cumqve nihil doli subesse suspicaretur, Hiallii se per aliqvot dies, aut ad maximum hebdomadam apud sororem commoraturum respondet. Reversus vero ad dominum Gissurem nuntius, omnia de episcopô ejusqve propositô retulit. Nec mora: Viri tredecim vel unô plures Hiallium eqvis delati, Ogmundum matutino tempore in cubiculo comprehensum foras educunt, & tradito vestitu suo per tesqva Hellirsheide secum reducunt naviqve illatum custodiunt, puero qvodam Vidöensi nomine Erlendo qvi ipsi

yfer fiall letu í skip og geimdu hann þar, fengu til pillt úr Videy til ad þióna honum og lesa fyrer hann; Sá het Erlendur. Þeir lofudu þá ad gefa hann lausann ef hann fenge þeim allt silfur þad hann ætte, so var sendt epter því austur ad Hialla, því þad var geimt þar í urdenne fyrer ofan stadenn. Syster hans Asdís átte þar med nockud og tók hún þad til sín. Sem þeir komu sudur lofudu þeir enn ad láta hann lausann, ef þad kæme sem epter være og let hún þad til og stód allt í sama stad. Þeir lofudu honum enn þá lausn ef hann fenge kóngenum allar sínar jarder, hann giörde so og voru þær 14. Enn syster hanns Asdís átte med rettu, hveriar hún sór ser á Alþinge, enn náde þeim þó ecke, med þad fluttu þeir hann fram. Enn ádur fyrre á Alþinge sór hann þann eid ad Didrich hefde hverke af sínum vilia ne volldum drepenn vered. Enn þá biskup kom fram er sagt kóngenum hafe mislíkad, ad þeir fluttu hann fram siónlausann, let hann í eitt klaustur þar andadez hann um veturenn nálægt Kindelmessu D. E. S.] Kóng Hendrich í Englande lætur hálshöggva sína kvinnu *) Hávardan sem ádur var kreynkt.

Anno 1543 um þann tíma helldur Jón prestur Matthiasson stadenn Breidabólsstad í Vesturhópe. Hann var barnfæddur í Svíaríke og kendur þar vid og kalladur Jón Svenske. Hann var skickanlegur madur og vel sidadur. Hann hafde híngad í land fyrstur Prentsmidiu og hóf Prentverk á Breidabólsstad á dögum biskups Jóns, prentade þar handbók presta sunnudaga gudspioll og fleira annad. Jón Svenske þótte nær yppurstum prestum nordannlands þann tíma. Hanns sonur Jón er prentverksydiu lærde ad faudur sínum og prentsmidiu

*] Havardan.

ministraret, sacraqve prælegeret, in famulum dato. Jussus deinde omnem argenti sui thesaurum pro liberatione tradere, misso Hiallium, ubi pone ædes inter salebras absconditus erat thesaurus, nuntio, adferri curavit. Cum autem sorori Asdisæ esset argenti hujus pars, qvam ipsa retinebat, Dani secundâ vicê, eâ conditione, ut pars retenta adderetur, dimissionem perfidé promittunt. Neqve enim accepto hoc argento, in libertatem restituitur. Tertio adulteratis pollicitationibus deceptus sub regis potestatem dedit omnia sua immobilia bona, qvæ inter 14 prædia jure erant sororis Asdisæ peculium, qvæ licet illa in foro generali jure jurando sua esse confirmaret, retinere tamen non potuit. Juramento in foro generali prius se purgârat Ogmundus, qvod nec suo nutu nec consilio interfectus fuisset Theodoricus. Tandem in Daniam se cum traducunt, at non sine regis, ut fertur, indignatione, qvod illum luminibus orbum, patriâ exuissent; hinc jubente rege in monasterium qvoddam illatus, seqventi hyeme circa purificationem Mariæ, animam exspirat. O. E.] Rex Anglorum Henricus conjugem *] Havardam, utpote ante conjugium stupratam, capite plectit.

Anno 1543 Hoc temporum tractu Jonas Matthiæ filius Breidabolstadii in Vesturhopiâ officiô pastoralî functus est, vir moribus probis & honestis, qvi â natalî sôlô Svecus cogominabatur. Hic in Islandiam primus Typographiam transportavit, inceptoqve, tempore Jonæ episcopi, opere, Enchiridion pastorale, evangelia dominicalia & plures libellos literis impressit. Inter præcipuos borealis Islandiæ pastores habebatur. Hujus filius Jonas, artem imprimendi â parentê edoctus, acceptâ in hæreditatem Typographiâ, (in famulitio &) sub di-

*] Savardanem.

epter hann erfde og Hr. Gudbrandur biskup er hann til stólsens kom og prentsmidiu let á Hólum nidur setia, let sagdan Jón bækur þryckia ásamt því loflega prentverke Bibliunnar, og var hann nefndur af allmorgum Jón prentare, hann þryckte og bækur á Núpafelle, hvoria jord kóng Friderich veitte honum um hanns lífstíd þá hann biblinna þryckte. Liet kóng Christian þridie vera mikenn Herradag, var þar logtekenn Ordinantian um ríked. Svíaríke sem til þess hafde vered eitt valríke verdur nú eitt arfaríke. Þá skede þad níolega vondsku verk, fyrer avstan á Islande ad Cetzelia Loptsdótter med þeim manne er hún hafde ádur med falled fram hiá manne sínum, drap og myrdte bónda sinn Steingrím Bodvarsson epter hveriu mále geck og ransakade (epter því hann var skylldugur tildæmdur) Erlendur Þórvardsson logmadur, og var sá madur Steingrímur grafenn upp aptur og fundenn stíngur á hanns þunnvembe og svared so mannaverk, sídann Cetzeliu til tylftar eids dæmt epter líkendum og med því einger voru á bænum hiá henne þegar Steingrímur dó, nema sá dreingur er hún hafde med falled, en einger villdu med henne sveria edur sanna, var hún þá og dæmd retttæk af valldsmanne ef eidur felle innan ásetts tíma, nema ef kæmest á adrahvoria dómkyrkiuna og hálfer hennar peníngar under kóngenn faster og lauser og þar í tilgreind jorden Egilsstader. Her um má lesa tvo dóma Erlends logmanns á þessu sama áre. Cetzelia þesse komst á Hólakyrkiu.

Anno 1544 Otthe Stígsson hyrdstióre á Islande. Þórleifur var logmadur nordan og vestan, en Erlendur Þórvardsson samt fyrer sunnan og austan. Þá kvongadez Hr. Gissur biskup og hellt brúdkaup sitt heima í Skálhollte. Osidvan-

rectione domini Gudbrandi episcopi, qvi Holis officinam Typographicam instituit, libros, qvos inter & biblia sacra, [qvæ ad eximiam sui laudem publici juris fecit episcopus] literis impressit, inde a multis Typographus cognominatus. Nupafelli etiam, qvod prædium pro impressione bibliorum â rege, dum vixerit, in feudum accepit, huic arti incubuit. Habita sunt a rege Christiano tertio celebria comitia, in qvibus per regnum ordinationem ecclesiasticam lege sanxit. Regnum Svecicum, qvod ante electitium erat hæreditarium fit. Hoc tempore Stengrimus Bödvari filius in orientali Islandiâ sceleftissimo parricidio ab uxore Ceciliâ Lopti filia, ejusqve adultero misere trucidatur, suscepta, jussu superiorum, ab Erlando Thorvardi nomophylace, actione causæ. Hinc eftosso de sepulcro Stengrimo, vulnus in ipso ventre repertum, ab homine inflictum esse juratur. Decernunt igitur judices ut ea mæcha jure jurando de parricidio sese purget, testibus duodecim eam juramento etiam excusantibus. Cum vero sola suusqve mæchus morienti marito præsens esset, juramentum, defectu testium, intra præstitutum diem, fieri neqvivit: hinc a judicibus sententia lata, illam a Toparcha, nisi prius in alterutrum cathedrale templum confugeret, jure carceri includendam esse, dimidia bonorum parte, & in hac Egilstadis regi adjudicatis. Legantur hac de re duo Erlandi nomophylacis judicia hoc ipso anno pronuntiata. Hæc Cecilia in templum Holanum evasit.

Anno 1544 Otto Stigotus præfectus. Thorlevus nomophylax borealis & occidentalis. Erlandus vero Thorvardi filius australis & orientalis Islandiæ. Gissur episcopus uxorem ducit, nuptiis Schalholtiæ celebratis. Insolita solis & lunæ de-

legar formyrkvaner á sólu og túngle. Kóng Christian þridie giorer samband vid keisara Carl 5ta.

Anno 1545 Fell mikel skrida í Vatnsdal um eina nótt ad álidnu sumre um engiasláttu tíma og tók af einn bæ þann er Skídastader heita urdu þar under XIV menn. Þar bió sá madur er Sæmundur het vel fiáregande. Eckert fanz í því mikla skridu falle, nema hønd hin hægra af Sæmunde bónda og var hún audkend því henne fylgde silfurbaugur er á fíngrenum var. Villdu menn so í þann tíma þetta ráda ad sú hanns hønd skyllde fá kyrkiuleg fyrer ølmusugiafer, ad hann gaf alltíd fákækum med henne. Vollur af Skídastødum hlióp yferlángt á eyrar sem þeir kalla nú Hnausa og er þar nú bygd og heyskapur mikell.

Vatnshlaup hafde komed undan Griótþrauninu og hratt þad fram túninu og er þar nú stoduvatn á slettlendenu sem vatned nam stadar, enn sú fárlega skrida uppundan sem nefnez Skídastada skrida nú sídan. Are biskupsson hafde sýsslu í Vodluþínge um þann tíma og lætur dóm gánga á Einarsstødum í Kræklíngahlíd um XV þiófa í einu er stórum vorn rygtader aller um þiófnad því undra penínga hofdu hvorfed bæde kviker og dauder. Þeim var til eida dæmt; Er so mællt ad aller hafe á eidum falled enn þeir feinged so sumer lífstión sumer limalát og adrer refsíngar. Lútheri bók ad páfadómurenn se stiftadur af dioflenum útgeingur á sama áre. Endade hann þá herlegu útleggíng Genesis bókar.

liqvia apparuere extra patriam. Rex Christianus tertius cum imperatore Carolo qvinto foedus iniit.

Anno 1545 æstate vergente, cum pratorum fænisecium ad ministraretur, nocturno tempore, prædium Skidastadii, in tractu Vatnsdalensi, ubi dives qvidam rusticus nomine Sæmundus habitabat, disrupti montis saxis obruitur, tumulatis sub hac lapidum congerie XII utriusqve sexus hominibus, & nullâ re post repertâ, præter dextram Sæmundi, qvæ ex digitô annulo argenteo ornato facile dignosci poterat, qvo significari putabatur, dextram, qvod eâ eleemosynas in pauperes erogare solitus esset, in cœmiterio sepeliendam esse. Planities porro fertilis ad Skidastados pertinens loco dimota fundamentum hodiernæ villæ qvæ Hnausar appellatur pratumqve qvod adjacebat fœnum nunc large suppeditans obtexit. Prorupta insuper alluvies ex lapidosis concreti elementi ignei cavernis solum fertile memorati prædii protrusit, in plano nostris temporibus vestigia Stagnum scilicet relinqvens, magna Saxorum congerie ad latus superius qvæ exinde a Skidastadis nomen sortita est itidem existente. Arius episcopi filius id temporis præfectus Toparchiæ Vadlensis, in foro Enarstadensi qvod est Kræblingahlidæ prædium, de XV una virorum valde famosorum furto, ingens enim copia tam animatarum qvam inanimatarum rerum clam ablata fuerat, sententiam tulit, ea clausula ut singuli juramento se purgarent. Hæsitantibus autem omnibus in hoc præscripto fertur famâ, nonnullis capitis dispendio addictis aliis vero membris demutilatis castigatos fuisse superstites. Hoc anno dissertatio Lutheri, qvâ probatur regimen papisticum a diabolo esse institutum prodiit. Egregiæ qvoqve libri Geneseos versioni finis ab eodem fuit impositus.

Anno 1546 dó ábóte Petur á Múkaþverá. Kiorenn og vígdur Síra Thomas hann lagde af seirna klaustred. Um þann tíma rídur biskup Jón med fiolmenne á vestfiordur skodade hann Vatnsfiord hvern Síra Jón Þórleifsson þá hellt, og í þeirre reid giste hann þar. Meina menn honum hafe til sinnes vered ad komaz yfer þann stad. Enn Jón prestur var ei slippur fyrer af folke og olfongum. Meina menn hañ hafe viliad reyngia þá gíorníngа er Skálhollts biskupar. Stephan og Ogmundur hofdu fyrer þeim stad; og er hann sat vid dryckiu er mællt hann hafe kveded vísu þessa:

Virdez mer Vatnsfiørdur
vera so sem sagdur er
heidarlega húsadur
horfenn um med grænt torf.
Christín hefur bygt best
búed her vel frú.
hann kalla eg heppenn
er hloted*) gæte slikt slot.

Her meinar biskup Jón til Vatnsfiardar Christínar hinnar ríku dóttur Biorns Jorsalafara Einarssonar. Hún átte bónda Þorleif Arason. Biskup villde vita hvad hofdíngiar andlegrar og veralldlegrar stiettar tilsegdu ad fylgia honum ad taka sig upp og gángaz ei under nýúngar sidaskifta af donsku yfervallde. Deyde biskup Gissur í Skálhollte, kiorenn og vígdur Marteinn Einarsson til biskups og kom út. Deyde sá loflege doctor Marthinus Lútherus dag 18 Febrúarii alldurs 63 ára. Hann

*) Feinge þad Kot.

Anno 1546 in vivis eſſe deſiit Petrus abbas Mukatveraenſis cujus ſucceſſor electus & inauguratus nomine dominus Thomaſius ab officio poſtea diſcedebat. Multis eodem circiter tempore, comitibus inſtructus epiſcopus Johannes, in occidentalem Islandiæ qvadrantem eqvitando ſe contulit, beneficium Vatnsfiörd a paſtore Jonâ Thorlevio tunc adminiſtratum qvi advenam hoſpitio mox excepit, luſtraturus. Putant nonnulli epiſcopo hac occaſione, ſi memoratus paſtor vini & domeſticorum copiam non habuiſſet documenta. Epiſcoporum Schalholtenſium Stephani & Ogmundi beneficium conſtituentia annihilando, hoc in poteſtatem ſuam recipiendi animum fuiſſe, qvod prolatum inter pocula pöema hujus ſenſus probare valet:

Serpit fama tui Vatnsfiörde excelſior aurâ,
Eſca nec ſpurcans deluſum guttur inani.
Jactat dædaleum multum domus alta laborem
Oſtendens viridi faſtigia ceſpite tecta.
Laudibus anterior, tectum Matrona reſtruxit,
Et fauſtis proprias res ſemper ſortibus auxit.
Perpetuo ſeqvitur, mens hinc eſt, omina fauſti
*] *Egregia in numeros qvi pollet limina ferre.*

Loqvitur hic epiſcopus Jonas de Chriſtina Vatnsfiördenſi opulenta, filiâ Biörni Enaridis Hieroſolymipetæ qvæ maritum habuit Thorlevum Arii filium. Voluit præterea prædictus epiſcopus certior fieri, utrum principes utriusqve ſtatus nec ne tanqvam ejus ſocii unanimiter novæ doctrinæ a proceribus daniæ introductæ reſiſtere, ſibi propoſuiſſent. Giſſur epiſcopus Skalholtiæ fato fungitur, Martinus vero Enari filius electus & epiſcopatui inauguratus in patriam revertitur. Vir om-

*) Qvi Caſam hanc adipiſci poſſet.

predikade hreint guds ord 28 ár og vart 4 mánude. Þá var Concilium til Triens.

" Soddann einn hardur vetur var á þessu áre ad menn " máttu gánga á Ise frá Sælande á Sión og Jótland og frá " Falstur í Þyskaland skrifar Carl Axelson og Dr. Conradus Asl-" akus Bergensis. " Var stór dyrtíd í Danmørk á þeim mik-" la vetre. J føstu inngáng gilte 1 Lispd. rúg 10 merkur, 1 " lispd. bygg 8 merkur, 1 lispd. malt 9 merkur. Enn um " sumared gillte skeppa rúg 13 skillínga, bygg 12 skillínga, " skieppa miels 20 skillínga, skieppa malts 1 mark." Arild Hvitfeld.

Anno 1547 biskup Marteinn ríker í Skálhollte, upphefz med þeim biskupe Jóne og hr. Marteine stór sundurþickia og tvídrægne um trúarbrøgdenn. Rídur biskup Jón á Hólum nordur í visiteran og þadan austur allt í Biarnanes og koma landslídnum ad hafa somu sidu, og láta ecke undergángaz neina nýa ásetnínga úr útlondum og var þetta kollud Biarnanesreid, þótte fólke hann diarftækur í sumum stødum um þá hlute er þeir þóttuz þurfa og treglega var tilláted var hertoge Friderich kóng Christians 3dia sonur sendur til Noregs ad hyllaz þar med 6 skip hvad og skede. Ein miøg skadleg og veilsufull pestilentia greip marga á augnabragde í Danmørk og umliggiande stødum og løndum. Kóng Henrich áttunde deyr í Englande. Játvardur 5te kemur í hanns stad áre seirna, ríker 6 ár.

Anno 1548 sender biskup Jón Arason sonu sína Síra Biørn og Ara er løgmadur hefur vered og bió á Mødrufelle í Eyafirde, enn Síra Biørn á Mel í Midfirde sudur um land med

ni laude dignus Dr. Martinus Lutherus vitam cum morte commutavit die 18 Februarii anno ætatis 63tio poſtqvam purum dei verbum 28 annis & menſibus qvatuor aliqvantulo excepto prædicaverat. Tunc concilium Tridenti celebratum fuit.

" Hoc anno tanta fuit inclementia cœli ut per freta inter Salandiam " & Fioniam illamqve & Jutiam æqve ac Falſtriam & Germaniam glacie conſtricta ſicco pede tranſire liceret, teſte Carolo Axelſonio & Doctore " Conrado Aslako Bergenſi. Alimentorum defectus eodem qvoqve tempore Daniam oppreſſit, nam circa initium jeunii magni libræ ſedecim ſiliginis 10, 16 *pondo hordei* 8, *totidemqve pollentæ* 9 *marcis vendebantur, æſtate autem ineunte medimnus qvilibet farraginis 6 cum dimidio, hordei ſex, farinæ* 10, *pollentæ vero modius obolis octo conſtabat," conſentiente Arildo Hvitfeldo.*

Anno 1547 ſedet Schalholtiæ epiſcopus Martinus inter qvem & epiſcopum Johannem diſcordia cujus nova religio fomes exoritur. Idem ſcilicet epiſcopus Holanus borealem ditionis ſuæ partem viſitaturus, ad prædium usqve Biarnanes iter tandem direxit, unde profectio iſta nomen ſortita. Plebem ibidem perſvadere conatus eſt, ut priſtinam religionem retinens extraneam haudqvaqvam amplecteretur. Negantibus autem nonnullis qvæcunqve animus ejus poſtulavit ſubſtituere, famæ veluti rapax implicitus fuit. Legatus in Norvegiam comes Friderichus Chriſtiani 3tii filius ſex navibus inſtructus homagiô populi rex ſalutatur. Cruenta peſtis in Dania & regionibus circumjacentibus urbibusqve edita ſtrage multos civium brevi defodit. Henrichus octavus Angliæ rex moritur. Jatvardus 5tus anno poſt obitum anteceſſoris electus, per ſexennium ad regni gubernacula ſedebat.

Anno 1548 miſit epiſcopus Jonas filios duos paſtorem nempe Biörnum & Arium nomophylacem qvorum prior Melos poſterior vero Mödrufell Eyafiördenſium inhabitavit

fiølmenne ad sækia biskup Martein, hvad þeir og giørdu ad biskup Marteinn var fángadur og hafdur nordur til Hóla og haldenn það ár í vardveitslu ad Hólum, hvar um skrifar so Arild Hvítfeld:

" Tók biskup Jón Arason á Hólum til sín þriú hundrud
" manns, og fángade biskup Martein Einarsson af Skálhollte
" uppgróf hann fyrra biskup og gróf hann utan kyrkiugards.
" Sette løgmannenn af og sinn son í stadenn aptur, med ødru
" fleira, var og til sinnis ad setia engelska þar inn sér til verndar.
" Móte hønum tók sig Dade Gudmundsson í Snóksdal
" hvers syster biskup Marteinn átte. Her fyrer lætur kóng Christian
" 3die ár 1549 mánudagenn epter *Scholasticæ Virginis* frá
" Kollding bref útgánga og skrifa til Islands þar um ad biskup
" Jón se fridlaus og fyrerbaud øllum andlegum og veraldlegum
" hønum ad fylgia. Um þenna tíma er sagt ad biskup
" Jón hafe feinged pávans bref ad siá hid besta til ad landed
" hellde þeirre gømlu pápisku trú epter þeirre vísu sem vered hafde
" hanns forveriara tíd og mun það bref hafa dyrft hann til
" sinnar yferreidar. Eirnenn skrifar Cort Axelsson hinn Norske
" her um í sínum 100 ára annálum. I sama máta þegar þeir
" brædur Síra Biørn og Are ridu ad taka biskup Martein þá
" var og tekenn Síra Arne í Hitardal því hann var styrkiande
" Martein biskup og hann Lútherska lærdóm, var hann og hafdur
" til Hóla og þar í vardhalld settur. Enn hvert þeir brædur
" hafe hann sáluga biskup Gissur uppgrafed edur biskup Jón
" siálfur seirna þá hann reid í Skálhollt, vitum ógiørla.

Eirnen her um løgmannaskiftenn (sem Arild Hvítfeld skrifar)
" eru merke til biskup Jón hafe gramez, ad høfdingiar marger
" hverier ecke villdu leingur Ara fyrer løgmann hafa úr því
" stórreider biskups Jóns upptókuz ad því mune hann haft hafa reide
" á Þorleife Paulssyne løgmanne þá hann sende Síra Þórlák

in auſtralem qvadrantem, numeroſa inſtructos manu, ut Martinum epiſcopum comprehenſum, Holos ſecum reducerent, qvem cum captum ad parentem detuliſſent, per integrum annum in cuſtodiâ Holis detinebatur. Hac de re ita Arildus Hvitfeldus:

" *Jonas Arii filius epiſcopus Holenſis, trecentorum virorum agmen du-*
" *cens, epiſcopum Schalholtenſem Martinum comprehendit, cujus deceſſoris*
" *defuncti cadaver ſepulcro refoſſum extra Cœmeterium condit: Nomophyla-*
" *cem officio movet, ſubſtituto in ejus locum ſui ipſius filio, & plura: Anglos*
" *etiam in ſui præſidium regioni inferre molitur. Adverſarium tandem ha-*
" *bebat Dadium Gudmundi filium Snochsdalenſem, qvi ſororem Martini e-*
" *piſcopi in matrimonio tenuit. His illius factis motus rex Chriſtianus* 3*us*
" *anno* 1549 *die lunæ proximo poſt Scholaſticæ Virginis Feſtum, diplomate*
" *Koldingæ edito atqve in Islandiam miſſo, epiſcopum Jonam proſcribit, ſi-*
" *mulqve neqvis clericorum aut civilium partes ejus tutetur, prohibet. Epi-*
" *ſcopum circa hæc tempora a romano pontifice literas accepiſſe, ut papiſticam*
" *religionem in Islandia, uti anteceſſores ſui, omni authoritate protegat,*
" *hincqve violentas peragrationes audaciori animo exercuiſſe perhibent. Hac*
" *de re etiam Curtius Alexii filius Norvagus in Annalibus ſuis centenariis*
" *ita ſcribit: Itidem cum epiſcopus Martinus a fratribus domino Biornone &*
" *Ario comprehendebatur, dominus Arnas Hitardalenſis paſtor, utpote hunc*
" *in negotiô religionis juvans, ſimul captus, atqve Holis in cuſtodiam in-*
" *cluſus eſt. An vero defuncti epiſcopi Giſſuris reliqviæ ab illis, an ab ipſo*
" *Jona epiſcopo, cum poſtea Schalholtiam proficiſceretur, de monumento ſint*
" *refoſſæ, ego qvidem non habeo perſpectum.*

Itemqve de abrogato ab eo atqve denuo ſurrogato nomophylace, qvod ſcribit Arildus Hvitfeldus:

" *Epiſcopum ſcilicet Jonam, qvod filium ſuum Arium, poſtqvam ipſe*
" *caterva ſtipatus regionem peragrare cœpit, multi procerum nomophylacem*
" *repudiaſſent, graviter eſſe commotum, ex eo apparere videtur, qvod intorta*
" *in nomophylacem Thorlevum Paulæum ira, dominum Thorlacum Hallgri-*
" *mæum, viris XV comitatum, Schardum in occidentali Islandia forte*

" Hallgrímsson og XV menn med hønum vestur til Skards, má-
" ske ad taka Þórleif løgmann, en Sira Þórlákur fór þá ferd,
" meir af yfervarpe enn til stórræda edur ad brióta løg á mønn-
" um og ridu aptur so búner so sem þau erende biskups Jóns
" hlióda er hann framhreitte um þeirra ferd:

Sender voru XVI menn
Sagan er þesse uppe enn.
ridu þeir heim á ríkann gard
rausnar líted erended vard
høllдar segia høfudból þetta
heite Skard.

Enn fór heiman ellehrumur,
augnaveikur á giallde naumur,
alldrei var hann í orustu frægur,
Jtum þótte rádaslægur,
sókt hefur jafnan sína villd
í svørunum hægur.

(Jtem).

Bissur voru á bænum þriár
brøgnum þótte kátlegt fár
karlmadur einge kom þar út
sem qvæded gár.
Oddvitenn var ecke frekur
einge þeirra giørdez sekur
hægt er þeim sem heilum vagne
heim ad ekur.

" *ad eum capiendum mitteret. Ast Thorlacus profectione magis ira epi-*
" *scopalis declinandæ causa, qvam injuriæ aut violentiæ aliis inferendæ,*
" *suscepta, re infecta reversus est, uti, qvæ de hac profectione Jonas epi-*
" *scopus composuit carmina testantur, hujus tenoris:*

Missi erant XVI viri,
Circumfertur adhuc ea relatio;
Ad villam nobilem eqvitabant,
Sed expedito minus feliciter negotio:
Dicunt villæ huic nobili
Nomen esse Schard.

Domo profectus est qvidam senio debilitatus;
Laborans oculis, pecuniæ parcens,
Bello nunqvam erat inclytus, [sed]
Callido animo esse videbatur [&]
Semper velle suum obtinere solitus
In responsis mitis.

Item.

Tres erant bombardæ ad villam, [qvod]
Anceps periculum videbatur, [sed]
Nullus inde vir egrediebatur:
Sic sonat cantilena.
Primipilus [itineris] non erat præceps,
Nullus eorum [comitum] reus factus est,
Facile est salvo curru
Domum revehi.

Þesse erende biskups Jóns finnaz fleire, so er sagt hann hafe þesse erende kveded þá hr. Marteinn var fángadur þó ei øll fáez.

Bónde nockur bar sig ad
biskups vellde styra
því dyra,
en hønum fór illa þad
øllu var hønum betra á Stad
heima ad hyra.

Bóndenn Skálhollts bar sig ad
biskupsstólnum styra
þeim dyra
villu marga og vantrú baud,
vex hønum af því sárleg naud.
sem skálldenn skíra.

Stendur á móte Stafkall einn
stirdur í øllum hætte
og mætte.
Sende hann sína synena tvo
ad sækia hann og fánga svo
nema bóndenn bætte.

Um sína heimkomu úr Biarnanes reid qvad hann:

Nú er hann kommenn til Hóla heim
hægur í sinu sinne
eg inne

Plura hujusmodi carmina condidit episcopus Jonas, qvæ hodiedum exstant. Capro domino Martino, hujus sententiæ carmina, pars licet desideretur, fecisse perhibetur:

Rusticus qvidam conabatur
Diœcesin episcopalem administrare
Præstantissimam:
Id tamen male gessit
Multo illi melius erat in [villa] Stad
Qviete manere.

Rusticus Schalholtensem conabatur
Cathedram gubernare
Magnificam,
Multos errores & hæresin
Unde gravi afflictione augetur,
Sic ut vates canunt.

Unicus capularis Senex illi restitit
Infirmus omni ex parte
Atqve viribus,
Gnatos sui duos misit
Ut illum caperent adducerentqve,
Nisi corrigeret rusticus.

De sua e profectione Biarnanesensi reditione hujus tenoris rhythmos modulabatur:

Jam Holos reversus est
In mente sua tranqvillus,
Id commemoro.

ördenn er hann af elle mæddur
alldrei trúe eg hann verde hræddur
þó lióden linne.

Lauritz Muhle hyrdstióre á Íslande. Asókn í París úppvex ad nýu móte Lútheraniskum. Franciscus de Spera Italianiskur afsver þann vidtekna Lútheri lærdóm til Venedien, hvar af hann fellur í sálarennar og samvitskunnar ógnarlega þreinging og efaseme, og dó so sídar í somu efaseme edur örvæntingu.

Anno 1549 feck biskup Jón bref frá pávanum, hvar inne hann þackar honum fyrer sitt bref sem hann segez hafa frá Jóne medteked forlided ár, sem og hlídne vid sig og þetta heilaga sæte, og rædur biskupe ad láta sína hiörd halldaz vid þad sama skikk og skipar honum ad treista til sín þad sem hann giora meige, og tilseger honum ad útdeila Ste. Petursse med fátækum naudþurftugum sem skýnest miskunar verder. Þetta bref er skrifad í Róm vid Ste. Peturskyrkiu die nono Martii sub annulo Piscatoris 1549 episcopatus nostri 15. Þetta bref flutte út Ulfur og Lodvík. Á næsta áre epter kom út bref Dr. Peturs Palladii til biskups Jóns Arasonar anno 1550. Á þessu áre vex kíf og hatur med biskup Jóne og Dada Gudmundssyne í Snóksdal. Dade átte Gudrúnu Einarsdóttur systur hr. Marteins, því styrkte Dade hañs mál hvar hann kunne og því vidkom til orda og giörda, enn mótfell biskup Jón og margt feingu þeir ser til misgreininga. Kom þá út kóngsbref þeim til styrktar sem biskup Jón villdu mótfalla edur hanns upptektum ei hlída. Skrifar Corth so her um.

" Biskup Jón med 300 soldata tók biskup Martein í Skál-
" hollte til fánga, hvar af kóngurenn reiddez og epterkomande ár,

Factus est ætate defectus,
Nunqvam illum timidum fore existimo,
Etsi finiantur carmina,

Laurentius Muhlius erat præfectus Islandiæ. Peregre Persecutio adversus Lutheranos Lutetiæ ex novo recrudescit. Franciscus de Spira Italus, ejurata, Venetiis doctrina Lutherana, in animæ conscientiæqve horribilem angorem & dubitationem incidit, atqve postea desperabundus exanimatur.

Anno 1549 episcopus Jonas a papa Romano literas accipit, qvibus hic pro accepta ab illo priori annô epistolâ, proqve obseqvio, qvô se et sedem apostolicam proseqvutus fuerit, gratias agit utqve gregem suam in pristinis moribus [ritibus] retineat, hortatur, atqve favorem & patrocinium suum, qvantum valeat, in illum fore infallibile insimul testatus, pecuniam Divi Petri in pauperes commiseratione dignos distribuere jubet. Scripta est hæc epistola Romæ ad templum divi Petri, die IX Martii sub annulo Piscatoris Anno 1549 episcopatus nostri XV. Hanc Ulfus & Ludovicus in Islandiam transportarunt. Seqventi anno, nempe MDL. a Doctore Petro Palladio literas accipit Jonas episcopus. Increscunt qvoqve eo tempore diffidia & lites inter eum & Dadum Gudmundæum Snochsdalensem, hic conjugem habuit Gudrunam Enari filiam, sororem episcopi Martini, qvare eum ejusqve partes, data occasione, dictis & factis tutari nitebatur, illô hostê declaratô; Hinc multiplicatis inter eos diffidiis rex, in favorem eorum, qvi episcopo Jonæ ejusqve inceptis resisterent, diploma edidit. Qvâ de re ita Curtius.

"*Episcopus Jonas* 300 *instructus militibus, episcopum Martinum capit* " *unde rex in iram effusus, seqventi anno, omnes & Clericos & Cives sub*

" let hann setia vid bann og forbaud øllum bæde andlegum og
" veralldlegum ad gefa edur giøra hønum nockra underholdning
" edur lidskylldu, og tilsegia hønum á því sumre strax ad koma
" fram fyrer sig og giøra sina afsøkun her um. þad bref hliódar
soleides:

Vier Christian med Guds nád Danmerkur og Noregs kóngur, Heilsum ydur øllum Vorum undersátum andlegum og veralldlegum, sem byggia og búa á ollu Voru lande Íslande, æfenlega med Guds og Vorre nád. Vited Vier hofum spurt í sannleika, ad biskup Jón í Hólabiskupsdæme og so annarstadar, yferfalle Vora undermenn þar í landenu og ydkar fermingar og adrar óhehrelegar hondlaner, sem eru ochristelegar á móte Guds orde og Evangelio, og í móte Vorre ordinantiu hlydelse, og somuleides giorer hann Vorum undersátum ófrid sem Vier vilium hafa med frid, hvad Vier vilium í eingan máta tilstæda edur lída og nú her fyrer hofum Vier Jóne biskupe tilskrifad, ad hann skule strax í sumar koma til Vor, med Voru skipe og siálfur tala vid Oß, og giora hanns afsokun her um, og uppá þad hann skal þad ecke fá ad fordaz edur óttaz Oß, þá sendum Vier Vort skip [far] víst og christelegt leide, ad hann skal meiga frí og friáls og felegur til Vor og frá aptur til sinna heimkinna. Því bidium Vier ydur alla, og streingelega bióðum ad; ef hann vill ecke

" *pœna exilii, neqvis illum sumtibus sustentet, aut obseqvio prosequatur,*
" *prohibet, jubetqve simul, ut ipse ad se ad causam dicendam eadem æ-*
" *state, veniat.*" *Diploma regium ita sonat:*

Nos Christianus Dei gratiâ Daniæ & Norvagiæ rex, omnibus nostris subditis, tam ecclesiastici, qvam civilis ordinis, qvi provinciam nostram Islandiam incolitis, Salutem sempiternam, cum Dei & Nostra gratiâ. Sciatis compertum Nos habere de episcopô Jonâ, qvod in diœcesi Holanâ, aliisqve Islandiæ partibus, subditos Nostros opprimat, exerceatqve Confirmationes & alia abominanda, & a fide Christiana aliena facta, qvæ Verbo & Evangelio Dei, Nostræqve Ordinationi planè contraria sunt; qvodqve subditis Nostris, qvos in pace esse volumus, manus inferat, qvâ in re nevtiqvam connivere vel indulgere volumus; Qvare ipsi Jonæ episcopo, scriptâ epistolâ, in mandatis dedimus, ut hac ipsa æstate, navi Nostrâ, ad nos proficiscatur, & nobis cum colloqvatur, culpam suam demoliturus. Et qvo minus in conspectum Nostrum venire aut timeat, aut vitet, missô navigiô, sanctè & religiose promisimus, ut salvus sanusqve domo domumqve a Nobis ire qveat. Qvâ de causa Vos omnes rogamus, severeqve prohibe-

koma, og er so Voru skrife óheyrugur, ad þer þá fyrrnefndum Jóne biskupe, seud ecke heýruger ne hlídúger, fylgiande ne hiástod veitande, í nockurn máta; En ef nockur dyrfez her í móte ad giora og verdur þar ad sannur og kunnur fundenn, þá skal hann þar fyrer straffaz og vera útlægur af landinu. Því láted Mig þetta í eingann máta fretta, ad þer honum styrk veited, under Vora hollustu og nád. Gefed á Voru Slote Koldinghus.

Biskup Jón villde nú ei framsigla fyrer kóng Christian sem hann honum baud, tók hann nú til ad efla bygging og víge upp frá kyrkiu ad Hólum sem hann kallade slot, og var þar giordur groftur mikell og diúpur og veitt ad vatne og skyllde þángad stycke og bissur færa sem á einn skantz,*) og gánga af lofte á múr og kyrkiu. So og hafde biskup Jón þá mok og mikel skifte vid engelska og hollendska, og vilia menn halda hann hafe tilskrifad keysaranum í Þyskalande ad eignaz landed og veita ser styrk því ad hallda med somu trúarbrogdum; hver bref einn hollendskur skyllde frambera, en þad hindradez í Þydskalande og urdu so brefen sídar uppvís. Þetta nefna dómendur í Oddeyrardóme, ad hann hafe viliad giora landed og landsens innbyggiara med ser fráfallna og under annarlega herra draga sem þar má lesa. Biskup Marteinn var á Hólum í vardhallde í þann tíma, þeir og Síra Arne báder; Var feingenn madur sá til er Steinn het, ad gæta biskupsens. Eitt sinn komz biskup út, og geck af stad og yfer um Hialltadalsá og stefnde uppí dal þann er heiter Vindárdalur, villde so komaz fram í Skaga-

*] Og gong á lofte af múr og kyrkiu.

mus, ne illi, si mandatum Nostrum spreverit, aut ad Nos venire recusaverit, ulla in re morigeremini, seqvamini, opitulemini. At siqvis hoc Nostrum mandatum violasse convictus fuerit, exilii pœnæ subjectus esto. Faciatis igitur, neqvando ad aures Nostras deferatur, Vos illi fuisse auxiliô, nisi iræ & offensioni Nostræ obnoxii esse cupiatis. Dabamus ex arce Nostrâ Koldingiâ.

Ast ille, spreto mandato regis, propugnaculum sive castellum, prufunda fossâ, aqva impletâ cinctum, qvod arcem vocabat, supra templum Holis exstruere cæpit, qvo, uti in vallo solet, tormenta bombardasqve conferri destinabat. Ductum porro transitorium, qvi ab arce ad murum imo & ipsum usqve templum se extendebat, confici curavit. Habitâ idem hoc tempore cum Britannis Batavisqve magna familiaritate ac commerciis, ad imperatorem Germanum, ut regionem suo adderet imperio, ipsumqve juvaret incolas in pristinâ religione retinere, literas uti creditur, scripsit, qvas Batavo cuidam proferendas tradidit, qvi cum obstaculo qvodam in Germania præpediretur, inopinato detectæ sunt. Hoc judices in judicio, qvod Oddeyræ tulerunt, commemorant, nempe, qvod patriam *) ad rebellionem concitare & alieno dominio subjicere studuerit, ut ibidem videre est. Eodem tempore episcopus Martinus & dominus Arnas Holis custodia tenebantur: illi Stenus qvidam custos erat datus, cujus e manibus cum aliqvando elaberetur, fugam capessens trajecto amne Hialtadalsa, cursum in vallem Vindardalum dirigit, iter

*) Qvamqvam sine probationê si non omnino invita veritate.

fiord. Enn þad vanst ei og vard þegar vart vid burtfør biskupsens og rided og runned epter hønum og nádez hann á dalnum, og var þá lítt til reika ad *) fótabúnínge. So var biskupeñ aptur heim færdur og í sterkara vardhalld settur: Þá kastade biskup Jón fram støku þessare.

Biskup Marteinn brá sitt tal
burt hlióp hann frá Steine
vasade fram á Vindárdal
vard hønum þad ad meine.

Nockru sídar var biskup Marteinn látenn nordur til Modrufells til Ara. Are hellt hann vel og hafde hann tídum vid olskap hiá ser þegar menn komu og Are veitte. Are var høfdínge mikell og marger hluter vel gefner. Þad segia menn ad Ara hafe nockud ofboded morg uppátæke fodur síns, en þótte miked frá hønum ad gánga í hañs alldurdóme, en gat þó ei hann stilltann. Eitt sinn veitte Are og sat biskup Marteinn vid borded. Þá drack Are biskupe til og qvad vid raust þá gomlu støku:

Svo er mer gott og gledesamt
því velldur þú
mig lángar úti **) løndenn
med þá jungfrú.

Biskup tók vid staupenu og qvad aptur sama erende, en snere nockrum ordum:

Svo er mer íllt og ángursamt
því velldur þú

*] Fatabúnínge, adrer: Lítt til reika ad klædum og fótabúnínge.

**] Lundinn, án efa rettara.

in tractum Schagafiördensem perrecturus. Sed irrito successu. Mox enim notatâ fugâ, eqvites peditesqve insectatores missi, fugientem in memorata valle, *] detritis pedum calceamentis comprehensum Holos revehunt, ubi post arctiori asservabatur custodiâ. De fuga ejus Jonas episcopus hoc poema effutivit.

Episcopus Martinus fidem dictorum fefellit
Effugitqve de custodia Steni:
Et in Vindardalum perrexit,
Qvod ipsi in malum versum est,

Aliqvanto post episcopus Mödrufellum ad Arium deportabatur, a qvo humaniter tractatus est, & sæpe ad potationem, cum ipse convivis propinabat, vocatus. Erat is vir magnificentiâ multisqve animi æqve ac corporis dotibus præditus. Ajunt eum, parentem senem a multis suis inceptis frustrà revocare conatum esse, & tamen, licet nimia periculose audentem, deserere non voluisse. Cum aliqvando inter convivandum mensæ suæ adhiberet episcopum, eiqve poculum propinaret, antiqvum illud poema cecinit:

Adeo latus hilarisqve sum,
Tu in causa es.
**] *In exteras regiones ire aveo.*
Cum hac virgine.

Hic, accepto poculo, idem poema, mutatis aliqvot vocabulis, repetit.

Adeo mœstus tristisqve sum
Tu in causâ es:

*) Misere vestitum.
**] In lucum, sine dubio rectius.

mig lángar ecke i løndenn [nú]
med jungfrú.

Þá þycktez Are vid og mælte: **Burt burt i seckenn, i seckenn; þetta giordu Eyfirdingar ádur.** Geck þá bisk-up undan bordenu. Síra Arne var á Hólum í hallde sem ádur, voru þá kallader prestar heim til Hóla ad bannfæra Dada í Snóksdal. Biskupe þótte einn prest vanta til þeß embættes, og villde hann Síra Arne være med þeim, í þessu starfe. Eñ Arne villde ei, var þá bannsúngenn Dade Gudmundsson á Hólum á hinn áttadag fyrer messu, líst sídan hanns banne vída um Island. Epter þetta er talad ad biskup Jón hafe láted herda veitíng og vardhalld vid Arna prest, og hafe vered beygdur nidur under smiørpalle, í búre so sem erende siálfs Jóns biskups hermer:

Hann var sídan halldenn midur
helldur tók ad kárna fyrer Arna
þreyngdur under hverpall nidur
þá *) tók bæde briost og kvidur
med sídum sárna.

Sumer bæta og þessare vid:

þeir festu uppá hann fúlann kopp
sem fanz hiá bauga skordum.

Epter þetta kom kvinna prests Síra Arna og feck hann lausann og lagde út ótæpt af silfre er hún med ser hafde, en Arne losade trigdum og vera ei í mótfalle vid biskup Jón. Vard missætte med þýdskum monnum og Alexius ábóta í Videy og

*) Nam.

In exteras regiones ire non aveo
Cum hac virgine.

At ille indignatus: *Tibiam imo & tibiam inqvit in Sacco abſconde, prout Eyafiordenſibus qvondam mos erat.* Qvô dictô epiſcopus menſâ ſurgit. Sub idem tempus cum dominus Arnas Holis cuſtodiâ aſſervabatur, epiſcopus Dadium Snochsdalenſem excommunicatum paſtores Holos convocavit, ad qvod officium peragendum cum unum paſtorem deficere animadverteret, dominum Arnam ad id cogere tentavit, ſed fruſtrá. Anathematizarunt nihilominus Dadium, ante miſſam ipſo circumciſionis Chriſti Feſtô, publicata poſt paſſim per Islandiam excommunicatione. Ferunt dominum Arnam ab epiſcopo parciori victu, atqve duriori carcere preſſum, imo ſub imam in cella contignationem, ſuper qvam butyrum aſſervari ſolebat, unci inſtar curvatum eſſe, uti hæc ejus metra teſtantur:

Poſtea acerbius habitus fuit,
Capit aliqvantum nutare fortuna Arnæ,
Subter tabulatum butyri compreſſus fuit,
Unde & pectus & alvus capit
Cum lateribus atteri.

Addunt qvoqve alii hoc diſtichon:

Impoſuerunt illi male olentem matulam,
Qvæ apud fœminas reperiebatur.

Uxoris poſtea interceſſione & precibus, qvæ ingentem, pro liberatione mariti, argenti ſummam, qvam Holos ſecum attulit, ſolvit, dominus Arnas dimittitur, dato prius juramento, ſe nunqvam epiſcopo fore adverſantem. Hoc anno Germanicis [mercatoribus] cum Alexio monaſterii Vidöenſis abbate

komu þeir þángad þá sídar ad óvoru og ræntu klaustred, en hroktu þá menn er fyrer villdu standa. Þetta frette biskup Jón nordur. Aumkade hann þetta miøg ad einge vorn være fyrer á landenu edur um kríng landed og kvad þá vísu:

Sunnan ad segia menn.
Sundklaustur halldez laust
Þydsker giøra þar rask
þeige gott i Videy
ølldan hefur ómilld
Ala bruggad vondt kál
undarlegt er Island
ef einge retter þad sliett. *)

Aller Lútheraniske voru útrekner af Frankaríke sosem adrer kettarar og villumenn. Var kóng Christian odrum feinged milldara fángelse, epter því sem keysare Carl óskad hafde, var honum þá fylgt frá Sønderborg til Calundborgar og skyllde þar fá underholdníng, þar talade kóng Christian þridie vid hann og hertoge Hans til Alssens og lofade honum betra hallde, hvad hinn fángne giarnan þackade, voru þar tilsetter 8 edur 9 herramenn hann ad annast, og þar hellt hann eitt furstalegt bordhalld; og skyllde meiga á dyraveide. Eitt sinn reid hann frá þeim og hvarf so þeir leitudu hanns leinge, þar til þeir fundu hann; Hann og þeir giordu ser ad gaman, so hann hafde giort þetta af kátinu. Sídan fór hann ei oftar á jagt, var og þá af elle þvíngadur so hann hafde ei stóra girnd þar til. Hann var til Callundborgar þar til hann deyde, 16 ár og 7 mánude anno 1559, og gret þegar hann frette, hanns frænde kóng

*) Þess stiett.

discordia interceſſit; poſtea igitur illi de improviſo advolantes, monaſterium compilarunt, læſis pulſisqve propugnatoribus. Qvô rumore ad aures epiſcopi Jonæ delatô, is miſeratus, patriam nudam eſſe præſidiô, carmen hunc in modum componit:

E terra auſtrali perhibent
Monaſterium, qvod ad fretum ſitum eſt, non maſcule defenſum eſſe,
Teutones tumultus faciunt
Turbidos in Vidöa:
Multitudo immitis
Alexium malis mulctavit modis;
Stupenda eſt Islandia
Si plane nemo eam vindicaverit.

Omnes qvi religionem profitebantur Lutheranam, e Gallia, tanqvam hæretici, expulſi ſunt. Rex Chriſtianus 2dus Sunderburgo Callundam, ut poſtea mitiori carcere, Caroli imperatoris interceſſione impetrato, aſſervaretur, translatus eſt, ubi cum rege Chriſtiano tertiô, & Johanne Haſſiaco duce collocutus, promiſſum de liberiori in poſterum cuſtodia, grato animo accepit. Octo igitur aut uno pluribus nobilibus in cuſtodiam traditur, qvi regio eum victu ſuſtentarent, venandiqve venia donarent. Inter venandum aliqvando e cuſtodum conſpectu disparuit, a qvibus diu qvæſitus tandem invenitur, ſtratagemate ab omnibus illis in jocum converſô. Nunqvam tamen poſtea venatum exiit, ſiqidem ætate gravis ea re non magnopere delectaretur. Annis 16. menſibusqve 7. Callundæ egit, anno tandem 1549 ad veſperam diei converſionis Pauli defunctus. Cum cognatum ſuum, regem

Christian 3die være látenn sagde og sin æfe munde nú ei løng sem og skede. Hann andadez epter á Pálsmessu aftan. Paulus páve deyr þridie: Julius 3die kemur í hanns stad áre seinna og ríkte 5 ár. [Um sídare heimreid Jóns biskups og afturkomu hr. Marteins til Skálhollts refert ad hunc annum D. E. S.]

Anno 1550 Lauritz Muhle hyrdstióre á Islande, Christian skrifare hanns umbodsmadur. Erlendur logmadur samt sunnan og austan. Biskup Jón kemur Þorleife Pálssyne frá logmannsdæmenu, þreynger Ara inn aftur í logmanns stiett. Um þenna tíma hellt Olafur prestur Hialltalín Laufásstad er biskup Jón hafde honum veitt, hafde hr. Olafur medteked utanlandz, Lútheri lærdóm [því hann geckst vid í Danniorku og Noreg, seinast þá Olafur var þar] vígde biskup Jón hann til prests og feck honum Vesturhópshóla og var hann þar 2 ár og fell honum þar lítt bústadur og búskapur. Tók biskup Jón hann þá heim til Hóla og var hann þar kyrkiuprestur nockur ár og um þann tíma þorde Olafur prestur ei í framme ad hafa annarlega kenníng, helldur þad sem ádur plagadest, allt þar til hann feck Laufásstad, þá giorer hann sig auglióśann ad fylgia fram Guds orde hreinu og kláru og bannar ad trúa á helga menn Petur, Pál, Marin edur adra hverier sem eru; flýgur þad strax fyrér biskup Jón, verdur hann þá ákaflega reidur og stefner þíng í Eyafyrde og bodar Olaf þá þángad, Þegar Olafur veit þetta, fær hann ser affokunarmenn ad bera sig undan þessu og menn mege þá gomlu kenning hafa fyrer honum, og kemur svo til stefnunnar. Sem nú biskup Jón fornam Olaf prest her um saklausann, tekur hann sitt hofudklæde ofan og seger gude lof, ad

Christianum 3. mortuum esse audiverat, in lacrymas effusus, non vano præsagiô supremum sibi brevi imminere diem prædixit. Obüt Paulus papa, cui seqventi anno successit Julius tertius, qvinqvennium regnaturus. [Episcopum Jonam hoc anno secunda vice Schalholtiam profectum esse, dominumqve Martinum domum redüsse, refert O. E.]

Anno 1550 Laurentius Muhlius Islandiæ præfectus vicarium habuit Christianum scribam. Erlandus orientalis & australis qvadrantis nomophylacem agebat. Episcopus Jonas Thorlevum Paulæum nomophylacem officio dejicit, filio suo Ario in ejus locum intruso. Hoc tempore dominus Olaus Hialtæus, episcopi beneficiô, Laufasensis ecclesiæ pastorem agebat. Hic (antea) ultimâ vicê extra patriam profectus, doctrinam Lutheranam (tum enim in Daniâ & Norvagiâ in usu erat) amplexus fuerat, reversus vero in patriam, ab episcopo, sacerdotio Vesturhopsholensis ecclesiæ inauguratur, qvo cum per biennium non sine prædii reiqve familiaris difficultaté, functus esset, Holos ab episcopo revocatus, cathedralis templi ministerium [illegible]ot annis, qvo tempore, nihil a veteri religione alienum spargere sustinuit. Postea vero qvam ecclesiæ Laufasensi præfectus est, privato ausu, purum dei verbum cæpit prædicare, invocatione sanctorum, Petri, Pauli, Mariæ aliorumve prohibitâ. Perlabitur hæc fama ad aures episcopi, qvâ ira accensus, convocato in tractu Eyafiördensi conventu, Olaum in jus citat; qvod cum is cognosceret, comparatis sibi excusatoribus, qvi neminem â veteris religionis cultu ab ipso prohiberi testarentur, in conventum accessit. Qvibus testibus episcopo se purgavit. At ille, cognito vacare eum culpâ, caput detegens, Deum, qvod tantus vir in doctrina non erras-

soddan persóna hefur ecke villt fared í sínum kenníngum, skilia sídan allda viner, og rídur hver á sitt heimile. A litlum tíma lidnum kemur enn qvíttur fyrer biskup Jón ad Olafur se sannur ad sök þeß tiáe ei ad þræta hann fyrerbióde ad trúa á helga menn: Reiðist biskup enn miklu framar og stefner aftur þíng og geingur þá máled á Olaf, er hann þá rekenn hardlega út af kyrkiunne, verdur fótur hanns fastur í gáttenne og leskez illa, og bar hann þad mein til daudadags. Flýr sídan Síra Olafur á fioll sudur vid annann mann og bídur þar epter Þorleife bónda Grímssyne, frá Modruvollum og rídur hann med honum sudur á Straum á Vatnsleysustrond. Þar lá skip og sigler *) þad fram í Danmork og seger hvad til tídenda se á Islande. Marteinn biskup se í hallde hiá biskupe Jóne á Hólum edur hiá syne hanns Ara en segez vera útrekenn frá sínu kennemanns embætte og þore ei ad halldaz vid á landenu, fyrer þad hann vilie hreinu Guds orde framfylgia. Verdur þá kóng Christian 3die reidur slíku og fleiru er hann fann til vid biskup Jón og hanns bref herma híngad í landed send, og eru þá búenn strída skip til Islands og menn tilfeingner. A því áre kom út kóngl. Mayts. bref Dada Gudmundssyne og Petre bónda Einarssyne tilskrifad ad veita styrk Lauritz Myhle, ad taka biskup Jón 1550.

Vier Christian med Guds nád heilsum ydur Dade Gudmundsson og Petur bonde Einarsson á voru lande Islande æfenlega med Guds og Vorre nád. Vited ad sem þer fyrer nockrum tíma lidnum síd-

*) Þadan.

ſet, hilari animo collaudat. Exhibitâ deinde invicem intimæ amicitiæ ſignificatione, domum reditur. Non ita multo poſt, ad aures epiſcopi pervenit, Olaum paſtorem procul dubio reum eſſe hujus criminis, qvâ rê irâ multo graviori excandeſcens, conventu paſtorali de novo coactô, illum in judicium vocatum, reum facit, qvi vi e templo expulſus, inter poſtem januamqve pede,læditur,cujus ille mali incommodum ad urnam usqve ſenſit. In montes deinde cum unico comite confugiens, Thorlevum Grimœum de Mödruvallis, in auſtralem qvadrantem proficiſcentem, præſtolatur, cujus ſe comitatui adjungens, Straumum in maritimis Vatnsleyſuſtrönd pertendit. Hic nave aſcenſâ *] in Daniam trajicit, atqve ea, qvæ in patria geſta ſunt, côram rege apérit, epiſcopum Martinum, apud Jonam epiſcopum, aut filium ejus Arium carceri incluſum eſſe, ſe vero ſacerdotio depulſum, nec abſqve ſummo diſcrimine moras ibi trahere poſſe, hocqve fuiſſe perpeſſum,eo qvod purum dei verbum propagare ſtuduerit, inſimul conqveſtus. Qvibus & reliqvis de epiſcopi tumultibus, auditis, rex ut ex diplomatibus èjus colligi poteſt, graviter commotus, naves præſidiarias, militibus inſtructas in Islandiam mittit. Hoc anno Dadius Gudmundæus & Petrus Enaræus a regiâ majeſtate literas accipiunt, qvibus jubentur, Laurentio Muhlio ad epiſcopum Jonam comprehendendum opem ferre.

Chriſtianus Dei gratiâ Dadio Gudmundæo & Petro Enaræo, provinciæ Noſtræ Islandiæ incolis, ſempiternam ſalutem, cum Divina Noſtrâqve gratiâ. Sciatis Nos, aliqvanto abhinc ſpatio literas a vobis accepiſſe, qvibus ingentem,

*] Inde.

att hafed Oss tilskrifad um þann stóra órett sem biskup Jón sem er nú biskup í Hólastifte ydur giort hefur í móte íslendskum løgum og rette því høfum Vier nú tilskrifad Vorum elskulega Lauritz Muhl ad taka fyrnefndann biskup Jón og hann ad láta so forvara ad hann ecke framar meir skal nidurþrycka ydur edur kúga Vora undersáta sem her til er sked. Því bidium Ver ydur og bióđum, ad þer fyrrnefndum Lauritz Muhle tilhiálp og adstod veited ad grípa fyrr nefndann Jón biskup uppá þad ver ecke skulum til þreyngiaz ad skicka einn framande hóp líds, hvad ecke kann ske án hættu og almúganum til stórs skada og fordiarfs. Her vited ad retta ydur epter og gleimed því í eingañ máta. Gefed á Voru slote Nýborg mánudagen næstann epter Sancte Pálsdag Conversións ár 1550.

Under Vort Signet.

Þetta bref kóngsens og ønnur fleire hughreysta Dada Gudmundsson og adra Islendínga þá sem þad vilia giora ad taka sig uppe í móte biskupe Jóne, þar þeir vissu nú ad reide kóngsens Christians lá á hønum, og *) villdu ei lída hanns yfergáng bæde vid andlega og veralldlega stiett. Biskup Jón rídur þetta sumar med fiolmenne til alþínges og þadan í Skálhollt, vilia menn segia hann hafe þar vered kiorenn til yferherra, og umsiónarmanns stigtesens, og setur hann þá þar nidur alla þá gømlu sídu og rídur sudur til Videyar til ábóta Alexius og skick-

*] Villde.

qvâ adverſus leges Islandiæ, â Jona nunc temporis Holenſis diœceſeos epiſcopo affecti eſtis, conqverimini injuriam, in cujus vindicationem dilecto nobis Laurentio Muhlio in mandatis dabamus memoratum epiſcopum comprehendere, atqve in cuſtodiâ aſſervare, ne poſthac ut hactenus factum eſt, aut vos violentis opprimat manibus, aut alios Noſtros ſubditos injuria afficiat. Qvare vos rogamus jubemusqve, ut dictum Laurentium Muhlium ad hunc epiſcopum capiendum juvetis opemqve feratis, ne cogamur externum exercitum in provinciam mittere, qvod absqve dispendio & ingenti populi detrimento fieri neqvit. Facite, ut hoc Noſtrum mandatum, ſine neglectu, exeqvamini. Datum ex arce Noſtra Nyborg die lunæ proximo â Feſto converſionis Pauli anno 1550.

Sub Sigillo Noſtro.

Hæ & reliqvæ, qvas in Islandiam miſit rex Chriſtianus, literæ, Dadio & cæteris, qvi epiſcopi Jonæ moliminibus ſe oppoſuerant, animosa ugebant, cum perciperent, regem Chriſtianum illi iratum eſſe, ejusqve iniqvitatem, qvam in Clericos æqve ac cives exercuerat, reprimere velle. Hâc æſtate ingenti hominum turba ſtipatus epiſcopus Jonas, forum generale adit, indeqve Schalholtiam, ubi ipſe dominus & adminiſtrator diœceſeos electus eſſe fertur, proficiſcitur, hic ritibus omnibus in priſtinum ordinem diſpoſitis, Alexium præſulem Vidöæ convenit, jubens omnia negotia eccleſiaſtica ſecundum

ar þar skule allt halldaz, sem fyrr var á døgum biskups Øg-mundar. Vestur þadan rídur biskup Jón allt til Helgafells klausturs þar hafde ei ábóte vered sidan þad var veitt Claus von Merviz, og deyddur var fyrer hanns ofbellde rán og manndráp. Þar setur biskup nidur gamlann ábóta sem Narfe het. Hann hafde þar fyrr vered og skipar ad hallda þad gamla. Um sína alþíngesreid kvad hann þessa vísu.

Þesse karl á þínged reid
þá med marga þegna
so gegna
øllum þótte hann ellediarfur
Íslande næsta þarfur
og miked megna.

Um Videyar reisu sína qvad hann:

Víkur hann ser í Videyarklaustur
vida trúe eg hann svamle
hinn gamle
vid danska var hann diarfur og hraustur
dreifde hann þeim á flædarklaustur
med brauke og bramle.

Frá Hellgafelle rídur biskup Jón og syner hanns tveir Síra Biorn og Are logmadur í Bredafiardardale ad Saudafelle, þar hafde Dade Gudmundsson bú, en sat í Snóksdal, villde biskup giora búed upptækt og se Dada, hann være í banne og ei fiár síns rádande, fyrr enn úr því være leistur af ser edur pávanum í Róm. Er so mællt ad Dade hafe rided til fundar vid þá fedga í fyrstu til Saudafells med LXXX menn og boded bisk-

eum morem qvi epiſcopi Ogmundi tempore prævaluit, adminiſtrari. Hinc ad monaſterium Helgafellenſe viſendum iter dirigit, &, qvoniam ab eo tempore, qvo Claus de Mervitz, qvi ob violentiam, cædes & rapinas capite plexus fuit, reditus monaſterii, feudi loco tenuit, nullus ibi abbas fuerat, præſulem qvendam, Narfum, ætate grandem, qvi ante abbatiam ibidem geſſerat, monaſterio præficit, priſtinos ritus urgere eidem injungens. De profectione ſua ad forum generale carmen modulabatur, hujus ſententiæ:

Hic ſenex in forum eqvitavit
Stipatus multis famulis
Admodum alacribus.
Omnibus videbatur is in ſenectute animoſus
Islandiaqve valde utilis
Et magna efficere.

De profectione in Vidöam canebat.

In monaſterium Vidôenſe ſe contulit,
Credo qvod paſſim is pervagetur,
Ætate gravis,
Adverſus Danos fuit audax ſtrenuusqve,
Exterminavit eos in navigia
Tumultuòſè.

Relicto deinde monaſteriô, cum filiis domino Biörnone & Ario Saudafellum, in vallibus Breidafiördénſibus petit, eô animo ut bona Dadii, [habebat enim ibidem rem familiarem, ſed reſidebat Snochsdali] ſiqvidem anathematis fulmine ictus, non haberet jus regendi bona ſua, niſi a ſe ipſo vel Romano pontifice communioni eccleſiæ reſtitueretur, confiſcaret.

upe Jóne sætter og eiga qvítta fiár upptekt ad Saudafelle og svo villde hann fordaz [epter því sem hanns áhángendur látaz nú segia] mótgiörder vid biskupenn ef þeir skylldu þá vel, þá mællte Sírá Biorn: nú er vel boded fader minn, biskup mællte: ertu hræddur Biorn frænde? nej herra qvad Biorn, en um fleira er ad hugsa enn ákefd eina. Dade sagde þá, se svo ei náez sætter, skulud þer siá mig og pillta mína innan skams, her á Saudafelle. So reid hann í burt og sópade ad ser mönnum, kom svo aptur med fiölmenne albriniad; þar voru og med skittur nockrar, er þad mællt þeir hafe aller tvíment, nedan epter dalnum so minna skyllde sínaz lided, og hafe so vered hálfu meira enn hestarner. Biskup og þeir fedgar vóru fyrer og var ei biskups lided komed margt nordan ad, helldur var þar med mannfólk úr Borgarfyrde, og um þad talade Are vid fodur sinn ad ei være margt þeirra eigenlegra manna og villde senda nordur epter fólke, ef hann villde ei undan snúa, en biskup sagde ad Borgfirdíngar síner dygde leinge vel. Dade kom þá heim med sitt lid og stíga af hestum sínum, enn biskups fólked var í kyrkiugardenum. Dade sagdez þá einga óhlutvendne eda árás, vilia giora mönnum er frágeinge og ei fyllte þann flock ad ræna fe sínu og föngum med fleirum ordum er hann þar um talade, ad menn skylldu umþeinkia hvad epterkæme eda koma munde. Epter þetta geingu Borgfirdíngar úr kyrkiugardenum og villdu taka rádslogun sína útá vellenum, hvad best være og hugdu nockud ei mundu so skiótt áraser verda af Dadafólke. Þá bióst flockur Dadamanna til áhlaups, og var þá þunnskipad í gardenum, en gardurenn næsta vildur, en ei vel hár i öllum stödum. Mællt er ad madur biskups Jóns edur med biskupe Jóne hafe einn madur vered sá er Gísle het og var Finnbogason karlmenne

Ferunt Dadium LXXX comitibus ſtipatum, Saudafellum eo fine veniſſe, ut cum epiſcopo ejus filiis depaciſceretur, profeſſumqve eſſe, ſe, ſi res ad pactionem veniret, raptæ rei ſuæ injuriam, facile concocturum, poſteaqve nunqvam [uti amici ejus præ ſe ferunt] epiſcopum conſulto ofſenſurum: Illum vero filio Biörnoni conditionis æqvitatem applaudenti, timiditatem exprobrâſſe, qvi hoc probô deletô, de pluribus qvam ſolo impetu cogitandum admonet. Dadium autem hoc audito, ſe ſuosqve Saudafellum, niſi tranſactione interveniente, brevi venturos, minatum eſſe: Hæc ubi dixerat, diſceſſit, at mox collectâ manu, altera vice Saudafellum venit ingenti armatorum multitudine, & in hac ſaggittariis qvibusdam inſtructus. Ordinaverat eo modo iter, ut viri bini cuivis inſiderent eqvô, qvô pauciores viderentur ſui ſtipatores. Epiſcopus ejusqve filii, cum non ita magna ſuorum manu Saudafelli manebant, haud tamen exiguo Borgfiördenſium numero comitati. Monenti igitur filio Ario, ut, niſi loco cedere vellet, nuntios, qvi ex boreali qvadrante auxilia efflagitarent, mitteret, regeſſit epiſcopus in Borgfiördenſibus ſat eſſe præſidii. Advolans interea cum ſuis Dadius, & poſtqvam eqvis deſcenderunt, coram iis, qvi epiſcopum comitabantur, præfatur, ſe nemini, præter eos, qvi a partibus bona ſua & pecunias rapientium ſtarent, impetus aut injuriam facturum, inſimul monens, ut, qvalem res habitura eſſet eventum, conſiderarent. Conſtiterunt inter hæc in ſepulcreto comites epiſcopi; Sed Borgfiördenſes, hoc audito, in agrum, ut hac de re capita conferrent, egrediebantur, exiſtimantes Dadium cum ſuis tanta feſtinatione impreſſionem non facturum. Ille autem cum ſuis, ſimul ac Borgfiördenſes e ſepulcreto exire videbat, ad incurſionem faciendam ſeſe parat. Erat autem cœmeteri-

miked og hellt þá á bissu og mællte til Biskupsens: Skal eg skióta til Dada herra? Eg se hann nú med rauda fiodur í hatte, má vera eg gete hann nú vel hitt. Ei skalltu skióta sagde biskup Jón. Þá ber eg mig ad láta þá vita eg hafe getad hitt hann fyrer sagde Gísle, og skaut þá burt framan af fiodrenne. [Gísle þesse Finnbogason var módur módur fader herra Þórláks biskups Skúlasonar] Hiuggu þeir þá og logdu til biskupsmanna. Lidsmunur var næsta mikell og báruſt sár á nordanmenn, og kómuſt Dadamenn í gardenn hrucku hiner þá frá, fór biskup Jón þá í kyrkiuna og innar ad alltare og voru breidder fyrer hann þófar, því þá var skoted á framkyrkiuþiled þiett, feingu marger menn þá stóra áverka, og gáfu biskupsmenn þá upp vornena og geingu til grida med handsale vid Dada. Enn Borgfyrdíngar hofdu rided um þann tíma burt og gáfu sig alldrei aptur inn í gardenn þar slaged var. Sídan var biskup Jón handtekenn og þeir syner hanns Síra Biorn og Are logmadur og flutter til Snóksdals og þar sterklega vardveitter, en nordanmenn ridu sínar leider heim, hver epter því sem fær var fyrer sárasaker. Olafur Tumason er sídar átte Hallgrímsstade í Skagafyrde, og þar bió leinge og deyde einnen þar, var þá úngur madur og smásveinn biskups Jóns hann feck morg og mikel sár, villde hann ætíd gefa sig fram fyrer biskupenn, og var míog skylldur hanns bornum. Þóra Olafsdótter var móder hanns, dótter Helgu kvinnu Jóns biskups, því vóru þeir Biorn prestur og Are logmadur, módurbrædur Olafs sammædder. Olafur lá leinge í sárum. Sender þá Dade sudur til Bessastada til fógetans Christians skrifarans, ad segia honum hvernen komed er, bidur hannráda og vidtoku um þessa fánga, og hann mune vita kóngsens vilia ad biskup Jón skyllde takaz

um parva manu difficile defenſu, ſiqvidem ingens ambitu nec ſepimento juſtæ ubiqve altitudinis cinctum, qvapropter Dadiani ſepimentum facile tranſſcendunt. Vir qvidam ſtrenuus, nomine Gislo Fimmbogonæus, ex epiſcopi comitatu ſclopetum manu tenuiſſe fertur, exqve domino ſuo qvæſiviſſe, num glandem ad Dadium ejacularetur, ſiqvidem eum, pileum penna rubrâ ornatum, geſtantem dignoſceret? Inhibenti vero epiſcopo: faciam, inqvit, ut videant adverſarii, me ſcopum, nempe ipſum Dadium, ſi vellem, delineare potuiſſe, ſimulqve exonerata bombardâ, pinnæ extremitatem ferit. (Erat hic Gislo epiſcopi Thorlaci Schulonii e filia & nepte proavus.) Hæc dum gerebantur, Dadiani, aggere ſuperato, propugnantes armis invadunt, iisqve, cum ob paucitatem defenſioni impares eſſent, multa graviaqve vulnera infligunt, anteriorem templi partem glandibus miſſilibusqve inſimul ſtrenue oppugnantes, ut ipſe epiſcopus ante altare, eqvorum in ſtragulis circumtectus confugium qværeret, ejusqve milites factâ deditione pacis conditiones a Dadio ſtipularentur. Interim Borgfiördenſes, qvi huic ſe nunqvam immiſcebant conflictui, in viam ſe committunt. Captus deinde cum filiis ſuis ambobus epiſcopus Snochsdalum deportatur, in cuſtodiam duram ibidem incluſus; comites vero ejus qvatenus id cuiqve per vulnera licebat, lares ſuos repetunt. Olaus qvidam Thomæ filius, qvi poſtea Hafgrimſtadis in tractu Schagafiördenſi ad mortem usqve habitabat, ipſe prædii poſſeſſor, præ cæteris in hoc conflictu vulneratus eſt, ſiqvidem juvenis, epiſcopiqve famulus, pro domino armis hoſtium ſe ſtrenue objecerat, ut lecto diu affixus ante jaceret, qvam inflictæ percurarentur plagæ. Erat hic liberis epiſcopi proximâ cognatione conjunctus: eadem enim ac hi matre, nata erat

so sem hann hafe hyrdstióranum Lauritz Mühl tilskrifad og befalad. Enn Christian se nú í hanns stad settur. rídur þá Christian skrifare nordur í Dale, med sínum monnum til Snóksdals og afhender Dade honum þar biskupenn og hanns syne, er so mællt ad þeir hafe í hallde vered í Snóksdal *) VI vikur alls.

Rídur nefndur Christian þadan og sudur í Borgarfiörd, med þá fedga og so þadan í Skálhollt. Dade var med og var þetta um allraheilagra messuleite, var þá ei annars kostur af þeim Danska skrifara enn biskup Jón og hanns syner være af lífe tekner, var hann þá hræddur þeirra munde vitiad, og því let hañ þá ei fara til Bessastada. Ei hofum ver heyrt hann lete dóm yfer þá gánga, helldur med haste nockrum tilhrada ad þeir lífláter yrde í senn epter hátídena. Ordaskil þeirra fedga hafa ei so ollum borez þá þeir vóru aftekner, hver ver meínum þó allgód vered hafa en þó óseilen uppá karlmannlega vísu og hreyste.

Þad er mællt ad hestamadur Ara logmans hafe medfylgt í Skálhollt, og hafe Are komed bodum til hanns ad hafa vid hest sinn, þá út være geinged, þegar þeir aflífaz ættu, og so giordez madurenn. Are sá hestenn því hann var audkendur fyrer vaxtar og atgiorves saker. Are hlióp úr flockenum og ad hestenum sídan á bak í hordum svip og einu atride. Hýdde hann þá fæte í hestenn og **) hraut þá hesturenn áfram, því heftíngurenn var ei aftekenn. Stock þá Are af bake aptur og í veg til fólksens og voru þeir þá nockrer á leid komner ad vitia hanns, sagdez Are hafa giort þad til sýnes, ei þad sig hefde lángad, frá fodur sínum og bródur, var þá geinged til af-

*] 3 vikur og 2 daga.
**] hnaut.

Thora Olai filia, ipſius genitrix; habebat ſcilicet filios epiſcopi avunculos uterinos. Dadius autem Chriſtianum ſcribam præfecti vicarium, qvi Beſſaſtadis ſedebat, per nuntios certiorem facit, epiſcopum ejusqve filios, captos apud ſe teneri, ſimulqve ab eo, utpote Laurentii Muhlii præfecti, cui in mandatis dederit rex, ut epiſcopum Jonam comprehenderet, vicario, ut illos in ſuam recipiat cuſtodiam, flagitat. Ille accepto nuntiô inſtitutô itinere Snochsdalum cum ſuis pervenit, atqve epiſcopo ejusqve filiis, per traditionem Dadii, [qvi eos *) ſesqvimenſe, uti accepimus, in carcere ſervaverat] in cuſtodiam ſuam receptis, per tractum Borgfiördenſem itinere, Schalholtiam, ſub omnium Sanctorum Feſtum, proficiſcitur, Dadio ſibi in comitatu adjuncto: Qvo ut ventum eſt, ut capti mox ad ſupplicium protraherentur, magnâ vehementiâ urget, metuens borealium impetus, ſi eos Beſſaſtadis captos teneret. Dicitur Chriſtianus pro tribunali non egiſſe de eorum ſuppliciô, ſed mox finito Feſto, qvaſi præproperanter capite plectendos curaſſe. Qvibus vero verbis, ſupplicio proximi uſi fuerint, qvæ licet bona, & tamen virilis infractiqve animi teſtes fuiſſe cenſeamus, non diſtincte audivimus. Fertur Arius ab eqviſone ſuo, qvi dominum Schalholtiam comitatus fuerat, per internuntios impetrâſſe, ut eqvum ſuum, cum ad locum ſupplicii educeretur, in promtu haberet. Eductus deinde ad mortem Arius, eqvum corporis magnitudine & eminentiâ cæteris præſtantem, præſentem cernens, poſtqvam ex circumſtante hominum turbâ ſeſe proripuiſſet, magna celeritate inſilit, pedibusqve ad curſum incitat. Cum autem tricis impeditus eſſet, præceps corruit, qvod ubi Arius ſentiebat eqvo deſcenſo, obviam multitudini, & iis, qvi ad eum perſeqvendum exierant, properat, dicens ſe hoc facto virtutem ſuam atqve ala-

*] 23 diebus.

tokustadarens. Þá mællte Are: Skal her stadar nema? Miñ herra! Já sagde Christian skrifare. Are mællte; Svei þer þinn prackare, alldrei kallade eg þig minn herra, helldur talade eg til míns Drottñes og Herra, sídan vóru þeir fedgar aller þann dag af lífe tekner. Þesser fedgar voru merkeleger menn í mørgum greinum og í øllum manndómlegum háttum vel á sig komner, er margt afburdarfólk og gofugt her á lande af þeim komed, bæde karla og kvenna. Biskup Jón hefur og vered hid besta skáld á hanns døgum. Hann ordte þann merkelega kvedlíng er hann nefner Píslargrát, um pínuna vors Drotteñs Jesu Christi og er þad kvæde epter ritníngunne án allrar hiátrúar rett ómeingad, er þeir segia biskup Jón hafe kveded skamt fyrer sinn dauda. Item hefur hann kveded þad kvæde, er menn kalla Davidsdict og í þeirre prentudu Vísnabók stendur, hann hefur og ordt margar adrar vísur og er þetta ein er hann mællte fram einn vetur er menn komu til hanns og hann þóttez ei miød edur munngát fyrer hende hafa, sínum gestum ad veita:

Til hefe eg tabl med spilum
tølur sem legge *) eg vølur
skák med skøfnum hrókum
skiótt og kotru hornótta
hørpu helldur snarpa,
hresta med girnis neistum
**) Phón med føgrum sóne
feinged §) til likta med streingium.

*) Og. **) Simphon it: Simsún.
§) Lyklad.

critatem demonstrâsse, non vero parenti fratrive superstitem esse cupivisse. Postea autem cum ad locum supplicii ventum esset, Arius; Domine mi inqvit, num hic consistendum est? Affirmanti hoc Christiano, cum his se compellari putaret, regessit: Non te neqvam, hoc titulo insignivi, sed meum dominum affatus sum. Deinde eodem die episcopus ejusqve filii securi percussi sunt; Hi ingentibus iisqve multis animi æqve ac corporis dotibus præditi, progeniem ex se reliqverunt amplam, cæterisqve in Islandiâ nobilitate & præstantia excellentem. Erat præterea episcopus optimus sui ævi poeta: Pepigit præclarum illud canticum, qvod **Píslargrát** sive luctum passionis inscripsit, de passione domini; Est autem Oda hæc, omnis superstitionis expers, ad ductum sacræ paginæ omnino accommodata, qvam paulo ante obitum cecinisse fertur. Canticum qvoqve, qvod **Davídsdikt**, sive Melos Davidicum vocavit, & impresso odarum Islandicarum codici insertum est, composuit Plura adhæc carmina, qvæ inter, cum hyeme qvadam cerevisia & aqva mulsa, ad propinandum hospitibus, ipsi deesset, hujus tenoris unum, fundebat:

Tabulas chartasqve lusorias ad manum habeo
Orbiculos tibiasqve talosqve
Alveum cum perpolitis Latrunculis
Etiam qvadrangulam aleam
Lyram admodum intentam
Nervis ex intestinis cæcis,
Chelyn dulcisonam *)
Comparavi cum chordis.

*) Vel si placet Simphoniam ita dictum instrumentum musicum.

Are son hanns var hofdinge mikell og miøg vitur madur *] til løgmanns kosenn. Hann átte Halldóru dóttur Þorleifs Grímssonar á Mødruvøllum. Þau áttu tvær dætur Helgu og Þóru. Þóra giptez Jóne Sigurdssyne í Christnese, nordur í Eyafyrde. Helga Paule Jónssyne á Reykhólum, sýsslumanne yfer Isafiardar sýsslu. Þeirra born Petur Pálsson á Stadarhóle. Hanns son Biarne Petursson. Elen Pálsdótter átte Biørn Benedictson, þeirra son Magnús Biørnsson løgmadur. Enn dætur Sigrídur og Gudrún. Ragneidur Pálsdótter átte fyrst Gissur Þorláksson, þeirra syner Jón og Magnús, sídan giftez hún aptur Síra Sveine Símonssyne ad Hollte í Ønundarfyrde á Vestfiordum. Þeirra syner Síra Gissur á Alftamyre og Mag. Brinjólfur Sveinsson, biskup í Skálhollte. Fleire syne og dætur átte biskup Jón sem gøfugt fólk er út af komed. Síra Biørn var og miked mannval. Hann átte mørg børn epter og voru þá úng. Þeirra móder var Steinun dótter Jóns bónda frá Svalbarde Magnússonar, Þórkelssonar prests Gudbiartssonar. Steinun var kvennval miked, Jón var sonur þeirra, Magnús, Teitur, Are og Biarne; dætur Ragneidur og Halldora. Ragneidur móder Biarna Sigurdssonar á Stockeyre. Um fólks fiollda á Saudafelle þá biskup Jón var fángadur og aftoku þeirra fedga, skrifar so Arild Hvítfeld í stytsta mále:

" Enn ádur enn kóngs skipenn kómu til Islands þá var biskup Jóne til sinnes ad þvínga under sig Dada Gudmundsson, mág biskups Marteins og verda herra yfer øllu landenu, kom so vestur med 500 manns, Dade hafde 300, og skrifar Arild, Dade hafe haft lánga áminníngar rædu til biskupsmanna, um ad brióta ei á ser løg med ødru fleira er hann tilfann, sídan hafe fólk frá biskupe burtgeinged, en þá lided geck frá biskupe,

*] Til løgmáls.

Filius ejus Arius erat vir magnificentiâ ſapientiaqve clarus: Uxorem habuit Haldoram Thorlevi Grimæi Mödruvallenſis filiam. Iis filiæ erant duæ Helga & Thora; hæc Jonæ Sigurdæo de prædio Chriſtneſia qvod in tractu Eyafiördenſi ſitum eſt nupſit; illa vero Paulo Jonæo Reykholenſi, toparchiæ Bardaſtrandenſis judici; Liberi eorum erant 1. Petrus Pauli qvi Stadarholi ſedebat, filium habuit Biarnum. 2. Helena Paulæa, Biörnoni Benedictæo maritata eſt: eorum filius Magnus nomophylax, filiæ vero Sigridis & Gudruna. 3. Ragneidis Paulæa, primum nupſit Giſſuri Thorlacio ex qvo filios Jonam & Magnum progenerabat: Alterâ vice matrimonio juncta eſt domino Svenoni Simonis filio, Holtenſis eccleſiæ, in occidentalis Islandiæ ſinu, qvi Onundarfiördur audit, paſtori. Eorum filii, Giſſur Alftamirenſis eccleſiæ paſtor, & magiſter Brinjulfus epiſcopus Schalholtenſis. Plures utriusqve ſexus liberi erant Jonæ epiſcopo, claram ex ſe relinqventes ſtirpem. Filius ejus dominus Biorno, vir ſpectatæ virtutis, multos ex Steinuna Jonæ Svalbardenſis heri, cui Magnus, cui Thorchillus paſtor, cui Gudbiartus pater, filiâ, fæminâ honeſtâ, utriusqve ſexus liberos ſuſcepit, qvi in tenerrimâ ætate patre orbati ſunt. Filii eorum erant Jonas, Magnus, Titus, Arnas & Biarnus; Filiæ vero Haldora & Ragneidis, qvæ Biarno Sigurdio Stocheyrenſi mater. Multitudinem Saudafelli utraqve ex parte concurrentium cum caperetur epiſcopus Jonas, ejusqve & filiorum ſupplicium Arildus Hvitfeldus hoc modo perſtringit:

" *Antequam naves a rege miſſæ in Islandiam appulſæ ſunt, epiſcopus Jo-*
" *nas in animo habuit oppreſſo Dadio Gudmundæo epiſcopi Martini ſororio,*
" *totam regionem in ſuam redigere poteſtatem, eaqve intentione,* 500 *inſtruc-*
" *tus militibus in occidentalem qvadrantem iter facit. At Dadius, poſtqvam*
" *ad militem epiſcopi multam habuerat orationem, qva dehortabatur, ne vim*
" *aut injuriam ſibi inferant, aut infeſtent, affulgente per deſertionem hoſtium*

" núm og Dade sá ser fære, fángade hann biskup Jón og hanns
" tvo syne, færde þá í Skálhollt og rádgadez um vid kóngsens
' fógeta Christian skrifara hvad best være afrádande? og redez
" þad af ad biskup Jón og hanns tveir syner vóru hálshøggner.

Thort hinn Norske skrifar í sama máta her um:

" Biskup Jón stundar epter ad koma, under sig øllu Is-
" lande med hardráde, enn hann var um sider fángenn og af
" Kongel. Mayts. liensmanns befalíng med tveimur sinum son-
" um hálshøggvenn. Biskup Jón og syner hanns Síra Biørn og
" Are, voru greftrader í Skálhollte á Kórbake 7 nóttum epter
" allraheilagra messu sem var 8 Novembr. Enn um veturenn
" epter Pálsmessu vóru sókt lík þeirra fedga og uppgrafenn í
" Skálhollte og flutt nordur til Hóla og aptur greftrud ad dóm-
" kyrkiunne ad Hólum. Þetta liet giøra Helga kvinna biskup-
" sens, Steinun Jónsdótter kvinna Síra Biørns og Þórun bisk-
" ups Jónsdótter á Grund, þær senda kistur og anann umbun-
" ad med fiølmenne sudur ad flytia líken nordur til Hóla og þar
" ad kyrkiunne greftra:

Veiddez í Eyrarsunde einn undarlegur siskur hañ færdez til Kaupenhafnar til kóngsens. Hann hafde mind sem manns hofud og á hofdenu sem múkakrantz, en hafde húd af skielium ad mind sem múkakápa, og let kóngurenn sama fisk uppmála. Epter Kongel. Mayts. befalningu útleggz í Danmørk Lútheri Þýdska Biblia á Donsku, og sídan á Hans Kóngel. Mayts kostnad prentud. Pestilentia allstadar í Danmørk, burttók marga. Jubil ár hellz í Róm. Kóng Christian sende grótzfurstanum af Mosen eitt kostulegt sigurverk, enn hann kunne ei þar uppá og sende þad aptur. Franska kóngsens hrædeleg befalíng móte Lútheranískum, eins líka og keysarans í Nidurlande. Vid Mersburg í Saxen rann ein kellda med blód. Július páve þridie 5 ár 1 mánud 16 daga.

" *a suo principe, occasione, episcopum ejusqve duos filios, auxilio tre-*
" *centorum qvos habebat stipatorum, capit, ducitqve Schalholtiam, ubi*
" *habita cum præfecto regis Christiano scriba, de captis, deliberatione, se-*
" *curi percussi sunt.*

Curtius Norvagus simili modo hac de re scribit.

" *Episcopus Jonas universam Islandiam dominatui suo vi subjicere af-*
" *fectavit, sed tandem captus, & jussu præfecti regii, cum duobus suis*
" *filiis decollatus est. Episcopus Jonas ejusqve filii dominus Biörno &*
" *Arius, septimo post Festum omnium sanctorum, sive octavo mensis No-*
" *vembris die Schalholtiæ pone chorum templi sepulti sunt; sed eadem*
" *hyeme, post Festum conversionis Pauli, instinctu & cura Helgæ conjugis*
" *episcopi, ejusqve filiæ Thorunæ Grundensis itemqve Steinunæ conjugis*
" *domini Biörnonis, turbâ hominum cum capulis alioqve funebri appara-*
" *tu Schalholtiam missa, de sepulcro reffossi sunt, Holosqve transportati,*
" *in templo cathedrali ibidem reconduntur.*

In freto Oresundico monstrum qvoddam piscis, capite scilicet ad formam humani, gestantis cucullum (coronam monasticam) composito, reliqvô vero corporis testudine, ad formam stolæ monasticæ obductô, capiebatur, Havniamqve deportabatur ad regem, qvi formam ejus depingi curavit. Biblia Lutheri Germanica jussu Regiæ Majestatis in lingvam Danicam translata, ejusdemqve impensis impressa sunt. Pestilentia per universam Daniam grassata, multos absumsit. Annus jubilæus Romæ celebratur. Rex Christianus principi de Mossen nobile donavit horologium, sed cum is usum ejus non calleret, munus remittit. Rex Galliæ & imperator Belgicus horrenda edicta adversus Lutheranos promulgant. Ad Mersburgum in Saxoniâ fons qvidam sangvine scaturiit. Julius 3tius. per 5 annos, unum mensem diesqve 16 papali dignitate functus est.

Anno 1551 þeir fedgar biſkup Jón og ſyner hanns voru miøg harmader af alþýdu manna um nordurlanded og bar ſo vid um veturenn ad vermenn ferduduz ſudur og heyrdu þeir þær rædur og ummæle af almúgafólke ad eingen hefnd ſkyllde koma epter ſlíka menn, ſem biſkup Jón hafde vered og ſyner hanns og nú fære aptur nordlendíngum. Einnen var þetta talad um ſudurſveiter, ei ſídur af kvennfólke enn karlmønnum. Þetta þótte nordlendíngum ſem ſudur reru illt ad heyra og ſkapraun og geimdu þetta í gede ſínu um veturenn, þar til vortímenn leid af. Sídan tóku ſig ſaman med ſambande nær 30 menn og ferduduz til Kyrkiubóls *) á Midneſe, þar var þá í ſinne neſiareid fógetenn frá Beſſaſtødum Chriſtian ſkrifare med ſínum mønnum, þeir tóku hann og aflífudu og alla hanns menn einnen hanns únga ſon ſem het Balldvín. Þeir høfdu uppe þá hina dønſku menn hvar ſem þeir voru um Sudurnes. Alls drápu þeir 14 menn, letu þetta heita hefnd epter þá fedga, og er þetta kallad Danſka ſlag. Þeſſer menn urdu ſídan landflótta marger og voru þeir 16 er í England ſigldu. Marger letu og úte ſtórfe. Síra Sigurdur á Greniadarſtødum ſonur biſkups Jóns fór til Hólaſtadar, ſem í arf ſetiandez epter ſinn fødur og rede hann þá ad nockru leite fyrer á Hólum. Síra Biørn Gíſlaſon var tilkiørenn ad vera vicarius Hóla biſkupsdæmes og umbodsmadur dómkyrkiunnar vegna, tók ſig þá upp Síra Sigurdur med margann mann móte ſumarmálum ſem fyrr er áhrært og reid í Skálhollt og ſókte líkame þeirra fedga, og láu þeir þar í iørdu frá 8da Novembris fram ad ſumarmálum. Vóru þá líkenn ſett á kviktre og feſtar vid tvær ſmáklučkur og biøllur ſvo ſíhríngt var þá børurnar hrærduſt, ſo voru og ſtórhríngíngar á kyrkium þar ſem þeir um fóru. Þeir ferduduſt med líkenn

*) I Garde.

Anno 1551 per borealem Islandiam funus defuncti episcopi filiorumqve ingenti luctu proseqvitur populus. Hac hyemê cum viri boreales pro solito more in australem qvadrantem, piscium capturæ operam navaturi proficiscerentur, ab utriusqve sexus in australi qvadrante, hominibus, in ignaviam admodum degenerare boreales, siqvidem tantorum virorum mortem, episcopi scil. Jonæ & filiorum non ulciscerentur, sibi passim probri loco objici indigne admodum tulerunt, celatâ per universam hyemem indignatione. Instante autem tempore, qvo domum redire solebant, triginta eorum, factâ conjuratione, præfectum Bessastadensem Christianum scribam partibus suis per Sudurnesias incumbentem Kirkiuboli in Midnesiâ, cum suis, & in his filiolum Baldvinum opprimunt, atqve ad unum omnes occidunt, Danos in vicinitate degentes persecuti, adeo ut 14 eorum necarent: qvod borealium facinus, in ultionem mortis episcopi filiorumqve factum, Danophoniæ nomen sortitum est. Authores sceleris extorres deinde facti sunt, qvorum pars id est 16 in Britanniam profugere, pars vero ingenti pecunia multati, [patriæ restituuntur.] Dominus Sigurdus Greniadarstadensis pastor episcopi Jonæ filius, Holos, qvasi hæreditatem persecuturus, concessit, res qvadamtenus ididem dirigens. Dominus Biörno Gislonius diœceseos vicarius, templiqve Holani mandatarius sive curator eligitur. Æstate hujus anni appropinqvante dominus Sigurdus, ingenti stipatus comitatu ut supra tangebamus, Schalholtiam ad deportanda Holos cadavera parentis fratrumqve suorum, iter facit, ubi a die 8 Novembris huc usqve sepulta jacuerunt, nunc vero tigellis sive longuriis inter binos eqvos junctis imposita sunt, appensis desuper binis campanulis & tintinnabulis, qvæ motis feretris perpetuum sonum edebant. Honorantur qvoqve reliqviæ a templis ob-

til Hólastadar, og vóru þeir grafner ad messu á midiu kyrkiugólfe yfer frá capellu. Kallar Síra Biorn saman um vored til Hóla, heim á prestastefnu mánudagenn næstan §] epter tveggia Postulamessu lærda menn. og nefner þá í dóm, um peninga epter biskup Jón. Þar var Thómas bróder, ábóte á Múkaþverá, Jón Matthiasson, Gottskálk Jónsson prestur. Enn 20 voru þeir. Þeir dæma ad biskup Jón mege erfaz, þar hann var ecke vígdur bróder edur ábóte og segia biskup Gottskálk hafe erfdur vered og þar um*) seu gerder med erkebiskupsráde og segia þeir Síra Sigurdur hafe reikníng gert og staded kyrkiunne, og ad auk hennar inventariis være samanreiknad, nær XII: Hundrud Hundrada sem aukez hafde, og þar ecke íreiknud Ornamenta innan kyrkiu, og þar af mættu erfíngiar egnaz fiórda partenn, hitt gánge í skullder med þeim fleirum adhnígande greinum sem þeir í dóm innsetia á Hólum.

Ormur Sturluson verdur løgmadur fyrer nordan og vestan á Islande, en Erlendur samt fyrer sunnan og austan. Thorleifur Pálsson fæst nú ei til løgmann ad vera, þar honum var ádur frá viked fyrer magt biskups Jóns. En Are løgmadur innsettur aptur. Um vored komu út tvø strídsskip fyrer nordan á Eyafyrde vid Oddeyre, send af kóng Christian 3ia ad sækia biskup Jón og syne hanns, á þeim vóru þeir tveir herramenn, Christophert) Trúndson høfudsmadur til **] Ophilhollß, og Axel Júl til Vildstrup. Var þá biskup Jón og þeir brædur deydder sem ádur seger, samt kløgudu þeir herramenn uppá þá og þeirra giørnínga kóngsens vegna og var sett fiórdúngs þíng ad Oddeyre af Orme løgmanne Sturlasyne fyrer nordan og vestan

§) Fyrer. *) Same giørdur.
†) Tindzen. **) Ephilholt.

obvüs solenni æramentorum sonitu. Tali pompa Holos delatæ atqve ibi in medio templi Cathedralis, e regione sacrarii, monumento reconditæ sunt. Vere hujus anni die lunæ, qvi Festum Philippi & Jacobi proxime seqvitur dominus Biörno 20 clericorum qvos inter frater Thomas abbas Munkathvêraensis, Jonas Matthiæ, & Gotheschalchus Jonæ filius pastores, Holos convocat, ut decernerent num episcopi filiorumqve bona legitima successione ad posteros eorum devenire deberent (an Fisco adjudicanda essent) nec ne? Apud qvos affirmativa obtinuit, has adferentes rationes: episcopum Jonam institutis monasticis non fuisse initiatum, episcopi Gotschalchi bona ad hæredes legitimos, secundum confirmata hac de re ab archiepiscopo acta devenisse. Inferunt qvoqve inter alia judicio suo, dominum Sigurdum explicitissimas templi cathedralis accepti expensiqve rationes confecisse, cumqve, præter templi ornamenta, ærarium XII. assium maximorum pretio ditatum reperiatur, judicant, ut hæredes qvadrantem ejus summæ patrimonii loco accipiant; reliqvum vero nominibus solvendis destinetur cum pluribus observationum sententiæ judiciali insertis. Vormus Sturlæus borealis & occidentalis qvadrantis nomophylax factus est, Erlando in reliqvis qvadrantibus hoc officio functo cum Thorlevus Pauli, vi episcopi Jonæ filium Arium intrudentis, ante officio depulsus, oblatum de novo nomophylacis munus recusaret. Vere hujus anni rex Christianus 3. duos nobiles viros Christophorum nempe*] Thrundsonium**) Ophilholtensem dominum & Alexium Julium dominum Vildstrupensem, cum binis navibus præsidiariis præfectos in Islandiam, episcopum Jonam filiosqve captum & transportatum mittit. Qvamis autem e-

*] Tindzonium. **] Ephilholtensem.

á Íslande. Var og sendt stríðsskip fyrer vestan, segia Íslendíngar að alls hafe send vered 4 skipenn, en Arild Hvítfelld helldur það ecke. Otthe Stígsson var fyrer sunnan skipum, her um skrifar Arild:

" Sende kóng Christian 3die 1. orløgskip og á Axel Júl og
" Christopher *) Trúndsson til Íslands fyrer nordan og Ottho
" Stígsson med eitt fyrer vestan. Þeir høfðu 500 manns med
" ser og var befalað að fánga biskup Jón og hanns syne og fœra
" þá fram og leysa biskup Martein, og hann aptur innsetia.
" Sømuleides að taka hylling af Íslendíngum, með góðu eður
" hørdu, koma þeim til hlýðne. Enn ef so være þeir kynne
" ei að fá biskup Martein lausann eður hann være under lok
" liðenn, skylldu þeir setia einn annann biskup her inn, sem fram
" villde fylgia þeirre ordinantiu sem kóngurenn hafðe láted til
" landsens senda, sem þeirra bestillíngs bref framar útvísar. Hann
" skrifar og líka til Daða Gudmundssonar í Snóksdal, Erlende
" Þórvardssyne løgmanne sunnan og austan á Íslande, Pále
" Vigfússyne á Hlíðarenda. Ejólfe Einarssyne í Dal, Byrne §)
" Ejólfssyne á Ketelsstøðum, Byrne Jónssyne á Eivindará, Þór-
" leife Grímssyne á Møðruvøllum, Þorsteine Fimmbogasyne að
" Hafrafellstúngu, Jóne Magnússyne á Svalbarðe, Orme Jóns-
" syne að Draflastøðum og Eigle Jónssyne að Skarðe; þackan-
" de þeim að þeir høfðu þar til vered holler og trúer, undersát-
" ar og hlýðuger, girnandez framveiges að þeir skylldu so vera,
" og vera hanns tilsøgn heiruger og hlýðuger mót biskup Jóne,
" það skyllde og með allre náð verða medkennt. It. þegar
" þeir herramenn Axel Júl, Christopher Trúndsson og Ottho
" Stígsson til landsens komu, hafðe Daðe útrett þeirra erende;
" síðan innsettu þeir Olaf Hialltason til biskups í hanns stað, og
" hann með prestum, løgrettumønnum, sysslumønnum og øllum

*) Tindzen.

§) Erlendssyne.

piſcopus ſuiqve filii, ante ut dictum eſt, capite mulctati eſſent, regis nomine incuſarunt, qvare a Wormio Sturlæo borealis occidentalisqve nomophylace forum qvadrantale ad hanc cauſam tractandam loco modo dicto conſtituitur. Secundum relationem Islandorum navis una præſidiaria in occidentalem Islandiam mittebatur, perhibent enim qvatuor fuiſſe miſſas, qvamvis Arildus Hvitfeldus hoc neget. Ottho Stigæus navibus, qvæ in auſtralem qvadrantem miſſæ erant, præerat. Hac de re ita Arildus:

„ *Rex Chriſtianus* 3. *Alexium Julium & Chriſtophorum* *) *Thrundzonium, cum una præſidiaria navi in borealem, & Otthonem Stigæum cum altera in auſtralem Islandiam* 500 *ſtipatos clasſiariis, mittit ut epiſcopum Jonam ſuosqve filios captos in Daniam transportarent, epiſcopum Martinum carcere, liberatum in priſtinam dignitatem reſtituerent, atqve Islandos volentes nolentes jurejurando ad obſeqvium fidemqve regi præſtandam obſtringerent: Epiſcopus vero Marthinus ſi aut liberari neqviret, aut interiiſſet, alium in ejus locum qvi Ordinationem Eccleſiaſticam ab ipſo rege in provinciam miſſam urgeret, ſufficerent, ut libellus functionis eorum ulterius indicat. Ad Dadium qvoqve Gudmundæum Snochsdalenſem, Erlandum Thorvardæum orientalis auſtralisqve nomophylacem, Paulum Vigfuſæum Hlidarendenſem, Eyolfum Einaræum Dalenſem, Biörnonem* †) *Eyolfæum Ketilſtadenſem, Biörnonem Jonæum Eyvindaraenſem, Thorlevum Grimæum Mödruvallenſem, Thorſtenum Fimmbogonium Hafrafellstungenſem, Jonam Magnæum Svalbardenſem, Vormium Jonæum Draſlaſtadenſem, Egillum Jonæum Schardenſem, literas mittit rex, qvibus pro exhibita, ut ſubditos decet, fide & obſeqvio, gratias refert, inſimul innuens ſe eorum in obſeqvio mandati ſui adverſus Jonam epiſcopum in poſterum perſeverantiam omni gratia agniturum. Item cum Alexius Julius, Chriſtophorus Thrundzonius & Ottho Stigæus in Islandiam devenerunt, Dadius eorum negotia in ſuſtollendo Jona epiſcopo filiisqve expedierat. In locum deinde ſublati epiſcopi ſurrogant Olaum Hialtæum, qvi cum ſacerdotibus, nomophylacibus, pedariis, toparchis, univerſoqve borealis diœ-*

*) Tindſonium. †) Erlandæum.

" almúga, fyrer nordan í Hólastigte hylltu og sóru kóng Christ-
" ian og hanns son hertug Friderich, og framsendu þeirra hyll-
" íngar bref, hvar inne þeir um alldur og æfe pligta sig til ad
" vera, under Danmerkur krónu epter, þvi sem Hanns Mayst. hef-
" ur landenu náduglegast tilgefed þeß yfersión. Það bref út-
" gefed á Oddeyrar þinge dag 15 Jún. 1551. J sama máta
" skrifar Marteinn Einarsson biskup, prestum og løgmønnum,
" løgrettumønnum, sysslumønnum. Allur almuge fyrer sunn-
" an og austan í Skálhollts stigte sór sig under kóngsens hollustu
" og Danmerkur ríke á Oxarárþinge, Odensdagenn epter Petri
" og Pauli 1551. Eirnen í sama máta, edur um þann tíma
" dæmdu løgmenn, sysslumenn og bændur fyrer nordan, Biskup
" Jón og tvo hanns syne Síra Biørn og Ara fyrer landráda-
" menn og þeirra góts fast og laust under crúnuna, þó epter is-
" lendskum løgum fyrer á sett giallð á Oddeyre sem fyrr seger
" og þar epter sigldu kóngs skipenn fram. Síra Olafur Hiall-
" tason var med þessum herramønnum sem her getur. Þeir
" letu hann ráda Hóla biskupsdæme, sigldi hann med þeim og var
" útvalenn til biskups og vígdur um vetrenn epter. Heyra
" letu Nordlendíngar nockrer þad á ser og villdu hafa Síra
" Sigurd son biskups Jóns kiøred til biskups, ecke villdu herra-
" mennerner það, óttudust hønum munde í kyn kippa, hvad hann
" þó alldrei ásynde." Thort Axelsson skrifar so: " Biskupar
" af Jslande og adrer yfermenn hylltu kóng Christian og hanns
" son Friderich, og tilsegia kóngenum af Danmørk æfenlega und-
" ergefne og hlídne. Kóng Christian skrifar Dada Gudmunds-
" syne til med þessum title, **Vorum elskulega Dada bonda**
" **Gudmundssyne í Snoksdal að Voru lande Jslande**
" 2c. 2c. og bidur hann ad mótstanda biskupe Jóne, en styrkia
" sina befalíngsmenn.

Christian med Guds nåd Vor gunst tilforna.
Vited ad Mer fyrer utan efa vitanlegt er hvernen ad sá

„ *cæſeos populo regi Chriſtiano, ejusqve filio duci Friderico fidem & ob-*
„ *ſequium homagio obligant, ſuiqve ſacramenti libellum in foro Oddeyren-*
„ *ſi die* 15 *Junii* 1551 *compoſitum, qvo ſe imperio Danorum in perpe-*
„ *tuum parituros, ſiqvidem Regia Majeſtas, patriæ, qvo ſe commaculaſſet,*
„ *crimen, gratioſe condonaſſet, pollicentur, ad regem mittunt. Scribit qvo-*
„ *qve Martinum epiſcopum Enaræum cum paſtoribus, nomophylacibus, pe-*
„ *dariis, toparchis, univerſoqve diæceſeos Schalholtenſis populo, in foro*
„ *Oxaraenſi (generali) die mercurii a feſto Petri & Pauli proximo* 1551
„ *regem Chriſtianum ſalutaſſe, ſacramentoqve Danorum principis imperio*
„ *ſe ſubjeciſſe. Hoc qvoqve ipſo tempore borealis Islandiæ nomophylax, pe-*
„ *darii, toparchæ, laicique Oddeyræ, uti dictum eſt, Jonam epiſcopum &*
„ *dominum Biörnonem & Arium filios, læſæ majeſtatis crimine* 2: *perditæ*
„ *exteris patriæ damnant, omniaqve eorum tam mobilia qvam immobilia*
„ *bona ærario publico adjudicant, eo tamen pacto, ut, ſecundum leges Is-*
„ *landicas, certa pecuniæ ſumma redimerentur. Hoc facto legati in Dani-*
„ *am trajiciunt, dominum Olaum Hialtaum, epiſcopum electum, qvem diæ-*
„ *ceſi Holanæ præfecerant, ſeqventi hyeme ordinandum, ſecum vehentes.*
„ *Qvidam borealium dominum Sigurdum epiſcopi Jonæ filium epiſcopum*
„ *eligi præoptarunt, ſed legatis, metuentibus eum, parentem indole rela-*
„ *turum, licet id nunqvam oſtenderet, improbantibus.„ Curtius Alexii*
hunc in modum ſcribit: „ *Epiſcopi aliiqve Islandiæ magnates Chriſ-*
„ *tianum ejusqve filium Fridericum regem ſuum ſalutant, Danorum ſe*
„ *principi in perpetuum ſubmittentes. Rex Chriſtianus ad Dadium*
„ *Gudmundæum literas, hac inſcriptione: Dilecto Nobis Dadio hero*
„ *Gudmundi filio, Snochsdali in provincia Noſtra Islandia habi-*
„ *tanti, dedit, qvibus, ut epiſcopo Jonæ reſiſtat, ſuosqve præfectos ju-*
„ *vet rogat*".

Chriſtianus Dei gratia &c. *præcedentem Noſtram gratiam.* Sciatis perſpectum Nos habere, qvod contumax ille bo-

óheyruge biskup Jón fyrer nordan hefur griped og fángad, Vorn Superintendent fyrer sunnan og uppgrafed þann Superintendent sem ádur var fyrer sunnan og láted hann grafa utan kyrkiugards og sett einn af Vorum logmonnum af sínu embætte og sett einn sinn son í þañ stad til logmanns, med margre annare ótilbærelegre skickan, sem same biskup Jón í móte Oß giort hefur, þá epter því Vier fornemum ad þú hefur alltíd breitt og skickad þer vid Oß, og Vora fógeta og þeirra fólk sem einum trúum og hlídnum undersáta ber ad giora, þá bidium Vier þig og vilium enn nú, ad þú skicker þier her epter sem einum trúum undersáta ber ad giera, og sierdeilis bidium Vier þig, ad þú siert og Vorum befalíngsmonnum, sem Vier látum nú med Vort stríðsfólk tilskickada verda heyrugur, hlídugur og fylgesamur í hveriu þeir þig Vorra vegna tilsegiande eru og alldeiles einga hiálp edur hiástod veita fyrnefndum biskupe edur hanns fylgiurum í nockurn máta. Vier vilium vera þier einn nádugur og milldur herra og kouúngur og láta þig hallda vid lög og rett og eige tilstanda ad þú fáer nockurn órett. Her veitstu þig epter ad retta og gleim því í eingan máta. Befalande þig Gude. Skrifad á Voru slote Flensborg, Thorsdagen næstan epter suñudagen Qvasi modo geniti áred 1551.

Under Voru signete
CHRISTIAN.

realis diœcesis episcopus Jonas, australis diœceseos episcopum comprehenderit, ejusqve decessorem defunctum de monumento refossum, extra cæmeterii limites recondiderit, qvodqve unum e nomophylacibus Nostris officio abegerit, filiumqve suum in ejus locum substituerit, & qvod ille ipse multiplici iniqvitate atqve pervicacia Nos offenderit. Cum vero compertum habeamus, te, uti fidum obseqviosumqve subditum decet, erga Nosmet ipsos Nostrosqve præfectos atqve eorum famulos exacte gessisse, rogamus volumusqve, ut in posterum te fidum præstes subditum, imprimis vero, ut ad omnia qvæ tibi a præfectis Nostris, qvos nunc cum exercitu in Islandiam mittimus, Nostro nomine mandabitur, promtum paratumqve te exhibeas, nec memoratum episcopum ejusve asseclas ulla in re juves ferasve auxilium. Erimus tibi clemens propitiusqve rex & dominus, jure & lege defensabimus, nec patiemur te ullâ affici injuriâ. Fac, ut absqve negligentiâ mandati audientem te præbeas. Deo te commendamus. Datum ex arce Nostra Flenopoli Die Jovis proximo post Dominicam Qvasi modo geniti anno 1551.

Sub Sigillo Nostro

CHRISTIANUS,

Um Oddeyrardóm edur hyllíngarbref er þad einfaldlegast sem Arilld Hvítfeld skrifar og ádur er nefnt, en þad er lángordt bref inn ad setia; Er þar fyrst fyrerskrifadur Olafur Hialltason biskup á Hólum, Thomas Eiríksson ábóte á Múkaþverá, Sigurdur Jónsson officialis og prestur á Greniadarstodum, Gottskálks Jónsson, Torfe Jónsson, Jón Matthiasson, Loptur Petursson prestur, Ormur Sturlason logmadur, Þorsteinn Fiñbogason, Þórleifur Grímsson, Paull Grímsson, Þormódur Arason, sýlumenn, Jón Magnússon, Ormur Jónsson, Einar Brinjólfsson, Magnús Biornsson, Gísle Hákonarson, Gísle Jónsson, Þórbergur Bessason, Eivindur Gunnarsson, Hallur Egilsson, svarner logrettumenn; Nicolaus Þorsteinsson, Vigfús Þorsteinsson, Grímur Þórleifsson, Magnús Jónsson. Þad bref útgefed, skrifad og innsiglad á Oddeyre Mánudagenn næstan epter Stæ, Barnabæ Apostoli sá sem er 15de dagur Júnii. Innehalld Oddeyrardóms er her og ádur fyrre. J þeim dóme vóru bestu menn, úr nordlendínga fiórdúnge 24 ásamt Orme Sturlasyne logmanne. Þeir nefna þar á medal annara ótilbærelegra hluta, ad biskup Jón hafe giort móte þeim eide og hollustu og mannskap sem hann hafe láted gánga og svared med brefe Kongel. Mayst. med einum hanns syne Síra Sigurde Jónssyne og Jsleife hanns mage og Olafe Hialltasyne, hanns eigenlegum preste. Jtem ad biskup Jón og 2 hanns syner med ofurvallde og magt hafe griped og fángad og órólegann dóm láted yfergánga Hr. Martein Einarsson á sínum egeñ garde sem kóngurenn hafde tilskickad med brefe og innsigle ad vera myndugur biskup og superintendent í Skálhollts biskupsdæme. Eirnenn geta þeir ad hann hafe og Are hanns son, innrided med valld og magt á eirn gard, sem heiter Hvammur, og á

De judicio Oddeyrensi sive libello homagii Arildus Hvitfeldus simplicissime scribit, sed magnæ prolixitatis instrumentum est. In initio libelli nomina sua justo ordine posuerunt. Olaus Hialtæus episcopus Holensis, Thomas Frici abbas Munchathveraensis, Sigurdus Jonæ officialis & pastor Greniadarstadensis, Gotheschalchus Jonæ, Torvo Jonæ, Jonas Matthiæ, Loptus Petri sacerdotes; Vormius Sturlæ nomophylax, Thorstenus Fimmbogonis, Thorlevus Grimi, Paulus Grimi, Thormodus Arii, toparchæ; Jonas Magni, Vormius Jonæ, Enarus Brinjulfi, Magnus Biörnonis, Gislo Haqvini, Gislo Jonæ, Thorbergus Bessi, Eivindus Gunneri, Hallo Egilli, pedarii sacramento obligati: Nicolaus Thorsteini, Vigfusus Thorsteni, Grimus Thorlevi, Magnus Jonæ. Hic libellus Oddeyræ die lunæ proximo post Festum Barnabæ Apostoli, qvod in 15 diem mensis Junii incidit compositus atqve obsignatus est. Argumentum judicii Oddeyrensis, qvod 24 optimatum e boreali Islandiâ una cum Vormio Sturlæ nomophylace pronuntiarunt, supra insertum est. Commemorant inter alia ab episcopo iniqve facta, qvod fidem suam & jusjurandum, scripto, sacræ Regiæ Majestati, per filium suum dominum Sigurdum, generumqve Isleivum, suiqve ipsius pastorem Olaum Hialtæum oblatum violasset. Item, qvod cum duobus suis filiis dominum Martinum Enaræum, a rege, sigillo obsignato diplomate diœceseos Schalholtensis episcopum & superintendentem constitutum in villâ suâ oppressum violentis manibus comprehendisset, injustamqve de illo sententiam tulisset; & qvod ipse cum filio Ario in villam Hvammum irruptionem fecisset, pecuniis Dadii Gudmundii inde abreptis; simili qvoqve vi, de villa qvadam regis, qvæ Biarnanesia vocatur, publicam

einn crúnunnargard sem heiter Biarnanes, og þadan á burttakande crúnunnar góz og burtflytiande, sem Kóngel. Maystæt hafde veitt og lient Brinjólfe Jónssyne og penínga Dada Gudmundssonar í Hvamme; greina þeir og í dómenum ad þeir hafe boded mál þeirra fedga þeim Jóne Magnússyne og Þorleife Grímssyne ad forsvara, sem voru forsvarsmenn barna Ara og Biorns sona biskups Jóns og hafe þeir þad afsagt. Þesse dómur med hanns hordu álikting er til, vil hann her ecke innsetia. Skilst mer so sem Hvammsreid þesse, ad kóngenum mune hafa þótt ad biskup Jón hafa feinged æred nóg af Teitz gótzum og eignum og skickad þeim Brinjólfe og Dada ad raka ad ser penínga í Hvamme epter Teit Þorleifsson andadann, en biskup Jón hefur viliad allt eiga epter kaupe sínu og griped og sókt sed og peníngana. Geingur dómur á Oddeyre þridiudagenn næstan epter Barnabæ Apostoli Anno 1551. Geted hefur vered ad nefnder herramenn hafe til Hólastadar rided og marger danskar menn med þeim og hafe Helga med fleirum ödrum kvinnum og stúlkum, flúed fram á fioll og hallded sig þar um stund. Talast og ad dýrgriper af silfre sem Hólastadur átt hafe, hafe þá fæckaz adrer enn sem Síra Biorn hafe komed í geimslu edur gröft. Olafur Hialltason sigler (biskupsefne) sem fyrr greiner, og afhendtn herramennerner honum Danska bibliu sem áre fyrr var prentud í Danmork, og útlogd epter Þydskre bibliu Dr. Mart. Lútheri epter kóngsens skipun ad sá skyllde medtaka og framfylgia sem biskup yrde á Hólum. Othe Stígsson lætur sveria og hylla landed, under kóng á Alþínge, sem greiner fyrrum, og sigler sídan. Kóngs Christians þridia bref kemur í Ísland ad aller prestar seu eigen gifter, og þeirra born öll loglega svo til arfs borenn, og eingenn skyllde þar um þeim

pecuniam, Brinjolfô Jonæô ad id tempus a rege locatam abstulisset, memorant qvoqve judices, se defendendam episcopi Jonæ filiorumqve causam obtulisse Jonæ Magnæo & Thorlévo Grimæo, pupillorum Biörnonis & Arii tutoribus, eos vero se excusâsse. Exstat adhuc hoc judicium cum severa ejus conclusione, qvamvis hic inserere nolim. De irruptione Hvammensi ita percipio, qvasi rex, sentiens sat de bonis Titi Thorlevi episcopum Jonam accepisse, Dadio & Brinjolfo mandaverit eas pecunias Titi, qvæ mortuo eô Hvammi erant, curandas suscepisse; Episcopus vero, contractum urgens omnes ejus divitias sibi vendicaverit, adeoqve rapinâ hanc partem petiverit. Latum est hoc judicium Oddeyræ die Martis proximo a Festo Barnabæ Apostoli Anno 1551. Memoriæ traditum est, antedictos præfectos, multis Danorum comitatos, Holos venisse, Helgam [episopi Jonæ uxorem] præ metu, cum pluribus aliis ejusdem sexus aufugisse, & in montium latebris ad tempus delituisse. Fertur qvoqve, eorum adventu, cathedræ Holanæ cimelia argentea præter ea qvæ a Biörnone abscondita erant, disparuisse. Rex memoratis præfectis in mandatis dederat, ut biblia sacra ex Germanica D. Mart. Lutheri versione, in lingvam Danicam translata, atqve superiori anno typis in Dania impressa, illi, qvem episcopum Holanum eligerent, traderent, qvare ea Olao Hialtæo, qvi una cum ipsis, ut supra narravimus, in Daniam transfretabat, in manus dedere. Otto Stigi filius, ut ante tactum est, in foro generali fidem & obseqvium Islandorum jurisjurandi religione regi obstrinxit, in Daniam postea reversus. Regis Christiani 3tii edictum, qvo constituit, ut omnes in Islandia pastores ducerent uxores, eorumqve ex his suscepti liberi jure hæreditario gauderent,

neina hindrun giora. Miked góz fell under kóngenn epter þessa menn. Liggia þær jarder allvída um Nordlendínga fiórdúng.

Osiandri nýe lærdómur um góðverkenn útspýest. Item um Christum, ad ef Adam hefde ei syndgaz, þá skyllde þó Christur fædaz. Philippus og þeir til Wittenberg straffa Osiandrum hardlega. Francisci Stancori villudómur kemur upp ad Christúr er medalgángare alleina epter þeirre manndómlegu nátúru. Priár sóler og þriú túngl; hwist bleik edur hvít voru sen í Saxen. Lærdra manna stríd um gódraverka verskulldan. Samband millum kóngsens af Danmörk og Svíaríkes um 50 ár.

Anno 1552 var Páll Hvítfeld sendur híngad til hyrdstióra og hann átte ad útretta um kyrkiunnar og skólana sem hann og giorde. Kemur út Olafur biskup Hialltason, til Hóla og bodar nýa sidu fyrer nordan land og fylger vel fram hreinu Guds orde. Settur latínu skóle ad Hólum. Kemur út Danskur skólameistare med Olafe biskupe og het Laurentius. Fer þá Gudbrandur Thórláksson í skóla til Hóla og er þá 11 ára gamall. Kóng Christian skrifar Dada Gudmundssyne til:

Christian med Guds naad Vor gunst tilforna. Vier látum þig vita ad Vorer befalníngsmenn, sem Vier med Vor orlogsskip nú seinast sendum til Vors lands Íslands hafa Oß undervísad ad þú hafer láted þig trúlegann

prohibitâ hac in rê omnibus omni impeditione, in lucem prodit. Multa prædia, passim per borealem qvadrantem sita, qvæ episcopi Jonæ ejusqve filiorum propria fuerant, in jus & possessionem regis concessere. Fama de Osiandri novis dogmatibus in Islandiam pervenit: De bonis nempe operibus, deqve Christô humanam naturam assumturo, licet Adamus nunqvam peccâsset. Phillippus & Wittebergenses gravi pœna in Osiandrum animadvertunt. Francisci Stancari hæresis, Christum esse mediatorem nostrum secundum humanam naturam tantum, enascitur. In Saxoniâ tres soles totidemqve lunæ, colorem pallidum cum albo vice versa permutantes, conspiciuntur. Scripta Theologorum polemica de promeritô bonorum operum, hoc anno exeunt. Rex Danorum Svecorumqve qvinqvaginta annorum inducias paciscuntur.

Anno 1552 Paulus Hvitfeldus præfectus in Islandiam missus, commissa de templis & Scholis negotia expedit. Episcopus Olaus Hialtæus in patriam redux Holos se contulit, reformatam in boreali diœcesi religionem imperans, acer puræ doctrinæ cælestis propagator. Adduxerat secum e Daniâ ludimagistrum nomine Laurentium, aperiendo mox Gymnasio, in qvo lingva Romanâ præprimis exerceretur, præponendum. Freqventavit hoc anno scholam Holensem Gudbrandus Thorlacius, annos tunc undecim natus. Rex Christianus ad Dadium Gudmundæum hujus sensus literas scribit:

Christianus 3. Dei gratia &c. *gratiam Nostram præcedentem.* Notum tibi facimus præfectos Nostros, qvos cum navibus præsidiariis in provinciam Nostram Islandiam misimus Nobis indicâsse, qvod te, qvantum attinet ad con-

finna í þeim sökum um þann mótþróánlega biskup Jón og hanns sonu og medfylgiara so ad þeir fyrer þeirra misgierninga hafa stadeð sinn rett, hvar fyrer Vier þer milldelega þockum, bidiande þig enn nú og vilium, ad þú villder umsiá med fyrsta ad þeir mannslagsmenn sem hafa sleged vora borgmeistara elskulegra og rádsmanna (í Vorum stad Kaupenhafn) þienara í hel, ad hver sem þessa kann yfer ad komaz ad þeir mættu þá strax verda halldner og sídan mættu fá þeirra tilbærelegt straff, ad þú bæde í þessu og í allann annann máta villt láta þig heyrugann finnaz og trúlegann, sem einum undersáta ber ad giora vid sinn herra og kóng, sem Vier þier, vissulega tiltrúum. Befalande þig Gude. Skrifad á Voru slote Guttumborg 5ta Gregorii pávadag, áred 1552.

Under Vort Signet
CHRISTIAN.

Vorum elskulega Dada bonda Gudmundssyne í Snoksdal.

Má heyra her ad kóng Christian hefur leiged í miklu rúme um þessa menn er urdu fyrer danska slagenu so hiner yrdu fángader og refster. Hermt hefur og til Íslands vered, ad hann hafe og kóngenum af Englande Játvarde hinum 5ta tilskrifad, um þessa menn er þángad sigldu XVI ad þeir tækez þar og væru svo færder í Danmork, en Englands kóngur hafe sagt hann kynne

tumacem illum episcopum Jonam ejusqve filios ac asseclas, ut meritas scelerum persolverint pœnas fidum exhibueris, qvâ de re clementer tibi gratias agimus; Petimus insimul optamusqve, ut omni ope connitaris, ut parricidæ, qvi dilectorum Nobis consulum, prætorumqve metropolis Nostræ Hafniæ, ministros interfecere, ubicunqve fieri possit, capiantur, debitasqve expendant pœnas. Confidimus, ut non minus hac in re qvam præterea, fidum & obseqventem, qvemadmodum subditum in principem ac regem suum se gerere decet, te præbeas divinæ te protectioni commendantes. Datum ex arce Nostra Guttumborg, die Gregorii papæ, Anno 1552.

Sub Sigillo Nostro

CHRISTIANUS.

Dilecto nobis Dadio hero Gudmundœo Snochsdalensi.

Ex qvibus constat, regem, ob cædem Danorum qvi in pugna Danicâ cecidere, magnam animo concepisse indignationem nec authores cædis inultos aut impunitos pati voluisse, vulgata qvoqve in Islandiâ fama est, ipsum a rege Anglorum Edvardo 5to epistolâ petiisse, ut sedecim illos, qvi in Britanniam profugerant, captos in Daniam transmitti curaret: hunc vero id se facturum negâsse, cum fidei suæ se credidissent, Danis vero ipsis, illos, ubicunqve possent, liberum esse, comprehendere. Reliqvi cædis patratores, ingentem pro libertate suâ piscium arefactorum, atqve pecuniæ summam repende-

þad ei ad giora láta, þeir være komner á sínar náder þeir mættu komaz yfer þá hvar sem þeir kynnu siálfer. Mikla skreid á sudurlande og svo adra peninga gulldu þesser menn; nádu so landsvistum. Ei hofum vær heyrt neiner hafe feinged lífstión edur lima. Niels Palladius ordineraſt til biſkups í Lund, af sínum bródur Petre Palladio. Hertoge Mauritz og *) greife Albert, giora samband vid kóngenn af Franckaríke móte keysaranum, Johannes Friderich og Philippus landgreife, gefaz lauser af keysaranum epter 5 ára fángelse. Franſke kóngurenn bindur frid vid Páfann.

Anno 1553 verdur Eggert Hannsson hyrdstióre yfer allt Island og sysslumadur yfer Gullbríngu sysslu, Ormur er þá lögmadur fyrer nordan en Erlendur fyrer sunnan. J þann tíma bar so vid austur á Islande, bió einn madur er Biarne het, hann átte nockur pilltaborn vid konu sinne, Biarne var hversdaglega gæfur madur og rádvandur. Enn kona hanns sinnes stærre og málhrópsſom. Pilltar þeirra voru gáng fráer er þetta bar vid. Þad var máltæke þeirrar konu og hótun vid dreingena, er þeim vard á nockud edur breittu af hennar vilia, ad hún sagdez skera skyllde undan þeim skopenn. Þessa hætte hugfestu sveinarner og nefndu þetta hver vid annann. So bar vid eitt sinn, er þau hión voru ad heyverke, en bornen vid hús ad leik sínum ad yngre pillturenn misþóknadez vid þann elldre, so sá hinn ellſte hótade honum ad skera af hanns skop, ef hann gerde ei ad, hinn yngre gegnde því ecke, og feck hinn elldre ser þá hníf og lagde þann yngra nidur og skar af honum hanns leindarlim og dó so þad barned. Kom þá módurenn ad og sá þá hvad um var, og vard bæde hrigg og reid

*) Markgreife.

re nec audivimus ullos eorum capitis aliorumve membrorum amputatione punitos esse. Nizolius Palladius a fratre Petro Palladio, Lundensi episcopatui inauguratur. Dux Mauritius & *] comes Albertus cum rege Francorum adversus imperatorem conjurationem fecere. Johannes Fridericus & Philippus landgravius, qvi ab imperatore e carcere, qvo per qvinqvennium detenti erant, emissi sunt. Rex Francorum cum pontifice Romano fœdus inüt.

Anno 1553 Egerhardus Hanæus totius Islandiæ præfectus factus est, toparchiæqve Gulbringensis judex, Vormio adhuc borealis, Erlando vero australis Islandiæ nomophylacem agentibus. Hoc tempore vir qvidam probis moribus atqve tranqvillo animo, nomine Biarnius in orientali Islandia habitabat. Uxorem habuit procacioris lingvæ animiqve vehementis, ex qvâ aliqvot filios, qvi tantam jam maturitatem affecuti erant, ut soli incedere possent, sustulerat. Solebat ea, cum puerorum delicta aut offensas reprehenderet, freqventer minari, se illis pudenda abscissuram, cujus dicti vivam memoriam tenentes pueri, his minis invicem inseqvi cæperunt. Accidit aliqvando cum Biarnus cum uxore circa siccandum foris distinarentur fœnum, pueri vero domi luderent, ut major puer petulanter impetenti fraterculo, ni abstineret, se illi pudenda abscissurum, minitaretur, &, cum minis nîl efficere posset, cultellô arreptô, dejecto in humum puerulo pudenda exscinderet. Deinde domum rediens mater super tristi spectaculo non minus irâ qvam mærorê affecta filiolum fratricidam verberibus castigat, qvibus etiam, eum cum affectibus sat temperare neqviret, præter opinionem interficit. Tandem ipse Biarnius ab opere reversus pueros interfectos,

*) Margravius.

og sló dreingenn þann sem barned skadade og vard meira enn hún hugde so þad barn dó og. Epter þad kom Biarne heim frá verke sínu og leit bornenn daud, vard honum þá miog um, er hann visse ad konan hafde sálgad barnenu, en hitt sked af hennar ordbragde, vard reidur og sló konuna meir enn skyllde edur villde og dó so konan. Kom þá hrigd ad Biarna og ángur, sagde monnum allt sem komed være, og idradez verksens. Er so mællt ad hofdíngium landsens hafe litest hann skyllde gánga um kríng Island og á hveria kyrkiu, og berfættur ollum þeim tíma er hann þyllde, med því fleira er þá tídkadez í saungum, því í þann tíma voru skrifter og Carínur á málum, en ei alltídum feútlát, edur og líka ad þeim þótte ei Biarne fær af landenu ad fara fyrer sorg og vílseme. Biarne þesse geck þrisvar um kríng Island og um síder nam hann stadar í Skagafyrde á Skaga, giftest þar og bió þar, var hann ei vid alþýdu vidfelldenn sem ad siá sísorgande madur. Hann bió til dauda síns margt ár í Efranese á Skaga, áttu þau Arndís kona hanns eirn pillt sem Jón het, hann vard nær 20 ára gamall og bar so til ad hann rere út vid sió í Keblavík (Kellduvík) þar nidre hiá þeim manne, er Gudmundur het Ottarson og sonum hanñs þremur, þeir voru ordskáer og hrakmáler, sem fader þeirra. Einn tíma komu þeir fedgar í land af sió og fluttu Jón Biarnason daudann, sogdu hann brádkvaddann vorded hafa var so madurenn grafenn, en forelldre hanns fell þetta ysred þúngt ei sídur Biarna, var madur þesse og ángradur miog en Jón hafde vered þeirra fyrervinna. Dó Biarne litlu sídar, en Arndís var flutt til Skagafiardar inn. Var Jón Sigurdsson logmadur þá á Reinenesstad, og hafde sýsslu um Skagafiord, hann hafde mál þad uppe, og var tekenn einn

hunc a conjugis manu, illum vero ejus dictis animadvertit, unde præcipiti ira actus, uxorem verberibus, nec voluntario occidit. At mox facti pœnitentia tactus, ingentem animo dolorem atqve tristitiam concepit, omnia qvæ acciderant, libenter fassus. Traditur moderatores ecclesiæ illi, cum præ dolore animiqve mærore exulatum ire non posse censerent, pænæ loco injunxisse, ut nudis pedibus, cum id frigoris causa possit pati, regionem universam circumiret, omniaqve templa visitaret, & consvetas usurparet cantationes. Erat enim circa id tempus in usu, ut rei crimina non semper pecuniâ, sed injunctis satisfactionibus corporisqve afflictionibus expiarent. Hic Biarnius, postqvam ter Islandiam circuîsset, tandem intra toparchiæ Schagafiördensis limites, in Schagensi scilicet tractu consistit, prædium Efranes per multos annos, ad mortem usqve, cum secundâ uxore Arndisâ inhabitans, ab aliorum familiaritate, qvasi perpetuo lugens, alienus, Suscepit ex uxore filium Jonam qvi annos fere 20 natus occubuit, Accidit autem hoc modô; Gudmundus qvidam Ottari filius cum tribus filiis, parenti lingvæ petulantia atqve procacia persimilibus, in Keblavicha piscium capturæ incubuit, in qvorum se consortium dedit Jonas. Die qvodam, omnes, pro more suo, pisces venandi causâ mari se committebant, & facto vespere portum repetentes Jonam exstinctum sê cum habebant, afferentes eum repentina morte esse absumtum; qvi deinde monumentô conditus est. Dolorem ex morte ejus parentes, utpote cujus laboribus sustentati, capiebant, maxime vero pater, qvi paulo post, mærore plenus, fatum subût. Qvô mortuo Arndisa Reinenesstadi in Schagafiördensi tractu apud Jonam Sigurdæum, qvi tum temporis nomophylacem, toparchiæqve Schagafiördensis judicem agebat, ejusdem sumtibus

af þeim bræðrum og feckst eckert til sanninda edur styrkíngar málenu, fell það niður. En Jón lögmadur veitte Arndíse framfære medan hún lifde. Gvendur þesse var vesæll og hanns syner og dóu so á þeim hordu árum litlu sídar sem fleira umfarande fólk. Það var til merkes um landgáng Biarna ad hann var sífelldlega berfættur og hann geck so hart um griot, sem hver einn madur skófatadur.

Allstadar í Danmørk elldur nidurfallenn af himne. Báder skólarner í Kaupenhafn uppgefner frá Laurentius messu til föstu inngángs fyrer því pestilenlia yfergeck. Michael Servetus spanskur, sem uppvakte Arrius Villu var brendur til Geneve þann 27 October. Maria var drottníng í Englande 5 ár; innsette pápistaskap aptur, og streingelega, útdreif Evangeliska, Lútherskar bækur brendar til Melen. Hertoge Mauritz var skotenn og deyr 11 Július.

Anno 1554 vard Oddur er hinn nordske var kalladur sonur biskups Gottskálks, lögmadur fyrer nordan og vestan á Íslande. Ormur Sturlason lagde þá af og so Múkaþverá; Tóku nú riker menn á Íslande, til ad fala klaustur af Donskum og ad fá þau med þeirra jördum því kóngdómurenn villde eigna ser þau gótz og voru þau þá í fyrstu lien fyrer líted gialld. Petur bónde Einarsson feck fyrstur Reinestadar klaustur fyrer nordan fyrer 15 dale, var eitt ár, feck það sídan Oddur hinn Nordske lögmadur; Oddur var lærdur madur, hann let prenta

fuffultâ, reliqvum vitæ agebat. Hic de morte Jonæ qvæfiturus unum ex filüs memorati Gudmundi, qvi cum filüs, poft paucos annos, graffante annonæ caritate, ad extremam inopiam redactus, unacum ingenti mendicantium turba fame interiit, comprehendit, ut verum ex eo extorqveret. Sed cum nihil expifcari poffet, incepto desftit. In fignum autem peragrationis Biarnii erat, qvod nudis femper pedibus ingrederetur, nec tardiori greffu per falebras locaqve faxofa, qvam alii calceati, incederet. Ignis de cælo ubiqve per Daniam delapfus. Utraqve fchola Hafnienfis, ob graffantem peftem a Fefto Laurentii, usqve ad jejunium qvinqvagefimale clauditur. Michael Servetus hyfpanus Arianorum hærefis inftaurator Genevæ comburitur, die 27 Octobris. Maria regina, qvæ qvinqvennio Angliam rexit, ritus pontificios reftauravit, Lutheranis omnibus vi expulfis. Libri Lutheranorum Melinæ ignibus traduntur. Dux Mauritius die Julii 11 glande ictus occubuit.

Anno 1554 Otto epifcopi Gothefchalchi filius, Norvagicus dictus, borealis & occidentalis Islandiæ nomophylax factus eft, in locum Wormii Sturlæ, qvi tunc etiam monafterio Munchathveraenfi ceffit fubiens. Circa hæc tempora opulenti Islandorum monafteria eorumqve latifundia, a rege, qvi nunc id genus bona fui juris & poteftatis effe jubebat, modica primum mercede redimere cæperunt. Petrus herus Enaræus primo monafterium Reineftadenfe 15 imperialium mercede conduxit ubi unicum tantum annum hæfit, fucceflorem in feudo habens Otthonem Norvagum nomophylacem. Erat is vir doctus. Verfionem fuam Islandicam Novi Tefta-

til*) Roskilld þad nýa Testamentum á Íslendsku, á sinn eigen kostnad og dreifdug bækurnar vída út um landed. Hann let og prenta Corvinus postillu, og var hann þeckur almúganum á Íslande, og vel rómadur af slíku. - Fyldu þá og biskuparner vel ad um lærdómenn. Let biskup Olafur burttaka og brióta krossa, og líkneske þar sem hann ætlade til vantrúar og áheita munde haft vera.

Elizabeth syster Mariæ drottníngar í Englande sett í fángelse. Johanna Graja, hertugans dótter af Suffoldia med sínum manne Gilberto Dudlejo og fodur Johannæ Henrichs epter drottníngarennar Mariæ befalníngu hálshøggvaz. Málmøhar slot med allre sinne eigu tilleggz hertuga Friderich, hvers hoffmeistare var Eyler Hardinberg. Asetnings okur fyrerboded en lídanlegt tilsett. Philippus sonur Carls keysara 5ta tekur Mariam drottníngu í Englande til egta.

Anno 1555 Knútur Steinsson hyrdstióre. Kom mikel bóla á Íslande kollud stóra bóla, hún geck um landed áre seinna 1556. dó undra margt fólk; ei hafde bóla genged sídan pláguna 60 ár. Koma fyrermenn landsens saman á Bessastodum med hyrdstióranum Knút Steinssyne á Jónsmessu, ad gefa andsvar uppá kóng Christians þridia bref, híngad sendt med nefndum Knúte Steinssyne. Fyrst biskupar báder herra Marteinn í Skálhollte og herra Olafur Hialltason á Hólum, logmenn

*] Hanns Nýa-Testamentis útleggíng er pryckt í Rosskylld af Hans Barth d. 12 April Anno 1540, epter leisesbrefe kóngs Christians 3dia Anno 1539, átta døgum epter allra h: messu.

menti propriis ſumtibus*] Roſchildiæ literis imprimi curavit. Poſtillam qvoqve Corvini excudi fecit. Hinc evulgatis libris, gratiam & laudem populi magnam comparavit. Hoc qvoqve tempore uterqve epiſcopus cultum religionis diligenter obſervabant. Epiſcopus Olaus cruces & imagines, qvæ ſuperſtitioſe coli aut invocari animadvertebat, tolli contundiqve curavit. Elizabetha Mariæ Anglorum reginæ ſoror in carcerem conjicitur. Johanna Graja, ducis Suffoldenſis filia unacum marito Gilberto Dudlejo, parenteqve Henrico, juſſu Mariæ reginæ, decollatur. Caſtellum Malmogienſe, cum omnibus ſuis reditibus duci Friderico tribuitur, cui Eylerus Hardinbergius præfectus aulæ erat. Fænus grave & injuſtum prohibetur, ſed æqvum & tolerandum permittitur. Philippus imperatoris Caroli 5ti filius, Mariam Britannorum reginam conjugali fœdere ſibi junxit.

Anno 1555 Erat Knutus Stenonius præfectus Islandiæ. Gravis variolorum morbus, unde & [magni] nomen traxit, ſeqventiqve anno graſſans ingentem hominum turbam abſumſit, cujus generis morbus ab eo tempore, qvo peſtilentia ante annos nimirum 60 graſſata fuerat, noſtros non tentaverat. Rex Chriſtianus tertius a mandavit in Islandiam præfectum Knutum Steinſonium cujus nutu, hi magnates dominus Martinus Schalholtenſis, dominus Olaus Hialtæus Holenſis epiſcopus: Egerhardus Hannæi auſtralis, Otto Norvagus borealis nomophylax, Biörno Olai, Jonas Biörnonis Schalhol-

*] Verſio ejus ɔ: Otthonis Novi Teſtamenti Roſchildiæ, privilegio Chriſtiani 3ii. die octavo poſt Feſtum Omnium Sanctorum anni 1539 dato, typis, per Johannem Barthum die 12 Apr. 1540 impreſſa eſt.

Eggert Hannesson fyrer sunnan og Oddur Norske fyrer nordan. Biorn Olafsson, Jón Biarnason prestar Skálholltsstiftes. Jón Matthiasson, Biorn Gíslason prestar Hólastiftes. Páll Vigfússon, Dade Gudmundsson, Þórmódur Arason og Philippus Runólphsson. 1. Um kyrkiur hálfkyrkiur og bænhús, sem ei er naudsynlegt ad standa skyllde, mætte aftakaz og um þetta verda þeir kóngenum samþycker, en kúgillde og lausafe hálft leggest til prestanna uppheldes og spítalanna, sem hiner sinkú skylldu innleggiaz, hverier gardar þeim sýnast best tilfallner. Kalldarnes í Sunnlendínga fiórdúnge, Glúmbær í Nordlendínga fiórdúnge, Biarnanes í Hornafyrde í Austfyrdínga fiórdúnge *] so framt sem kóngurenn vilie þetta samþyckia, edur stadfesta enn hálft lausafe þessara kyrkna, skylldu eignarmenn jardanna eignaz, og alla fastaeign itok og reka, en inventaria og messuklæde, skylldu skickaz til annara kyrkna þar innan hekads sem mest være þörf. 2. Um veralldlegar fiársókner prestanna vegna, sækez fyrer sýsslumanne edur lögmanne ef þarf. 3. Einenn samþyckia þeir epter kóngsens brefe, ad tíund giallldez af öllum jordum crúnunnar, stigtanna, klaustranna, og kyrknanna utan þad heimaland sem sierhvert þetta ástendur med sinne egenlegre innstædu og lausafe, og þad sama fyrer þann skulld ad sóknarprestar og adrer fátæker hefdu þar uppá skipader vered fyrr meir og fordum daga, tíundez ecke. Hid sama tala þeir um þad edur þess háttar góts, þeirra kyrkna bæde fast og laust sem eignarmadurenn ætte siálfur gardenn skyllde ei helldur tíundaz. Sá partur sem kyrkian ætte siálf í heimalande, edur egenleg innstæda med rekum og itökum, en öll hennar önnur fastaeign, tíundez. Sömuleides talaz um tíund af Vestmannaeyum, ad í hana gialldez hver

*] Sumer segia Gufudal í Vestfyrdínga fiórdúnge.

tenſis, Jonas Matthiæ, Biörno Gislonis Holenſis diœceſeos paſtores: Paulus Vigfuſi, Dadius Gudmundi, Thormodus Arii & Philippus Runolphi, Beſſaſtadis, diplomati regio, qvod adferebat, reſpondendi gratia, Feſto Joh. Baptiſtæ, congregantur. 1. Cenſent, ut templa, ſacraria & ædiculæ, qvæ ſuper vacanea eſſent, qvod & regi placuerat, deſtruerentur, vaccæ vero aut earum pretium, cum dimidia parte, pecuniæ qvam hæc templa poſſidebant, in paſtorum & noſocomiorum qvibus ægrotantes inferri poſſent (villæ vero, ubi ea ſi id regi approbare viſum fuerit, commodiſſime inſtitui poſſe exiſtimant, ſunt: In Islandia auſtrali Kaldarneſia; boreali, Glumbæus; orientali Biarnaneſia, in tractu Hornafiörd ſita; &, ſecundum qvosdam, occidentali, Gufudalus) uſum & ſuſtentationem converterentur, dimidia autem templorum abrogandorum pecunia cum bonis omnibus immobilibus, juribus littoralibus, fructibusqve aliis fundi poſſeſſori cederent, inventaria & ſacræ veſtes, conterminis templis, qvibus opus eſſet, adderentur. 2. Ut cauſæ pecuniariæ paſtorum civiles coram toparchâ, aut, ſi opus ſit, nomophylace, agantur. 3. Approbant, ſecundum regis diploma, ut ex omnibus fundis, utut ſit regis, cathedrarum monaſteriorum templorumve patrimonium decimæ dentur exceptis iis, ubi qvæqve horum ædificata ſunt, prædiis propriisqve eorum inſtrumentis, bonisqve mobilibus: his vero fundis eâ ex cauſâ parcitum eſſe, qvod priſcis temporibus parochi, atqve pauperes iis ſuſtentati fuerint. Similiter exiſtimant, eorum templorum, qvorum patroni fundum poſſident, ejusmodi bona tam mobilia qvam immobilia, ſi partem ipſius prædii haberent, eorumqve inſtrumenta, jura littorum & ſervitutes reales, non eſſe decimandas reliqva

tíunde fiskur (epter veniu í fioru) og skifteſt í fióra parta og legdez fátækra parturenn til spítalsens í Sunnlendíngafiórdúnge, en af fuglum og eggium slíkur partur leggez til fátækra þar í eyunum. En onnur tíund leggez þar ei á kóngsens jarder enn þesse. Enn bændur í eyunum skylldu tíunda sitt fe epter landsens veniu item tala þeir um skip af megen lande, um vertíd þar gángande, gialldе vanalega undergift sem um Sudurlanded plagaz preſtenum þar í eyunum, en þeir skicke þeim aptur hús og vergogn, sem þeim næge, so hvertvegge hafe fullt fyrer sitt. 4. Um skólana ſtæde epter kóngsens nádarbrefe, utan um ol daglega fyrer skóla lídenn, yrde ei vidkomed sokum fátæktar landsens og annara vanefna, helldur mætte þeim pilltum nægia sa veniulege dryckur, sem í landenu geinge gódra manna á mille epter þorfum. 5. Um oll beneficia og preſtſetur skyllde halldaz af preſtum epter kóngsens brefe og þad skyllde geraz þegar lærder preſtar, og so mannader þar til feingez, en góder frómer leikmenn hellde þángad til, og einn úngur predikare af biskupenum tilfeingenn. En um Canúca dóma være ecke ad tala her í lande, utan ef klauſtrenn være, á hverium halldaz skyllde gódur guds orda þienare, sem þorf giordez. 6. Sýsslumadur í hverre sýsslu ríde í styrk med biskupe þá hann visiterar, ad helldur framqvæmdez guds orde fram ad fylgia, so og ad óhlídugt fólk mætte skelfaz, og være biskup med 8 menn, en sýsslumadur vid 5 ed fædsta, og hefde þeir sæmelega giſtíng á ollum ſtodum og sóknar kyrkium med ol og mat hvar kæme. En fógetenn være tilpligtugur ad útvelia og tilsetia skilvísa dándes menn til sóknara og sýsslumanna, þeir sem være Gudz elskendur rettvíser og líknsamer fátækum almúga. Datum sem fyrr seger.

omnia decimentur. Factâ qvoqve mentioné de decimis ex Vestmannöis, censent, ut pro eis decimus qvisqve piscis [qvem mox littori appulsi piscatores tradere solebant] solvatur, qvarum qvadrans, pauperibus cedens, australi nosocomio attribuatur, qvartam vero partem decimarum ex avibus ovisqve pauperes insulani retineant. Nullæ præterea ex fundis regis in insulis solvantur decimæ. Incolæ vero insularum divitias suas, more patriæ deciment. Qvi autem ex continente cum navibus piscatoriis certis anni temporibus moras ibidem nectunt, piscium capturæ intenti, solitam, uti mos in australi qvadrante obtinet, mercedem, pro hospitio, necessariisqve ad pisces arefaciendos, instrumentis, sacerdoti insulano solvant, ut jure & æqvo inter eos omnia agantur. 4. Censent, omnia, ad scholas pertinentia, ex privilegio regio, agenda esse, cerevisiam autem ob inopiam pauperiemqve patriæ, qvotidie suppeditari discipulis, cum nimis sumtuosum sit non posse, ideoqve eos potu, qvo alii uti solent, contentos esse debere. 5. Beneficia sev prædia pastoralia, uti regium jubet diploma, a nullis nisi pastoribus, administrentur, interim tamen, dum personæ doctrinâ & habilitate præditæ iis præfici neqveant, probis viris ex populo ea cura demandetur; constituto simul ad ministerium pastorale ab episcopo, juvene concionatore. Decreta canonicorum hic non esse, nisi si monasteria sarta tectaqve serventur, ubi tum verbi Divini ministrum probum uti decet, sustinere debeat. 6. Placet, ut episcopus ad minimum septem stipatus famulis visitationem per suam diœcesin peragat, cui toparcha, in suâ qvisqve ditione, in auxilium cum qvatuor comitibus se comitem adjungat, eum in finem, ut cultus verbi divini eô diligentius propagetur, pertinaces vero magis contremiscant. Qvovis prædiô beneficiato, ubi templa con-

[Drucknade í Brúará Olafur danske skólameistare. Í tíd herra Marteins vard Ogmundur er sídan var brite í Skálhollte openber ad barneign med stiúpu sinne Christinu Sveinsdóttur hálfsystur Gísla Sveinssonar Skálhollts rádsmanns, þá var store dómur ei komenn, vorn soddan fólke þá settar Carinur sem plagadez í pávadómenum. O. E. S.]

Kóng Christians þridia straung befalníng ad þeir framande Endurskírarar, ei skylldu fá pláts í Danmork edur Norege, under hædsta straff, være og nockrer inteckner þá skylldu þeir útrýmaz. Engelskra yferfall hvar í ad voru meir enn 800 píslarvottar í helsleigner fyrer Evangelii medkenníng. Johann Soeldanus deyr. England fellur til þeirrar Rómversku kyrkiu aptur. Age Bilde kóngsens Canceller deyr. Einn flote útreiddur móte óvina ásókn í Danmork. Július páve 3 deyr, Marcellus annar útvalenn deyr strax. Kemur Paulus 4de.

Anno 1556 lagde biskup Marteinn af Skálhollt. Síra Gísle Jónsson siglde og vard biskup 1557 sumer segia 1558. (Geck helst yfer stóra bólann, hún hafde ei genged sídan pláguna í 60 ár. O. E. S.]

Paulus páve IVde IIII ár 2 mánude 26 daga. Ein óttasamleg Cometa sen, sem medal annars merkte þad stóra straff yfer Íslande þad epterkomande ár.

ſtructa ſunt, hoſpitio honeſte excipi, atqve cibo & cereviſia tractari debent. Præfectum vero provinciæ ut viros probos, verbi Dei amantes, & erga egenam plebeculam mites, judices & toparchas conſtituat, obſervare debere. Datum ut ſupra. [Olaus Danus rector ſcholæ Schalholtenſis in flumen Bruara merſus periit. Tempore domini Martini epiſcopi, Ogmundus, qvi poſtea promus condus Schalholtiæ factus eſt, cum privignâ Chriſtinâ, qvæ eodem nata erat patre ac Gislo Svenonius œconomus cathedræ Schalholtenſis, inceſtum commiſit. Cum autem judicium, qvod Magnum vulgo dicitur, nondum latum erat, talia flagitia, uti ſub papatu moris erat, corporis adflictionibus expiabantur. O. E.] Rex Chriſtianus tertius ſub pœna capitis interdicit, ne peregrini Anabaptiſtæ uspiam in Dania aut Norvegia admittantur, & ſi jam admiſſi ſint, expellantur. Angli ſæva vexantur perſecutione, in qvo 800 hominum doctrinam Chriſti ſangvine teſtabantur. Johannes Soeldanus obiit. Britannia ſe de novo eccleſiæ Romanæ adjungit. Acho Bildus cancellarius regius fato fungitur. Dani claſſem adverſus incurſiones hoſtium inſtruunt. Julius papa 3. moritur, in cujus locum electus Marcellus 2. qvem mox morte abſumtum Paulus 4, excipit.

Anno 1556 epiſcopus Martinus diœceſis Schalholtenſis adminiſtrationem reſignavit. Tunc qvoqve dominus Gislo Jonæus nave in Daniam profectus, & poſteriori anno nempe 1557, ſecundum qvosdam vero 1558 vacanti epiſcopatui inauguratus eſt. [Morbus variolorum gravis qvo per elapſos ſexaginta annos, nempe a graſſatione peſtilentiæ, vacârant, nunc vel maxime noſtros infeſtavit. O. E.] Paulus 4. papali dignitate per 4. annos, menſes duos & 26 dies functus eſt. Horrendus, qvi apparuit, cometes, inter alia gravem illam pœnam, qvæ ſeqventi anno Livoniæ ſupervenit, portendebat.

Anno 1557 drucknade Oddur logmadur sudur í Laxá í Kiós fyrer austan Modruvelle, og var hann fluttur í Skálhollt og grafenn þar. Oddur var forspár madur um marga hlute hann sá eina kvinnu þúngada ádur hann reid sudur um sumared og sagde henne hún geinge med nafn sitt, hvad og skede; Sú kvinna let son sinn sem hún þá medgeck epter honum Odd heita. [Mællt er ad þetta hafe vered Margret Hellgadótter, móder hr. Odds Einarssonar biskups hann var og forspár madur og nærgætenn, um marga hlute og sogdu menn hann hefde þad af nafne. O. E. S.] Verdur Eggert Hannesson þá logmadur fyrer nordan og vestan en Paull Vigfússon fyrer sunnan og austan. Knútur Steinsson er hyrdstióre. Gunnar bónde Gíslason fer til Reinestadar, helldur klaustred XIII. ár, er mællt gollded hafe epter á áre XXX dale. [Þá sigl-de herra Gísle Jónsson epter biskupsdæme. En Síra Snorre Hiálmsson í Hollte under Eyafiollum var officialis. O. E. S.]

Deyde Dr. Johannes Machabeus til Kaupenhafn, einn formætur lærdur madur, hanns líke fylgde kóngurenn siálfur til graftar. Hrædeleg ásókn í París vid þá Evangelisku. Evangelisker fángar med sínum brefum, forsvara sig fyrer kóngenum af Frankarîke, en sá meste partur hálshoggvenn og brendur. Hertoge Augustus kemur inn í Danmork. Friderich annar reiser inn í Þydskaland, med hertoga Augusto, og med honum var hann á herradeige til Franchfort.

Anno 1558 stór dyrtíd í Danmork. Kall Stígsson hofudsmadur. Hann bygde oll klaustur á Íslande þá al-

Anno 1557 Otto nomophylax in flumen Laxa, in tractu Kiofensi, qvi â Mödruvallis orientem spectat, mersus, viam lethi calcavit, cujus defuncti cadaver Schalholtiam deportatum ibiqve sepultum est. Erat is animo rerum futurarum admodum præsago. Hac æstate, anteqvam in australem Islandiam iter institueret, matronæ cuidam prægnanti haud vano præsagio prædixit, qvod cognominem suum in utero gestaret: Ipsa enim, qvem enixa est, puerum ex nomine ejus, Ottonem appellari curavit. [Matronam hanc dicunt fuisse Margretam Helgii filiam episcopi Ottonis Enaræi genitricem. Erat is qvoqve animo multum sagaci, qva in re illum a qvo nomen trahebat, referre dicebatur. O. E.] Hoc anno Egerhardus Hannæi filius borealis & occidentalis, & Paulus Vigfusi orientalis & australis Islandiæ nomophylaces agebant. Canutus vero Steensonius præfecturam provinciæ gessit. Gunnerus Gislonius monasterium Reinestadense, qvod 30 imperialibus qvovis anno conduxisse fertur, migrat, ubi 13 annos hæsit. [Dominus Gislo Jonæus in Daniam nave trajecit, episcopatum petiturus. At dominus Snorro Hialmi filius Holtensis sub montibus Eyafiöll, pastor, erat diœcesis Schalholtensis officialis. O. E.] Doctor Johannes Machabeus Havniæ diem obiit supremum, vir præclari doctrina conspicuus, cujus exeqvias ipse rex cohonestavit. Horrenda persecutio Lutetiæ parisiorum Evangelicos vexavit. Captivi Evangelicorum literis se coram rege Francorum defendunt, sed maxima pars decollati combustiqve Dux Augustus in Daniam accessit, qvo cum Fridericus 2dus in Germaniam profectus, & simul cum eô comitiis Franchofurti intererat.

Anno 1558 Dania gravi admodum annona conflictabatur. Carolus Stigi filius præfectus Islandiæ omnia monasteria mul-

varlega og framfærde fyrer gialld. Hr. Gudbrandur Þórláksson, er í skóla á Hólum oll þesse VI fyrerfarande ár.

Sest ein undrunarsamleg Cometa. Maria drottníng í Englande deyr þann 17 November. Epter hana kom Elizabeth í England, burtrak úr Englands ríke þann pápiska lærdóm. Friderich annar kemur aptur frá Þýskalande, nærre páskum. Kóngs Christians þridia Receß forbetraz, med*) einum articula til Koldíng. Kóng Christian útbýr sinn skipaflota. Keysare Kall sá 5te afhender sínum bródur Ferdinando keysaradómen, med chúrfurstanna samþycke. Var hann krýndur til keysara 18 Martii, en keysare Kall deyde í Spanien nockrum árum sídar í einu klaustre heiter Just 21ta Septembris.

Anno 1559 deyde kóng Christian 3die til Koldíng á siálfann nýársdag, ádur fyrre var hann af einum engle vidvaradur. ríkte 24 ár. alldurs 56 ár. Krýndur kóng Friderich annar þann 21 Augusti af Nicolao Palladio biskupe í Skáney, hiáverande kiorfurstanum Augusto af Saxen og morgum odrum herrum, þá deyde og kóng Christian annar á Pálsmessukvolld, epter því sem hann gat til med gráte ad hanns alldur munde ei lángur epter, er hann frette andlát síns brædrúngs kóngs Christians 3dia hafde hann í hallde vered 27 ár. alldurs 78. Kóng Friderich yfervann Ditmersken 20 Júnii. Páve Júlíus fiórde deyr epter hann kom Pius 4de. Lætur herra Gisle biskup gánga dóm um ólogleg hiónabond á Reykium á Skeidum, hvern ad samþyckia á Alþínge Paull Stígsson hyrdstióre, Paull Vigfússon og Eggert Hannesson, logmenn. Var

*) Nýum articulis.

to graviori, qvam antea, mercede elocavit. Præteritis ſex annis dominus Gudbrandus Thorlacius ſcholam Holanam freqventaverat. Cometa mirabilis conſpicitur. Die 17. Novembris Maria Britannorum regina mortalitatem explevit. Hanc in imperio excepit Elizabeta, qvæ in Anglia doctrinam papiſticam abolevit. Fridericus ſecundus de Germania ad feſtum paſcatos reverſus eſt. Receſſus Chriſtiani tertii novis articulis Koldingiæ emendatur. Rex Chriſtianus claſſem inſtruit. Imperator Carolus 5. fratri Ferdinando imperium, electoribus comprobantibus, tradit. Hic die 18 Martii diademate ornatur, ille vero poſt aliqvot annos die 21. Septembris, in monaſterio qvodam Hiſpanienſi, cui nomen Juſtum, animam effundebat.

Anno 1559 rex Chriſtiànus tertius, ipſo circumciſionis Chriſti Feſto, 24. imperii, ætatis 56 anno Koldingiæ vitam cum morte commutavit, ab angelo Dei præmonitus. Die 21. Auguſti rex Fridericus 2. præſentibus electore Saxonico Auguſto aliisqve multis proceribus a Nicolao Palladio epiſcopo Scandiæ ſolenniter coronatur. Ad veſperem Feſti converſionis Pauli rex Chriſtianus 2. anno ætatis 78, Carceris ſui 27, in vivis eſſe deſiit, prout audita morte conſobrini Chriſtiani 3ii lacrymabundus augurabatur, ſuam ſcilicet mortem brevi futuram. Papa Julius 4. morte exſtinctus ſucceſſorem habuit Pium qvartum. Dominus Gislo epiſcopus Reikis in Skeidenſi tractu, de illegitimis connubiis tulit ſententiam, ſeqventi æſtate, in foro generali, a præfecto Paulo Stigi filio, Paulo Vigfuſæo, & Egerhardo Hannæo, nomophylacibus, approbatam. Uſus tabaci a Johanne Nicotio, qvi herbam in Galliam transportavit a qvo etiam herba Nicotiana denominatur hoc an-

tóbak fyrst uppfunded og tídkad af Johann Nigotio hver þad í Frankaríke fyrst innfærde og af honum hefur sitt nafn Herba nigotiana. Ared epter vard þad enn vídfrægara og barst út um nordurlondenn.

Anno 1560 andadez Egell Jónsson á Skarde í Lángadal, eirnenn Þorleifur Palsson á Skarde á Skardsstrond sem vered hafde logmadur. Item Þórleifur Grímsson á Modruvollum og Grímur sonur hanns. 3 Logmenn áttu dætur Þorleifs Grímssonar. Are biskupsson átte Halldóru, Ormur Sturlason átte Þorbiorgu, en Eggert Hannesson Sigride. Fleire voru dætur Þorleifs Grímssonar Þuridur og Hallótta. Biskup Olafur víger Gudbrand til prests og er hann þá 19 ára ad alldre verdur Lócatur í skóla ad Holum. Kóng Friderich 2 stadfester vid þá Svensku legáta þá 50 ára Fridargiord. Deyr kóng Augustus i Svíaríke dag 29 Septembris. Kóngurenn í Mauritziania afleggur Mahomets lærdóm, og lætur sig skíra til Fessa 1 July. Philippus Melanton deyde 1 Aprilis*) Petur Palladius deyde 3 Januarii. Pius páve 4de 6 ár

Anno 1561 dó ábóte Helge á Þíngeyrum. Helge ábóte geck 3var til Róm ad taka lausn páva, hann átte born vid meinalausum Konum. Paull Stígsson hofudsmadur fylger vel ad koma af pápistaskap í landenu. Leggur sekter á um ad hallda þær helgar sem bannadar være einnen um lióssakveikíngar fyrer líkneskium skyllde vera kóngsbrefa brot VIII merkur; um þetta og fleira gefur hann bref út.

Kóng Friderich annar samþycker eins árs stillíng, vid kóng Erich af Svíaríke sem braut þá 50 ára fridargiord, í því

*) Adrer segia 19 Aprilis.

no primum inventus eſt, ſed mox ſeqventi anno per Evropam freqvens eſſe cæpit.

Anno 1560 Egillus Jonæus de Schard in tractu Langadalenſi, Thorlevus Paulæus de Schard in tractu Schardſtrandenſi, qvi ante nomophylacem egerat; Itemqve Thorlevus Grimæus de Mödruvallis, ſuusqve filius Grimus, ex hominum vita demigrarunt. Tribus Thorlevi Grimæi filiabus nomophylaces erant mariti: Arius enim epiſcopi Jonæ filius Haldoram duxit uxorem; Vormius Sturlæus Thorbiörgam; Egerhardus Hannæus Sigridem. Plures habebat Thorlevus filias, Thorridem nempe & Hallottam. Epiſcopus Olavus Gudbrandum natum annos novemdecim, ſacerdotio initiat qvi hoc qvoqve anno Scholæ Holanæ Hypodidaſcalus conſtituitur. Rex Fridericus 2. inducias 50 annorum cum legatis Svecis confirmat. Rex Sveciæ Auguſtus die 29 Septembris diem ſuum obüt. Rex Mauritaniæ, doctrinâ Muhemmadanâ valedicere juſſâ, Feſſæ Cal. Julii ſacrô Baptiſmi rore tingitur. Philippus Melanchton *] calendis Aprilis mortem oppetit, Petrus vero Palladius die 3. Januarii. Pius 4. papali dignitate ſexennio functus.

Anno 1561 Helgius Thingörenſis abbas moritur. Hic tribus vicibus Romam, ut concubinatuum veniam a papa impetraret, peregrinationem ſuſceperat, abſolveratqve. Paulus Stigæus præfectus ſedulus papiſticæ ſuperſtitionis abrogator, exſiſtit; Inter alia enim legibus ſancit, ut illuminationes coram imaginibus mulctâ 4. marcarum, ſic ut contemtus mandati regii ſolet, punirentur, conſtitutâ qvoqve pænâ, in eos qvi ferias interdictas celebrarent. Rex Fridericus 2. cum Erico Sveciæ rege, qvi occupatâ Revaliâ, factas, 50 annorum indu-

*] Al: die 19 Aprilis,

hann inntók Revel. Skipsrettur útgeingur af kóng Friderichs ordrum. Evangeliskur lærdómur upptekenn í Frankaríke. Kóng Karl IXde Francisci bróder krýnez til kóngs í Frankaríke þegar hann var á sinu ellefta áre. Lífland af stóru og lángvarandlegu stríde vid Moscovitann gefur sig under Pólen

Anno 1562 vetur í medallæge á Íslande kom sídan á skírdag nordan hríd mikel med stórum feller. Deyde Abbadís Solveig á Stad í Reinenese. Gunnar bónde Gíslason hellt Stadenn, voru nú enn nockrar systur þar, Síra Gudbrandur Þórláksson hefur og vered 2 ár locator á Hólum og sigler til Danmerkur, vestur á Patrixfyrde þá XXI. árs., feck frikost í Danmork af erkebiskupe D. Paulo og var þar í III ár. Rógurenn mikle er Paull Vigfússon logmadur vard fyrer af Síra Stepháne Olafssyne og Erlende Þórdarsyne, um hvert mál Páll Stígson hyrdstióre lætur dóm gánga í Olvese af 24 logrettumonnum, hafde Erlendur Þórdarson bored þad bref Paule hofudsmanne, sem hyrdstiórenn þar framlagde á þíngenu, og innehellt medal annars ad Stephán prestur, hefde sied ad Páll logmadur hefde rided á spiótskapt Ejólfs heitens Kolgrímssonar, ad honum óforvarande og þar hefde Ejólfur bana af feinged og þad sama spiót hefde geinded í hanns kvid; item ad Ejólfur Kolgrímsson hefde líst því fyrer Stepháne ad Páll Vigfússon være sinn banamadur. Var Stephán fyrer dóme og medkende hann hefde bæde þetta bref skrifad og innsiglad. Beiddez þá logmadur enn undansæres, og dæma þeir honum tylftar eid hvern hann þar sver ad Ejólfur Kolgrimsson hefde ecke bana feinged af sínum verkum, ne vilia, hverke leinelega ne openberlega, viliande ne óviliande. Medkende Stephán þá ad hann hefde

cias ruperat, unius tantum anni ferias paciſcitur, Idem jus nauticum a ſe latum edidit. Galli religioni Evangelicæ nomen dedere. Carolus 9. Franciſci frater, anno ætatis 11. nondum impleto, rex Galliæ ſolenniter creatur. Livonia longo graviqve bello a Moſcovitis exhauſta Polonico imperio ſe ſubmittit.

Anno 1562 Hyems mediocrî vehementiâ ſævit, die autem viridium tempeſtas e ſeptentrione orta, nivibusqve horrenda, gregibus admodum exitialis, toto cælô confremuit. Solvega monaſterii Reineſtadenſis Abbatiſſa obiit, moniales enim aliqvot ibi ſe hoc tempore continebant. Herus Gunnerus Gislonius præfecturam monaſterii geſſit. Dominus Gudbrandus Thorlaci, conrectoratu ſcholæ Holenſis per biennium functus anno ætatis 21. in ſinu Patrixfiörd nave aſcenſâ in Daniam trajecit, ubi triennio ſtudiorum gratia hæſit, ſumtibus D. Pauli archiepiſcopi ſuſtentatus. Paulus Vigfuſi nomophylax a paſtore Stephano Olavio & Erlando Theodoræo gravi admodum calumnia proſcinditur, cujus inqvirendæ gratia a Paulo præfecto Stigi filio, forum, 24 pedariis judicibus delegatis, in Olveſia conſtitutum eſt. Produxit primum præfectus traditas ſibi ab Erlando Theodoræo literas qvibus inter alia dicebatur, qvod Paulus nomophylax eqvum in Eyolfi Kolgrimi filii haſtile eo non prævidente, concitaſſet, qvade cauſa lethale vulnus in ventre accepiſſet: item: qvod hic ante qvam moriretur coram Stephano Paulum nomophylacem interfectorem ſuum declaraſſet. Aderat in forô Stephanus confeſſus ſe literas exarâſſe obſignaſſeqve. Poſtulante deinde nomophylace ut juramento purgatorio ſe defendere liceat, judices ea lege, ut duodecim teſtes jurato confirment, id permittunt. Ille vero ſancte abjurat, ſe ſive vi ſive dolo, ſive conſulto ſive fortuitô Eyolfô Kolgrimæô mortem acceleraſſe. Tali modo ſceleris convictus Stephanus ſe indignatione motum

þetta bref skrifad, fyrer því ser hefde misþóknaz lögmannsens ord, er hann kom heim til hanns ad Hlídarenda, hvor ord dómendum virdez umvondunar ord, epter skylldu tolud hafa vered, af lögmanneunm, dæma þeir þetta ad vera rett banarád, og Paule lögmanne LX Hundrud í banaráð og bætur af Stepháne og í annare grein epter rógs capitula, þar madur ræger vid kóng biskup, jarl edur sýsslumann se slíku sekur. Item ef madur líser ecke víge, dæma þeir landzvist og líf Stephanar til kóngsens náda í hvern máta hann villde vid hann höndla fyrer þennann óheyrelega giorníng. Eggert lögmadur útnefnde dóm á Oxarár þínge um þá menn sem lofa med vottum og handsolum þá mey edur konu ad eiga og liggur med henne sídan og um adra þá sem kaupa ser mey edur konu, og leggiast sídan med, láta lýsa en vilia ei þessar sínar konur festa edur og þær vilia ei þessa menn samhyllaz til löglegrar festíngar, þetta virdez þeim óleglegt framferde og ecke lidaz meiga, epter Guds lögum og manna og dæma þeir hverutveggiu skylduga sínar konur ad festa. En vilie þeir þad ei ad lidnum lýsíngum, skyllde þínga prestur giora þeim áminníng næsta sunnudag epter ad festa konu þá, vilie hann ei þá, giallde giftíngarmanne fullrette. En á ødrum sunnudeige med samre áminníngu og þessare giallde giftíngarmanne tvofalldann rett, vilie hann þá ei festa á þridia sunnudeige, med samre áminníngu, giallde giftíngarmanne tvofalldann rett en kónge 4 merkur í dómrof. En láte hann lída mánud upp frá því og fester eige se fángadur af kóngsvallde, under slíka refsíng sem XII. menn dæma. Kemur inn í landed kóngs Friderichs II. bref um þad ef lögmenn gefa út ránga úrskurde take hyrdstióre til sín 24 menn hinna skilvísustu, sem honum líst nær hann vill, og med þeirra tilsión skal hann fulla

ſuper dictis a nomophylace Hlidarendæ in ſe ingeſtis, prædictas literas compoſuiſſe confitetur. Qvibus obſervatis judices nomophylacem, Stephanum merito & pro officii ratione reprehendiſſe, hunc vero cædem in illum conſuluiſſe æſtimant, Stephanoqve, [ſecundum hoc legis de Calumnia præſcriptum: Siqvis alterum apud regem, epiſcopum, comitem vel toparcham detulerit &c.] multam 240 imperialium, ſatisfactionis loco nomophylaci ſolvendam, irrogant, relicta flagitii vindicatione regis arbitrio, ſecundum illud legis: ſiqvis cædem a ſe commiſſam non profeſſus fuerit &c. Egerhardus nomophylax in foro Oxaraenſi, de procis, qvi deſponſatam ſibi, interpoſita ſtipulatione teſtibusqve præſentibus: virginem aut fœminam, ſive qvi peractis ſolenniter ſponſaliis & pro ſacris roſtris publicatis, ſtuprant, nuptias vero celebrare recuſant, itemqve de ſponſis, qvæ proco ſtupratori connubio jungi nolunt. Qvæ cum intoleranda, & divino humanoqve juri ſint contraria, talis ſponſus nuptiarum peragendarum lege obſtrictus judicatur: qvibus adornandis poſt ter promulgata ſponſalia ſi abhorruerit, a ſacerdote, ſeqventi dominica admoneatur; ſi poſtea per integram ſeptimanam procraſtinaverit ſponſori æſtimationem ſolvat; poſt alterius ſeptimanæ ſpatium ſimiliter admonitus ſi perſeveraverit, dupla eſto mulcta. Qvod ſi poſt tres hebdomadas totidemqve admonitiones obſtinatus manſerit, ſponſori duplam æſtimationem, regi vero pro contemtu legis 4. marcas, expendat: dilatis per integrum menſem nuptiis, a præfecto captus ſtatutam a 12 arbitris pœnam luat. Regis Friderici 2. conſtitutio qva ſancit, ut præfectus aſſumtis ſecum, qvocunqve tempore placuerit 24 probatiſſimis viris poteſtatem habeat dicendi ſuper ſententia a nomophylace fortè injuſtè latâ, judicium, eumqve qvi injuria af-

magt hafa ad kalla aptur þeirra ólöglega úrskurde; og láta hinn mishalldenn rett fá. (Síra Jón Matthiasson hinn Svenske á Breidabólsstad, prentade Gudspiallabók epter forlagé hr. Olafs Hialltasonar. O. E. S.)

Kóng Erichs legatar af Svíaríke, komu aptur frá Danmørk med óútretta sok. Hófz stríd millum Dana og Svía. M. Páll Mathsson vard biskup í Ribe. Vors kóngs legatar Eyler Hardenberg og Jóhann Tundsen kómu af Rússlande og hofdu med ser grótzfurstans legata. Innbyrdes stríd í Frankaríke fyrer Religionem. Jóhannes Stygelius einn merkelegur Poeti deyr. Hertoge Vilhelm af Saxen deyr.

Anno 1563 deyde Dade Gudmundsson í Snóksdal hafde hann þá veikur vered um nockur fyrerfarande ár af átumeine í andlite. Hann var barnlaus þá og þau húsfreya hanns, Gudrún Einarsdótter sem þá hafde 74 ára allburs; var erfínge Dada hanns dóttur sonur Hannes Biornsson, sem þá var í ómegd: Lætur Eggert logmadur her um dóm gánga í Snóksdal hver umbod Hannesar skule hafa, á þeim gótzum er epter Dada fellu og virdtez dómendum eingenn betur fær til fyrermenníngar, forsvars og fyrersiónar þó nockrar kvennpersónur nær stæde, enn Eggert logmadur hver ed var fodur bróder, þessa únga manns Hannesar Biornssonar, og dæma honum umboded og forsvare ollu fyrer gótzunum ad hallda innanlands þad mogulegt sie. Skulldner løglegar ad greida, gótzenn sídan virda láta og ávoxtu eignaz; geta þeir í dómenum ad hyrdstiórenn hafe átolur á gótzum Dada og fógetenn hafe sendt sinn umbodzmann þángad á Þínged med brefe Andres Hoffmann og láta uppskrifa alla peninga epter Dada,

fectus est, ad jus suum obtinendum juvet. (Dominus Jonas Matthiæ, Svecus, Breidabolstadensis pastor, Evangelia Dominicalia, auspiciis Olai episcopi literis impressit. O. E.) Erici Sveciæ regis legati ex Daniâ ré infectâ reversi sunt. Bellum inter Danos Svecosqve incipit. M. Paulus Mathsonius Ripensis episcopus creatur. Regis Friderici secundi legati, Eylerus Hardinbergius & Johannes Tundsonius ex Russia reversi, principis magnifici legatos adducebant. Bellum intestinum in Gallia ob religionem geritur. Johannes Stygelius, poëta eximius fatis cessit, itemqve Vilhelmus dux Saxoniæ.

Anno 1563 Dadius Gudmundæus Snochsdalensis, qvi per aliqvot elapsos annos, ex cancrô faciem infestante, laboraverat, animam efflavit, nullis ex uxore Gudruna Enaræa, qvæ annum jam 74. ætatis agebat, liberis relictis, qvare tota hæreditas, ejus ex filiâ nepoti Hannæ Biörnonis filio, qvi nondum justâ erat ætate, cessit. Hinc nomophylax Egerhardus judicibus delegatis Snochsdali decernendum proponit, qvis impuberis pueri, ejusqve patrimonii tutelam suscipere debeat. Qvi, posthabitis iis fœminæi sexus personis, ad qvas, ex norma legis, tutela pertineat, ipsum nomophylacem, adolescentis patruum, ut dignitate eminentem, ita huic oneri parissimum tutorem constituunt, eâ lege, ut omnem totius hæreditatis curam gerat, & qvantum in ipso sit, integram retineat, nominaqve legitima solvat, & facta bonorum æstimatione fructus omnes ipsi in possessionem cedat. Memorant qvoqve præfectum, mandatarium suum Andream Hoffmannum cum literis in forum misisse, qvibus postulet, ut omnia Dadii bona, utpote Fisco adscribenda, in numeros referantur, qvod illi, latâ contraria sententiâ fieri prohibent, sed hac de rê non prius,

hveriu þeir med ollu afslá í dómenum fyrst, so ad átolur þeirra skule standa til Alþínges, utan fyrre kynne ad semiaz med fógetanum og logmannenum og þeir hafe alldrei vitad Dada í nein þau mál falla ad hann hefde sína penínga forbrióta mátt, því þyrfte hanns penínga ei upp ad skrifa sem annann útlægan eyrer, helldur hafe þeir oftlega heyrt af Dada og odrum monnum, ad hann hefde kvittan fyrer ollum sínum málum. Um þennann tíma semur Eggert Hannesson logmadur vid hyrdstióran um ávirdíngar og brot Dada, heitens, vegna Hannesar, hvert umbod hann hafde, med 500 dolum. En þá Hannes kemur til logalldurs, fær hann Eggert fyrer þesse útlát og annad sem Dada snerte LX Hundrud, sem var Sæból á Ingialldssande, þann stad hlaut Elen Magnúsdótter epter móder sína Ragneide E. D. Kemur híngad til Íslands kóngs Friderichs annars bref, ad hver sem ad openberre villu yrde fundenn skyllde verda útlægur og missa lífed, ad þeir skyllde dæmaz epter Recessenum sem íslendsk log gerde ecke grein á ad sú andlega Ordinantia helldez yfer allt Ísland.

Eitt fóstur heyrdez gráta í módurennar lífe í Kaupenhafn VII vikum fyrr enn þad var fædt sem var eitt teikn um þad epterkomande stríd. Magnaz þad Svenska stríd millum kóngs Friderichs 2 og kóngs Eirichs í Svíaríke 18 Aprilis. Elsborg og Nylose inntekenn af kóng Friderich, 5 Septembr. Bardage fyrer Halmstad hvar Svenskar feingu ósigur og misstu 71 sticke. Steinn Stúre fyrer utan fríleide vill gánga í gegnum Danmork, og vard stemd leid fyrer honum í Kaupenhavn. Þeirra Líbsku stríd á móte Svenskum. Hertoge Johannes í Finnlande med allt sitt folk fángadur af sínum bródur kóngenum af Svíaríke.

Anno 1564. mikell hafís vid Ísland og tekner Selar á

qvam proximo foro generali, nisi interveniente inter nomophylacem præfectumqe transactione tractandum testati insimul se nescire qvod Dadius unqvam commissis delictis bonorum suorum confiscationis pœnam promeruerit, freqventer vero tum ex ipso, cum aliis, audivisse, qvod omnium suorum delictorum absolutionem consecutus fuerit. Hoc tempore Egerhardus nomophylax, cum præfectô, nomine pupilli sui Hannæ de delictis a Dàdio commissis, pactionem fecit, 500 imperialibus in satisfactionem datis. Hic, ubi ad puberem ætatem pèrvenerat, tutori Egerhardo, pro expiatione delictorum avi sui, 240 imperialium pretium, prædium nempe Sæbolum in Ingialdssandia situm, solvit. Hoc prædium Helenæ Magni filiæ, matrë suâ Ragneidê Egerhardi filiâ defunctâ, hæreditate obtigit. Constitutio regis Friderici 2di qvâ manifesti hæretici aqvâ & ignê interdicuntur, jubeturqve ut eæ causæ, de qvibus jus Islandicum non habet, secundum recessum decidantur, & ordinatio sacra vim legis habeat in Islandia, publicatur. Partus in utero matris, ante septem hebdomadas qvam ederetur Havniæ lacrymari auditus est, qvod imminens portendebat bellum. Diê 18 Aprilis bellum inter Fridericum 2dum Daniæ regem & Ericum Sveciæ regem crudescit. Die 2 Septembris rex Fridericus Elsburgum & Nylöfiam occupat. In pugnâ ad Helmstadium Sveci 71 tormentorum, una cum palmâ, amiserunt. Stenoni Sturio, qvi absqve venia iter per Daniam facere cæperat, Havniæ via intercluditur, Lubecenses adversus Svecos arma sumunt. Dux Johannes cum omnibus suis, a rege Sveciæ suo fratre, captus est.

Anno 1564 multa ex oceano [Grönlandico] glacies borealis Islandiæ oras undiqve cingens innumeram fere Phocarum

nærre ótal, um allann nordlendínga fiórdúng. Fór almenníngur úr sveitunum út á ísana og báru á hestum selana lestum saman, dróu og óku fram um bygdernar og var þetta almennelega kallad selavored mikla.

Bardage á skipum under Olande. millum Dana og Svía 30 Maij. Svenskra besta orlogsskip Mageloß brent med 177 sticke 31 Maij, og þá var Herluff Trolle kóngssens af Danmork hershofdínge. Vid Halmstad voru 3000 Svenskra drepner. Keysare Ferdinandus tilstodar í Vien ad leikmenn mættu taka Sacramentum under bádum portunum. Johannes Calvinus deyr. Ferdinandus keysare deyr til Vien d. 25 Júlii.

Anno 1565 lángt vor og hardt fram yfer fardaga. Gott haust og vetur fram til lánghelga, kom ecke skip fyrer nordan, giorde þad ófridur þess Svenska. strids. Kemur Síra Gudbrandur Thorláksson ad utan alldurs 23 ára, hefur þá feinged skóla í Skálhollte og var þar skólameistare 3 ár. Paull Stigsson er samt hyrdstióre, gefur bref út vrestum ad þeir fáe áminníngar sem Guds ord vanrækia og straffez ef valldsmonnum hlída ei.

Bardage fyrer Falkenberg, hvar nockrar þúsunder Svenskra voru vid velle lagder. Herluff Trolle deyr 19 Júlii. Otthe Rud admiral fángenn og deyde í Svíarike 11 Júnii. Doct. Elias Reimpaldus deyr aungvum nærverande. Þeir Christnu unnu eina ágæta sigurvinníng á Tyrkium. Jóhannes Mathesius, Conradus Gesnerus deya. Pius páve 4de deyr. Kemur út kóngs Friderichs bref uppá þann stóra dóm (er menn so nefna) er geck áre fyrre á Alþinge af bestum landsens 24 til-

multitudinem expromebat, adeo ut appetentê verê, collectis hinc inde per glaciem phocis, catervatim eqvis & vehiculis in finitimos tractus & tribus veherentur; vere hoc ex abundanti phocarum proventu denominato. Die 30 Maji Dani contra Svecos ad Oelandiam navali pugna congrediuntur, seqventi autem diê optima Svecorum navis præsidiariâ, cui nomen Magelloss, 177 tormentis munita, fractâ est, Herlufo Trollo Danici exercitus ductore. Ad Helmstadium 3000 militum Svecorum aciê ceciderunt. Authoritate Ferdinandi imperatoris Laicis Viennæ Sacram Evcharistiam sub utraqve specie sumere permittitur; moritur autem imperator die 25. Julii hujus anni. Johannes Calvinus hoc qvoqve anno fato fungitur.

Anno 1565. Sævâ hyemis inclementiâ prima æstatis qvadrans intolerabiliter horruit: autumnale vero brumaleqve tempus egregiâ cæli temperie usqve ad Festa Juliorum fertilis erat. Hâc æstatê nulla e Dania navis, propter belli Svecici incommoda, borealem Islandiam visitavit. Tunc Dominus Gudbrandus Thorlacius 23 annos natus in patriam redux scholæ Schalholtinæ rectoratum nactus, per triennium tenuit. Præfectus Paulus Stigi filius pastoribus scriptô injungit, ut verbi divini contemtores admoneant, qvi nisi se emendent, a magistratu politicô pæna infligatur. In prælio ad Falchenburgum aliqvot Svecorum millia profligati sunt. Die 19 Julii Herlufus Trollus mortem obiit. Præfectus classis Otto Rudius in Sveciâ captus die 11 Junii fato functus est. Doctor Elias Reimpaldus qvoqve, neminê præsentê, vita cessit. Christiani eximiam victoriam a Turcis reportarunt. Johannes Mathesius Conradusqve Gesnerus diem supremum expleverunt, itemqve Pius 4. papa Romanus. Prodiit in publicum regis

nefndum af løgmannenum Paule Vigfúsſyne og Eggert Hannesſyne. Epter forlage hyrdſtiórans Pauls Stígsſonar um ſakferle og refſíngar, þeirra ſem falla í frillulífe og hórdóme, edur leggiaz med ſkylldum edur mægdum perſónum, ſem og líflát þeirra er fellu med þeim 17 perſónum er kyrkiuløgenn umgeta, og til kóngſens náda liggiande um þeirra fe ad hálft mætte til erfíngia falla. En kóng Friderich náduglega ſkickar, ad erfíngiar take alla faſtaeign epter þeſſar perſónur, en kóng dómurenn lauſafed. Dómenn bar Paul Stígsſon fyrer kónginn en brefed hafde hann aptur híngad.

Anno 1566 felle vetur mikell og ſniór, kom gódur bate á páſkadagenn, og var hálfa adra viku. Sídan kom hafís med miklum kulldum fell margt af fátækum monnum, láu hafíſar fyrer nordan til midſumars, kom ſo mikell ſniór ſídaſt í Junii (edur Júlii) mánude ad tók á kvid heſte. Hauſt gott og fiſkeár, kom ſtórt fiúk viku fyrer vetur drapz margt fe ſo og naut, batnade med vetre. Kom miked fiúk jóladagenn, ſo úte urdu menn vída og ſo oftaſt á hinum túnglunum. Kom gódur bate Laugardagenn í Ymbruviku. A føſtu rak þriá ſtór Hvale í einu á Midfiardarneſe under hafís og einn í Núpaſveit nordur. Var Síra Jón Mattiasſon hinn Svenſke, ſem hellt Breidabólsſtad í Veſturhópe miog hrumadur af elle og líttfær. Villdu marger fá þann ſtad. En Paull Stígsſon veitte hann Síra Gudbrande Þórlákſſyne ſkólameiſtara og hellt hann þeſſ verdugann framar odrum, þó fór hann ei þángad medan Síra

Friderici 2di diploma, qvo confirmavit judicium [qvod magnum vulgo audit] in foro generali præcedentis anni, fub aufpiciis præfecti Pauli Stigii, a 24. per Paulum Vigfufæum & Egerhardum Hannæum delegatis optimis regionis incolis pronuntiatum, de pœna mulctave iis irrogandis, qvi in concubinatu, adulteriôqve five inceftu cum perfonis affinitatè fangvineve junctis deprehenduntur, itemqve de fuppliciô eorum, qvi cum 17 iis perfonis in jure ecclefiaftico denominatis, copulam carnalem habent. Et qvanqvam judices regis arbitrio relinqvunt, an dimidiam horum opum partem ad hæredes redire finat, rex Fridericus, ut immobilia hæredibus cedant, mobilia verò ad patrimonium fifci accedant, clementer indulget. Obtulit regi hoc judicium Paulus Stigi, confirmationem vero memoratam reportavit.

Anno 1566 hyems frigoris afperitatê nivisqve freqventia pecudibus erat exitiofa, donec ipfo pafcatis fefto, aer in melius mutatus, non ultra unicam feptimanam cum dimidia, æftivam faciem fervavit; mox ad priftinum rigorem relapfus, ab ingenti qvoqve ex oceano, glaciei mole, qvæ ad mediam ufqve æftatem boreales oras claufit, adjutus, ingentem mendicantium numerum enecavit. Elapfo fere menfe Junio [al: Julio] tanta vis nivis in terram delapfa eft, ut alvum eqvi tangeret. Autumnus egregia cæli temperie fertilis erat. Abundantem pifcium proventum mare hoc anno largiebatur. Una hebdomadâ ante hyemem, tanta nivium moles cecidit, ut magnam ovium boumqve freqventiam obrueret, ipfa vero hyeme veniente tempeftas in melius tranfiit. Ipfo juliorum fefto atrox nivium impetus viatores paffim oppreffit, & vix ulla pofthac ea hyeme cælo fplendebat luna qvæ non fimile malum adferret (videret). Die faturni poft cinerum feftum altero, five hebdomadis qvattemporalis hibernæ, cælum com-

Jón lifde, og gat halldeð stadenn. Deyr Paull Stígsson hofudsmadur á Bessastodum, fyrsta dag May og grafenn þar fyrer framan alltare. Samþycktur bróder hanns Henrich til hofudsmanns á Alþínge. Henrich Krag er fógete í Stapans umbode vestra sem sídar verdur hyrdstiore á ollu Islande.

Kóngs Friderichs mandat útgeingur ad eingenn presta skal falla inn í annars embætte, þann 27 Febrúarii. Carolus Mornai sem færde þann Svenska strídsher, var fángenn vid Bahús og meste partur af Svenskum slegenn til dauds, en hitt flýde undan: Sendez fángenn til Callundborgar hvar hañ sat í 7 ár. Skrifade á veggenn þesse ord: *Hic Septennio comedi panem doloris.* C. D. M. **Her hefe eg í sio ár eted hørmungarennar braud.** Sá Danske flote lídur skipbrot under Gullande af storme. Solimanus Tyrkneske keysare deyr og hanns son Selimus kemur í hanns stad. Pius páve 5 ár 9 mánude 25 daga.

Anno 1567 vetur kom á snemma, fellu nockrer peníngar vída, kom bate med sumre og var grosugt sumar gott med þerrer, kom eckert skip fyrer nórdan nema í Hofsós. Kom út Henrich Krag med hyrdstiórn. Ormur Sturlason siglde sem vered hafde logmadur. Dó Jón Svenske. Tekur Síra Gudbrandur vid Breidabólsstad og fara hanns forelldrar þángad Síra Þórlákur og Helga. [Tveir skiptapar urdu á einne stundu, einn á Eyrarbacka og annar á Biarnastodum í

mode mitigari cæpit. Mare glacie concretum tres simul balænas in littus Midfiardarnesense propulit, unam vero in Nupensium tribu qvæ in boreali Islandia sita est, evomuit. Dominus Jonas Matthiæ Svecus Breidabolstadensis in Vesturhopia pastor fessa & præcipitata erat ætate, qvo feudô præfectus Paulus Stigotius dominum Gudbrandum Thorlacium scholæ Schalholtensis rectorem, solum ex multis competitoribus, dignatus est, sed hic migrationem usqve ad mortem domini Jonæ differebat. Præfectus Paulus Stigi filius ipsis calendis Maji Bessastadis defunctus ante aram monumento conditur, cujus frater Henricus hac æstate in foro generali præfectus eligitur. Henricus Kragh, qvi post totius Islandiæ præfectus factus est, fundorum Stapensium [Mandatum Stapense vulgo vocant] mandatarius exsistit. Ad 3 calendas Martii rex Fridericus, ne qvis pastorum alieno choro pedem inferat, edicto prohibuit. Carolus Mornaus dux Svecorum, maxima exercitus parte ad Bahusiam cæsis, parte vero fugatis, captus Callundburgum deportatur, ibidem septennio carceri inclusus hæc verba in pariete scripsit: HIC SEPTENNIO COMEDI PANEM DOLORIS. C. D. M. Classis Danorum ad Gullandiæ oras, ventorum violentia naufragium fecit. Solimanus Turcarum imperator moritur, in filio Selimo successorem relinqvens. Pius qvinqvennio novem mensibus & 25 diebus pontificia dignitate gaudebat.

Anno 1567 malignus hyemis rigor mature apparens, partem pecudum hinc inde absumsit, sed remittit mox ineunte æstate, qvæ optata serenitate largam protulit messem. Nulla hac æstate ab externis regionibus navis borealibus Islandiæ oris appulit, excepta una, qvæ in Hofsosensem portum venit. Henricus Kragh præfectoria dignitate auctus in Islandiam accessit. Vormius Sturlæus, qvi nomophylacem ante egerat, hoc

Selvoge, voru 13 menn á hveriu skipe, þá dó Alexius ábóte Paulsson í Klausturhólum. O. E. S.]

Stód sama stríd í ríkiunum Danmork og Svíþiod, logdu Svíar under sig nockud af Norege en skottudu Danmork. Daniel Rantzou þann allann vetur í gegnum í Svíaríke ad brenna og bræla. Keysarenn leggur sig til ad semia frid mille Danskra og Svenskra. Kóng Eríc í Svíaríke lætur taka af life sinn ypparsta adal og herramenn þann 4 May. Doctor Justus Jónas hálshoggvenn fyrer Kaupenhafnar slote 28 Júnii. Hertoge Jóhann Friderich til Saxen færez fángenn til keysarans.

Anno 1568 kom ís epter páska mikell og lá til fardaga. Kom hret epter allraheilagra messu sídan vetur gódur til þrettánda í jólum. Kom sídan bate gódur. Kom út Ormur Sturluson med logmanns embætte fyrer nordan og var á Alþinge og sette þad med skipun hofudsmannsens. Geingu einger dómar af því Eggert mótkastade Orme, stefnde Ormur Eggert fram og siglde Ormur fyrer nordan og marger ríkesmenn, var þá stríded þar framme sem mest. Deyde Olafur Hialltason á Hólum sunnudagenn um messu fyrstann*] í vetre; Fundur á Flugumyre af lærdum og leikum. Kiorenn Síra Sigurdur á Greniadarstodum til officialis yfer Hólastifte. Situr Síra Gudbrandur á Breidabólsstad, med forelldrum sínum, hafde Helga Jónsdótter móder hanns átt fyrre annann mann, þann Krákur het, og vid honum born nockur Jón, Olaf og Biorgu, veitte Síra Þorlákur forsión þeim bornum. Þá hann

*) Fyrstann í midsøstu.

anno peregre proficiſcitur. Mortuô domino Jonâ Sveco, dominus Gudbrandus Breidabolſtadum, cum parentibus ſuis domino Thorlaco & Helga, ſe contulit. [Duo navigia, 13. qvodqve inſtructum nautis, alterum Eyrarbachii, alterum vero Biarnaſtadis in Selvogio, eadem hora perierunt. Alexius Paulæus Abbas Klauſturholis tunc qvoqve mortuus eſt. O. E.] Idem bellum inter Danos Svecosqve continuatum eſt, qvo Sveci parte Norvegiæ occupata Daniam vectigalem fecerunt. Daniel Rantzou tota hac hyemê Sveciam incendiis vaſtando peragravit. Imperator in pacê inter Danos Svecosqve conciliandâ diligentiam adhibuit. Die 4to. Maii Ericus Svecorum rex primates nobilium magnatumqve e medio ſuſtulit. Die 28 Junii Doctor Juſtus Jonas anté arcem Havnienſem decollatur. Johannes Fridericus dux Saxoniæ captus ad imperatorem defertur

Annô 1568 elapſo páſcatos feſtô, oris noſtris ingens ex oceano affunditur glacies, qvæ eas, elapſis 6 primis æſtatis ſeptimanis, demum reliqvit. Poſt feſtum omnium ſanctorum hyems malitiam aliqvamdiu evomuit, ſed poſtea remiſſior facta, poſt epiphania ſe mitem admodum præbuit. Hac æſtate Vormius Sturlæus borealis Islandiæ nomophylax de novo creatus, in patriam redux, in forô generali, juſſu præfecti, a ſe conſtituto, interfuit: Sed nullæ ibi ſententiæ latæ, Egerhardo Vormium judicem rejicientê. Qvi illo ad ſupremum regis judicium vocato, cum multis e boreali Islandiâ opulentis in Daniam de novo trajecit. Interea belli Svecici ferocia fremebat. Olaus Hialtæus Holenſis epiſcopus, dum in templo ſolenne divini cultus officium peragitur, dominica hyemis prima*) domi ſuæ obiit. In conventu Flugumirenſi, ubi & literati & illiterati comparuêre dominus Sigurdus Greniadarſtadenſis paſtor,

*] Dominica prima poſt Epiphan;

giftez Helgu og voru þeir brædur Jón og Olafur med hønum á Þingeyrum og vígde biskup Jón þá til prests vard Síra Jón Kráksson Þínga prestur þá hiá Eggert logmanne á Bæ á Raudasande og tók hann sig til ad brigda gótz þau og hóf klogun sem biskup Gottskálk Nicolausson hafde med órette haft af Jóne Sigmundssyne módur fodur hanns og Einare Jónssyne hanns módur bródur. Siglde Síra Jón Kráksson til Danmerkur uppá þessa klogun og befalade kóng Friderich Paule Stígssyne ad láta hann log fá, kom Síra Jón so aptur og vann ecke neitt af þessu mále. Villde Paull Stígssón semia med Síra Jóne og þeim er svara áttu málenn og Jón fenge nockud, og vard ecke af því, dó so Paull hyrdstióre her í lande, en Síra Jóne leiddez her vid þá klogun ad heygia og gaf so upp vid. Tók Síra Gudbrandur nú upp þad sama mál því hann stód jafnt ad og Síra Jón, var og sonur Helgu sem ádur greiner. Sigler til Danmerkur og bar fram þetta mál.

Kóng Jóhann sende sína legata inn í Danmørk og leita um frid mille þeirra ríkia Danmerkur og Svíþiódar, hver fridar samdráttur, skede til Roskillde. Kóng Erich í Svíaríke fángaz af sínum brædrum og hertoge Johann verdur kóngur aftur.

Anno 1569 fagurt vedur um páskadagenn, kom sumar í páskaviku. Kom mikell snióv fyrer Michaelis messu. Enn hláka kom med vetre og batnade þá. Komu út þeir aller ríkesmenn, er sigldt hofdu *) og hofdu feinged ser klaustur, og

*) Þesser vóru Arne Gíslason, Jón Jónsson er sídar vard løgmadur, Paull Jónsson broder hanns og Jón Marteinsson.

Holanæ diœcesis officialis eligitur. Dominus Gudbrandus, cum parentibus suis Breidabolstadi sedebat. Mater ejus Helga Jonæ filia ante juncta fuerat marito, cui Kracus nomen, ex qvo liberos, Jonam nempe Olaum & Biörgam genuit, qvorum tutelam dominus Thorlacus, Helgâ uxore ductâ in se suscepit, privignosqve Tingöris secum educebat, qvi postqvam ab episcopo Jonâ sacerdotiô inaugurabantur, Jonas Kraci Bæensis, in Raudasandia apud nomophylacem Egerhardum ecclesiæ, parœcus factus est. Hic actionem de fundis, qvæ episcopus Gotheschalchus Nicolai filius vi & injuria ab avô suô maternô Jonâ Sigmundæo, avunculoqve Enaro Jonæô extorserat, recuperandis suscepturus, Havniam nave proficiscitur, regi Friderico injuriam conqvestus. A qvo qvanqvam cum mandatis ad Paulum Stigi filium, ut hanc causam ex æqvo & bono dijudicaret, reversus est, & præfectus eâ conditione, ut defensores actori partem fundorum restituerent, controversiam transigere in animo habuit, hic tamen, cum mortuô Bessastadis, nîl efficere posset, inani labore difatigatus, conatu destitit. Postea dominus Gudbrandus, hujus scilicet uterinus frater uti antea diximus adeoqve æqvali jure gaudens, actionem de novo movens in Daniam trajicit, remqve omnem coram rege exponit. Rex Johannes nuntios, qvi de pace inter Danos & Svecos transigerent, ablegat, conventu eâ de re Roskildiæ habitô. Ericus Sveciæ rex â fratribus captus, ducem Johannem in regno successorem habuit.

Anno 1569 dies pascatos sereno lumine oris nostris illuxit. In eadem qvoqve hebdomada amabilem æstatis faciem vidimus. Ante festum michaelis nivium ingentes moles terram operuerunt, qvibus veniente hyemê in aqvas resolutis, aër se bene temperatum præbuit. Opulenti,*] qvi priori annô in Daniam

*] Fuerunt autem Arnas Gislonius, Jonas Jonæus, postea nomophylax factus, hujus frater Paulus & Jonas Martinæus.

önnur len af könge. Ormur Sturlason feck aptur lögmanns dæmed fyrer nordan og vestan en Eggert vard fyrer sunnan og austan. Svíade stríd nockud med Dönum og Svium. Kom út híngad hyrdstióre sem het Christopher Valkendorph, hann sigldi aptur þad sumar. Med hyrdstióranum Christópher kom út hr. Gudbrandur Thorláksson, hafde kóng Friderich skipad honum ad láta endeleg lög gánga um hanns mál og þá epter Alþíng kallade strax hyrdstiórenn lögmennina báda Orm og Eggert med morgum lögrettumönnum, sudur til Bessastada, geingur þar dómur um máled er Síra Gudbrandur klagade ad biskup Gottskálk hefde raungum meinum upplosted, millum Jóns Sígmundssonar og hanns kvinnu, Biargar Þórvalldsdóttur hvad þeir og dæma vered hafe og bref biskups Góttskálks og giorninga ónýta, sem um meinenn hlioda mille Jóns og Bíargar, þeir dæma Síra Gudbrande til handa þær eigur er Einar Jónsson hanns módur bródur hefde med ser gefed í Proventu, sem voru þriú höfudból og 4 iarder adrar sem sá dómur framar útvísar.

Ætt Jóns Sigmundssonar er þesse:

Einar og Grundar Helga vóru hión.
1. Biorn var sonur þeirra Jórsalafare.
2. Einar var sonur Biorns.
3. Solveig dótter Einars.
4. Jón var sonur Solveigar Sigmundsson.

En biskup Gottskalk talde so ætt Biargar vid Jón þeim til skilnadar.

Einar og Grundar Helga.
1. Ingegerdur være dótter þeirra.

profecti sunt, jam monasteriorum reditibus redemtis & aliis feudis officiisve a rege aucti, redibant, Vormius Sturlæus borealis occidentalisqve Islandiæ nomophylax altera vice factus est, Egerhardus vero australis & orientalis. Bellum Svecicum non adeo hostiliter geritur. E Daniâ advenit præfectus Christophorus Valchendorfius, sed eadem æstate revertitur. Adduxerat se cum dominum Gudbrandum Thorlacium, a rege in mandatis habens, ut causam illius lege dijudicari curaret, qvare mox foro generali exacto, utrumqve nomophylacem Vormium & Egerhardum cum multis pedariis hujus controversiæ dirimendæ causâ, Bessastadis convocat; Qvi causâ domini Gudbrandi, ostendentis episcopum Gotheschalchum matrimonium Jonæ Sigmundæi Helgæqve Thorvaldææ, tanqvam consangvinitatis causa, contra legem contractum, falso illegitimum judicâsse, justâ pronuntiatâ, omnia episcopi Gotheschalchi hanc rem concernentia acta, pro nihilo habenda esse decernunt; Bona qvoqve ab avunculô suo Enaro Jonæo pro sui sustentatione legata tres scilicet villas præstantiores & uno plura [minora] prædia ipsi adjudicant, uti sententia hac de re lata, testatur. Genealogia Jonæ Sigmundæi hæc est:

Enarus Helgam Grundensem in matrimonio habuit.

1. Biörno Hierosolymipeta eorum filius.
2. Enarus hujus filius.
3. Solveiga ejus filia.
4. Jonas Sigmundæus ejus filius.

Episcopus autem Gotheschalchus sangvinis nexum inter Jonam uxoremqve ejus Biörgam hoc modo recensuit.

Enarus & Helga Grundensis conjuges.

1. Ingegerdis eorum filia.

2. Jón Búland sonur Ingegerdar.
3. Þorvalldur sonur Jóns Búlands.
4. Biorg dótter Þorvallds.

Og hellt nú epter þessu biskup þau fiórmenninga Jón og Biorg og ólöglegann egtaskap með þeim og Helgu dóttur þeirra ecke skilgetna og fyrer þetta hafde hann dæmt fe af þeim, en bannfært Jón sem mikla sögu má afgera um þetta mál. Enn Ingegerdur reyndez Þorsteinsdótter, sem hann tekur ætt Biargar frá, en ecke Einarsdótter ne Grundar Helgu og dæma þeir því í herade Helgu skilgetna, og aptur þær eigner sem biskup Gottskalk hafde fyrer þá sok af þeim hefdad. Til meira skilníngs um ætt frá Einare og Grundar Helgu. Hustrú Christín er kollud var Vatnsfiardar Christín var dótter Biarnar Jórsalafara Einarssonar. En syster Einars afa Jóns Sigmundssonar, hún átte Þorleif bónda hinn ríka Arnason. Biorn Einarsson og Helga fóru þrisvar til Róms.

Anno 1378 fyrsta utanferd Biorns.
1385 Aunnur utan ferd Biorns, rak til Grænlands og 3 skip önnur var með honum Solveig hústru hanns.
1387 Kemur Biorn af Grænlande og 4 skipenn þadan alls.
1388 Sigler Biorn í þridia sinn.
1391 Kom Biorn aftur. Einar var sonur Biarnar (sem ádur seger) og Vatnsfiardar Christín dótter hanns Einar hyrdstióre og Biorn voru syner Christínar og Þórleifs Arnasonar.

2. Jonas Bulandus hujus filius.
3. Thorvalldus ejus filius.
4. Biörga ejus filia.

Qvare episcopus eos, utpote in qvârto cognationis gradu e latere invicem contingentes, illegitimum contraxisse conjugium, filiamqve Helgam incestu progenuisse existimavit, qva hypothesi ductus, ingentibus pecuniis mulctavit, diro anathematis fulmine in Jonam ipsum contorto, qvâ de re multa possent referri. Erraverat episcopüs in genealogia Biörgæ, Ingegerdis enim non Enari & Helgæ Grundensis, sed Thorsteni filia postea reperta est; qvo argumento judices nunc Helgam legitimo matrimonio prognatam pronuntiant, bonaqve hanc ob causam ablata, rectæ hæreditatis successioni adjudicant. Ut de posteris Enari Helgæqve Grund. melius percipiatur, seqventia apponantur. Matrona Christina, qvæ Vatnsfiördensis cognominabatur, erat filia Biörnonis Enaræi Hierosolymipetæ: Soror Enari, qvi Jonæ Sigmundæo erat avus maternus; Uxor vero Thorlevi Arnæi opulenti. Biörno Enaræus uxorqve Helga peregrinationem tribus vicibus Romam suscepit.

Anno 1378 Biörno primam suscipit peregrinationem.

1385 Unacum conjuge Solvega secundam instituit peregrinationem, sed in ea, cum tribus aliis navibus vi ventorum in Grönlandiam propellitur.

1387 Cum reliqvis tribus navigiis de Grönlandia revertitur.

1388 Tertia vice perigrinationi se committit.

1391 Ex hac peregrinatione revertitur. Enarus erat filius Biörnonis, uti prædictum est, Christina vero Vatnsfiördensis filia

Christina, qvæ Thorlevo Arnæo matrimonio juncta era filios habuit Enarum præfectum & Biörnonem.

Anno 1438 Er Einar Þorleifsson hyrdstióre yfer Islande.
1446 Er Einar samt hyrdstióre.
1473 Vard úte Einar Þorleifsson sem hyrdstióre hafde vered á Solvamannagotu. Biorn Þorleifsson bróder Einars átte Olofu Loptsdóttur Guttormssonar hins ríka, þeirra born Einar, Þorleifur, Solveig, Arne sem fell í stríde í Svíaríke barnlaus.

1477 Var Biorn bónde hinn ríke Þorleifsson sleigenn í hel í Rife. Þorleifur Biornsson sem riddara nafn feck og líka vard hyrdstióre her med Didrich Píníng, [hann átte edur hellt vid] Ingvellde Helgadóttur logmanns. Biorn var þeirra son og fleire born.

1493 Dó Einar Biornsson Júnkære utanlands bróder Þorleifs. Solveig Biornsdótter syster Þorleifs og Einars náde arfe þeirra brædra sinna, því ad þrímennings mein voru talenn med Þorleife og Ingvellde, en Einar dó barnlaus, um hvern arf sídar miked kíf vard, því Þorleifur feck pávaleife. Solveig þesse Biornsdótter átte Paul Jonsson og vid honum nockur born. Med þeim Solveigu og Pále var og skilldseme talenn, þau hofdu og pavabref. Þórleifur og Jón voru syner þeirra hverium hún ánefnde stór fe í sinn Testamentis brefe, sem þar má lesa og giort er Anno 1495.

Solveig á og morg born vid Jóne Þórláksfyne, sem voru Jón, Einar, Bryheth, Christín og Vigdís. Sum

Anno 1438 Erat Enarus Thorlevi filius præfectus Islandiæ.
1446 Præfecturam adhuc gessit.
1473 Enarus Thorlevi filius, qvi præfectus Islandiæ fuerat, in via montana, qvæ Sölvamannagötur vulgo audit, tempestatis violentia oppressus, diem suum obiit, Hujus frater Biörno, ex uxore Olöfa Lopti opulenti Guttormæi filia, Enarum, Thorlevum, Solvegam, & Arnam, qvi in Svecia improlis in acie cecidit, liberos procreavit.
1477 Biörno opulentus Thorlevi filius in loco maritimo Snæfellensi, Rif dicto, occisus fuit. Hujus filius Thorlevus, qvi ad eqvestrem dignitatem provectus, & simul cum Theodorico Piningio officio præfectorio in Islandia functus est, uxorem [sive concubinam] habuit Ingveldem Helgii nomophylacis filiam, ex qvâ filium Biörnonem, pluresqve sustulit liberos.
1493 Enarus Biörnonius Patritius, Thorlevi frater, peregre mortuus est. Solvega Biörnonia, relicta fratrum, Thorlevi nempe & Enari, bona, siqvidem hic cum Ingvellde in tertio sangvinis gradu jungi dicebatur, ille vero nullâ relictâ prolê mortuus est, hæreditate accepit, de qvâ gravis postea controversia, cum Thorlevus a papa privilegio donatus fuerat, agitata est. Hæc Solvega maritum habuit Paulum Jonæum, ex qvô liberos aliqvot genuit. Hi conjuges necessitudine etiam inter se attingentes, veniam a papa acceperant. Filios habuerunt Thorlevum & Jonam, qvibus mater lautam hæreditatis portionem testamentô, qvod anno 1495 factum est, adscripsit, uti ibidem legere est.

Eadem qvoqve ex Jonâ Thorlacio plures procreavit liberos, Jonam nempe, Enarum, Brigidam, Christinam

þesse born dóu úng, og er ecke ætt af þeim komen, af Jóne er komenn Are og Jón, af Ara Jónsſyne er komenn Thómas, Jón, Gudrún, af Thomaſe er komenn Sophia Seſſelia, laungetnar. En born Brÿethar voru þesse: Tveir Síra Jónar, Biarne, Pantaleon, Petur, Paull, Illuge, Sigurdur, tvær Gudrúnar, Margret, Steinvor og Solveig. Olafur het fader þessara barna allra, bróder Sæmundar fodur Gudrúnar, ſem átte Arne bónde Giſlaſon á Hlídarenda. Þeir voru Eríksſyner Olafur og *) Sæmundur, um ætter þeſſar og arfdeilur er þeim kunnugt ſem á veſturlandenu búa, og af þeirra ætt komner eru, vil þar ecke fleira um ſkrifa.

Epter Alþíng ſiglde Chriſtopher Valkendorph. En Síra Gudbrandur fór til Hólaſtadar, því hann hafde feinged þar ſkóla, og vard ſkólameiſtare þad ár, en hafde frá ſer lagt Breidabólsſtad á hendur Erlende Pálsſyne, er þá átte hanns hálfſyſtur, Biorgu Kráksdóttur.

Kóng Friderich 2. bref ad kennedómurenn ſe fri frá álog um. Kóng Friderich ſtiftar 100 ſtudenta underholdníng þann 25 Júlii. Daniel Rantzou var ſkotenn fyrer Vardberg. Vardbierg inntekenn aptur frá Svenſkum. Páven bannſetur drottnínguna af Englande. Drottníngen af Englande lætur upptaka 200000 Gillene ſem ſkulu ſkickaz til Duc. de Abba.

*] Brædur Sigmundar Einarsſonar í Aſe vóru Síra Jón í Vatnsfirde, Síra Þórleifur á Breidabolsſtad. Olafur fader Síra Pantaleons á ſtad í Grunnavík og Petur Erichsſon fader Magnúſar, ſem var ſeinaſte ſtyremadur fyrer ſkútu þeirre, ſem Skálhollts kyrkia átte á ſeinuſtu daugum Ogmundar biſkups. O. E. S.

& Vigdisem, qvorum aliqvi impuberes & improles mortui sunt. Ex Jonâ Arius & Jonas nati sunt, qvorum hic Thomam, Jonam & Gudrunam procreavit: Thomas, Sophiam, Ciciliamqve filias ex concubinâ suscepit. Brigida, multos ex se peperit liberos, duos nempe pastores, qvibus Jonas nomen, Biarnium, Pantaleonem, Petrum, Paulum, Hilarium, Sigridem, Gudrunas duas, Margaritam, Stenvaram & Solvegam. Horum omnium pater erat Olaus, frater Sæmundi, qvô Gudruna Arnæ Gislonii Hlidarensis heri conjux, nata est. Olai vero *] & Sæmundi parenti nomen erat Ericus. De genere hoc liteqve hæreditariâ occidentalis qvadrantis incolæ, qvi huic qvoqve stemmati ortum debent, cognitum habent, qvare plura de iis scribere supersedeo.

Post finitum forum generale Christophorus Valchendorfius terram nostram reliqvit; Dominus vero Gudbrandus Holos, ubi rectoris scholæ officium adeptus erat, se contulit, Breidabolstadiô sororis suæ uterinæ Biörgæ Krakii filiæ marito, Erlando Paulæo, traditô. Rex Fridericus 2dus facto diplomate clericos immunitate donat. Idem die 25 Julii Communitatem Havniensem, ubi centum Studiosorum sustentaretur, fundavit. Daniel Rantzou ad Vardbergam, qvæ capta Svecis iterum adimebatur, tormento interfectus est. Papa Romanus reginam Britanniæ ab ecclesiæ corpore segregat; Hæc ducentena aureolorum millia ad Ducatum Abbatensem destinata confiscat.

*] Sigmundus Enaræus Asensis, fratres habuit dominum Jonam Vatnsfiördensem, & dominum Thorlevum Breidabolstådensem, pastores, Olaum, domini Pantaleonis Stadensis in Grunnavicha pastoris, parentem, Petrum Ericium, qvi pater erat Magno ultimo gubernatori navis, qvæ postremis Ogmundi episcopi temporibus cathedræ Schalholtensi propria erat. O. E.

Anno 1570 deyde Paull Vigfússón logmadur 'á Hlídarenda; Hanns syster var Gudrídur móder Gudrúnar Sæmundsdótter, er Arne Gíslason átte, er epter Paul logmann bió ad Hlídarenda. [Paull Vigfússon var barnlaus, hanns syster var Anna, hennar syner Magnús og Erlendur Hialltasyner og Kristín. O. E. S.]

Kóng Friderich annar hefur nú spürt afgáng biskups Olafs Hialltasonar. Bodar Síra Gudbrand skólameistara fram ad sigla, og verda biskup í hanns stad, enn sender híngad annann skólameistara, sem het Hans Gillibrün. Sigler Síra Gudbrandur biskupsefne med Donskum.

Af predikunarstolnum í Kaupenhafn var úthrópad, med fognude og stórre glede, fridur mille Danskra og Svíaríkis þann 17 Decembris sem þá hofdu strídt í 8 ár. Kóngsens bref daterad þann 11 Júnii um kennedómsens óskickanlegheit.

Anno 1571 frost mikel um vored, kom ecke ís vid land. var þó vor gott. Skírdag kom sumar, Páskadagur gódur. Grasár miked. Snióade med vetre. Hardur vetur til Jóla, fiellu peníngar. Kom bate í Martii mánude ætíd hægre. Kránkleike vída vestan og nordan. Vigdur Gudbrandur til biskups og kom út. Þórdur Gudmundsson vard logmadur sunnonn og austan. Kom út fyrer þíng Johann Buchhollt hofudsmadur. Var víg veiged í Sldumúla Jóns bónda Grímssonar, var hann lagdur under borde vid dryckiu af Jóne er Murte var kalladur, syne Eggerts Hannessonar, hann sat og vid borded. (Jón Murte Eggertson siglde sídan kom híngad ei aptur. O. E. S.)

Anno 1570 obiit nomophylax Paulus Vigfusæus Hlidarendensis. Hujus soror erat Gudridis, mater Gudrunæ Sæmundææ, qvam Arnas Gislonius, qvi Paulo nomophylace mortuo, Hlidarendi habitabat, uxorem duxit. [Paulus Vigfusæus liberos nullos ex se reliqvit; Soror ei erat Anna, genitrix Magni Erlandiqve atqve Christinæ,qvi Hialtio patre nati erant. O.E.] Rex Fridericus 2dus, postqvam episcopi Olai Hialtæi mortem rescivit, dominum Gudbrandum, rectoris scholastici officio Johanni Gillibrunio demandatô, episcopatus vacantis suscipiendi gratiâ, arcessit, qvi dicto audiens hâc æstatê in Daniam trajecit. Die 17 Decembris pax inter Danos Svecosqve, integro octennio mutuô bellô fatigatos, pro sacris rostris Havniæ, non sine ingenti animorum gaudio applausuqve, proclamatur. Die 11 Junii rex de immodestia sacerdotum edictum facit.

Anno 1571 nulla ex oceanô glacies littora nostra infestavit, & qvamvis aër hoc vere admodum frigidus esset, commodam tamen tempestatem præbuit. Dies viridium æstatem attulit. Die pascatos amœna erat tempestas. Hac æstate arva & pascua gramine luxuriabantur. Hyems nivicidio incipiens usqve ad festum juliorum tanta sæviit atrociâ, ut armenta etiam & pecudes enecaret; Mense vero Martio in melius mutatâ, sensim postea remisit. Morbus per occidentalem & borealem Islandiam passim obrepsit. Gudbrandus episcopatui inauguratus in patriam rediit. Theodorus Gudmundæus australis & orientalis nomophylax creatur. Joh. Buchholtius ante forum generale e Dania advenit. Jonas herus Grimonius Sidumulii super vinum, â Jonâ, qvi Murtius cognominatus erat, Egerhardi nomophylacis filiô, qvi ad mensam simul accumbebat, lethali vulnere sauciatus est. [Hic postea relictam patriam nunqvam revisit, O. E.] Steinuna episcopi Gudbrandi ex concu-

Fæddez Steinunn Gudbrandsdótter laungetenn móder Þórláks biskups Skúlasonar.

Þann 5 Aprilis aptur fridur vid strídsherenn úthrópadur á strætunum í Kaupenhafn. Drottníng Dorothea, sem kóng Christian 3. átte, deyde til Sonderborg 7 Octobris. Jóhann margreife og kiorfurste af Brandenborg deyr þann 3. Januarii. Venicianar á skipum yferunnu Tyrkiann þann 7 Octobris vid Echimandas.

Anno 1572 grasár líted þó sumar gott. Vetur gódur. kom vedur miked Annunciationis hátid Mariæ med fiúk og hafís, var þad i 3 daga. Formirkvadez túngled á einum midvikudeige þann 25 Júnii 4 stunder. Fór Síra Sigurdur heim til Greniadarstadar. Siglde Johann hofudsmadur. Bodadur Eggert Hannesson fram fyrer kóngenn. Giftez Hr. Gudbrandur biskup Halldóru dóttur Arna bónda Gíslasonar ad Hlídarenda. Þar var þá miked hóf halldet. Arne var í þann tíma einhver meste hofdínge á Islande. Hann gaf giafer ollum nordanmonnum, er med Hr. Gudbrande í hanns brúdkaup ridu. Arne bónde og Gudrún Sæmundsdótter áttu fiollda barna, og er frá þeim komed margt gofugt og virduglegra manna; Þrir vóru syner þeirra, er giftumála og barna anded vard. Hákon átte Þórbiorgu Vigfúsdóttur, Þorsteinssonar, Finnbogasonar logmanns, Jónssonar, þeirra son Gísle logmadur, Einar og Biarne; Sæmundur var og sonur Arna, átte Elene dóttur Magnúsar bónda Jónssonar á Vestfiordum. Þau áttu morg born. Gísle var 3die sonur Arna bónda, hann átte dóttur Gudmundar Helgasonar vestan frá Eyre. Sio voru

bina filia, qvæ episcopi Thorlaci Schulonii parens existit, hoc anno nata est. Nonis Aprilis in plateis Havniæ pax alterâ vicê coram exercitu proclamatur. Regina Dorothea, qvam thori Sociam habuerat rex Christianus 3ius, Sönderburgii occubuit. Johannes comes limitaneus electorqve Brandenburgensis die 3. Januarii supremum obiit diem. Veneti Turcas navali prælio ad Echimandas nonis Octobris præclare vicerunt.

Anno 1572 etsi aër hac æstatê clementem se præbebat, gramine minus fæcunda erat terra. Festo Annuntionis Mariæ gravis ventorum violêntia increbescens, de cælo simul demissa horribili nivis molê, per integrum triduum perseverans, concretam oceano glaciem ad litora nostra propulit. Die 25 Junii, qvi qvartus erat hebdomadæ, luna integris qvatuor horis defecit. Dominus Sigurdus Greniadarstadum se recepit. Johannes præfectus in Daniam trajecit. Egerhardus Hannæus ad regem accersitus fuit. Dominus Gudbrandus episcopus Haldoram Arnæ Gislonii Hlidarendi, ubi eorum nuptiæ magna festivitate agebantur, in matrimonium accepit. Erat Arnas magnatum Islandiæ facile princeps. Hic omnes, qvi sponsum ad nuptias celebrandas ê boreali Islandia comitabantur, munere aliqvo ante discessum affecit. Permultos ex uxore Gudruna Sæmundæa suscepit liberos, qvi amplam eamqve nobilem ex se propagarunt stirpem. Horum filii, qvi junctis sibi uxoribus, liberos procrearunt, fuere: 1. Haqvinus, qvi Thorbiörgam Vigfusi Thorstenæi Fimbogonii nomophylacis Jonæi filiam uxorem duxit, ex qvá tres suscepit filios, Gislonem nempe nomophylacem, Enarum & Biarnium. 2. Sæmundus conjugem habuit Helenam heri Magni Jonæi Vestfiordensis

dætur Arna bónda og Gudrúnar. Halldóra, Ingebiorg, Gudrun, Anna, Hólmfrídur, Solveig og Sigrídur, og voru þad flester hofdíngiar er þær áttu, fierdeiles Hr. Gudbrandur biskup. Gísle logmann Þórdarson er átte Ingebiorgu og Jón bónde Biornsson er Gudrúnu átte. Eina laundóttur átte Arne Gíslason, sú het Gudrún, giftez Jóne Olafssyne, systursyne Dada Gudmundssonar.

Kóng Friderich og drottníngar Sophiæ brullaup í Kaupenhafn 20 Júlii. nærverande hertoga Augusto af Saxen, med hanns frú Onnu systur kóngs Friderichs, med morgum odrum furstalegum personum; Drottníng Sophia krýnd í Kaupenhafn af Doctor Paule Mathsen 21. Júlii. Ein ný stór stiarna *) sást á himnenum, um hveria Tyge Brahe skrifade eina stóra bók í látínu. Hrædelegt mord í Frankaríke fyrer Religionem, hvar Caspar Castelioneus, Petrus Ramus og marger adrer aumlega umfelluz, so ad í þessu morde, eru ordner fleire enn hundrad þúsund manneskiur. Hænsnastaderner safnaz samband ad giora. Pius Vte deyr, Gregorius 13de kemur í hanns stad.

Anno 1573 kom sumar í páskaviku med bata. Hvarf ís fyrer fardaga, geingu nordan vindar kallder. Sumar gott, haust vott. Vetur gódur, andadest margur madur. Formyrkvadez túngled allt þann áttunda Decembris 8 stunder einn þridiudag. Fædd Halldóra dótter Hr. Gudbrands. Var so

*) Þesse stiarna sáz in Signo Cassiopeæ og hennar minnez Doctor Joh. Gerhardus, í sinne Postillu á þrettánda og annare predikun. Conf. Dom. 2. Adventus Homil. 3.

filiam, ex qvâ plures reliqvit filios. 3. Gislo filiam Gudmundi Helgonii de prædio Eyra, qvod in occidentali Islandiâ situm est, vitæ sibi sociam assumsit. Arnæ septem ex conjuge Gudrunâ prognatæ sunt filiæ, nimirum Haldora, Ingebiörga, Gudruna, Anna, Holmfridis, Solveiga & Sigridis, qvarum plurimæ viris principibus nupserunt, qvos inter episcopus Gudbrandus, qvi Haldoram; Gislo nomophylax Theodoræus, qvi Ingebiörgam; & Jonas herus Biörnonius, qvi Gudrunam fœdere lecti sibi associarunt, facilè eminebant. Habuit etiam Arnas filiam illegitime procreatam, qvæ Jonæ Olavio, Dadii Gudmundæi e sorore nepoti nupsit. Die 20 Julii rex Fridericus cum reginâ Sophia, qvæ postero die a Doctore Paulo Mathsoniô coronabatur, nuptiali festivitate, matrimonium Havniæ contraxit, præsentibus Augusto duce Saxonico, ejusqve conjuge Anna regis Friderici sorore, atqve multis aliis principalis dignitatis personis. Nova ingentis magnitudinis stella *) in cælô apparuit, de qva Tycho Braheus integrum volumen, latinô sermone conscripsit. Horribilis in Gallia strages propter religionem edebatur, ubi Casparus Castellioneus, Petrus Ramus & ultra centies mille homines misere perierunt. Hanseatici se ad conjurationem faciendam parant. Obiit Pius 4us cui Gregorius 13 in papatu successit.

Anno 1573 æstatis initium in eandem ac Festum Paschæ, hebdomadam incidit. Glacies evanuit. Æstate nondum sesqvimestri asper aqvilo spiravit. Æstatem commodam autumnus pluviosus huncqve non immitis hyems excepit, multorum tamen hominum obitu famosa. Integer orbis lunaris, octava,

Ii 2

*] Hæc Stella in Signo Cassiopeæ visa est, ejusqve mentionem facit Doct. Joh. Gerh. in suâ Postillâ Fest. Epiph. Hom, 2 Conf. Dom. 2; Advent. Hom. 3.

miked hitasumar ad elldur kveiktez vida í skógum og brunnu eikur. [Var miked manntión under hálsum í Hornafyrde góuþrælenn, drucknudu 53 menn, og epter 15 eckiur munadarlausar. Giftez Síra Arne Gíslasón í Hollte, Hólmfríde Arnadóttur á Hlídarenda. O. E. S.] Þeir Hamborgarar gáfu kónginum af Danmork *) 50000 dale, fyrer þad þeir hofdu innehallded nockrum kóngsens skipum í Elfunne.

Anno 1574 Maríumessa 4da dag páska, gott vor, kom miked fiúk um hvítasunnu, og aptur Jónsmessu Baptistæ, vetur snióssamur til sólhverfa, en gódur upp þadan. Geck bóla um Island. Formyrkvan sólar þann 12ta Novembris eptermiddag **) 4 stunder, þad var laugardag. Var Jón logmadur Jónsson, Magnússonar, Þórkellssonar prestz Gudbiartssonar. Jón logmadur átte Helgu Gíslasdóttur Hákonarsonar, Gíslasonar frá Hafgrímsstodum. Jón logmadur hellt Reinestadar klaustur 9 ár, mællt hann hefde fenged þad frá Gunnare máge sínum Gíslasyne, er þad hellt 13 ár. Jón Jónsson logmadur fór frá Reinestad og til Þíngeyra, og feck þad klaustur frá Henrick Gerkens, og þótte honum miked ad missa; hafde fyrer hofudsmanns bref. Hitt geck þó áfram med fylge Jóhanns Buchollts. Tekur Hr. Gudbrandur upp prentverksydiu á Hólum, og leggur bækur út, og því hellt han fram alla daga, só lenge sem hann gat, og honum endtez heilsugiof til. Jón son

*] 100000 dale.

**) Fiórdu stund.

qvæ Martis erat, Decembris die, ecclipsin per horas octo passus est. Halthora domini episcopi Gudbrandi filia nascitur. (Æstivô, qvi sylvas accendit, æstû arbores passim combustæ sunt. Hallis in sinu Hornafiördensi ingens contigit hominum clades, die ante novam æstatem tricesima prima, Gon-preall vulgo appellato; ubi viri 53 undis suntabsumti, qvorum qvindecem orbas uxores reliqverunt. Dominus Arnas Gisli filius Holtensis cum Holmfrida Arnæ Hlidarendensis filia matrimonium iniit. O. E.] Hamburgenses regi Daniæ imperiales*) qvinqvagies mille pro aliqvot navium regiarum in Albi, retentione, expenderunt.

Anno 1574 Festum annunciationis Mariæ in diem post ferias paschales proximam incidit. Horam veris, cætera jucundam, exorta bis, nempe circa Pentecostes ad Johannis Baptistæ festa nivea tempestas devenustavit. Pârs subseqventis hyemis ante solstitia nivibus inhorruit, reliqva mitior fuit. Islandia variolis infestatur. Die Nobembris 12ma, qvæ Saturni erat, accidit post merediem deliqvium solis**) per horas qvatuor. Spartam nomophylacis assecutus est Jonas, Jonæ Magnæi filius, Thorchilliqve Gudbiartini pastoris pronepos. Idem nomophylax in matrimonio habuit Helgam Gisli Hakonii, Gisli nepotis filiam Hafgrimstadiô oriundam. Cænobium Reynestadense per 9 annos Jonæus administravit, qvod ad ipsum ab affini Gunnaro Gisli filio, per annos 13 ejusdem procuratione functô, transiisse fertur. Qvo tandem relicto, Jonæus ad cænobium Thingörense commigravit, Henrico Gerchenio substitutus, crediti sibi per codicillum a præfecto regio officii privationem iniqvissimè ferenti. Jonam autem competitorem Johannis Bucholti suppetiæ voti compotem reddiderunt. Do-

Ii 3

*) 100000. **] Horâ qvartâ.

Jóns preſtz hinns Svenſka var prentare ad Hólum lángt fram á tíma, þar til adrer menn þar vid vonduz. [Urdu tveir ſkiptapar í einu. O. E. S.]

Kóng Friderich annar befalar ad kennaz, ſkyllde um Sacramented, epter þeirre Ausburgiſku Confeßion. Hann gaf 10000 dale fátækum eckium og fodurlauſum bornum. Kóngſens bref geck út um þeirra 100 Studenta diſputatiur. þann 12ta Decembris fæddez Anna kóngs Friderichs dótter *). Petur Oxe gaf 1000 dale til ſkólanna, og 1000 dale fátækum. Kóng Henrich af Polen hliópz um heimuglega, og vard kóngur í Frankarike epter ſinn bródur. Selimus deyr 15 Decembris og kom hanns bróder Amirathes í hanns ſtad. Spanſker hondla hrædelega til Antverpen og Duc. de Alba í Nederland. Jóhan Baſilius hefur vondan tyrannaſkap í ſínu ríke Rúſlande.

Anno 1575. deyde Ormur Sturluſon í Danmørk og hofdu eydz fyrer honum nær aller hanns peníngar. Kóng Friderichs bref um preſta í Hólaſtifte, kemur í landed. 1. Ad aller ſtader, ſem fyrr hafa vered veitter preſtum til ábýles, en hefde nú lenge af leikmonnum halldner vered, ſkickez preſtum ſo framt ſem þeir preſtar finnaz er þá garda villdu hallda. 2. Ad aller preſtar ſkylldu hafa alla tolla og tyunder ſem þeir hafa ad fornu haft og þeim bære epter ordínantiunne, ſem være heytollar lióstollar til kyrkiu, legkaup og líkſaungs eyrer. 3. Ad

*] Er ſídar var drottníng kóng Jacobs yfer Englande, Skotlande og Irlande.

minus Gudbrandus Typographiam Holis introduxit, libros vernaculâ lingvâ interpretatus, cui, dum vita & valetudo suppeteret, labori invigilavit. Typographus ipsi per longum tempus, donec artem alii didicissent, inserviit Jonas Jonæ Sveci pastoris filius. (Duæ simul naves unacum nautis invectis interierunt. O. E.) Rex Fridericus 2us de Sacramento secundum Confessionem Augustanam doceri imperavit. Imperiales 10000 egenis viduis orphanisqve infantibus largitur. Ipsius de centum Studiosorum disceptationibus mandatum editur. Anna regis Friderici filia princeps die 12a Decembris nascitur †] Petrus Oxius 1000 imperiales in scholarum, totidemqve in egenorum usus donavit. Henricus Poloniæ rex clanculó se subduxit, fratriqve in imperium Gallicum successit. Selimo diê 15ta Decembris defuncto Amurathes ipsius frater substituitur. Hispani Antverpiam & Ducatum Albensem in Belgiô sævissimo furore concutiunt. Johannes Basilius proprium Russiæ imperium nefanda tyrannide defædat.

Anno 1575 Ormus Sturlæus fortunis omnibus propemodum exutus in Daniâ decessit. Defertur ad Islandos regis Friderici de diæceseos Holanæ sacerdotibus mandatum. 1, Ut singula, qvæ sacerdotum habitationi olim designata, jam vero â laicis longô temporê usurpata fuerint, prædia, sacerdotibus sint modo, qvibus placeat eorum usus, restituantur. 2. Ut fruantur sacerdotes omnibus, qvæ antiqvitus ad ipsos pertinuerint, & qvibus juxta ordinationem frui ipsis liceret, tributis atqve decimis, fænariis nempe sebaceisqve tributis, nec non templo in sepulcri pretium pastoriqve pro sacris funebribus solvi solitis præmiis. 3. Ut solvantur cuiqve sacerdoti decimæ a singulis suæ paræciæ patribus familias atqve pro singulis prædiis,

†] Qvæ Jacobi, Angliæ, Scotiæ, Hiberniæqve regis conjux postmodum evasit.

hver prestur skyllde hafa tíund af øllum þeim jordum og búendum, sem læge under hanns kyrkiusókn, hvert sem þær ætte crúnann, dómkyrkiann, klaustur eda prestaþenarar, enn af siálfum klaustrum skyllde enge tíund gialldaz, ei helldur af frídum peníngum klaustranna, enn aller adrer skylldu tíundaz preste. 4. A hveriu klaustre skyllde halldaz einn sóknarprestur og einn diákne. Presturenn skyllde hafa árlega af klaustrenu, í kaup III Hundrud, og ad auke alla tolla og tíunder. Ef þeir prestar være egengifter þá skylldu þeir hafa eina klausturseus jord til ábyles, sem best hentar fyrer sóknarfólked, fyrer venlulega tolla, og retta landskulld. Diáknenn skal hafa mat og drick af klaustrenu.

Fædd til Volmerstad, drottníng Anna Catarína 26 Júnii. Hún var sídan drottníng í Danmørk. Academied uppgefed pestilentiu saker. Doctor Niels Hemmíngsson, gefur frá ser epter kóngsens befalíngu sína skriflega meiníng um Sacramented. Holgeir Rosenkrantz ríkes marskalk deyr. Petur Oxe hofmeistare deyr. Stephanus Bathor útvalenn kóngur í Polen. Rudolphus §) Maximilianus útvalenn til kóngs í Behmen til Pragh og til Rómversks kóngs í Rensborg.

Anno 1576 sumar gott med gras og fisk. Haust gott og vetur til jóla, upp frá því vída mikell. Deyde Hr. Marteinn Einarsson sem frá ser hafde lagt biskuplega stiórn. Formyrkvan túngls þó líted vid 11tu stund þann 7da dag Octobris þad var einn sunnudag. Biskup Gudbrandur fær bref af kóng Friderick ad hann leiser honum ad fragta hafskip til Skaga-

§) Maximsson.

five regis fint, five cathedralis templi, cænobiorumve, aut pref-byterii miniftrorum, exceptis tantum ipfis monafteriis, pecudibusqve ad ipfa pertinentibus. 4. Ut in fingulis cænobiis facerdos & diaconus fuftententur, qvorum priori in falarium e reditibus cænobii 12 imperiales, præter decimas & tributa, qvotannis erant expendendi, præterea iftiusmodi facerdotibus, fi uxores habuerint, conceffum eft, ut prædiorum ad cænobium pertinentium aliqvod, ratione fitus incolis paræciæ commodum, occuparent, falvâ tamen legê, folita vectigalia mercedemqve habitationis folvendi. Diacono autem in ipfo cænobio victu potuqve fruendum. Nata eft Volmariæ d. 26ta Jnni Anna Catharinâ, regina poftmodum Daniæ. Academiam peftis interclufit. Doctor Nicolaus Hemmingius, ad mandatum regis, fententiam fuam de facramento fcriptam edidit. Holgerus Rofenkrantz regni marefchallus, atqve Petrus Oxius aulæ magifter, obierunt. Stephanus Bathorus electus rex Poloniæ. Rudolphus §] Maximilianus ad imperium Bohemiæ, Pragæ Romanumqve Rensburgii eligitur.

Anno 1576 æftas fæni & pifcatus feraciffima autumno placido abfolvitur, fubfecuta hyems ad feftum natalitium tranqvilla, poftea in immitiorem abit. Dominus Martinus Enarius renunciatô jam [olim] epifcopatu obiit. Defecit paululum ad horam undecimam luna, die folis, qvæ in octavam Octobris incidit. Epifcopus Gudbrandus datam per codicillum ä rege Friderico copiam confeqvitur, navem, qvæ reciprocâ mercium cum exteris permutandarum vecturâ, toparchiæ Skagafiördenfi inferviret, fuperando pelago parem adornandi, affumtis ê Skagafiördenfibus in focietatem optimæ notæ

Kk

§] Maximi filius.

fiardar sýsslu, og taka med bestu menn kýsslunne ad útreida þad. Kauper sídan Hr. Gudbrandur hafskip af Hamborgurum, 60 lesta far, hvert skip þá nockrum tíma sídar forgieck í útsiglíngu, og alldrei hefur tilspurz. Var á því einn vellærdur madur Síra Arngrímur Jónsson, hver biskups erende átte fram ad bera. [Deyde Erlendur Þorvardsson á Strond, fyrrum lögmadur, og Marteinn biskup Einarsson, hann dó á Midhúsum, því Halldór sonur hanns hafde teked vid á Alftanese. O. E. S.]

Thyge Brahe upphóf ad byggia Uraniborg í Hven. D. Niels §] Hennîngsson, epter kóngsens befalning, kallar sína meiníng um Sacramented aptur. Peder Gildstern verdur ríkesens Marsk. Bornhólm, sem kóng Friderich fyrste hafde fyrr lient þeim Líbsku í 50 ár, apturskickaz þeim donsku kóngum. Sá stadur í Ungaria sem het Temchiar, sock í grunn 21 dag Febrúarii, hafde þángad vered flutt púdur af Tyrkians skipum, 490 skippund. þad er sagt ad vigt sem 490 járnsöt.

Anno 1577 [þann 12 Aprilis, til Friderichsborg, fæddez kóng Christian 4de, sem lenge stiórnade Danmörk og Norege. B. S.] Var sumar gott med gras; vetur gódur til jóla. Deilur med Orme bónda Þórleifssyne á Hnerre, og Alexius Þórvardssyne. Alexius giorde sig á veg fyrer Orm, og hió uppá hañ, Ormur vardez, þar til Alexius hió af honum hondena hægre í Ulfliðnum. Jón var og vid sonur Alexius, og veitte ad beina. kemur mál þeirra til Alþinges um sumared, lögmenn Þórdur Gudmundsson, og Jón Jónsson, nefna þar til XII menn, dæma þeir Alexium útlægann, og kæme alldrei í land aptur, nema her-

§] Hemíngsson.

viris. Deinde dominus Gudbrandus talem ab Hamburgensibus navem emit, 50 talentorum (ſ. laſtarum) capacem, qvæ tamen aliqvantulo poſt curſû ab Islandia inſtituto, perdita, nullam ſpem inveſtigationis reliqvit; qvâ cum ſimul interiit dominus Arngrimus Jonæus, vir ſpectatæ eruditionis, res episcopi exſecuturus. (Obierunt Erlendus Thorvardi filius, qvi Strandæ habitavit, fori ſuperioris olim Judex, atqve episcopus Martinus, qvi Midhuſis deceſſit, qvum prædii Alſtaneſenſis habitatio ad filium Halthorum tranſiiſſet. O. E.) Thycho Brahe Uranoburgi in inſula Hvenâ ædificationem auſpicatur. Nicolaus Hémingius ſententiam ſuam de ſacramento, juſſu regis revocat. Petrus Gyldſternus ad mareſchalli officium evehitur. Burgundia, cujus uſuram regis Friderici primi beneficiô obtinuerant Lubecenſes, imperio Danico reſtituitur. Urbs Ungariæ Temchiar appellata, die 21 Februarii totâ ſui molê abſorbetur, qvó e Turcarum navibus advecta fuerant pulveris nitrati 490 nautica pondo, qvæ totidem cadis ferrariis æqvilibria perhibentur.

Anno 1577 (natus eſt Fridericiæ Chriſtianus, die 12ma Aprilis, rex per longum tempus Daniæ & Norvegiæ B. S.] Æſtas proventu fæni fertilis, hyemsqve uſqve ad feſtum natalitium mitis. Litigia inter Ormum Thorlevi filium ruſticum Hnarrenſem, & Alexium Thorvardium agitantur. Alexius ex conſulto Ormo obviam procedens, ipſum adoritur; ille vero propugnandô ſibi conſuluit, donec ab invaſore dextra ipſi per carpum præſcinderetur. Aſtitit Jonas Alexii filius, ſeqve adjutorem patris conflictui immiſcuit. Res ad forum ejusdem anni generale judicanda pervenit, ubi delecti â nomophylacibus, Theodorô Gudmundio, Jonâqve Jonæo duodecim viri

sögu sanna være, sem landsmenn ei ádur vissu. En XX Hundrud af fe hanns Orme til bóta, enn kónge 4 merkur, være fe so miked, en erfíngiar fátæker þad þá um fram være. En um áverka þann sem Ormur bónde bære Jón hefde ser veitt á handleggenn, dæma þeir Jóne lírittarehd uppfrá því í herad kæme, innan mánadar, en fellez, sekann 2 merkur kónge, en 3 Hundrud Orme, en um Steinshogg, er Ormur bar Jón, kónge mörk, Orme X aura, og Jón skyllde burt úr sveit þeirre, fyrer atvist, og þann styrk sem hann veitte fodur sínum, til skemda vid Orm Þórleifsson. Ormur var audigur madur bæde ad jordum og lausafe, mikelmenne og hardlyndur. Hann skaut þessu ordtake vid, þá til hardlyndra manna talad var: **Engenn er verre enn Ormur á Hnerre.** Miklar deilur og klogumál urdu um arf epter Orm. Hann dó barnlaus madur, hafde átt laungetna dóttur. Hennar skilgetner nydiar þóttuz arf ega, en adrer villdu reingia faderne hennar, og ega so Orms arf. Um þær arfadeilur er oflángt ad skrifa.

Tvær formyrkvaner túngls, fyrst 2 dag Aprilis, eptermiddag, vid 9 slag, þad var þridiudag; Annann tíma eirn fostudag, vid 7 slag.

[Bæar brune á Ketu fyrer nordan. Þá uppgaf Friderich 2 bændum kríngum Kaupenhavn 17448 tunnur korns í Nýársgiof O. E. S.)

Þann 4da (al 12ta) Aprilis fæddez kóng Christian 4de. Ein stór Cometa sáz, hvar um Tycho Brahe skrifar eina stóra

Alexium exilio damnant, reditu in patriam omnino interdicto, nisi verum imminentis belli nuncium, Islandis antea ignotum apportaret. Ormo autem in satisfactionem 80 imperiales, regiqve besses argenti qvatuor, si bona rei suppeterent, deniqve qvod his erogatis superfuerit, hæredibus egenis adjudicant. Cæterum culpam vulneris brachialis, cujus Jonam Ormus incusaverat, ipsi, in toparchiam, ubi res commissa fuerat, reduci, juramento triumvirali, intra mensis spatium, eluere injungitur, qvod si non potuerit, duos regi besses, Ormo aütem 12 imperiales, atqve pro ictu lapidis, cujus itidem ab Ormo insimulatus est, regi unicum bessem, Ormo autem decem öras [ɔ: duos imperiales] persolvere, qvodqve conflictui adjutor patris in Ormi Thorlevii damnum interfuisset, lares extra tribus, cujus incola fuerat, fines, transferendo expiare. Erat autem Ormus tam fundi qvam rerum mobilium dives, vir robusti corporis, austeri ingenii. Cum de rigidis sermo esset ingeniis, hæc solebat interjicere: *Nemo Hnarrensi Ormo deterior.* Successio in Ormi defuncti bona pomum eridos extitit, multarumqve qverelarum tuba. Prolem enim legitimam non habuit, sed filiam tantum spuriam, cujus legitimi posteri avitas anhelarunt fortunas, aliis eas simul inhiantibus, qvi falsum ipsius respectu patris ortum, petitui prætexuere. Cæterum contentiones exinde natas heîc describere, nimis prolixum foret. Defecit hoc anno dulpicî vice lunâ, Martis nimirum, qvæ Aprilis 2da. fuit, die, hora circiter nonâ, iterumqve die Veneris, horâ 7ma. (Villæ Ketensis in boreali Islandia ædes incendiô sunt absumtæ. Rex Fridericus 2us rusticis Havniæ vicinis 17448 frumenti orcas strenæ loco largitur. O. E.) Die 4ta, aliis 12ma Aprilis natus est Christianus 4tus. Appa-

bók. Samansafnadur til*) Torgam. annann tíma til §) Bergam klaustur. Samankomu Jacobus Andreæ, Selneccerus, Cornerus Chemnitius, Chytræus, Musculus, um Concordiu bók. Af kóng Friderich upphófz ad byggia á Króneborg. Martin Farbyster sigldi eina fárlega reisu til Grænlands, og vestur í Americam, fann þar eina stóra summu gulls.

Anno 1578 sumar gott. Hret um vetur nætur, tíndez margt fe víða. Vetur gódur, en vor misjafnt, fell víða fe. Kom jardskiálfte epter allraheilagra messu um kvølld, so húsenn hristuz hálfa stund. Komu ráns víkingar med herskip á Vestfiordu, giørdu stóran skada í ránum, mannsløgum, heimsóknum, kvenna þýfíngum og ødru illu.

[A þessu ræníngia skipe var med einn fálkafángare, sem óvilld hafde á Eggert Hannessyne. Þeir komu heim á hanns gard Bæ óvart, tóku hann høndum, høsdu til skips, helldu hønum um hríd, og var útleystur med miklu kvennsilfre, sem var ad søgn Ragneidar hanns dóttur uppá 13 konur. Siglde Eggert med Þýdskum, og fann þessa reifara í Hamborg, klagade þá, vóru rettader sem náduz. Kom Eggert híngad aptur. B. S.]

Hertoge Uldrich fæddez í Colding 30 Novembris. M. Niels Hvid útvalenn til biskups í Lúnd 1ta †] Decembris. Bænadagur í Danmork og Norege 27da, 28. og 29 Januarii. Eirekur kóngur í Svíaríke deyr í fángelse til Orebo í Finnlande, Utgengu til Stockhólm 23 Articular, innehalldande

*) Tragon. §) J Beracen klaustre.

†) Novembris.

ruit insolens cometa, de qvô Tycho Brahe ingentem librum conscripsit. Habetur*] Torgæ conventus. Itidem in §] cænobio Bergamensi convenerunt Jacobus Andreæ, Selneccerus, Cornerus, Chemnitius, Chytræus, Musculus, ubi actum est de librô [Formulâ] Concordiæ. Inchoatur â regë Friderico Cronburgi exstructio. Martinus Farbysserus periculosam, ad Grönlandiam & Americam, ubi magnam auri copiam invenit, suscepit navigationem.

1578 æstas jucunda, oborta circa initium hyemis tempestas, numerosam pecudem interemit. Hyemem vero, cætera tranqvillam, ver immitius & gregibus perniciosum excepit. Accidit vespere qvodam, post festum omnium sanctorum, terræ motus, qvô ædes per semihoram contremuere. Advexit in Islandiam occidentalem navis piratica prædones, qvi rapinis, cædibus, incursionibus, stupris, aliisqve flagitiis, incolis magno fuerunt detrimento. [Erat in eadem navi falconum captor, Egerhardo Hannæo admodum infensus. Hi domicilium ipsius Bæum invadentes, manus ei injecerunt, devectumqve secum in navem, aliqvantisper detinuerunt, donec tantâ ornamentorum muliebrium ex argento confectorum copia, ut teste Ragneida ipsius filia tredecim sat esset exornandis, redimeretur. Postea Egerh. cum Germanis peregre profectus, latrones istos Hamburgi offensos illatæ sibi injuriæ accusavit, cujus pœnam, qvotqvot apprehendi poterant, capite dederunt. Egerhardus autem in patriam reversus est. B. S.] Dux Ulricus natus est Coldingiæ pridie kalendas Decembris. M. Nicolaus Hvid, ipsis kalendis §) Decembris ad episcopatum Lundensem eligitur. Fundendis per Daniam & Norvegiam precibus dies Januarii 27. 28. & 29 consecrantur. Ericus Sveciæ rex Oreboæ Finnorum in custodia decessit. De causis ipsius custodiæ

*] Tradoni. §] Cænobio Beraceno. †] Novembris.

orsök til hanns fángelses og afsetníngar. Samband millum Nidurlandz og drottníngarennar af Englande.

Anno 1579 kom miked fiúk á Jónsmessu um sumared, dóu þá mikler peníngar, var kallad almenneleg a þar epter Jónsmessu-fiúk. Misjafnt sumar, enn fiúk um hausted, fyrer Mariumessu sídare. Vetur godur til Kindelmessu, deyde hustrú Christín Gottskalksdótter biskups, í Glaumbæ hiá Síra Gottskalke syne sínum Jónssyne. Hún hafde átt 3 syne vid sínum bónda Jóne Einarssyne þeim seirna manne, sem var Síra Gottskalk, Olaf og Egel. Egell bió ad Skarde í Lángadal; en átte Gudrunu dótter Þórleifs Pálssonar lögmanns frá Skarde vestan. Olafur Jónsson átte Steinunne Jónsdóttur, er fyrre átte Síra Biorn Jónsson Arasonar biskups. Dótter þeirra Gudrún Olafsdótter í Snóksdal, sem átte Hannes Biornsson.

Kóng Friderich sendur og gefur til Íslands VI byssur, í hveria skyslu, og átta spiót, so menn gæte sig helldur vared, fyrer ágánge útlendskra illmenna. Doctor Niels Hemmíngsson tekenn frá sínu embætte og ser til Roskilld, fyrer því hann samþykte med Calvino um Sacramented, hveria meiníng hann þegar endurbætte og apturkallade. Illuminati, sem tillögdu samegenlegleika med annara manna húsfreium afdæmaz. Fridur á þeim ásetta trúarlærdóme giordur í Nidurlandenu, med vissre tilsögn. Kennedómurenn burtrekenn af Antverpen. Holsteinsker furstar tóku Slesvíkur hertogadóm í lien, af kóng Friderich 2, á Ottenseyar herradege. Kóng Friderich gefur þeim Hamborgurum frí aptur þeirra skip, sem hann hellt fyrer þeim

& submotionis editi sunt Holmiæ 23 articuli. Belgæ cum regina Angliæ fœdus iniêre.

Anno 1579 nivosa procella pecudem multis in locis interfecit, a festo Johannis Baptistæ, qvo ipso sæviebat die, postmodum denominata. Æstatem graviorem autumnus jam ante festum natæ Mariæ nivibus inhorrescens, clausit. Hyems autem usqve ad festum purificationis Mariæ tranqvilla. Obiit Glömbæi apud filium, dominum Gottschalkum Jonæum, matrona Christina Gottschalki episcopi filia. Pepererat illa marito posteriori Jonæ Enario tres filios, nempe dominum Gottschalkum, Olaum, atqve Egillum, qvi Skardi Langadalensium habitavit, Gudrunam Thorlevi Paulini Skardensis in occidentali qvadrante nomophylacis filiam in matrimonio habens. Uxor autem Olai Steinunna fuit Jonæ filia, atqve domini Biörni patrê nati episcopo Aresonio antea conjux. Qvorum filia fuit Gudruna Olavia Snoksdalensis, Hannæ Biörnii uxor. Rex Fridericus in singulas Islandiæ toparchias sena sclopeta, octonasqve hastas, qvibus se ab exterorum nebulonum insultibus defenderent indigenæ, dono datas misit. Dr. Nicolaus Hemmingius ab officio remotus Roschildam se contulit, eo qvod in Calvini de sacramento sententiam descendisset, qvam tamen mox revocavit. Condemnantnr Illuminati, uxoribus communiter utendum esse docentes. Pax constitutæ religionis per Belgium certo atqve inviolabiliter sancitur. Clerici Antverpiâ ejiciuntur. Dynastæ Holsatici, ducatum Slesvicensem, regis Friderici 2di beneficio, comitiis Othinseyensibus tanqvam feudali titulo, obtinuerunt. Idem rex Fridericus Hamburgensibus naves, per sexennium retentas, atqve privilegia, regia clementia restituit. Rex Poloniæ Moscovitis repugnans

6 ár, og af kónglegre náð tilseger þeim þeirra frîheit. Kóngurenn í Pólen stríder í móte Moscovítum, og nær af þeim nockrum fostum stoðum. Moscovíta stríð á móte Lîflande í III. ár. Jóhan Casimirus tekenn af drottníngunne í Englande í Riddaraorðu. Carl kóngur í Svíaríke Gustavi son, hertoge í Finnlande, helldur sitt brullaup með Aunnu Mariæ, kiorfursta Lodvigs dóttur af Pfalsen.

Anno 1580 geck kresdubólan, kallað kresdusumar, kresdu ár, segia og útlendsker Annálar: þá hafe landfarsótt genged um alla norður álfuna. Eins geingur [eingingar] sótt á Íslande. Dóu marger úr henne. Sprack og hlióp fram Middalsjokullenn, með elldgánge, suður hiá Þyckvabæar klaustre, so bæer eyddust, enn ei sakade fólk. Dó Síra Þorsteinn Gunnason. Urdu þyter í lopte. Þorsteinn prestur var skáldmenne, og kvað margt skemtelega, sem og hanns faðer Gunne, er var á Hólum; ofarlâ á dogum biskups Jóns, sem hann getur biskupenn í vîsu sinne þeirre hann nefner í, sitt skáld úr hverium fiórdúnge.

Ollð seger afbragð Skállda
Einar prest fyrer vestan
Hallsson hródrar snille
hefur kunnað fyre sunnan
*] Blind hafa bragnar funded
brag traustann fyrer austan
**) Gunna er geted að sønnu
greidordur se fyrer nordan.

Einar prestur þesse hefur vered Einar Snorrason frá Stadastad, hinn gamle. Jón Hallson bió austur í Næfurhollte, og sto-

*] Blindann. **) Gunni get eg að sønnu.

aliqvot ipsis urbes munitas præripuit. Bellum inter Moscovitas & Livonos per triennium geritur. Johannes Casimirus, a reginâ Angliæ, in ordinem eqvestrem adscifcitur. Carolus Gustavi filius rex Sveciæ, duxqve Finnlandiæ, nuptias cum Annâ Mariâ Ludovici, electoris Palatini filia celebravit.

Anno 1580 hic annus, præsertimqve ejusdem æstas, â grassante tum temporis variolorum, efflorescentes puerorum lichenes, repræsentantium, morbô, inter Islandos denominatur. Etiam exterorum annales morbum hoc annô epidemicum, per totam Evropam sæviisse testantur. Hic etiam morbus **Engingarsoott** dictus, qvod coarctationem, compressionem, contractionem notat, multis fatalis extitit. Mons nivê perpetuâ tectus, Myrdals-jökull vulgo appellatus, diruptus, ignes vehementes evomuit, atqve impetu incitatissimô, prope cænobium Tyckvabæense, prorumpens, vicina prædia, illæsis licet incolis, devastavit. Obiit pastor Thorstanus Gunnii filius. Aër strepitantes sonitus edidit. Thorstanus ille, utpote venâ gaudens poëtica, multa, qvæ delectamento fuere, carmina fundendo, æmulum se patris Gunii præstitit. Vixerat ille Holis, ætatè episcopi Jonæ serotinâ; cujus idem episcopus, inter præcipuos singulorum Islandiæ qvadrantum poëtas, mentionem injecit, versu, qvem latinè reddidimus hoc modô:

Mysta Enar occiduos obscurat nomine vates,
Hallius australes lepidis supereminet odis,
Atqve orientales, invictus carmine Cæcus,
Gunnus in arctois oris cluet ore diserto.

Pastor, cujus hic fit mentio, Enar, fuit Snorræus ille grandævus, qvi beneficio Stadastadensi præfuit. Jonas Hallius Næf-

ar í Eivindarmúla, haldeinn margfródur, hann kvad Ellekvæde, og margt annad. Sigurdur blinde hefur eitthvert best rímaskáld vered á Íslande; hanns rímur bera af flestum kvedlíngum, bæde til kenníuga og ordsnille.

[Siglde Eggert Hannesson í sídasta sinn af Íslande, hafde vered hyrdstióre og løgmann her á lande ádur. Jón Eggert son var ádur sigldur fyrer mørgum árum; hafde Eggert safnad saman giallde, og sendt út smámsaman, eirnen skreid, smiør, vadmál, og þar láted á rentu setia til Hamborg, so þad var ad søgn *] þríklyst vid jardagótz, fríða og dauda aura, sem greindur Eggert gaf dóttur sinne Ragneide her. Hún átte Magnús Jónsson, þau biuggu ad Bæ á Raudasande epter Eggert. Þeir fedgar kvonguduz til Hamborg, og biuggu þar sídan, hvar þeir og dóu. Jón Eggertsson átte tvo sonu, hetu Arne og Eggert. Arne giftez í Hamborg, átte tvær dætur B. S.]

Ein Cometa sen í Octobri. Umgángande sinkdómur, edur landfarsótt, nær yfer alla Europam. Stor elldskade í Ribe. Concordiæ bók útgengur, og bífalaz kyrkiunum í Saxen. Frúen Augusta fædd til Coldíng 8 Aprilis. Hertoge Hanns sá elldre í Holstein deyr til Hadersleb 2an Octobris. Franciscus Dracus útsiglde af Englande Anno 1577, þann 17da Novembris, med 5 skip, siglde í kríngum alla jørdena, kom aptur þann 21 Septembris med 1 skip, en miked fe, á þessu áre.

*] Tvíklist.

**) Draco.

urholti, & postea Eyvindarmuli habitavit, prö multiſciô habitus, qvi Ellеqvаде, ſive Odam ſenilem, præter alia multa, compoſuit. Sigurdus Cæcus, hiſtoricorum carminum conſcriptione, locum ſibi inter feliciſſimos, qvos Islandia habuit, id genus poëtas, vindicavit, qvippe cujus opera, pleraqve iſtius modi periphraſium Eddicarum, atqve eloqventiæ nitore, obſcurant. [Egerhardus Hannæus, ultimâ vice, ex Islandia navigavit, tam præfecti qvam nomophylacis officiis antea functus. Jonas autem Egerhardius ad exteros, compluribus antea annis, patri præierat. Corraſerat Egerhardus ingentem pecuniæ, piſcium arefactorùm, butyri, pannorumqve Islandicorum copiam, qvam paulatim ex Islandia emiſerat, Hamburgi fænori collocandam, ita ut ad triplum fundi, rerumqve mobilium, qvas filiæ Ragnheidæ heic reliqvit, animatarum & inanimatarum pretium, ut vulgo fertur, tandem excreſceret. Hæc Ragneida, cum Magnô Jonæô maritô, Bæi Rödaſandenſium poſt patrem Egerhardum ſedem habuit. Pater autem filiusqve nuperrime memorati, Hamburgi, ubi ad finem uſqve vitæ ſe continuerunt, uxores uterqve ducebant. Duos Jonas filios procreavit, Arnam & Egerhardum, qvorum priori uxor Hamburgenſis duas filias peperit. B. S.) Apparuit menſe Octobri cometa. Morbus epidemicus per totam fere Evropam ſe explicuit. Urbem Ripenſem dirum defædavit incendium. Editur liber Concordiæ, eccleſiisqve Saxoniæ demandatur. Princeps Auguſta Coldingæ die 8va Aprilis naſcitur. Dux Holſatiæ Johannes natu major, die Octobris 2a. deceſſit. Franciſcus Dracus, qvi anno 1577, die 17ma Novembr. oras Anglicanas reliqverat, qvinqve navibus inſtructus, die 21ma Septembris hujus anni, poſtqvam univerſum terrarum orbem ambierat, rediit, unicum tantum navigium, ſed multâ pecuniarum vî onuſtum retinens.

Anno 1581 let bónde Magnús Jónsson, dóm gánga á vestfiordum, er sýsslu hafde í Pestastardarþínge, um þann stórá ósid og almennelega fordiorfun, (er hann og dómsmenn so nefna) sem einnenn foroktun og afdrátt Danmerkur og Noregs krónu, og kóngsens fyrerlitníng, er þar til af nockrum óforsóktum sýsslumonnum, og fóvitum, fyrer fám árum, sem ei ad eins med skylldu hefdu afskipad, helldur med heipt og vallde fyrer morgum dugandes monnum brióta láted vopn og veriur, helldur og oll afdænt, so ei hafe fundez, edur varla, um alt landed sá madur, er lagvopn hafe átt, edur þorad ad hafa, ísa edur votn ad reyna, edur glepsande hund frá ser ad slá, móte allra landa og þióda ollum plagsid, veniu og logmále, um alla verolldena, Somuleides móte Íslendínga veniu og plagsid, sem plagad hefde til þeirra daga, frá því fyrst Ísland hefde fundez, og byggz, er allrahanda vópn hefde átt og haft, og sínum bornum so eptter sig láted, sig so vared og verndad fyrer annarlegum þióðum, sem dæmenn være til; fyrst um Harralld kóng Gormsson, sem rikte í *) Danmork, og villde hafa siglt til Íslands, med **] miked skipalid, fyrer þad Íslendíngar hofdu kveded nýd um hann; Item, Hákon kóngur, villde heria á Ísland fyrer sunnan, og hefna á þeim Sæmunde Jónssyne, og Oddaverium, fyrer manndráp; Eirnen geta þeir um athafner Engelskra manna, er ætlad hafe ad heria á Hólastad, og slegner hafe vered af rádzmonnum stadarenns, og Skagfyrdíngum, nærre LXXX, og fleire á Hofdastrond; Nefna þeir og, ad Engelsker hafe dreped Svein Þorleifsson, kóngsens fógeta af Danmork, og so optar sleged menn og dreped, sem í Grindavík; einnen þann velbyrduga mann Biorn Þorleifsson kóngsens fógeta, med odrum morgum, er Eingelsker slóu

*] Norꝛg.

**] 15 skip.

Anno 1581 Magnus Jonæus toparchiæ Thorſkafiördenſis judex, foro in Islandia occidentali conſtituto, judicandum ſubmittit cacoethes iſtud, Publicumqve [juxta ejus & aſſeſſorum verba] diſpendium, nec non deſpectum detrimentumqve Danicæ atqve Norvegicæ coronæ, imo contemtum ipſius regis, qvibus feneſtram paucis antea annis aperuerit nonnullorum, inferioris fori judicum, atqve regiorum qvæſtorum imprudentia, qvi non tantum vî auctoritatis interdixerint, irâqve & faſtu incenſi diffringi curaverint multorum probæ indolis virorum arma, ſed etiam univerſum eorum uſum judicando abrogaverint, ita ut nemo, vel vix ullus, intra totius inſulæ fines inveniatur, qvi haſtulâ glaciem explorandi vel mordacem caniculum deterrendi cauſa, potiri audeat, vel uti; id qvod cum omnium, qvas alit terrarum orbis, gentium legibus pugnet, atqve conſvetudinê, imo qvidem antiqviſſimô ipſorum Islandorum morê, qvi inde ab inventæ primum occupatæqve inſulæ temporibus, omne genus uſurpaverint arma, arma poſteris reliqverint, armis ſe adverſus exoticos defenderint, idem probantibus exemplis; primum qvidem Haraldi Gormii Daniæ regis, qvi ſe incurſioni in Islandos claſſê numeroſâ *) accinxit, contumeliam carminê ſibi ingeſtam ulturus; deinde regis Hakonis, qvi Islandiam bello infeſtare ſibi propoſuit, vindictam commiſſæ cædis â Sæmundo Jonæo, & Oddenſibus petiturus! Mentionem etiam fecerunt Anglorum invaſionis, ê qvorum cohortê Sedem Holanam infeſtis armis adorturâ, octuaginta propemodum âb ejusdem diſpenſatoribus cum Skagafiördenſium manu, in orâ Höfdaſtrönd, percuſſi fuerunt; nec tacitê prætererierunt Svenonis Thorlevii redituum regiorum qvæſtoris cædem, pluresqve alias, exempli gratiâ, in portu Grindavicenſi, ab Anglis commiſſas, qvibus annumerata

*] 15 navium.

í Rike, sem 5 ára strídhefde afhlotiz, millum Danmerkur og Englands, so og vißu menn breitne og áform, sem Sacharias §) Kobenhard hafde fyrer sunnan og vestan, (einn víkingur) þar med munde monnum ei úr minne lided, sá ráns og illvirkia yfergángur, er spillvirkiar hofdu haft á Vestfiordum, þá fyrer 3 árum, og ætlad ad giora um allt Island, hverkar skammer og smánar menn hefdu orded so búed ad hafa, fyrer veriuleyse, hvers alls ills tilefne, være sá dómur, er af hefde dæmt vopnenn, og veriurnar, og uppá þad [segia þeir] ad ver reynunz ei ættlerar, edur fordiarfarar vors fodurlands, þar med landrádamenn, vid vorn náduga herra og kóng, því þad være ei hæfelegt, ad vilia lída skom̃ og skada á ser, og sínum bornum, konum og góße, og peníngum, fyrer sína heimsku, og fórsiónarleyse, og ómensku, og uggande være, ad enn mætte verra verda, hvar ei være stórar skordur vidreistar, því villde sagdur valldsmadur [segia dómsmenn] epter háttalage, og formætte fátæks almúga, og annara bænda í hanns sýsslum, fyrerkoma, og vidsporna.

Einnig hafde sagdur valldsmadur um þetta rádgaz vid heidurlegann mann, Jóhann Bucholtt, kóngsens lensmann yfer Íslande, og hefde hann samþyckur orded, ad um þetta skyllde fullnadar dómur gánga; nefna dómsmenn og, ad þeirra náduge kóngur hafe sýnt sína millde, og kónglega nád í því, ad senda híngad til Íslands fyrer ecke VI byssur, og VIII spiót í hveria sýsslu, sýnande sína millde og kónglega nád, og vilia, hann hefde þocknan á vorum atburdum, vopn og veriur ad kaupa, og annann vidurbúníng ad hafa, so menn mættu sig og sitt veria, hvad einge kóngur hefde, þar til so milldelega giort vid

§] Hoben.

eſt viri illuſtris Biörni Thorlevii regii præfecti, eorum manu, cum multis aliis, in navali Rifenſi occiſi, unde qvinqvenne inter Danos & Anglos exortum fuerit bellum. Prædictis adjecerunt exemplis nemini ignotum Zachariæ Kobenhardi (piratæ) in auſtralî & orientali Islandia proceſſum, & recentiſſimæ memoriæ latrocinia, crudelesqve prædonum inſultus, per occidentalem Islandiæ partem ante triennium graſſantium, totiqve inſulæ eadem fata minantium; qvantas contumelias, qvantaqve damna impune pertulerint inermes indigenæ; qvæ ſingula judicio armorum uſum interdicenti adſcripſerunt mala. Ne igitur (inqviunt judices) degeneres, patriæ perditores, proditoresqve clementiſſimi regis nos ipſos proſtituamus [nefas enim, & omnino indignum, jacturam ignominiæ annexam, in propriis, liberorumqve & uxorum perſonis, atqve in bonis & facultatibus, propriæ ſtupiditatis, imprudentiæ & ignaviæ cauſa ſuſtinere, qvod, niſi fortiſſimo objecto obice, in deterius abiturum videtur) cavere voluit antedictus judex, pro modo tenellæ, qvâ gaudet plebs paupercula cæteriqvê ipſius ditionis coloni, facultatis. Aſſerunt porro præſidem ſuum, hac de re virum honeſtum conſuluiſſe Johannem Bucholtum Islandiæ præfectum, ipſiusqve conſenſum obtinuiſſe, cauſam ſententiæ, electis, qvi ipſam ferrent, ſubjiciendi. Addunt ſereniſſimum regem, voluntatem ſuam noſtris, arma emendi, nosqve & qvæ nobis ſunt, præſidiis muniendi, conatibus faventiſſimam palam feciſſe, ſingulis Islandiæ toparchiis ſenas bombardas, octonasqve haſtas gratis mittendo, pro qvo clementiſſimo in Islandiam beneficio, qvippe cujus regum anteceſſorum munificentia, nullum depromeret exemplum, meritiſſimas gratias perſolvunt. Deinde confeſſi imperitiam ſuam, tanti momenti cauſæ ita decidendæ imparem, ut notam novarum legum in-

Íslendínga, hvad þeir hanns nád þackande eru. Þar næst nefna dómendur sinn fákunnugleika, um slíkt vandamál ad dæma, so þeir seduer eda álitner yrde *) nein ný løg ad byria, þá þó samt villdu þeir sine skylldu nockra fullnægiu giora, epter sínum fremsta formætte, enn þad annad þeir fenge ei yferteked fyrer løgrettuna her, sídan fyrer siálfann kóngenn, og ríkesens rád í Danmørk, hver siálf skyllda monnum bære sitt fødurland veria, og hver sok skyllde vid liggia, ef nockrer fornæmduz þar í móte ad giora, því þeir segiaz heyrt hafa, ad øll almenneleg naudsýn allra landa være innefalenn í fiórum hlutum, sem er. 1. Í sidum og embætte. 2. Í løgum og rette. 3. Í vernd og vardveitslu síns fødurlands. 4. Í þeirre heilogu Religion kyrknanna, og skólanna, því villdu þeir fyrst fyrer hendur taka, hvernenn menn skylldu fylge veita, hvernenn kostnad hver skyllde tilleggia, hvar vitar skylldu látaz, hverier þá skylldu finda, hverier útvordu og innvordu skylldu hallda, hvar menn skylldu hæle hafa, og hverier búsmala og adra hlute skylldu undan hafa, hverier vopnfæra menn skylldu telia, og vita í hverre sveit. Somuleides hver verkfære monnum være þarflegust, til undanfærslu, og hver graftól menn skylldu hafa, sídast hver vopn og veriur menn skylldu í landed kaupa, og hvad morg hver skyllde ega.

Þar næst dæma þeir alla í því takmarke skyllduga, frid og gott samþycke vid alla útlenda menn ad hallda og hafa, og epter fride ad leita, og øll tilefne þar til finna, ad allur ófridur og upphlaup, og ósamþycke mætte nidursetiaz, og menn forduduz allar tilbeckíngar vid adra menn, og þó yrde þad sama med allre hógværd sátt samed nidursett, og sleiged. En kynne annars ad

*) Ecke nein.

troductionis evitent, animum officio, qvantum in ipsis esset, satisfaciendi pronissimum sese pollicentur prodituros; qvæ vero ipsorum tractationem fugerint, foro generali, & ipsi regi, regniqve Danici senatui reservaturos, qvanta nimirum juris necessitate unus qvisqve ad propugnandam patriam adstringatur, & qvalis, ipsam negligentibus, irroganda sit pœna; siqvidem audiendo perceperint, universam cujusqve regionis salutem, qvatuor istis inniti fundamentis. 1. Moribùs muneribusqve. 2. Jure & legibus. 3. Patriæ defensione. 4. Sacrosanctâ ecclesiarum scholarumqve religionê; Esse igitur sibi in ipso liminé tractandum, qvalis ad rem maturandam societas sit instituenda, qvales, ä qvôlibet sumtus erogandi, ubi & â qvibus ignes, prædonum advenientium indices, accendendi, ubi refugium qværendum, qvibus pecudis aliarumqve rerum conservatio, qvibus virorum ad arma idoneorum numeratio, cognitioqve curanda; itidemqve qvænam ad defensionem instrumenta sint utilissima, qvibus ad fossuras utendum, qvænam deniqve arma in usum patriæ emenda, & qvot singulis habenda. Deinde omnes, intra antememoratæ toparchiæ fines, judicando obligant, ad pacem & concordiam cum omnibus exoticis summô studiô servandam, qværendamqve omnî modô occasionem discordiæ inter indigenas, & alienigenas, atqve inimicitiæ fomitem exstingvendi, nec non petulantes exterorum instigationes fugiendi, si vero evenerit contrarium, reconciliationem omni studio qværendam, qva non obtenta, unumqvemqve, sive egenus sit, sive opulentus, patriæ defendendæ devinctum pronunciant, copiarum ductum præfecto regio adjudicantes, aliive, qvi ad isthoc officium ejus vicè subeundum, fortitudinis & prudentiæ respectu, ideonus videatur; Cui, uti & qvos ipse singulis præfecerit, viris, præstand-

ske, edur verda, þá dæma þeir alla menn, ríka og fátæka, sitt fødurland ad veria, og kóngs umbodsmann flocksforíngia ad vera, edur þann annann, er þar þyker í hanns stad best tilfallenn, bæde ad hørku, fyrersión og skinseme. Sømuleides hønum skylduga alla ad hlída, ríka og fátæka, únga og gamla, og þeim mønnum hann sette yfer hveria, þvk so votta løgenn um kóngs kosníng. Item hníge þar ad eydur hyrdstiora og lendra maña; item bænda eydur og alþýdu; item **Mannhelge: ef menn rana edur heria;** item **Mannhelge XVI. Nu hefur sær ei lids kost.** Her epter dæma þeir alla skylduga, sig og sína menn ad øllum hlutum kosta, so lenge sem hernadur yfersitæde, og vors kóngs vernd kynne ecke til ad koma. Her med dæma þeir hreppstióra í hverre sveit menn til ad kalla, og elld kveikíngar á hædstum hædum ad setia fyrer næstu krossmessu, þar sem allavega mætte reyke siá í bygder, so og þá skylduga til vita ad finda, og vord ad hallda, sem hreppstiórum þættu trúlyndaster, og lettvkgaster vera, og sýsslumann sem fyrst vid varann giora. Einnenn dæma þeir sýsslumann, med hreppstiórum, og ødrum skinsømum mønnum, um ad rádgaz fyrer krossmessu, hvar sem þeim þætte skást hæle og virke ad hafa, so ad gamler menn, og pilltar unger, med konum kynne børn og búsmala og adra hlute þar í náud ad færa, og aller vopnfærer menn sig samantæke, alla stigu og epterfarer órádvondum mønnum ad banna, þeim áráser ad veita, med ráde sýsslumanns, og annara manna; so og dæma þeir hreppstióra skylduga alla vopnfæra menn ad telia, og sýsslumanne ad kunngiora, og þad hver ætte lúdur, ad hann kynne audrum bænda, og vidvara, þar þvk mætte vidkoma, og so skylldu aller skyllder, epter þvk sem *] frækleik hefde, kláfa og hrip, edur vogur ad ega, þar þeir mættu

*) Frækleik.

um fit ab omnibus, five juvenes fint, five fenes, amplæqve five anguftioris fortunæ, obfeqvium, qvale leges de eligendo rege præfcribunt; huc etiam referri poffe præfectorum & toparcharum, nec non rufticorum & plebis facramentum; itemqve *legem pacis incolumitatisqve civium tutatricem: fi qvis latrocinatur vel prælio invadit.* atqve ejusdem *legis Caput. XVI. Si copiæ defunt.* Porro fententiam ferunt, fingulos obligantem ad providendum fibi,fuisqve,durantê bellô,regiâ qve nondum præfentê tutelâ, res, qvibus opus fuerit, univerfas propriis impenfis; negotium vero viros convocandi, ignesqve in altiffimis fpeculis, fumos totius ruris afpectui exponentibus, ante feftum crucis proximum accendendi, fingularum tribuum curionibus imponunt, obftrictis fimul ad alendos, qvos diximus, ignes, fpeculationes curandas, nuntiumqve toparchæ qvam celerrime apportandum, iis, qvos curiones, tamqvam fidiffimos & alacerrimos, elegerint. Injungunt etiam toparchæ, cum tribuum curionibus, aliisqve viris fapientibus, ante feftum crucis, deliberationem, ubi refugiis propugnaculisqve aptiffima viderentur loca, ubi fenes, pueriqve cum fexu imbecilliore, qvadrupedumqve circa greges, in tuto haberentur: itinera autem, & perfecutiones malorum hominum, ab armatis occuparentur, ex toparchæ, aliorumqve (qvi confilio pollerent) judicio & dictaminê. Jubent etiam Reppagogos, omnes, armis geftandis pares in numerato habere, eorumqve numerum toparchæ indicare: tubâ qvoqve, imminentê periculo, aliis ubiqve fignum dandum; curandas præterea, habendasqve, pro eqvorum numerô, capfulas portatiles, trahasqve femipendulas, qvibus res fuas, ubi navium non effet ufus, qvam celerimè impofitas, afportarent: nec minus fecures, ligonesqve varii generis, vallorum foffarumqve faciendis munimentis: u-

med skynde sinn varnad í láta, og þeir mættu ei skipum vidkoma, so og skylldu þeir ega axer, pála, pálrekur, og adrar rekur ega, þar ed þeir mætte garda og grafer umhverfes sig giora, gyrda og grafa, so þeir mættu fyrer áhlaupum og umsatrum sinna ovina ugglaúser vera. Item ad þeir kynne eina fylkíng ad giora, med vite, hvert þeir skylldu kyrru fyrerhallda, ad snúaz, edur epterrenna. Þetta og annad þyrfte þeir ad læra, og þeirra rádum fylgia, er her visse nockur deile til, so þeir yrde skickader til alls þessa. Sídan víkia dómendur rædu sinne, hvad gamlar løgbækur og Hirdsíder tala um vopn og veriur, ad þær votte bændum vopn og veriur, lagavopn *) hverium bónda í sinne stiett, einvirkium í sinne stiett, og sumar jafnvel þrælum, ef þess være þørf. Item, og af því víte aller menn, ad þesse ege ad vera skyldar vopn handgengenna manna, lendra manna, og sýsslumanna. Ber þeim því fleire vopn ad ega, sem þeir hafa meire metord, og tillogur, af kónge, enn adrer menn, senn hver skutulsveinn skal ega alla hardneskiu, fyrst Spandýlarvopn, Treyu, Bryniu, Brynkollu, og Brynglóa, Brynhosur, Hiálm, Stálhúfu, Skiold og Sverd, Plátu, Spiót og Buklara, Handboga med tvennum tylftum brodda. Þar fyrer í þann tíma dæma þeir alla skattbændur skylduga ad kaupa, og ega eína Luntabyssu, og 3 merkur púdurs, og þar med einn átgier, edur annad lagvopn, gillt og gott. Item hvern þann mann einhleypann annann, hvern þann er á 10 aura skulldlausa, ad ega lagvopn §) og Skigkníf og þá ei bera, utan í mót útlendum, og ege sínum landsmonnum, og í þrong ad fremia, hvar þeir mega ei lengre vopna nióta. Item alla adra, únga og gamla, þá sem være yfer 15 ára, skylldu skyllder eitt lagvopn ad ega, her giort epter þeirra efnum, því þeir fá vidkomed;

*] Fullum. §) Stigkníf [Stikkkníf].

nacum aciei inſtruendæ, dictoqve pariendi aliqvâ notitiâ, ad conſiſtendum, fugiendum, inſeqvendum. Hinc ad leges antiqvas, aulicasqve conſtitutiones ſe convertunt judices, tam offenſivorum qvam defenſivorum armorum genera præſcribentes, tum lautioris aliqvanto cenſus civibus, tum etiam tenuioris fortunæ, ſine ſervitiis, [ſe cum uxorculis ac liberis ſuſtentantibus] vitam tolerantibus; qvibus utrisqve, pro facultatum modulô, ſua arma habenda, ne ſervis, re ita ferenté, exceptis; notum enim eſſe, qvæ habere oporteat arma viros regibus peculiariter addictos, prædiorumqve regiorum curatores, ac toparchiarum præfectos; oportereqve ſingulos, qvo plus â rege vel honoris, vel vitæ præſidiorum, qvis accepiſſet, eó plus armorum poſſidere;

Qvalium hic recenſitorum qvædam tutius omittuntur, qvam Latinis vocabulis redduntur, qvippe tum nobis hodie ignota, tum ab Romanorum uſu, notitiâqve, ut videtur, aliena. Poſſunt autem harûm rerum curioſi, iſtorum fortaſſis nonnulla, ex doctis Speculi, ita dicti, Regalis, legis aulici Hirdſkrat, & ſimilium monumentorum, qvæ habentur, interpretationibus expiſcari.

Ad hanc autem tutelam eo magis omnes ſubditos obligari pronuntiant judices, qvod â militiæ oneribus aliis, immu-

hver sem XX Hundrud ætte, hann kaupe epter sinum fiárvexte, epter því sem hver átte, XX Hundrud til Byssu, Boga, og Lángspiót, fyrer hvern sinn vígfæránn mann, og adrar veriur, sem hann ætte gagnlegar, epter dýrleika, og hann yrde tilskickadur, epter dóme, edur kóngsens skipan,] og med því aller væru hanns undersátar, og frier af ollum leidángurs ferdum og útbodum. Sídan dæma þeir sinn dóm til logrettu, under hofuds mannsens, logmannanna, og logrettunnar yfersýn, þad af ad taka sem offrekt være, en því vidyke sem vant þætte, og hver sekt á skyllde vera, ef af være brugded. Bidiande sídan alla og serhveria dugandes menn þeirra sávitsku og kunnáttuleyse ad umbera, godann vilia fyrer verked taka, og vonande til allra, er sitt fior og faudurland, konur og born, frændur og fe, góz og garda elskudu, mundu þetta fánýtt erfide og samsetníng í þesta máta virda, þykiaz ei so stóru efne í styttra geta komed. Samþykt af Magnúse Jónssyne, og skrifad ad Bæ á Raudasande.

Þetta má hallda bæde skinsamlega, naudsynlega, og roksamlega dæmt, og hefde vered þarflegt uppe ad hallda, og er undur slíkur dómur hefur ecke framkvæmd fenged, um landed, so menn væru ei þeir orkvisar ættar sinnar, ad ei giore annad enn gala og flýa; þó einn lekabátur ad lande kæme, edur ad vera tekner, og hendter heima, hver í sínum stad, sem búfe í haga, hveriu vorer forelldrar edur forfedur mundu alldrei trúad hafa, í fyrre olld, ad sóddan óolld yrde. Magnús bónde Jónsson er þennann dóm med odrum skinsomum monnum dæmde, og samsette, var roksamlegur madur, og hofdínge, sem heyra má í þessu sogdu efne, og uppkekt. Einn hanns hofdíngs skapur var sá, er menn sáu alltíd, er hann reid á Alþíng, ad

nis sit patria nostra. Tandem sententiam hanc foro generali, præfectiqve, nomophylacum, & ejusdem fori assessorum recognitioni submittunt, superfluis comminuendam, augendamqve deficientibus; qvorum etiam relictum est arbitrio, pænam violantibus statuere. Ad ultimum omnes probæ indolis viros obsecrant, ut imperitiæ suæ humanè ignoscentes, animi promtitudinem, pro factô bonô, consulant; Sperare se insimul testati, opusculum hoc, atqve compositiunculam, qvâ rem tam vastæ materiæ magis compendiose complecti non potuerint, acceptissimam omnibus fore, qvibus aliqva sit vitæ propriæ, patriæ, uxorum, liberorum, cognatorum, opumqve & prædiorum cura. Approbatum â Magno Jonæo, & actum Bæi Rödasandensium. Hanc Sententiam, ut sapientem & gravem, ita & necessariam merito censemus, dignamqve, qvæ per insulam nostram perenni obseqviô fuisset conservata [qvod factum non esse, mirum sane videtur] qvó minus patriæ virtutis usqve adeo degeneres evasissemus, ut applicata ad littora nostrâ perviâ cuilibet undulæ scaphâ, ad ejulatum, cursumqve leporinum nobis esset confugiendum, aut pecudis instar intra proprios parietes, in immites prehendentium manus deveniendum, qvalem temporum miserrimam scenam majores nostri apertam unqvam fore, in animum neqvaqvam induxerunt. Magnus ille Jonæus, qvi laudatæ sententiæ, unacum aliis spectatæ sapientiæ viris, author fuit, & institutor, insigni gravitate, heroicâqve, qvæ in hac ipsâ rê elucet, virtute splendebat; Cujus etiam qvotannis monumentum dedit, forum generale petens, eô qvod cæteris proceribus comitatu emineret, viritim hastis instructo, qvam locum fori primum attingentes, erexerunt. Erant autem, qvi istiusmodi hastas gerebant, nu-

hanns selskapur var audkendur frá annara hofdíngia fylgd, í því ad þeir hofdu aller nær lagvopn, og sette hver einn upp sitt vopn er heim á Þíngvoll ridu fyrst, og voru þad 40 menn vel so, er slík lagvopn hofdu. Þetta var so hvert sumar, medan bónde Magnús sat uppe, því hver madur kepptez ad vera í hanns for, er til þíngs erende hofdu. Magnús var miog vitur madur, og ágætt skálldmenne, sem hanns kvedlíngar vitne umbera. Hann átte Ragneide dóttur Eggerts Hannessonar logmanns, og vid henne margt barna, sem voru 5 syner og *) 6 dætur, sem alldur og giftumál auded vard. Elen het fyrre kvinna Magnúsar. Ei vard þeim barna auded, so á fætur kæmez. Jón var sýsslumadur í Dolum, lánga tíma, hanns elldste sonur, vitur madur og vel ad ser. Hann átte Astride Gíssladóttur logmanns, Þórdarsonar logmanns, Gudmundssonar, þau áttu fiollda barna. Are var sýsslumadur á Vestfiordum lánga tíma, hafde Isafiardar og Stranda sýsslu lenge, stór madur ad vexte, miog hofdínglegur. Hann átte Christínu dóttur Hr. Gudbrands biskups, þau áttu nockur born. Jón var 3die sonur Magnúsar sem Dan kalladur var, hann átte Ingvellde, dóttur Gudmundar Helgasonar, hafde einge volld, frá Eyre í Eydesfirde. Biorn var 4de sonur Magnúsar, hann hafde Bardastrandar sýsslu. Hanns kvinna var Sigrídur, dótter Dada bónda Biarnasonar frá Skarde á Skardstrond, og Arnfrídar Benedictsdóttur, hins ríka Halldórssonar, frá Modruvollum. Eggert het son þeirra. Sídar átte Biorn Helgu Arngrímsdóttur. Þeirra born Síra Páll og Sigrídur. Þorleifur fimte sonur Magnúsar. Hann hafde sýsslu á austurlande, bió ad Hlídarenda. Hann átte Gróu dótter Gísla Arnasonar, Gíslasonar, Hákonarsonar, frá Hafgrímsstodum, þau áttu eina dóttur.

*) 5 dætur.

mero supra qvadraginta. Hæc qvavis æstate, qvo ad laudatus Magnus Jonæus in vivis erat, ita gesta fuerunt. Erat enim omnibus forum generale petituris, nil prius, nil antiqvius, qvam ipsius comitatui adjungi. Fuit vir insigni sapientia, & vena poëtica præditus, qvod ipsius carmina testantur. Uxorem habuit Ragneidam Egerhardi Hannæi nomophylacis filiam, ex qvâ multiplicem prolem, nempe filios qvinqve, & sex filias, qvi ad ætatem adultam, thorumqve pervenerunt, procreavit. Prior autem ipsius uxor Elena, nullam ipsi, qvæ ephebis excederet, prolem peperit. Filiorum natû maximus Jonas, vir sapientiâ & doctrinâ præstans, toparchiæ Dalensi longô tempore præfuit. Is ex conjuge Astrida Gisli nomophylacis filiâ, atqve Theodori Gudmundii nomophylacis nepte, multos liberos sustulit. Arus Isafiördensem Strandensemqve toparchias diu administravit, vir procerâ staturâ, formaqve heroicâ eminens. Uxor ipsius Christina, Domini Gudbrandi episcopi filia, aliqvot ipsi natos peperit. Filiorum Magni tertius, Jonas cognominê Danus, Ingveldæ Gudmundi Helgii, qvi Eyræ Eydesfiördensium habitavit, filiæ maritus, nullo functus est officio. Qvartus fuit Biörnus, toparchiæ Bardastrandensis judex, qvi in matrimonio habuit Sigridam, patre natam Davide Biarniô Skardô Skardstrandensium oriundo, matre vero Arnfridâ Benedicti opulenti, qvi Mödruvallos incoluit, Halthorii filia. Filium habuerunt Egerhardum. Postea Biörnus uxorem duxit Helgam Arngrimi filiam, ex qva dominum Paulum Selardalensem, Sigridamqve progenuit. Qvintus Magni filius Thorlevus toparchæ in orientali qvadrante officio functus, sedem habuit Hlidarendi, qvem uxor Groa, filia Gisli Arnæi atqve Gisli Hakonii Hafgrimstadensis proneptis, unica filia parentem fecit. Novum postea cum alia uxore conju-

Þorleifur átte sídan adra konu, og vid henne son og dóttur. Só bar vid, ad óvilldar rígur fell á mille Þeirra Arna bónda Gíslasonar á Hlídarenda, og bónda Magnúsar Jónssonar, so Þeir fintu í ordakaste á Alþinge. Magnús sagde vid Arna, ad ei Þyrftu Þeir Þannenn ad láta, mille Þeirra og Þeirra nidia mundu mestu tengder verda á Íslande, Þetta hefur í margann máta fram komed. Son Arna Sæmundur átte Elenu dóttur Magnúsar. Sonar synir Arna, Einar og Biarne Hákonarsyner, áttu dætur Magnúsar; dóttur son Arna Henrich, átte Gudrúnu Magnúsdóttur. Are og Arne, elldre syner Magnúsar, áttu dætra dætur Arna. Þorleifur átte sonar dóttur Arna. Biorn átte bródur dóttur dóttur Arna í sídara sinne. Ejólfur dóttur son Arna, átte Cecelíu dóttur Magnúsar, og hvernenn Þær ætter eru margfalldlega samteingdar kemst ei í lítid mál.

SamÞycke millum kóngs Friderichs, og hertoga Adolfs af Holstein, um arf epter hertoga Hanns. Pápiskur kennelídur med skálkaháttum, sátu um drottnínguna af Englande, og straffaz Þar fyrer. Jesuitar burtdrifner af Englande. Ryg gefur sig upp fyrer kóngenum af Pólen, og hann gefur Þeim ný privilegia. Narven í Líflande, og adrer stader í Russlande, inntakaz *] af Polskum frá Moscovitum. Um hiónabanded articular útgefner í Danmork, af kóng Friderich, med lærdra manna yfirsiún.

Anno 1582 deyde Jón frá Ingvelldarstodum, á jordunne gróf sunnan til under Svínaskarde, grafenn á Mosfelle. Hañ var í nordurferd um vored, epter vertíd; var hann í marga vetur formadur í hofnum sudur, fyrer kóngsskipe, Því hann hafde

*] Frá Svenskum af Moscoviten.

gium iniit Thorlevus, qvô filium filiamqve progenuit. Accidit aliqvando, ut Arnas Gisli filius Hlidarendensis, & Magnus Jonæus, mutuas inter se simultates foventes, in foro generali invicem altercarentur. Tum Magnus mittenda hæc dictitavit, fore enim inter suam & inimici progeniem arctissimum affinitatis nexum, cujus vaticinii veritatem eventus multifariam comprobavit; nam filius Arnæ Sæmundus, Elenæ Magni filiæ matrimoniô junctus est; ejusdem Arnæ ex filiô Haqvinô nepotes, Enar & Biarnus, filias Magni uxores duxerunt; itidemqve ex filia nepos Henricus, Gudrunam Magnæam; Aro Arnæqve filiis Magni natu majoribus, uxores obtigerunt Arnæ ex filiabus neptes; Thorlevo neptis ex filio; Biarno posterâ vice ex fratre proneptis; Ejolfus Arnæ ex filiâ nepos, matrimonium iniit cum Ceciliâ Magni filia; nec perplexissimos istarum tribuum nexus enodare, brevis est compendii. Convenit regi Friderico cum Adolpho Holsatiæ duce, de hæreditate a duce Johanne relictâ. Clerici Pontificii flagitiosas reginæ Anglicæ insidias struentes, meritas pænas luunt. Jesuitæ ab Anglia exterminantur. Riga captam se dedit regi Poloniæ, qvi subditos novis donat privilegiis. Narva Livoniæ, pluresqve Russiæ urbes,*) a Polonis Moscovitarum imperiô eripiuntur. Articuli de conjugio a viris doctis recogniti, per Daniam à rege Friderico eduntur.

Anno 1582 Jonas Ingveldarstadensis Gravæ qvod merediem versus, sub colliculo Svinaskard situm est, prædiolum, vita defunctus Mosfelli sepelitur; cujus vernum, ad lares boreales, iter, morte præversum est, post exactam solito more piscaturæ causa in Havnis, loco insulæ meredianæ maritimo, mansionem, ubi navem regiam compluribus annis guberna-

*) a Moscovitis Svecorum imperio.

Ingvelldastade, og þær jarder, meir enn 30 ár. I þann tíma voru hluter mikler á Sudurnesium, VIII Hundrud, IX Hundrud, og alloft lestarhluter. Jón feck þar marga vetur *) lestarhlut. Jón frá Ingvelldastødum var Jónsson, Ormssonar, skipara Runólfssonar. Syster Orms Einarssonar var Gudrún Einarsdótter, hún átte tvo sonu vid Sæmunde Símonarsyne: Jón prest, er lenge hellt stadenn Kvíabeck, hann átte mörg born. Annar son Gudrúnar og Sæmundar var Kár, hann átte 16 born, þau úr barnæsku komuz. Einn hanns sonur Sæmundur prestur, hellt Glumbæ 44 ár. Móder Jóns á Ingvelldastødum het Þórunn, og var Gísladótter, Arnasonar, Þorbiarnasonar, Arnasonar Gulls. Arne þesse var kendur vid gull þessvegna, hann hafde siglt í England, vered þar um tíma, og kom út híngad med gull miked. Arne het bróder Þórunnar, hann átte dætur margar. Arne átte §] Kumbustade í Sæmundarhlíd, og bió þar lenge, hann átte Christínu Jónsdóttur, Einarssonar, Oddssonar. Gróa het móder Þórunnar, Grímsdótter, Sigmundssonar. Asgrímur kom úr Steingrímsfirde vestan, og Sigridur kona hanns, til Skagafiardar, epter pláguna sídare. Jón var lágur madur og þreklegur, gæfur madur til sinnes, reiddez allskialdann. Hann miste fodur sinn úngur, og hlióp hann einn vetur sudur med vermønnum, þeir skylldu hann epter vid Ellida ár sudur, og komz hann ei epter þeim, hvarflade hann þá fram á Seltiarnanes, þar bió kona ein, het Gudrun Ormsdótter, fodur syster Jóns. Hún var þá eckia, hún tók vid Jóne, og þar ólst hann upp, og mannadez so, fór aptur nordur, og giftez, tók Ingvelldastade, grædde mikid lausafe. Hann átte Gudrúnu Ketelsdóttur frá Kiotu, Ingemund-

*] Skreidarlest í 1 hlut.

§) Kimbastade.

verat, prædio enim Ingveldarſtadenſi, cæteriſqve eidem annexis, ſupra 30 annos, ſænoris legê præfuerat. Auſtralem iſtam Islandiæ partem iis temporibus tam copioſa beavit piſcatura, ut eſſent, qvi intra unius manſionis terminos, portionem 960- 1080 & non raro 1200 (ſive ita dictam laſtam) piſcium reportarent, qvam ſummam Jonas iſte ſæpe eſt conſecutus. Natus erat patre Jona Ormi naucleri Runolfi filio. Ormi Enarii ſoror Gudruna, Sæmundo Simonis filio duos filios peperit, nempe Jonam eccleſiæ Kviabechenſis longo tempore paſtorem, prolis multiplicis patrem, & Karum ſedecim liberorum, qvi ephebos exceſſerunt, parentem, ê qvorum numero Sæmundus fuit paræciæ Glömbæenſis per 44 annos ſacerdos. Mater Jonæ Ingveldarſtadenſis Thorunna fuit Gisli Arnæi filia: Arnæqve cognomine Gull (ɔ: auri) ex filio Thorbiörno proneptis. Aurei autem, qvod Arnæ inditum eſt, cognominis, hæc fuit occaſio, qvod poſt aliqvantulam in Anglia manſionem, redux ingentem vim auri apportaverit. Frater Thorunnæ Arnas multas filias habuit. Poſſidebat ille villam Kimbaſtade Sæmundarhlidenſem, ubi diu habitavit, Chriſtinæ Jonææ, Enaris Oddii neptis maritus. Mater Thorunnæ Groa fuit filia Asgrimi Sigmundii, qvi ex tribu Steingrimsfiördenſi, in Islandia occidentali in Skagafiördum cum uxore Sigrida poſt peſtem poſteriorem commigravit. Fuit Jonas compactiore qvam proceriore ſtatura, ingenio miti, nec ad iram facili. Puer adhuc patre orbatus, hyeme qvadam cum viris piſcatum euntibus, in auſtralem Islandiam, pedes ſe contulit, atqve ſolus ad amnes Ellida ár dictos a comitibus relictus, in pagum Seltiarnarneſenſem vagatus eſt, ubi amitam Gudrunam Ormi filiam, tum temporis viduam, ibidem habitantem offendit, a qva receptus, ibi ſe ad maturam uſqve ætatem

arsonar Sigurdssonar. Jón hafde opt mikenn byr hiá donskum á Bessastodum. Eitt sinn um vor kom hann til Bessastada, þá het umbodsmadur þar Eirekur Jacobsson, þeir drucku til samanns, geck Jón út, og þá aptur innkom, mællte Erekur: sit nú enn hiá mer um stund Jón Titlíngur. Jón geck ad bordum, og sló hann lodríng all óþeckeleganu, og mællte so: se eg titlíngur, og skalltu fá titlíngsslag. Tveir voru menn med Jóne nordlendsker í stofunne, og hlupu þeir til hanns, þar voru og fim̃ útlendsker menn inne. Eirikur sat og þagde um stund, og mællte sídan: O du Jon tører du at slaa Kongens Fovet her udi hans Stue? Þá sagde Jón: þú hefur sed ad titlíngurenn flýgur opt so hátt sem ornen. Nú Jón, sagde Eirekur, sit upp og dreckum til samans, sættuz þeir so. [máske Jón hafe mátt láta til nockud sídar ad smyria kinnena med.] Af þessum Jóne er fleira ad skrifa, vil þad her ei allt innsetia. Þá Jón var andadur um vored, fór til Ingvelldastada Jón Jónsson logmadur frá Þíngeyrum, og sagde Jón hefde beded sig um veturenn, ad taka ad ser konu, born, og penínga, ef hann ei aptur kæme ad sunnan. Jón logmadur tók þar fe allt lítt virdt, fyrst 20 Hundrud sem Gudrún skyllde ega, (til umbods), og eingenn 30 Hundrada betre. 6 voru born, 3 syner, og 3 dætur, var so tilláted, ad 14 Hundrud fenge hver sonur, og 7 hver dótter, (ei komu þar oll kurl til grafar.) Jón logmadur tók 4 bornenn, kom einu á Sigurd bródur sinn á Reynestad, og fór Biorn þángad þetta sama vor, og var þá 8 vetra gamall.

Kóng Friderichs 2. bref útgengur, ad Mandatsbref sem útgánge halldez vid magt, og sekter vidlagdar. Kóng Fride-

continuit. Tum priores revisit lares, ubi uxore ducta Gudruna Ketilli filiâ, Ingemundiqve Sigurdii Kiötensis nepte, prædium Ingveldarstade occupavit, ubi multam bonorum mobilium copiam corrasit. Faventes sæpe sibi habuit Danos Bessastadenses, qvo cum verê qvodam venisset, inter pocula cum qvæstore regio Erico Jacobæo exhausta, forte egressus est, reversoqve modo Ericus, aliqvantisper, inqvit, mecum sede Jona passercule! ille mensam accedens inflicto compotori gravi colapho regessit: si passerculus sum, ictum passerculi experieris. Præsentes in triclinio, præter qvinqve Danos, duo, qvi Jonam comitabantur, Islandi boreales accurrunt. Ericus autem post paucillum silentium; *Audes, inqvit, o Jona! qvæstorem regium in domo propria verberare?* cui ille, vidisti, respondit, passerculum æqve ac aqvilam, in altum se extollere. Regessit Ericus, bene, confide, compotemus! Dictum factum, omnia ad amicitiam componuntur. (Forsan Jonas postea remedium, qvo gena demulceretur, subministravit.) De hoc ipso Jona, qvamvis multa referri possint, omnia heic inserere supersedemus. Ipso defuncto, Jonas Jonæus nomophylax Thingöris Ingveldarstadium profectus, Jonam ante discessum suum, suæ tutelæ uxorem, liberos & pecunias, si non rediret, commisisse, asseruit. Singulas igitur inde pecunias, vilî admodum pretio æstimatas, secum avexit, primo viginti, qvi portionem Gudrunæ constituerunt, asses, triginta plenissimis non secundos; Ex reliqva bonorum parte inter sex liberos, tres nempe filios, totidemqve filias divisa, illorum singulis 14, harum vero 7 asses obtigerunt. (Non omnia inventa in solis mensa sunt posita.) Ipse nomophylax, assumtis in propriam tutelam qvatuor liberorum, qvintum, nempe Biörnum tum temporis octennem, fratri Sigurdo Reinestadensi eodem verê demanda-

rich inntekst í riddara ordu í Englande, af Elizabeth drottníngu, fyrer sína legata. Rasmus Lætus deyr. Dr. Jens Skelderup deÿr til Biorgvin, í hanns stad kemur Andres Foss. Fridur millum Polen og Moscoviten. Kóng Stephan af Polen giorer samband vid hertoga Magnús af Moscovien, og fær allt Lífland innteked. Gregorius 13 lætur úthrópa þad nýa Calendarium, tók nú páva tign. Printzen af Uranien verdur skotenn af einum Sponskum, enn verdur heill aptur. Keysare Rúdolph annar, helldur sinn fyrsta herradag til Augsburg.

Anno 1583 Johan Buchhollt samt hyrdstióre. Þórdur og Jón Jónsson, lögmenn. (Skiptapar tveir á Þorkotlustodum í Grindavík, annad skiped ætlade ad hiálpa hinu, á bádum þeim skipum voru 25 menn, komz eingenn af. O. E. S.]

Sterk edur stríd pest í Danmork, þá deÿde í Kaupenhafn 9000 manna; í Málmey 700; í Helsingiaeyre 1200. Bænadagur þar þann 18. 19. 20. Novembris. Hertoge Hanns fæddur til Haderslе 26 Júlii, sem deÿde í Moscow 1602. Hertoge Magnús kóng Christians 3dia son deyde í Líflande 13 Martii. Oeiníng millum kóngsens af Danmork, Líbskum og Rostockurum stillez.

Anno 1584 landskiálfte mikell á Islande. Let sá virduglege Herra og vellærde biskup Gudbrandur prenta bibliu *) á Islendsku, naudsynlegt verk og kostnadar samt.

Hertoge Christian 4de útvalenn til kóngs í Danmork, 7 ára gamall. Hr. Jorgen Lyche deyr. Gvilhelm páve annar.

*) á Islande.

vit. Fridericus 2us edictum edit, subditos ad obseqvium mandatis regiis exhibendum, minis puniendæ deflexionis obstringens. Idem rex Fridericus in ordinem eqvestrem ab Angliæ reginâ Elizabetha per legatos admittitur. Erasmus Lætus obiit. Doctori Jano Skilderupio Bergis defuncto, Andreas Fossius successit. Pax inter Poloniam & Moscoviam. Stephanus Poloniæ rex fædus cum Magnò duce Moscovitico pactus, totam occupat Livoniam. Gregorius 13us novum calendarium promulgavit, ad dignitatem papalem jam evectus. Princeps Uraniæ Hispani cujusdam jactu læsus, iterum convaluit. Imperator Rudolphus 2us prima comitia Augustæ habuit.

Anno 1583 Jonas Bucholtus adhuc præfecturâ fungitur; Judicum vero provincialium officiis Jonas Jonæus atqve Theodorus. (Duæ prope prædium Thorkötlustadense, ad portum Grindavicensem situm, naves periêre, qvarum altera prius intereunti suppetias latura, eôdem absorbta est gurgite, cum utrâqve omnes invecti nautæ numero 25 simul interiére. O. E.) Sævissima pestis per Daniam grassata, Havniæ 9000 homines exstinxit, in Malmogiâ 700, atqve Helsingôræ 1200, ubi 18 19 & 20 Novembris dies precibus fundendis fuerunt consecratæ. Dux Johannes natus Haderslebiæ die 26ta Julii, in Moscovia anno 1602 obiit; Dux Magnus regis Christiani 3ii filius, in Livonia die 13tio Martii decessit. Diffidium inter regem Daniæ, Lubecosqve & Rostochos componitur.

Anno 1584 ingens in Islandia terræ motus contigit. Eruditi laudeqve dignissimi episcopi, domini Gudbrandi curâ & studiô, biblia Islandica typis excuduntur, opus summe necessarium & sumtuosum. Dux Christianus qvartus, septem annos natus, ad regnum Daniæ eligitur. Dominus Georgius Lychius obiit. Gvilhelmus 2us fuit papa. Anglus qvidam re-

Einn Engelskur leynelega med svikum sat um drottnínguna á Englande, af Jesuítum þar til eggiadur, ad þeir kynne ad innsetia þá Skotsku drottníng Mariam í hennar stad, enn þesse skálkaraskapur vard uppvís, og leid hann sitt straff. [J Oslo í Norege sáz teikn á sólunne, innan í sólunne madur síd klæddur, standande á knjám, og fórnade høndum til himna, hiá hønum tveir vender, sinn á hveria hlid, ad sólunne komande adrer 4 vender, sinn úr hverre hofudátt, austre, sudre, vestre og nordre. O. E. S.]

Anno 1585 deyde sú ehrusama kvinna Halldóra Arnadóttzer ad Hólum, hustrú Hr. Gudbrands biskups, áttu epter einn son Pál, og dætur 2, Halldóru sem ei audnadez giftumál, og Christínu.

Dr. Claus Hanener Græcus professor í Skáneÿ nidurfell í einn brunn, og þar aumlega deÿde hann 16 Maii. J hanns stad kom Meistare Christian Michelsen, og epter hann Dr. Andres Kraghe. Kóng Friderich annar sigler med einn skipsflota til Bahús í Norege. Jóhan Adolph verdur biskup til Bremen. Gregorius páve deÿr sá 13de. Sixtus páve fimte í hanns stad.

Anno 1586 sótt á Jslande. A Marteins voku sáuz 3 túngl á himne, med einum stórum rosabaug, og geck eitt bellte ígegnum oll þriú, sídan komu adrer smáer rosabaugar í kríngum túngled, so ad lite nærre sem regnboge; sá ÿdste á þeim var græn, sá annar blár, þridie raudgulur, sem var sá inste, og því næst var hvítt í kríngum siálft tungled. Þenna vetur skede sá undarlege tilburdur á Hólum í Hialltadal, ad einn uppvartarmadur Vigfús ad nafne, sonur Sra Jóns, sem kalladur var Prinne, af Sigluneſe, hver vered hafde í skóla, en þá

ginæ Anglicæ, hortatu Jesuitarum, qvi Mariam Scotiæ reginam ipsi erant substituturi, dolose insidians, deprehenso ante maturationem flagitio, pæna plectitur. (Asloæ Norvagorum prodigium in sole apparuit, in mediâ solis flammâ, forma viri prolixâ veste induti, flexisqve genubus, manus in altum tendentis; ad utrumqve latus virgam habuit, præter qvas aliæ qvatuor ex singulis cæli cardinibus, orientali, merediano, occidentali & septentrionali, solem versus porrigebantur.

Anno 1585 obiit Holis matrona venerabilis Helga Arnæ filia, domini episcopi Gudbrandi conjux, filio Paulo, binisqve filiabus, Haltorâ nempe, qvæ innupta decessit, & Christina relictis. Doctor Olaus Hanenerus, Græcus professor in Scandia, in puteum delapsus, diê Maii 16ta misere decessit. Illi Magister Christianus Michelsonius, & deniqve huic Dr. Andreas Kragius successit. Rex Fridericus Bahusiam Norvegicam classe petit. Johannes Adolphus episcopatum Bremensem nanciscitur. Gregorius 13. papa decessit, succesfit autem Sixtus qvintus.

Anno 1586 Islandia morbo epidemico obnoxia. Apparuit in cælo, vigilia Martini triplex paraselene, spatioso halone circumdata, & zona per singulas lunas continue transeunte, invicem connexa, principem autem lunam, minores ambierunt halones, iridem propemodum referentes, qvorum extremus viridem præ se tulit colorem, medius cæruleum, tertius autem, qvi lunæ erat proximus, rutilum; tandem hunc ab ipsa luna candidum intervallum distinxit. Hac hyeme insolens malum Holis Hialtadalensium contigit, ubi adolescens qvidam Vigfusus, domini Jonæ cognomine Prinni Siglunesensis filius, qvi scholæ interfuerat, jam ad officinam typographicam constitutus, se ipsum funiculô cannabinô in templo

skickadur í prenthús, hengde sig siálfur í snære, í Hólakyrkiu hiá alltarenu. Biskup Hr. Gudbrandur fann hann siálfur fyrstur manna, því hann hafde þar nærre ser í snoruna komed, sem biskup var vanur ad giora sína bæn kvölld og morgna. Leitade Magnús *) Henníngsson §] Grænlands, kom í Hafner her sudur, fann laudsmenn enga. Vegenn Ingemundur Jónsson under Jokle, [illegible] víg kent Arnóre Arnasyne, og Gudmunde Sturlasyne, kom þad til Alþínges í 12 manna dóm, villde Gvendur ei kennaz um neitt, honum dæmdur tylftar eydur, ad hann hefde enga atvist veitt ad skemma edur særa Ingemund, þá hann var vegenn, med fleirum greinum, sem sá dómur hlióðar. Arnor medkendez ad hann hefde veitt Ingemunde nockrar ákomur; dæmdu þeir Arnór útlægann til kóngsens, og skyllde flytiaz af landenu, epter ráde lögmanns og sýsslumans, og yrde hann ílendur, skyllde hann svara fullum bótum erfíngium hinns vegna, epter því sem sá være madur til er vegenn var, og so þegnbætur, utan Gudmundur felle á eydenum, þá skyllde Arnor giallda hálft þegngillde, enn ei meir.

Kóng Friderich reiser til Luneborg, hvar kiörfurstarner af Saxen og Brandenborg, med ödrum furstum voru samankomner. Hertug §§) Albert í Holstein deyr 1 Octobris. Elizabeth móder drottníng Sophiu dó 15 Octobris. Hertoge Augustus kiorfurste, og kóng Stephanus í Polen deya. Kóngur í Persien berst móte Tirkianum í tvo daga, og vinnur mikenn sigur. Frans Draco inntók frá Sponskum Hispaniolam, og Cartagenam. Nockrer af adlenum í Englande, sátu leynelega um drottnínguna, þó forgefens, og straffaz tilbærelega. I

*] Henisson. §] Grænalands.
§§] Adolph.

juxta aram ſuſpenderet. Primus illum invenit ipſe epiſcopus Gudbrandus; elegerat enim loco, ubi epiſcopus mane & veſperi orare ſolebat, vicinus pendere. Magnus*] Hemmingius, inter qværendam §] Grönlandiam, in Hafnas auſtralis Islandiæ oram delatus, neminem indigenarum convenit. Ingemundus Jonæus in toparchia Snæfellsneſenſi occiditur, ſuſpicione cædis in Arnorem Arnæum, & Gudmundum Sturlæum conjecta, qvæ cauſa in foro generali duodecim virorum judicio ſubjicitur. Gudmundô ne minimum qvidem confitente injungitur, ut duodecim virorum jure jurando caveat ſe Ingemundo, cum occideretur, vulnerando non admoviſſe manus, præter plures iſtius ſententiæ periodos. Confeſſus autem Arnor ſe Ingemundo aliqvot inflixiſſe vulnera, exilio ad arbitrium regis perferendó damnatur, ad judicum tam ſuperioris qvam inferioris fori ſententiam ex Islandia evehendus; ſi vero veniam in patriâ manendi impetraverit, plena ipſi pro æſtimatione occiſi, ipſius hæredibus, regiqve pro nece ſubditi, ſatisfactio præſtanda fuit, cæterum ſi Gudmundus ſacramentô defungi non potuerit, dimidia tantum mulctæ regi ſolvendæ pars Arnori fuit expendenda. Rex Fridericus Luneburgum proficiſcitur, ubi electores Saxoniæ & Brandeburgi cum aliis Dynaſtis convenerant. †] Albertus Holſatiæ dux kalendis Octobris deceſſit, ejusdem menſis ipſis idibus obiit Elizabetha Sophiæ reginæ mater. Fatalis itidem hic annus fuit electori Auguſto, Stephanoqve Poloniæ regi. Rex Perſiæ prælio cum Turcis per integrum biduum geſtô, inſignem reportavit victoriam. Franciſcus Draco Hiſpanis Hiſpaniolam, & Cartagenam eripuit. Nonnulli ex Anglicâ nobilitatê propriæ imperatrici dolo fruſtraneo inſidiantes,

*] Heniſſonius. §] Grænlandiam. †] Adolphus

sonn sok drógst drottningen af Skotlande, en hún þrætte þar fyrer.

Anno 1587 var víg unned á Stad í Grindavík. Í Selvoge rak undan 2 áttæringa, skírdag, med 24 mounum, hvar af 4 kómuz lífs, komuz þá vedrenu slotade fyrer utan Herdísarvík. Einn af þeim ráfade í burt, og fannz ei aptur. marger lágu dauder í skipunum. Deyde Hr. Gísle Jónsson biskup í Skálhóllte, á Gordum á Alftanese. Þad sama ár deyde og Arne bónde Gíslason á Hlídarenda. [Hr. Gísle Jónsson andadez í Gordum á Alftanese, í sinne Visitatiu, var alljafnt á fótum, enn þó veikur af elle, hafde þó hvern dag sínar dagleider, so sem hann hafde áset. Þann dag sem hann andadez, geck hann til kyrkiu, og let lesa fyrer ser einn Capitula í bibliunne epter vana, þar epter kvartade hann um ad ser være flokurt, geck sídan med Síra Jóne Krákssyne, sem þá hellt Gardastad til Badstofu; sat þar litla stund, var honum þá bored varmt vín, hvert hann medtók, seig þá ad honum líteleike, so hann fell í ómegenn, so var hann strax studdur til hvílu, og lagdez fyrer, talade fátt úr því og andadez hægt skommu fyrer hádege, þann 30 Augusti. Epter 2 nætur var líkame hanns fluttur fyrstu dagleid til sudur Reykia, adra ad Þíngvollum, þridiu í Skálhollt, med miklu fiolmenne hanns vina og kunníngia, var jardadur rett fram undan predikunarstólnum, hann var þá 74 ára gamall. Þad haust sem Hr. Gísle dó, var vegenn á Stad í Grindavík Ingemundur, Hákonarson. Helge Ulfhedenson líste því víge á sig, var Helge so miog skiemdur ad hann lá máttlaus, þá bartskerenn sem sóktur var frá Bessastodum M. Hans Þyskur kom til hanns. Atte Helge hendur sínar ad veria, hann var mikel menne, enn

meritas pænas dederunt. Particeps sceleris regina Scotiæ culpam inficias eundo, â se removit.

Anno 1587 homicidium Stadi, qvod Grindavichæ est prædium, patratur. Octoremes duæ viris 24 instructæ, ad cedendum impetui tempestatis, orasqve Selvogenses die Jovis festum pascatos proxime præcedente, relinqvendas cogebantur, cujus 4 tantum itineris socii, ventis defatigatis, littus boreale, non procul ab Herdisarvichâ, vivi demum attigerunt, unus vero cæteros vacillando deferens ab investigantibus nunqvam exinde conspicitur, in navibus haud paucis enectis. Episcopus Schalholtiæ dominus Gislus Jonæ Gardis Alftanasensium moritur, cujus fati, annus iste Arnam Gislavi filium Hlidarendensem redidit consortem. [Inter visitandum Gardis Alftanesensium dominus Gislus Jonæus fato fungitur, qvi etiam si qvotidiè iter propositum pergeret, morbo tamen solito senectutis comite laboraverat. Die mortis nuntio adveniente, caput qvoddam, prout mos erat, scripturæ sacræ coram se recitari curavit, qvô finito, nauseosos paroxismos se pati confessus est, unde eo tempore pastorem loci Jonam Kraki filium in conclave calidius seqvutus aliqvantisper ibidem commorabatur. Calefacto deinde vino vires ejus reficere studebant adstantes, qvo assumto, qvasi exanimis ab iisdem in lectum deducitur, ubi pauca abhinc locutus, die 30 Augusti, paulo ante horam meridianam, lentè obdormiit, annos 74 natus. Elapso inde biduo cadaver prima die Sudurreyκos, altera Thingvallos, tertia vero Schalholtiam, magna amicorum cohorte comitante, deportatur, intraqve templum ante suggestum sepulcro mandatur. Eodem autumno, qvô obiit dominus Gislavus, Stadi in Grindavichâ Ingemundus Haqvini filius occiditur, cujus homicidii se reum fuisse Helgo Ulfhedinus palam agnoscit, qvi

Ingemundur kom uppá hann í kyrkiunne, og manade hann út, og uppá sig, hvad Helge þolde ei. Enn ecke var í kyrkiunne hiá honum nema presturenn Sr. Jón, sem þá helt Stad, hañ vilde aftra Helga enn rede ecke vid hann. Biorn Sturla son mágur Helga var gengenn inn í bæ, so Helge hlióp út slippur, Ingemundur hafde sett sinn kordahníf fyrer utan kyrkiugardenn, hió uppá Helga, so hann feck mikid sár í hofuded, annad á hondena, þridia á handleggenn, enn Helge var þad karlmenne ad hann tók knífen af Ingemunde, og hió hann eitt hogg í hofuded, so hann fell á knie, þá kom Biorn Sturlason ad, og var sogn manna, ad hann munde þar hafa á bætt, lifde Ingemundur mest 2 edur þriar nætur epter. Biorn siglde fyrer þetta málefne, enn Helge bar sín orkumsl til daudans. O. E. S.]

Drógz ein síld í Vikenne í Norege, med undarlegum bókstofum, hvar um ad vóru adskilianlegar meiníngar, enn Norsker segia bodad hafe þurd þeirrar miklu síldar veide, sem skede áred epter, so ad morg skip [100] fóru þadan forgefens, og þetta hafe komed til af ógudlegu athæfe, þar sú gáfa var frátekenn. I Schanderborg hefur hertoge Matthias, bróder keisara Rúdolfs, sem sídan í hanns stad keisare vard, talad vid kóng Friderich. Drottníng Maria í Schotlande, moder Jacobs kóngs epter 18 ára fángelse hálshoggvenn, í Englande 8 Februarii. 6000 Þýsker *) deydder í Frankaríke. Geldern inntekenn af Sponskum. Sigismundus í Svíaríke, valenn til kóngs í Pólen, 22 Augusti, og krýndur 27 Decembris.

*) Þýsker riddarar.

tantas acceperat plagas, ut, adveniente per vocationem chirurgô Bessastadensi M. Johannê natione Germanô, vires planê defecissent. Ad resistendum necessario coactus fuerat Helgo, vir valde robustus, invaserat enim instimulaveratqve eum Ingemundus, in templo solum, si exceperis Jonam eo tempore loci pastorem, qvi impedire, licet frustra, hunc conatus est, constitutum. Biörnus Sturlusonius affinitate junctus Helgoni, ædes ingressus fuerat, qvare inermis prorsus Helgo excurrebat, Ingemundus autem extra cæmiterium sicam deposuerat, qvâ capiti Helgonis vulnus plus qvam mediocre, alterum manui, tertiumqve brachio inflixit, sed dum res ita agebatur, manibus inimici eandem fortiter sicam eripuit Helgo, ictuqve unico, qvô caput infestavit, tantum effecit, ut hostis protinus in genua procideret. Ultimam, ut fertur, adveniens Biorno Sturlæ filius operi huic manum adhibuit, abhinc enim non nisi biduum tridumve vixit Ingemundus. O. E.] In Vichâ sic dictâ, qvæ pars est Norvagiæ, clupea, literis mirandum in modum concinnatis exarata, hamô capiebatur, de qvâ variæ conjecturæ, Norvegi autem subseqventis anni magnum istum clupearum capturæ defectum, eandem prædixisse dicunt, qvi multarum navium [100] frustranei reditus causa extitit, adscribentes simul impietati civium hanc divinæ benedictionis subtractionem. Schanderburgi dux Matthias, frater successorqve cæsaris Rudolphi, cum rege Friderico locutus est. Maria regina Scotiæ mater regis Jacobi, postqvam in custodia per annos 18 detenta fuerat, die octavo Februarii in Anglia obtruncatur. 6000 *) Germanorum in Galliä morte mactantur. Geldria ab Hispanis occupatur. Sigismundus in Svecia electus die 22 Augusti, die 27 Decembris coronatur.

*] Germanorum eqvitum.

Anno 1588 var Oddur Einarsson skólameistare á Hólum, útvalenn ad vera biskup í Skálhollte, og fer utan. Mannskade af vermonnum á Tvídægru, dóu 13, enn marger orkumlader á hondum og fótum, sagt hefur vered ad fleire hafe dáed. Drucknun Síra Hiallta af Fagranese á Reykiastrend, þar á fyrdenum, og annara 4ra manna Þórláksdag fyrer jól. [Var á Alþinge kiorenn til biskups Oddur Einarsson, hver uppalinn var í Þíngeyar þínge, hiá fodur sínum Sira Einare Sigurdssyne, sóknapreste fyrst til Mývatns, og sídar á Nese í Adalreykiadal, var nockur ár í Hólaskóla, sigldе og stúderade lenge utanlands í Kaupenhafnar háskóla. Vard Baccalaureus og Vicepræpositus á klaustre, lærde og so hiá Tycho Brahe, haldenn á þeim dogum vellærdur madur, í túngumálum, og Astronomia, var sídar 2 ár Rector í Hólaskóla, fór utan á þessu sumre, og ordineradur til biskups, af biskupenum í Sælande Dr. Pále Matzsyne.

Sáz ein mikel cometa í Þýskalande, og Frankaríke, í Júlio mánude. Þá vóx einum sex vetra gomlum pillte í Nidursaxlande Jaxl af gulle. J Frankaríke var einn kolamadur, hverium ad vóx eitt svart horn rett fram úr hofdenu, hann het Franciscus, var fluttur umkríng í landenu til sýnes. Til Speyr var ein stúlka Margret ad nafne, sem lifde 2 ár án nockrar fædu. Onnur het Catarina, er í 7 ár lifde án alls matar og dryckiar. O. E. S.] Kóng Friderich sá annar deyr gudlega og hægt á slotenu Antverskow í Sælande, þann 4da Aprilis. Nyar Disputatiur forbiódaz af þeim 4 regerande herrum, og befalaz ad predikez og kennez epter þeirre H. Skrift, og Ausburgisku Confessíon. Þeir lærdu spádu um þetta ár, ad annadhvert

Anno 1588 rector Holanus Oddus Enari filius ad episcopatum Schalholtiæ subeundum electus, peregre proficiscitur. Viri 13, & ut nonnulli ajunt, plures, qvi capturæ piscium se destinaverant, montem Tvidægru permeantes fatis concessere, manibus pedibusqve multorum superstitum insuper frigore læsis. Die Thorlacii festum Nativitatis præcedente, pastor Hialtius, qvi prædium Fagranes in tribu Reykiaströnd situm inhabitavit, unacum qvatuor comitibus adjacentis sinus undis submergitur. (Eligitur ad episcopatum Oddus Enari filius, qvi apud patrem pastorem primò Myvatnensem, postea vero templi Nesensis in tribu Adalreykiadal, qvæ in toparchia Thingöensi sita est, Enarem Sigurdi filium in toparchia Thingöensi, educatus, scholæqve Holanæ per aliqvot annos mancipatus, postea musas academiæ Havniensis diu coluit, qvæ præmii loco Baccalaureo creato antipræpositi officium communitatis regiæ distribuerunt, inter doctiores deinceps, qvi lingvis & astronomiæ operam dederant, synchronos numeratus, utpote Tychonis Brahe discipulus, rectoratum Holanum per biennium administravit. Præsenti autem æstate, cum eundem deposuisset, peregre profectus ab episcopo Sælandiæ Doctore Paulo Matzii filio supra memorato, officio inauguratus. Mense Julii Germanis Gallisqve ingens apparuit cometes. Puerum qvendam sex annos natum, in Saxonia inferiori, aureus dens molaris nempe, gingivæ increscendo notabilem reddidit. Spectatum in Gallia carbonarius qvidam nomine Franciscus circumferebatur, cujus frontem ipsissima natura nigro cornu notaverat. Spiræ puellæ duæ qvarum prior Margareta, per integrum biennium, posterior autem Catarina, septennium, absqve ullo alimento sustentantur. O. E.] Rex Fridericus secundus, die qvarto Aprilis Anderskovi, qvæ arx Sælandiæ est, pie

munde verolldenn forgánga, ellegar ſkede ſtór ſkade í Regimentunum. Sá Spanſke flote útbúenn ad inntaka England, ſettez elldur á í þeirre hofn Euleto, af ſtorme, og Engelſkre magt ríngluduz, ſá komuz gegnum Skotland og Irland til Galiciam aptur. Eitt ſtórt Spanſkt ſkip, med margt fólk á, ſem komz frá þeim Engelſku heilt og halldgott, til Kárſund í Norege, gefed frí af þeim 4 regerande herrum.

Anno 1589 vígdur Oddur Einarsſon biſkup, kom út í Seilu ſudur, med hyrdſtióranum Lauritz Kraſſ, litlu fyrer Alþíng, reid nordur í land um ſumared, og var her áred. grasſumar miked. Þann vetur ſat Oddur biſkup fyrſt í Skálhollte, þá brunnu þar meſt óll heyenn. [Kom út aptur Oddur Einarsſon biſkup, med hyrdſtióranum Lauritz Kraſſ, fyrer Alþíng, reid med honum uppá þíng, viſiterade um ſumared auſtfiordu, reid þá fyrſt nordur til Hóla, til fundar vid Hr. Gudbrand, hver þá giorde ágæta veitſlu móte honum, bundu þeir biſkuparner trigd og vináttu ſín á mille, ſem og helſt vel um þeirra daga, var þá og komenn til Hóla fader Hr. Odds Síra Einar Sigurdsſon. Þadann reid Hr. Oddur med fodur ſínum, nordur ad Neſe, þá var Síra Sigurdur ſammæddur Hr. Odds bróder, giftur Ingunne, og átte vid henne eitt barn, og epter bode Hr. Odds fór Síra Einar Sigurdsſon, med

placideqve mortem occubuit. Qvatuor regni Danici admiſtratores novas diſputationes prohibent, demandantqve ſimul, ut ad normam ſcripturæ ſacræ & Confeſſionis Auguſtanæ verbum Dei doceatur, & prædicetur. De ingenti regiminum revolutione, qvæ hoc anno contingeret, ſi non ipſe mundus periret, vaticinati fuerant ſagaciores. Claſſis bellatoria Hispanorum, qvæ Angliam occuparet, præparatur, ſed cum aliqvot domus in portu Enleto abſumſiſſet igne, vi ventorum hoſtiumqve perturbatur, paucis navibus nempe, transnavigando per Scotiam Hiberniamqve in Gallæciam elapſis; Illæſæ autem, qvæ profecto magnæ molis erat, & multis militibus inſtructa, inſultus Anglorum evitando, oris Karſundi Norvagici appellenti, a qvatuor memoratis gubernatoribus tutò ire permittitur.

Anno 1589 præfecti Laurentii Kraſſi itineris ſocius inauguratus epiſcopus Enaris filius, cum paulo ante forum generale littoribus Seilæ navem appuliſſet, æſtaté eadem, qvæ graminibus prata largiter induebat, in borealem regionem eqvitando ſe contulit, annumqve hac in regionê trânsegit, iſtâ enim hyeme, qvâ tota ferme fæni collatio incendio ibidem deleta eſt, Schalholtiæ primo ſedit. (Reverſus in patriam Oddus Enaris filius epiſcopus, forum generale, qvod ſolenni formula non dum erat conſecratum, una cum præfecto Lauritzo Kraſſo, cujus comes in itinere fuerat, petiit, & ante qvàm orientalem epiſcopatus ſui partem æſtate eadem viſitaret, Holos, collegam dominum Gudbrandum, laute præparato convivio accipientem, allocuturus ſe contulit, ubi fædus amicitiæ, tam arcto vinculo ſancitur, præſente patre epiſcopi Oddi paſtore Enare Sigurdi filio, ut inviolabile, dum vixit uterqve, maneret. Inde Neſum concomitante patre boream verſus iter direxit, convenitqve ibidem paſtorem Sigurdum, qvi communem

seinne konu sinne Olufu Þórarensdóttur, med ollum sínum hóp, á samt Síra Sigurdur bróder hanns, med konu sinne og barne, og bródur hennar, alls 16 menn ad tolu, nordan yfer Vatnahialla, um hausted í Skálhollt, og kom þá skomu sídar Hr. Oddur heim úr sinne austfiarda Visitatiu, sat þesse fiolskylda þar um veturenn, og framveiges sídan. O. E. S.]

Ríked Danmork kónglaust, regeraz af 4 yferrádande herrum, Niels Kás, Petur Munk, Juren Rosenkrantz, Arild Hvitfeld. Dótter kóngs Friderichs 2. frú Anna, trúlofud kóng Jacob 6 í Skotlande, enn sem hún skyllde sigla til Skotlands, kom á mótbyr, rak til Noregs, og kóng Jacob 6 kom þangad til hennar 19 Novembris, og helldu sitt brullaup í Oslo, edur Opslo, þann 23 Novembris; sídan dró hann inn í Danmork, þar talade hann enn vid Sophiu módur sinnar Gemalh. Sama tíma sókte hann heim Tycho Brahe í Hven, og Dr. Niels Hemíngsson til Roskild, og vídar reiste hann um landed, hann hellt hús á Krúneborgar slote um veturenn, siglde um sumarmál til Skotlands, med sína brúde. Hún kryndez til drottníngar í Edenborg þann 17 May. Henrich 3die í Frankarike, af einum Dominicanter múnk stúngenn í sitt líf, med einum knífe, sem var eitradur, so hann deyde. Mordíngen af hofmonnum kóngsens feck morg sár, var drepenn, af hestum sundurrifenn, og brendur. Maximilianus Ertzhertoge af Austurríke, gefenn laus af sínu fángelse til Polen.

Anno 1590 geck bóla. Lauritz Kraß hyrdstióre siglde, hafde vered áred. Gengu þrætur og klogumál um iardernar

cum eodem matrem habuit, junctum tunc Ingunnæ matrimonio, ex qva unicam sobolem procreaverat. Autumno deinceps ineunte, juxta episcopi mandatum, pater, posteriorqve ejus uxor Olufa Thorarini filia cum tota familia, itemqve frater dominus Sigurdus istiusqve conjux unacum fratrê suo tesqva vulgó Vatnahiallos transeuntes, numero 16 Schalholtiam, ubi hanc hyemem, & qvod seqvebatur temporis, tota cohors transegit, migrarunt, redeunte paulo post domum ipso episcopo, qvi iter visitandi susceptum in orientalem Islandiæ partem, tunc ad finem perduxerat. O. E.] Regnum Daniæ, qvod rege vacavit, â qvatuor dominantibus nempe Nicolao Kaas, Petro Munk, Jurino Rosenkrantzio, & Arildo Hvitfeldo dirigitur. Anna filia regis Friderici 2di Jacobo Scotorum regi despondetur, sed cum mare trajiceret, infaustis ventis jactata navis, ad oras Norvegiæ propellitur, qvô etiam cum Sponsus die 19 Novembris ad eandem veniret, Osloæ sive Opsloæ die 23 ejusdem, solenniter nuptiæ celebratæ sunt. Navi deinceps in Daniam vectus, Sophiam adhuc conjugis matrem postqvam fuerat allocutus, ad insulam Hvenam, ubi erat Tycho Brahe, exindeqve Roskildiam, sedem Doctoris Nicolai Hemingii inter alia se conferebat. Hiberna isti heroi Coronæburgi erant, qvêis derelictis unacum Socia conjuge, circa æstatis initium in Scotiam navigio refertur, cui, die, 17 Maij Edinburgi reginæ creatæ, corona fuit imposita. Ordinis dominicalis monachus qvidam, Henrici 3tii regis Gallorum cultellum veneno tinctum, abdomini injicit, lethiferum qvod vulnus mors saucii seqvebatur, qvapropter & ipse nebulo, mediantibus defuncti aulicis, innumeris plagis læsus & ab eqvis dilaceratus, rogo ad ultimum conceditur. Maximilianus archidux Austriæ in Polonia e custodia liber dimissus est.

Anno 1590, Sæviit variolorum morbus, Præfectus Lauren-

Hól og Bessastade, mille Hr. Gudbrands, og þeirra brædra Marcúsar og Jóns Olafssona. Deyde Marcús bónde Olafsson í Heradsdal 46 ára, og var 6 ár sýsslumadur í Hegraneß þínge [fór Síra Einar Sigurdsson til Hvamms í nordurárdal í Borgarfyrde, og var þar prófastur 1 edur 2 ár. Sídañ fór hann austur ad Heydolum, J Breiddal, og var prófastur í Múlasýsslu, kom hann þángad um veturnætur, lagde Hr Oddur sonur hanns þá til leigur og inntekt af Biarnaness umbode, honum og hanns flocke til uppheldes. O S E]

Magnus Hemíngssonar lík, sem var hálshøggvenn fyrer Kaupenhavnar slote Anno 1589 þann 18 Januarii, uppgrafenn og heidarlega greftradur í *] Oezlekyrkiu til Výborg. Contractur mille kóngsens af Danmork og þeß Holsteinska adals. Kóngurenn af Navarren leggz um París, af hveriu umsátre ad var í París, ein hrædeleg dýrtíd. Hertoga Henrichs af Brunsvík brullaup med frú Elizabeth kóngs Friderichs dóttur, á Krúneborg 19da Aprílis **).

Anno 1591 hófz nauta daudenn og so hunda, um allt Ísland, og refa, og þad dó skyndelega, segia menn þad hlotez hafe af einum Engelskum hunde er drepenn var fyrer vestan. Drucknun þriggia manna af Reykiaströnd á Skagafyrde. Ovild og klogumál millum Jóns Jónssonar logmanns, og Hr. Gudbrands, bar þeim margt til misgreiníuga, sem finz í þeirra bref-

*] Oeslekyrkiu vid Wiborg.

**) Sixtus 5 deyr. Urbanns 7 utvalinn þann 15 Septembris og deyr þañ 27 Septembris. Gregorius 14 í hanns stad, þesser voru pávar.

tius Krassus annuam post moram, in exteras regiones se recepit. Litigia & controversiæ inter fratres Marcum Johannemqve Olavidas & episcopum Gudbrandum, de prædiis Hol & Bessastadis, exoriuntur. Marcus Olavi filius 46 annos natus qvi lares Heradsdali fovens, toparchiæ Hegranesensi per sexennium præfuerat, debitum naturæ reddidit. (Toparchiæ Borgarfiördensis præpositi officio deposito, qvod dum Hvammi in tribu Nordurárdal mansit, unum alterumve annum administravit, dominus Enarus Sigurdi filius, Heidalos, in valle Breiddal, intra orientalis episcopatus partis limites jacente, circa initium hyemis, simile munus in toparchia Mulensi susceptum, concessit, ubi ipse, & tota familia, liberalitate filii episcopi, reditu prædiorum Biarnanesensium, sustentatus est. O. E.) Cadaver Magni Hemingii qvi anno 1589. die 18 Januarii in ipsa platea regiæ arcis Havniensis decollatus erat, refossum intra templum Wiburgense *] Oezle dictum, solenniter denuo sepelitur. Rex Daniæ pactum cum nobilibus Holsatiæ contraxit. Lutetiam Parisiorum rex Navarræ obsidione cingit, cujus violenta fames effectus. Vici Brunonis dux Henrichus & principissa Elizabetha regis Friderici filia die 19 Aprilis Coronæburgi festum nuptiale communiter celebrarunt. **)

Anno 1591 violenta contagio bobus, canibus, vulpeculisqve mortem repentinam inferens, per totam regionem grassari cæpit, cæde canis, ut fertur, Anglicani, qvem occiderunt incolæ Islandiæ occidentales, in causa manente. Skagafiördensis sinus inhabitatores tres Reykiastrandæ fluctibus submerguntur. Inimicitia & controversiæ inter episcopum dominum

*] Intra templum Oesle dictum prope Wiburgum

**] Sixtus V. moritur. Urbanus VII. electus die 25 Septembr. moritur die 27. ejusdem cui Gregorius XIV succedit, hi erant papæ.

um hvers um sig. Hóls mál kemur til Alþínges; kemur út híngad bref Christians 4da útvalda hertoga, um jarda ábýle kóngsens og Crúnunnar, ad hver búe sem komenn være, og bygdez ei ut, so lenge er gyldu þad med rettu skylduger væru, og forbetrudu sem tilbære, underskrifad af þeim yfersettu ríkesens herrum. [Var brúdkaup Hr. Odds Einarssonar, og Helgu Jónsdóttur, Biornssonar frá Holltastodum um sumared, þar var biskupenn Hr. Gudbrandur hanns talsmadur, fader hanns og so marger hellstu menn. O. E. S.] Deyde sá virduglege hofdínge Magnús Jónsson ad Bæ á Raudasande, um hausted, vitur madur og vel ad ser í morgu, gódur þyskur, formætt skáld, var sýsslumadur yfer Bardastrandar sýsslu, hanns kvinna Ragneidur Eggertsdótter Hannessonar hyrdstióra *).

Christian 4de valenn til kóngs í Opslo þann 8da Júnii Herramót vid Landamære í Hollande, af Svenskum og Donskum, þann 10 Augusti. Drottníngarennar af Englande streingeleg befalíng mót Jesuitum. Fridstillíng millum Polen og Tyrkia. Greife Mauritz vann eina herlega sigurvinningu á Sponskum. Kóngurenn af Navarien gyrnez hiálp af drottníngunne í Englande, og nockrum fyrstum í Þýskalande, fær

*) Lagde ut Rhetoricam, Dialecticam, og marga Ordskvidu. Hefur ordt 13 Pontus Rimur. Epterlet 6 dætur og 5 syne, af hønnm mikid Afsprenge er komed allmørgum. Deyde sá gudhrædde kennemann Síra Jón Einarsson ad Reykholte, og profastur sama herads, á áre sins aldurs 78. Hans qvinna Gudridur Sigurdardótter deyde fám døgum sídar. Síra Jón var broder Hr. Gissurs, Þorláks, og Síra Halldórs Einarssona, var fyrst prestur í Gørdum á Akranese nockur ór, tók sídan Reykholt Anno 1569 Mag. B. S.]

Gudbrandum & Jonam nomophylacem Jonæ filium obortæ, qvarum diversi generis fomes, cujus in ipsis epistolis partis utriusqve litigantis expressa mentio fit, coalescunt. Contentio de prædio Hol ad judices fori generalis etiam hoc anno perducitur. Diploma, subscriptis procerum regni nominibus, qvibus ista cura erat demandata, electus dux Christianus qvartus, notum fecit Islandis, qvo jubetur, ut fundos regios tuto inhabitent subditi tamdiu, qvamdiu onera debita solvant & ad normam præscriptam eosdem restaurare perseverent. [Interfuit hac æstate nuptiis episcopi Oddi Enaris filii & Helgæ filiæ Jonæ nati Biörnonis Holtastadensis, Stans a partibus sponsi dominus Gudbrandus, accumbente simul patre, pluribusqve majoris momenti familiis. O. E.) Junctus matrimonio Ragneidæ Eggerhardi Johannis præfecti filiæ toparchiæ Bardastrandensis præfectus, Magnus Jonæ, qvi Bæi in Raudasando rem familiarem administraverat, vir optimæ notæ, eximius pöeta, scientiarumqve & præsertim lingvæ Germanicæ apprimè gnarus, autumno præsenti fatis concessit. *) Opsloæ die octavo Junii populi homagio Christianus 4. rex salutatur. Magnates Sveciæ & Daniæ in Hallandia regnorum confinio con-

*] [Exposuit hic Rhetoricam & Dialecticam, una cum proverbiis haud paucis. Reliqvit is sui monumenta carmen de heroe Ponto, in tredecim libros (nobis Rímur) distinctum, nec non filias sex cum filiis qvinqve, qvorum numerosa progenies. Moritur vir pius Jonas Einarsonius pastor Reykholtensis, & per eundem (Borgfiördensem) tractum ecclesiarum præpositus, annum agens 78. Uxore Gudruna Sigurdi filia paucis post diebus maritum seqvente. Erat hic domini (episc) Gissuris frater, Thorlaci, & pastoris Halltori Einaris filiorum, egeratqve primum in Akranesia aliqvot annis pastorem Gàrdensem, inde anno 1569. Reykholtum translatus Mag. B. S.]

hennar. Lofar þeim í Frankaríke ad hallda þeirra Catholísku trú. Kóngurenn af Navarien bannsetz af páfanum, hver bannsetníng casseraſt af þeim Dominis, á herradege til Thuron. Hertoge Christian chúrfurst í Saxen deyr. Gregorius páve deyr. Innocentius 9de valen 17 Octobris, deyr þann 29 Decembris.

venerunt die 10 Augusti. Edictum contra sectam Jesuiticam [ne in regnum admitteretur] magna cum auctoritate a regina Angliæ divulgatur. Pax inter Turcas & Polonos. Comes Mauritius, honore suo dignam, ab Hispanis victoriam reportat. Postulatum a regina Angliæ & principibus aliqvot Germaniæ auxilium rex Navarræ nanciscitur, permittens Gallis ut Catholicam suam religionem asservent. Idem a Pontifice Romano excommunicatione adstrictus, a dominis in solenni conventu Turonensi ex eadem rursus solvitur. Dux & elector Saxoniæ Christianus, Gregoriusqve papa fato funguntur, cujus Innocentius 9us. die 29 Decembris, electus paulo ante scilicet 17 Octobris, sortis similiter consors factus est.

